

„ZENEI KÉSZSÉGFEJLESZTÉS A HAGYOMÁNYÉLTETÉS ÚTJÁN HATÁRON INNEN ÉS TÚL”

– MÓDSZERTANI KÉZIKÖNYV ÓVODAPEDAGÓGUSOKNAK –

Tavaszi- Nyári

HÁROM ORSZÁG MAGYAR AJKÚ ÓVODAPEDAGÓGUSAINAK
EGÉSZ ÉVES HETI FOGLALKOZÁSGYŰJTEMÉNYE
A KÁRPÁTMEDENCEI MAGYAR NÉPHAGYOMÁNY FELHASZNÁLÁSÁVAL

A kiadvány az ERASMUS+ 2016-1-HU01-KA201-022919 „Zenei készségfejlesztés a hagyományéltetés útján határon innen és túl” pályázatának támogatásával, a Székelyudvarhelyi Ficánka Napköziotthon, a Recski Csengővár Óvoda, a Füleki Daxnerova Óvoda és a Tempo-Legato Oktatásszervező és Tanácsadó Kft. közreműködésével készült, 2016-2018 között.

Erasmus+

A projektet az Európai Bizottság támogatta. A kiadványban (közleményben) megjelentek nem szükségszerűen tükrözik az Európai Bizottság nézeteit.

2016-1-HU01-KA201-022919 „Zenei készségfejlesztés a hagyományéltetés útján határon innen és túl”

„Zenei készségfejlesztés a hagyományéltetés
útján határon innen és túl”

– Módszertani kézikönyv óvodapedagógusoknak –

Tavaszi – Nyári

„Zenei készségfejlesztés a hagyományéltetés útján határon innen és túl”

- Módszertani kézikönyv óvodapedagógusoknak -

Tavaszi - Nyári

**„Zenei készségfejlesztés a hagyományéltetés útján határon innen és túl”
- Módszertani kézikönyv óvodapedagógusoknak –
Tavaszi – Nyári**

Három ország magyar ajkú óvodapedagógusainak egész éves heti foglalkozásgyűjteménye
a Kárpátmedencei magyar néphagyomány felhasználásával

A kiadvány az ERASMUS+ 2016-1-HU01-KA201-022919 „Zenei készségfejlesztés a hagyományéltetés útján határon innen és túl” pályázatának támogatásával, a Székelyudvarhelyi Ficánka Napköziotthon, a Recski Csengővár Óvoda, a Füleki Daxnerova Óvoda és a Tempo-Legato Oktatásszervező és Tanácsadó Kft. közreműködésével készült, 2016-2018 között.

Ficánka Napköziotthon Székelyudvarhely

Antal Csilla óvodavezető

A közreműködő óvónők:

Balla Katalin, Böjthe Csilla, Balázs Etelka, Csont-Kelemen Csilla, Demeter Boglárka,
Dénes Klára, László Julianna, Hadnagy Kinga, Pál Annamária

Csengővár Óvoda Recsk

Fásiné Fodor Katalin óvodavezető

A közreműködő óvónők:

Linkecsné Borsos Bernadett, Hollóné Farkas Éva, Tóthné Bujáki Katalin, Kolozsváriné Tarján-
nyi Mária, Forgó Gyuláné, Magdáné Harangi Judit, Moldisz Annamária, Pogány Beáta

Daxnerova Óvoda Fülek

Vargová Danica óvodavezető

A közreműködő óvónők:

Végh Éva, Gyetvai Zsuzsanna, Slancik Mária, Szvorák Gabriella,
Gál Zsanett, Klíma Katalin

Tempo-Legato Oktatásszervező és Tanácsadó Kft

Balogh László (ének-zene szakos tanár) projektmenedzser
Baloghné Zupkó Andrea (ének-zene szakos tanár) szakmai vezető
Székely Józsefné minőségbiztosítási szakértő
Kovács Istvánné pénzügyi vezető
Nagy József informatikus

Néprajzi lektor

Varga Lia, Varga Norbert (Fülek)

A könyv elektronikusan elérhető a következő honlapokon:

<https://tempo-legato.com/>
<https://daxnerova.webnode.sk>
<http://www.recsk.hu/>
<https://www.facebook.com/FicankaFicanka>

ISBN 978-615-00-3290-0ö
ISBN 978-615-00-3292-4

A kiadásért felelős: Balogh László projektmenedzser
(Tempo-Legato Oktatásszervező Kft, 3300 Eger, Bercsényi utca 51/a)

„Zenei készségfejlesztés a hagyományéltetés útján határon innen és túl”

„Az óvodás korban kell lerakni a nemzeti hovatartozás alapjait. A tudatalatti nemzeti vonások legjobb megalapozója a néphagyomány, elsősorban a játék- és gyermekdalaival.”
(Kodály Zoltán)

Ez a kiadvány az Erasmus + 2. kulcstevékenység (KA2): Együttműködés az innováció és bevált gyakorlatok terén - Stratégiai partnerségek a köznevelés terén című pályázat szellemi termékeként jött létre. A „szellemei termék”, módszertani innováció létrehozásában részt vett, a Tempo-Legato Kft Egerből (Magyarország), a Ficánka Napközi Óvoda Székelyudvarhelyről (Románia, Erdély), a Csengővár Óvoda Recskről (Magyarország), a Daxnerova Óvoda Fülek-ről (Szlovákia, Felvidék). A Program összeállítását a Tempo-Legato Kft készítette.

A projekt egy innovációt valósít meg, melynek célja a magyar hagyományörzésen alapuló zenei készségfejlesztési óvodai program összeállítása. Célunk egy olyan használható a mindennapi óvodai csoportmunkát segítő módszertani segédanyag összeállítása, mely a magyar néphagyományok életben tartása mellett, az óvodás korosztály zenei készségeinek fejlesztésében is segítséget adjon a magyar nyelvterületen dolgozó óvónőknek.

A projekt célja, az óvónők módszertani kultúrájának bővítése a zenei készségek fejlesztése, a népi hagyományok, népi gyermekjátékok felhasználásával. A három partnersországban működő óvodák környezetéből összegyűjteni a magyar néphagyomány azon elemeit - népdalkincsét, kismesterségeit, népszokásait, népi gyermekjátékait - amelyeket az adott óvoda a mindennapi gyakorlatban alkalmaz, és a jeles napok során megismertet a gyermekeivel.

Módszertani gyűjtemény készült, mely a 3-6 éves korosztály életkori sajátosságait figyelembe véve, a három ország magyar nyelvterület népi hagyományait, népdalkincsét, jeles napi szokásait, népi gyermekjátékait tartalmazza, hozzájárul az óvónők mindennapi munkájának eredményességéhez.

Elkészítettünk egy két éves fejlesztő programot, amelynek középpontjában a zenei készségfejlesztés áll. A Program a magyar néphagyományra épülve, hónapokra bontva határozza meg az óvodai tevékenységek témaköreit. Jeles napokat, néphagyományokat érintünk a tevékenységek meghatározásakor. A Program a tevékenységek témakörét adja meg, a közvetlen feldolgozást az óvónőkre bizza. Az óvónők a saját környezetükből, hagyományaikat figyelembe véve valósítják meg a programban hetekre meghatározott témákat. Az így feldolgozott heti foglalkozásokat gyűjtöttük össze a három óvodából. Így, egy teljes esztendő magyar hagyománykörét dolgoztuk fel Erdélyi, Felvidéki palóc és Recsk környéki palóc tartalommal.

Ezen kívül az óvodapedagógusok a három ország eltérő óvodai készségfejlesztő módszereit is bemutatják a megvalósítás során. A szakmai anyag feldolgozása közben különféle módon tanítják be a dalanyagot, különféle módon oldják meg a zenei készségfejlesztési feladatokat. Ezeket a készségfejlesztési módszereket is összegyűjtöttük és közreadjuk.

Ezáltal egy hatalmas népművészeti szakmai anyag áll össze az óvodai korosztály számára, valamint egy széles módszertani anyag az óvónők számára a fejlesztési munkájuk segítésére.

Az előzetesen elkészített szakmai program a magyar hagyományokat követve havi ritmus szerint rendszerezi az éves hagyománykört. Minden hónapra más-más feladatot rendel. A havi feladatot heti bontásban dolgozzuk fel. Az óvónők ehhez a heti rendhez igazítják az óvodai csoportmunkájukat. A csoportmunka során valósítják meg a felfordított célokban megfogalmazott feladatokat.

Az óvónők hetente csoportfoglalkozásokon valósították meg és dokumentálták a szellemei termék óvodai anyagát. A heti foglalkozás létrejöttéhez előkészítő munka, a foglalkozás megtartása, valamint a foglalkozás dokumentálása szükséges.

Az előkészítés során az óvónők kiválasztották saját tájegységük forrásaiból a heti témakörnek megfelelő szakmai anyagot, dalanyagot, gyermekjátékokat, kismesterségeket. Ettől lesz a módszertani kiadványunk sokszínű. Megtervezik a csoportfoglalkozás menetét, a munkamódszereiket, kiválasztják a megfelelő készségfejlesztési módszertant.

Az óvodai csoportfoglalkozások kiegészülnek a kismesterségeket bemutató foglalkoztató programok szervezésével és végrehajtásával. A kismesterségek gyakorlati foglalkozásokon kerülnek bemutatásra. A gyerekek vagy csoportokban, de leginkább nagyobb körben ismerkednek meg a kismesterség egyes munkafolyamataival. A kézműves munkák során készült gyermektermékeket fotózzák, és egy-egy mintát el is tesznek az óvónők.

Célja a munkánknak, összeállítani egy tematikus szakmai anyagot a zenei készségfejlesztés módszertanának segítésére, amiben a három országban működő magyar óvoda gyakorlati megvalósítását egy összegző gyűjteménybe ötvözni. Ezáltal a későbbi felhasználóknak a magyar néphagyományra épülő, de három irányból megvalósuló szakmai segédanyag áll a rendelkezésére. Mindezt a munkát élővé teszi, az óvónők napi munkája, mely során csak olyan tartalmi anyag és fejlesztő módszer kerülhet a szakmai anyagba, amit előzőleg az óvónők ki is próbáltak.

A kipróbálás tapasztalatait a programba betervezett partnertalálkozókon ismertették egymással az óvónők. A partnertalálkozókat úgy terveztük, hogy minden óvoda helyszínén szerveztünk legalább egy találkozókat. A találkozók alkalmat adnak a házigazdáknak a bemutatkozásra.

A szakmai innovációnkat természetesen nem öncélúan végezzük. Célunk hogy a készülő szakmai anyagunk elterjedjen a magyar nyelvterületen dolgozó óvodák körében. Segédanyagot szeretnénk adni a felhasználó óvónőknek, akik a saját éves munkarendjükben meg is tudják mindezt valósítani.

Hiánypótló a munkánk, nem ismerünk hasonló szakmai együttműködésen alapuló gyűjteményt ebben a témakörben.

„A nyomán”
Éltető elem a TŰZ
„Napsugárszál itt vagyok”
a természet ébredésének megfigyelése
(időjárás, tavaszodik)

25.
Március 1. hete

Február régi neve: Böjtellő hava, jelezvén a farsang utáni és húsvét előtti időszakot. A meteorológusok télutóként tartják számon. Az időjárás változékony: néha havazik még, de napos órák is lehetnek. A gyerekekkel megfigyeljük a közeledő tavasz hírnökeit, a hóvirágot, a zöldellő fűvet, a napsütést, a rügyező bokrokat. Ilyenkor vetik a zöltséget, elkezdődhet a szántóföldi munka. A farsangtól semmi sem idegen, ami tréfás, ami bőségre, a termékenységre utal, ami a megújuló életet, erősödő fényt jövendőli.

Tűz – A négy alapelem (a víz, a föld és a levegő) egyike a tűz, amit ugyanolyan fontosnak tartották, mint a másik három elemet. Mindegyikhez, így a tűzhez is két alaptulajdonság tartozott: száraz, meleg. Személyiség típusokhoz is hozzárendelték a négy elemet. A tűz elemű embernek hatalmas az önbizalma, szenvedélyes, életteli. A tűz megfoghatatlansága hatott a különböző korok gondolkodására is. Egyiptomban a főnixmadár, amely elégeti magát, és hamvaiból feltámad, az öröklét jelképe. A kereszténységben a tűz isteni kiváltságnak számított. A tűz a megtisztulás szimbóluma is.

(Recsk)

Éltető elem – TŰZ

Őseink életében jelentős szerepet játszottak az elhalt ősök, kiknek lelke hitük szerint jó szelleme volt leszármazottainak. Tiszteletükkel függött össze az állandóan égő nemzetségi tűzhely, a különféle temetkezési szertartások és az emléktorok. Az égítetek közül a Nap kultusza jelentős volt, megünnepezték a Nap feljöttét és a tavaszi napéjegyenlőséget, a fény jelentette számukra az életet. A magyar népművészet szimbolikájában a Nap az erősebb, természetesebb és ellenállóbb férfit, a Hold/alak- és fényváltató szerepe miatt/ pedig a nőt jelképezi. A Hold az anyaméhet, az örök emberi megújulást is szimbolizálta, a Holdon elhelyezett életfa is ennek a jelképe. Az ősi Nap-jelek ott díszelnek a kapukon, a házormokon, a fejfákon és a kézimunkákon, kereskes változatát a nép „naprózsának” mondja. A napjel ősi tartalmát a nép elfelejtette, de formáit hagyományaiban konzerválta. (http://www.kiszely.hu/istvan_dr/021.html)

Március régi magyar neve: böjtmás hava. A Kos havának és Kikelet havának is nevezték. Az elnevezés a latin Martius hónapnévből ered. Annyit tesz: Mars (Isten) hava. (Fülek)

Bújj, bújj, zöld ág egy magyar népdal. Eredetileg nagylányok virágvasárnapi villózásának, Székelyföldön zöldágazásának volt része. Mára gyermekdallá vált. Két közismert főváltozata van.

Két gyerek szembefordulva két kézzel kaput tart, a többiek kézen fogva, nyolcast leírva átbújnak alatta. A dal végén a két kaput tartó összefogja a közelében álló gyerekeket, és megkérdezi tőlük, melyikükhöz mennek. A gyerekek a választott kapus mögé sorakoznak fel. Folytatják a dalt, amíg minden

gyerek valamelyik kapus mögött áll. Az utolsó sor ősi ráolvasás, összeregőző ének. A szita egyenértékű a sámándobbal.

(Székelyudvarhely)

**Csengővár Óvoda Recsk
Napsugár csoport (4-5 év)**

Felhasznált dalanyag:

Ejnye, ejnye tavasz akar lenni
Tiszán innen, Dunán túl 148.old.

Süss fel nap
Lázár Katalin: Népi játékok 198/248.

Tüzes csapat hordozok
Lázár Katalin: Népi játékok 128/129.

Süss ki, süss ki napocska
Lázár Katalin: Népi játékok 200/251

Tűzben
Forrai Katalin: Ének az o. 231./ 281.

Tüzet viszek, lángot viszek
Forrai Katalin: Ének az óvodában 150/102

Ácsorogjunk, bácsorogjunk
Nagy Béláné: Táncos játékok az óvodában 149.old.

Ég a gyertya ég
Nagy Béláné: Táncos játékok... 66.old.

Ég a gyertya
Selmeczi Marcella: Szedem szép virágom 9. o.

Pám, pám paripám
Selmeczi Marcella: Szedem szép... 58.o.

Tüzet viszek, nem látjátok
Selmeczi Marcella: Szedem szép... 11. old.

Tavaszcseré
Törzsök Béla: Tulipánfa 6. old.

Gólyahír
Törzsök Béla: Tulipánfa 7. old.

Megrakják a tüzet
A mi dalaink 98. oldal

Tavaszi szél vizet áraszt
A mi dalaink 134.old.

Kis- kis kendő, elejtő
Langaméta 107. oldal

Fújj, szél, fújj
Komárominé: Játékos zenebona 115/101.

Tűz, víz, lobogó
Bújj, bújj, zöld ág... 68- 69.old.

Bújj, bújj itt megyek
Bújj, bújj, zöld ág... 80. old.

Időjósítás: Lukácsné: Kerek egy esztendő – Tél 205. old.

- Ha esik a hó, fúj a szél, nem sokáig tart a tél.
- Ha február nem volt szeles, húsvét napján hideg lehet.
- Ha hideg van, ráadásul havazik, akkor nemsokára tavasz lesz.

Mondókák:

Január, február...

Lukácsné: Kerek egy esztendő – Tél 207. old.

Január, február
nemsokára itt a nyár.
Fénylik, csillog még a dér,
a hóvirág mégis él.

Ég a gyertya, ha meggyújtják

(Hóc, hóc katona 40. old.)

„Ég a gyertya, ha meggyújtják”-
ezt a lányok szépen fújják.
Fújjad, fújjad kis katona,
hadd vigadjon ez az utca!

Versek:

Osvát Erzsébet: Ébresztő
Osvát Erzsébet összes verse 144. old.

Szabó Lőrinc: A Szél meg a Nap
Óvodások verseskönyve 185. old.

Alkalmazott zenei készségfejlesztési módszer:

- Daltanítás hallás után
Tüzet viszek, nem látjátok
Ácsorogjunk, bácsorogjunk...
- Ritmuskészség fejlesztés
Pám, pám, paripám
Gólyahír...
Ritmus improvizáció, kérdés-felelet játékok, zenekar
összeállítása közkedvelt ritmushangszerekkel.
- Hallásfejlesztés
Ég a gyertya

Hangszereken is bemutatjuk a relatívan mélyebb/ma-
gasabb hangok helyét, ill. a hangok magasságának fo-
kozatos emelkedését és süllyedését.

- Zenehallgatási készség fejlesztése
Tavaszi szél vizet áraszt...
Ejnye, ejnye tavasz akar lenni...
- Együtténeklés
Bújj, bújj itt megyek...
Ácsorogjunk, bácsorogjunk...
Süss fel nap...

Gyermekjátékok:

Kis- kis kendő, elejtő
Langaméta 107. oldal

Tüzes csapat hordozók
Lázár Katalin: Népi játékok 128/129.

Pám, pám paripám
Selmeczi Marcella: Szedem szép v 58. o.

Tüzet viszek, nem látjátok
Selmeczi Marcella: Szedem szép 11. old.

Ég a gyertya
Selmeczi Marcella: Szedem szép virágom 9. o.

Tűz-víz
Selmeczi Marcella: Szedem szép... 143. o.

Tűz, víz, repülő
helyi gyűjtés

(Az itt nem részletezett játékleírások a CD mellékleten meg-
találhatók.)

Játékok leírása:

Tüzes csapat hordozók:

Körben állunk, és kiválasztunk valakit, aki egy zsebkendővel
jár a körön kívül. Mind énekeljük: „Tüzes csapat hordozók...”
A kívül járó valakinek a háta mögött észrevétlenül ledobja a

zsebkendőt, és megy tovább. Ha visszaér ahhoz, aki mögé elejtette, és az addig nem veszi észre, bemegy a körbe záptojásnak, és addig ott marad, míg egy másik záptojás föl nem váltja. A körben állók csúfolják: „Hú de büdös!”. Ha viszont a játszó észreveszi, hogy mögötte van a zsebkendő, fölkapja és szalad a ledobó után. Ha meg tudja dobni a kendővel, mielőtt az visszaér az ő helyére, akkor a ledobó záptojás lesz, ha nem, beáll az üres helyre. Ezután az jár körbe, akinél a kendő van.

Pám, pám paripám:

A játékosok egy sorba, egymás háta mögé állnak, és kezüket leengedik. A sánta pipás megáll a sor előtt, majd fél lábán körülugrandozza a sort. Közben énekelnek: „Pám, pám... Mikor a sor elejére kerül, leengedi fél lábát, és elkiáltja magát: „Gyere elő, hátulsó!” Ez eléje megy, szembenéz vele. A sánta pipás párbeszédbe kezd:

- Mit ettél?	- Sós kenyeret.
- Mit ittál rá?	- Hideg vizet.
- Min állsz?	- Cserépen.
- Min lebegsz?	- Levélen.
- Nézz az égre!	- Nem nézek.
- Nézz a földre!	- Nem nézek.
- Adj a pipámba tüzet!	- Adok, adok.

Ha a játékos elneveti magát, vagy mást mond, mint a fentiek szerint mondani kell, ha felnéz az égre, vagy lenéz a földre, akkor a sánta pipás balra állítja: vakor lesz, de ha helyesen felel, és nem nevet, barack lesz, és jobbra áll.

A játék mind addig ismétlődik, míg valamennyi gyermekre sor kerül. A vakorok balra, a barackok jobbra felsorakoznak, és szemben egymással leguggolnak, úgy, hogy a két sor között egy kis távolság legyen. Aztán elkiáltja magát a sánta pipás:

- A vakor húzós, a barack édes!

Ezalatt fel és alá fut a két sor között, a bal oldaliak húzogatják a ruháját, a jobb oldaliak pedig simogatják.

Tűz- víz:

Megválasztják a keresőt, aki kimegy a szobából, mialatt eldugnak egy olyan tárgyat, amit az jól ismer.

Behívják a keresőt, s aszerint, hogy közeledik vagy távolodik az eldugott tárgytól, a többiek hangosan ismételtetik: „langyos...meleg...tűz... tűz” vagy: „langyos...hideg...víz...víz”.

Ha a kereső rátalál az eldugott tárgyra, másikat választanak helyette.

Tűz, víz, repülő:

Az óvónő vezetésével a gyermekek körbe állnak. Az óvónő adott jelzésre, megfelelő cselekvéseket végeznek: Tűzguggolás közben kézzel „tűz” oltása a föld ütögetésével.

Víz- Padra felállással.

Repülő- hason fekvés a talajon, karok oldalsó középtartásban.

Az a gyermek, aki legkésőbb végzi el a cselekvés illetve nem az adott utasításnak megfelelően cselekszik, az kiesik a játékból. Mindig az a győztes, aki legtovább a játékban marad.

Produktum készítésének a módja:

Hóvirágok készítése. Színes kartonra sablonnal kirajzoljuk a virág és a szár/levél formát. Kivágjuk, majd kartonra ragasztjuk. A gyerekeknek egyéni szükségletüknek megfelelően differenciáltan nyújtunk segítséget.

Daxner Utcai Óvoda Fülek Cica csoport (5-6 év)

Időjárás:

(http://netfolk.blog.hu/2013/03/18/sandor_napjan_mag-szakad_a_szel)

- A népi időjárási megfigyelés külön elnevezéssel jelöli a nagyböjt időszakában tapasztalható folyamatos, erős szélfúvást: ezek a böjti szelek. Ha sok böjti szél fúj, akkor száraz lesz a nyár, ha nem, akkor sok lesz a csapadék. Ha nem fúj szél, az sem jó, mert az gyenge termést jelez előre.
- A virágvasárnapi szép idő hasznos a gyümölcsfáknak, ha nagypénteken esik az eső, akkor az a „földművelőknek igen jó”.
- Ha Húsvét napján esik az eső, akkor Pünkösdig minden vasárnap esik majd.
- Ha a gólya és a fecske jókor hazajönnek, akkor jó szerencsés időt jeleznek.
- „Mennyi köd leszen ebben a hónapban, annyi záporosó lesz a nyárban, mennyi harmat Húsvét előtt, annyi fagy leszen Húsvét után».

Névcsőfoló:

Ildikó, rúgjon meg a kiscsikó!

Gergely, a gilisztát nyeld el!

Benedek, kergeti az egeret.

Jóska, kell-e neked sóska?

Sándor, kenyérhajon táncol, galuskáért kesereg, széplányokért pityereg.

Gábor, fél az árnyékától.

Ildikó, sárgalábú kiscsikó.

Benedek, szalonnáért pityereg.

Irénke, bújj a kéménybe!

Jóska, savanyú a sóska.

Szólások:

Benedek, Benedek, jönnek a jó melegek.

A napot ott keresd, ahol feljő.

Fényes mint a nap.

Foga van a napnak. (Melegen süt.)

Hasára süt a nap. (Lusta.)

Leáldozott a nap. (Vén.)

Lementével dicsérd a napot.

Napot lementében, nem feljöttében dicsérik.

Megfogta a napot. (Napsütött, barna.)

Merre forog a nap, arra az árnyék is.

Napnál is világosabb.
 Víz a tűznek ellensége.
 Napnál ebédelt, holdnál vacsorált. (Koplalt.)
 Nem mindennap ragyog a nap.
 Fél, mint a tűztől.
 Házat-tüzet nézni.
 Nagyobb a füstje, mint a tüze.
 Rossz fát tett a tűzre.
 Minél magasabb a nap, annál kisebb árnyékot vet.

Természetmondókák:

Süss föl nap, szent György-nap,
 Kertek alatt kis libáink megfagynak. (Nemeskosút [Košúty])

Népmese: A nyúl meg a tavaszi hó / Nap, a Hold meg a Szél / A Szél és a Nap

Népi étel: Molnárkalács, korong alakú sült tészta, felületén az ostyasütővas rajzolatával díszítve.

Népi hangszer:

A **doromb**pengetéssel és fúvással megszólaltatott egyszerű hangszer. Egy keretből és az arra rögzített rugalmas nyelvből áll, melynek anyaga legtöbbször acél. A játékos a keretet a fogaihoz szorítja úgy, hogy a rugalmas nyelv szabadon mozoghasson a fogsorok között, és annak általában kifelé hajlított, szabad végét a mutató, vagy hüvelykujjával pengeti. (<https://hu.wikipedia>)

Tevékenységek:

- a természet ébredésének megfigyelése / időjárás, fák, fű, madarak/
- magok csíráztatása: kukorica, búza, zsázsa. A zsázsat szalvétára is vethetjük, néhány nap múlva fogyasztható. S szikleveleit illetve a legelőször megjelenő 2-3 levélkéjét fogyasztjuk nyersen. Íze kellemes, enyhén csípős, kicsit a mustárra vagy a tormára emlékeztet. Jelentős a vitamin és ásványi anyag tartalma.
- találós kérdéseket, nyelvtörőket mondtunk (CD melléklet)

Alkalmazott zenei készségfejlesztési módszer:

- Daltanítás hallás után

Süss ki, süss ki – a dalt a természetben énekelve mutatjuk be. A nap felé fordítjuk tenyerünket, úgy énekeljük el többször elismételve. Gyakorlásakor napot rajzolunk a levegőbe, bottal a földre. Gyűjtő: Varga Lia

- Ritmuskészség fejlesztés

Metrumérzék fejlesztése: egyenletes mozdulatokkal kísérik a mondókát: karkörzés, harangozás páros kézzel, hívó mozdulatok, összetett tenyerek, taps. Párban állva elismételik. Egymás hátára rajzolják a napot, vízszintesen rajzolják a harangozást, függőlegesen az öltözködést, az utolsó sorra megbökdösik a másik hátát.

Kis templomba besütött a nap
 Beharangozott a pap.
 Gyertek fiúk iskolába,
 öltözzetek pap ruhába.
 Inc, pinc, te vagy kint. Szólóske (Viničky)

Tempóérzék fejlesztése: Esik az esődalra – egyenletes lüktetéssel lovagolnak. Gyors-lassú ritmusban is elénekeljük a dalt, a mozgással követjük az ének tempóját.

Ritmuskiemelés: Tavaszébresztő – a nap sugarai ébresztgetik a természetet: fákat, virágokat, állatokat. Ébredj hóvirág! Tapssal: TÁ TÁ, TITI TÁ. Milyen állatokat ébreszt a nap? Ritmustaps alapján találgatnak, saját ritmuskitalálós kérdéseket is tapsolnak a gyerekek.

- Hallásfejlesztés

Dallambújtatás: Napos-esős

Az éneklés során 2 képet felváltva mutatunk, a gyerekek az előre megbeszélt szabály szerint énekelnek: nap – hangosan énekelnek, felhő – magukban énekelve folytatják a dalt.

Természet hangjai: Állathangok, természet hangjainak felismerése.

- Zenehallgatási készség fejlesztés

Dalfelismerés – Ismert dalokat dúdolunk. Melyik dalt halljátok?

- Együtténeklés

Csoportosan, szólóban, visszhangjátékban, állatnyelv / brummogva, csipogva/.

Zene és tánc: Népzene kézen fogva különböző térformákban mozgunk: körben járás / jobbra-balra, szűkülő-táguló kör/, vonulások /sorban, kígyózva, tekeredve/.

Játékok:

- Párosjáték:

Labdajátékok.

- Egyéni játék:

Ugróiskolázás: földre rajzolt nap sugarai között. Földre rajzolt patkókra.

- Lányos játékok:

Vonulások, körjátékok, guggolós körjáték helycserélő fogócska.

- Fiúsjátékok

Patkós erőpróba – A játékos fél kézzel tart egy fa rudat. A rúdra egymás után patkókat helyezünk. Aki a legtöbb patkót tudja megtartani, az a győztes, vagyis a legerősebb.

Patkóhajítás – Az ügyességi játék során úgy kell dobni a patkót, hogy fennakadjon a rúdon.

- Ünnepekörhöz, szokáshoz kötött játékok

Böjti játékok – a mulatság, a tánc, a muzsikaszó mind tilos volt, esküvőt sem tartottak. A téli időszakot követő nagyböjti vasárnapok az ifjúság különböző szórakozására azért alkalmat adtak. Ezek labdajátékok vagy leánykörtáncok voltak. A böjti játékokat csoportosan játszották. A böjti vasárnapokon a lányok és legények énekléssel vonultak végig a falun, s közben kapus játékokat játszottak.

- Egyéb:

Tüzet viszek, ne lássátok

Körbe állnak, összefogódás nélkül; egyikük a körön kívül jár, kendővel a kezében, s egyszer csak leejti a kendőt valakinek a háta mögött. Amint ez észreveszi, felkapja a kendőt és kergetni kezdi a kívül járót; ha nem éri utol, helyet cserélnek. Aki nem veszi észre a háta mögött leejtett kendőt egy körüljárás alatt, az „záptojás” lesz, azaz büntetésül be kell állania vagy guggolnia a kör közepére, s addig ott maradnia, amíg egy újabb „záptojás” fel nem váltja. A „tüzet viszek” szövegmozgató régi korok emlékét őrzi, amikor a tüzgerjesztés még igen körülményes volt, s a háztartások rendszerint csak évenként egyszer, húsvétkor szítottak tüzet. A paraszat a tűzhelyen, külön gödrökben, katlanokban, hamu alatt tartották, s nem szívesen adtak belőle kölcsön. A hatóság is tilalmazta a szenes bögrével való szomszédolást. E tilalom emléke maradt fenn a játékszövegben.

http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_550_a_magyar_dal_konyve/imaget/051.jpg

Rejtő-kereső játék: Kisujjam is látja, Tűz-víz

Ezeknek is sok típusa van: játszhatják őket ketten is, többen is, a kereső lehet egyvalaki vagy két csapat közül az egyik. A tűz-víz játék úgy érdekesebb, ha többen játsszák. Egyvalakit kiküldenek, majd eldugnak egy tárgyat, amit a bejövőnek meg kell keresnie. A többiek szóval segítik. Ha közeledik hozzá, azt mondják: „**Tűz, tűz!**”, vagy „**Meleg, meleg, forró, éget!**”, ha távolodik tőle: „**Víz, víz!**”, vagy „**Hideg, hideg, megfagy!**” Ha megtalálja, másvalaki megy ki (vö. MNT I. II C 1 a α). Előfordul, hogy ha nehezen találja meg valaki az eldugott tárgyat, a többiek elkezdik csúfolni: *Kisujjam is látja, csak a vak nem látja!*

Gyufaszálhúzás:

Egy hosszabb és egy rövidebb gyufaszál, fűszál vagy botocska szükséges. Egyik kapitány az ujjai közé teszi úgy, hogy ne látsszon, melyik a hosszabb. A másik húzza, s ha ő húzza a rövidebb szálát, az ellenfél csapata kezd, ha a másikat, akkor az övé.

Ég a gyertya ég

Zöld fű, zöld fű a lábam alatt

(Borsi Éva – Mély kútba tekinték 113, 114.o.)

Bújj, bújj, medve -Hidasjáték – Hidépítés

Szem-szem, gyűrűszem

(A játékok leírása a CD mellékleten található)

Alkalmazott népi kismesterség bemutatása, termék készítésének módja:

A kovács elsősorban patkókat és vasalásokat készítő fémfeldolgozó mesterember. A falusi vagy patkolókovács főleg a paraszti munkaeszközök készítésével, javításával, lovak, tehének patkolásával foglalkozik. A vasalatlan (patkó nélküli) ló a kiépített utakon könnyen ferdére koptatta a patáját. A **patkót** a világ minden táján **szerencsehozó tárgyként** tartják nyilván. **Kézműveskedés:** alumínium lapokból **patkó** nyírása, Szögekkel lyukat kalapálunk – kilyukasztjuk. Puhafa alapra is rögzíthetjük szögekkel. A szögeket fogóval tartjuk, hogy kalapáccsal biztonságosan üthessük a szög fejét. Vastagabb alumíniumdrótból is hajlíthatunk patkót, melyet laposra kalapálunk. Fa vagy fém alapon dolgozunk. Egyszerű gyűrűt is készíthetünk: alumíniumdrótot laposra kalapálunk, meghajlítjuk.

**Ficánka Napköziotthon Székelyudvarhely
Csiga-bíga csoport (5-6 év)**

Gyermekjátékok:

BÚJJ, BÚJJ ZÖLD ÁG

Kellékek: (zenegép)

Előkészület: a gyerekek válasszanak párt maguknak.

Feladat: egy pár felemelt karral kaput tart. Amikor elindul a zene, vagy a gyerekek maguk éneklék a Bújj, bújj zöld ág kezdetű dalt, a többi párnak táncolva át kell haladni a kapu alatt. Amikor vége az éneknek, a kapu „leszakad”. Az a pár, aki ebben a pillanatban a kapu alatt tartózkodik, az lesz a következő kaputartó.

Addig játsszuk a játékot, amíg a gyerekek élvezik. Úgy is játszhatjuk a játékot, hogy a kaput tartó játékosok egy kör után nem állnak be a táncolók közé, hanem a helyükön maradnak, s mögójük állnak az új kaput tartók is. Ilyenkor addig megy a játék, míg elfogynak a táncoló párok.

Bújj, bújj, zöld ág, zöld levelecske, nyitva van az aranykapu, csak bújhatok, rajta.

Rajta, rajta, leszakadt a pajta, leszakadt a pajta, bent maradt a macska!

Kinek szól a játék: Kicsiknek, Óvodásoknak

Játék helyszíne: Szobai játék, Kerti játék

Játék típusa: Kismozgásos játék, Népi, dalos játék

1. Alkalmazott zenei készségfejlesztési módszer

- Daltanultás hallás után:
Bújj bújj zöld ág.....
- Ritmuskészség fejlesztése: a mondóka, és dal ritmusának tapsolása, dobantás, diók összeütogetése, ritmushangszerek megszólaltatása,

- Hallásfejlesztés: dalfelismerő játékokkal, dallambújtatással/jól ismert dalok/
- Zenehallgatási készség fejlesztése: a témához illő dalok meghallgatása Cd hangzóanyag, óvónő dala, gyerekek egyéni éneklése
- Együtténeklés: tanult dalok közös éneklése, lányok- fiúk csoportjának dalolása
- Mozgással egybekötött éneklés

2. Pedagógiai módszerek, eljárások a hagyományörzés témakörének elsajátítása során

- Magyarázat: kifejezések, eszközök, szólások
- Gyerekkori emlékeim- óvónő meséje
- Gyakorlás: többszöri éneklés, ismétlés
- Szemléltetés: csengő, kolomp
- Közös és egyéni munka: csattogtató készítése
- Bemutatás: új dalok, történetek

Kották

s

Tű-zes csa-pot hor-do-zok, hor-do-zok, de sen-ki sem lát-ja,
Pap-hoz me-gyek, őb-lőt vi-szek, ő-ri gyön-győt ké-rek.

Tűzes csapat hordozok

m

Bújj, bújj, itt me-gyek, tű-zes la-pá - tot vi - szek,
e - gyet szólok, kettőt szólok, harmadikra rá-ta-lálok!

Bújj, bújj, itt megyek

m

Süss ki, süss ki, na-pocs-ka, Mondd meg A - pol - lód - nak,
Menj be, menj be, bá-rány-ka,
Te - rij - je ki kő - pő - nye-git, Ad-jon Is - ten jó me - le - get,
Cson - tot tör - nek, Tök-ke! ha - ran - goz - nak.
Bé - lest süt - nek,

Süss ki, süss ki napocska, menj be, menj be báránka

s

Tűz, víz, lo - bo - gó, tű-zet vi - szek el - ad - ni,
ha va - la - ki megve - szí, ég a ruhám ne lás - sá - tok,
ha lát - já - tok, se mondjátok, ne néz - ze - tek hát - ra,
mert az ör - dög lát - ja.

Tűz, víz, lobogó

2/4

Kis- kis ken- dő, e- lej- tő,
Vé- kony vá- szon le- pe- dő.
Tű- zet vi - szek, nem lát - já - tok,
Ha lát - ná - tok, ol - ta - ná - tok, ki- ég a ru- há - tok!

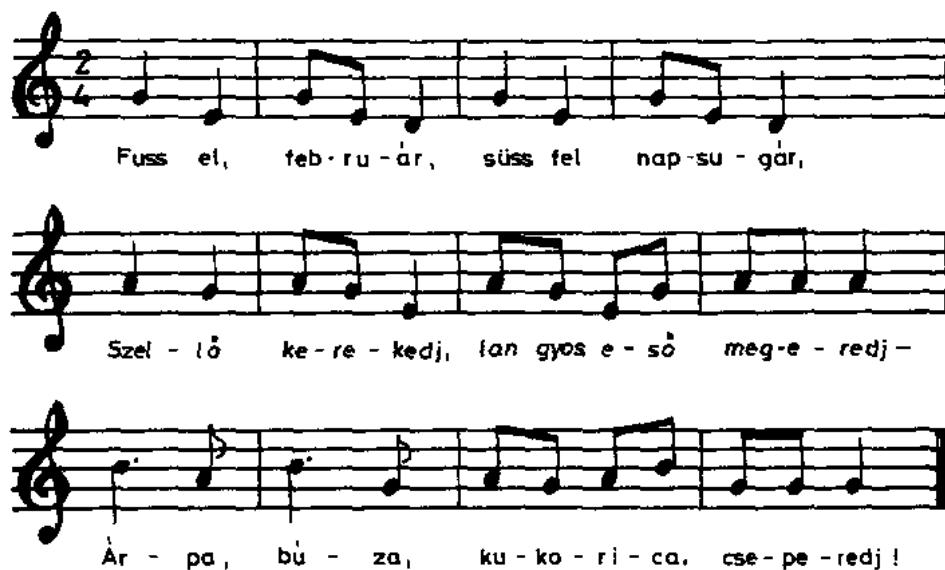
Kis, kis kendőejtő

Zöld fű

Süss ki, süss ki napocska, ne menj el Vargányi

Tavaszcím

Tü-zet vi-szek, ne lás-sá-tok, ha lás-sá-tok, ne mond-já-tok,
szél fűj - ja pánt-li - ká-mat, har-mat é - ri a szok-nyá-mat,
kapd el a szok-nyám.

Tüzet viszek

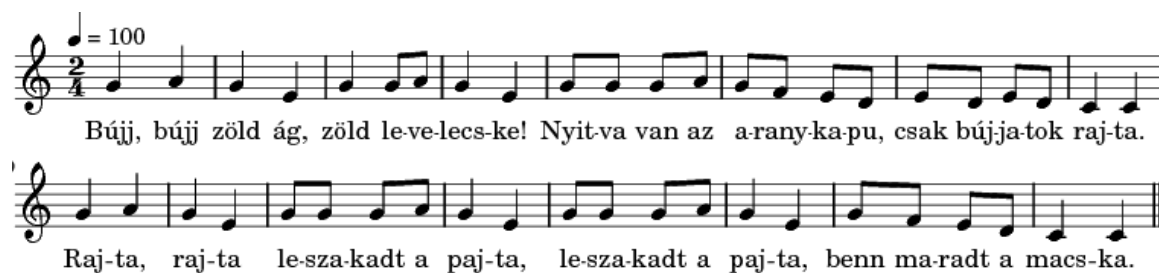
Ég a gyer-tya, ég, el ne a - lud - jék,
a - ki lán - got lát - ni a - kar, mind le - gug - gol - jék.

Ég a gyertya

Szem - szem gyű - rű, kul - lacs gyű - rű,
ná - lad van az a - rany gyű - rű,
itt a la - kat, itt a kúcs, itt nyit-ják ki az aj - tót.

Szem, szem gyűrű

Bújj, bújj zöld ág, zöld le-ve-lecs-ke! Nyit-va van az a-rany-ka-pu, csak búj-ja-tok raj-ta.
Raj-ta, raj-ta le-sza-kadt a paj-ta, le-sza-kadt a paj-ta, benn ma-rad-t a macs-ka.

Bújj, bújj zöld ág

„Szántó-vető”
„Bújj, bújj, zöld ág”

26.
Március 2. hete

Március – Kikelet hava – Tavaszelő hava – Böjtmás hava. Több elnevezése van ennek a hónapnak. Természetesen nem véletlen, hisz mindegyik a régi, népi hagyományokon alapul. A tavasz a megújulás, a természet újjászületésének az évszaka. A nappalok hosszabbodnak, enyhül az időjárás, és lekerül rólunk a nagykabát. A hó alól virágok kukucsálnak, dugják ki a fejüket, madarak készülődnek a fészekrakáshoz, és csivitelésüktől egyre hangosabbak a kertek és a mezők. Március a meteorológiai évszakováltások szerint az első tavaszi hónap. Ősi magyar nevén Kikelet hava, de a népi kalendáriumban pedig Böjtmás havaként említik. Az elnevezés arra utal, hogy március a böjt második hónapja.

Tavasszal leginkább a várakozás jellemezte nagyszüleink életét: a hideg telet eltemető, zajos-mulatós farsangi időszak után következik a felkészülés a húsvétra, a mezőgazdasági munkákra, és mindezt mivel lehetett volna legjobban várni, mint egy alapos „nagytakarítással”, legyen szó a házról, a földekről vagy épp saját testükről, életükről.

Készülni kezdtek a mezei munkákra is, közben folyamatosan figyelték a természetet, jeleiből igyekeztek kikövetkeztetni, milyen lesz az évi termés, és próbáltak mindent megtenni azért, hogy jó irányba befolyásolják a dolgokat. A tavasz közeledtét például úgy igyekeztek siettetni, hogy a fiatalok zöld ágakat vágtak a falun kívül, és énekelve, táncolva behozták a faluba, a házakba – biztosan mindenkinek ismerős a Bújj, bújj, zöld ág... kezdetű dal, amelyet ilyenkor énekeltek.

Óvodai életünkben az évszakováltást, a tavasz közeledtét az időjárás változásáról, öltözködés és időjárás kapcsolatáról gyűjtött tapasztalatainkról ismerjük meg. Ezeket megéljük verseinken, dalainkon, játékaikon keresztül. (Recsk)

Séták a természetben – Tavasz eleji időjárás és természet megfigyelése.

Az óvodakertben naponta megfigyeljük a fű színét, növekedését a fákat, bokrokat, rügyeket, bimbókat. Látogatást teszünk a közeli kertekbe – tavaszi virágok megfigyelése: hóvirág, aranyeső. Megfigyeljük az emberek munkáját szántás, ásás, metszés, takarítás közben. Mondókákat, verseket, énekeket, játékokat tanulunk a témával kapcsolatban. Virágokat festünk, nyírunk, ragasztunk, számolunk. (Fülek)

Március hazánk éghajlati viszonyai miatt a tavasz első, bár gyakran sajnos még hűvös, csapadékos hónapja. A paraszti életben mégis a mezőgazdasági munkálatok kezdetének ideje. Számos az időjáráshoz kapcsolódó megfigyelés és jóslás kötődik ehhez a hónaphoz.

Ugyanakkor március a húsvéti 40 napos nagyböjt hónapja is, ilyenkor tilos a vigalom, a lakodalom, a húsos ételek fogyasztása.

Mivelhogy az őseink szoros kapcsolatban éltek a természettel, ezért a szlovák nép szokásai nagyrészt a természeti

ciklusokhoz kapcsolódnak (főleg a pogány eredetű hagyományok), s a kereszténység feltűnésével megjelennek a vallási ünnepek és tradíciók. Végső soron elmondhatjuk, hogy ahány falu, annyi szokás.

A tavasz és a tavaszi virágok csábításának lehetetlen ellenállni. Régen nagyanyáink ősszel ültették el a tulipán-, nárcisz-, krókusz- és jácinthagymákat, amelyek a hóvirág és a téltemető után virágoztak. A természet ritmusa mit sem változott, a gondos kertészek most is ősszel teszik földbe a hagymákat. Viszont mi, akik nem voltunk ilyen előrelátóak, a kertészetek kihajtott hagymáiból válogathatunk.

Beszélgettünk az ilyekor tartandó Nőnapról, mint ünnepről, ilyenkor kicsit jobban odafigyelünk a lányokra, nőkre-nénikre, különösen az anyukánkra... Elmondták, mit dolgozik az anyukájuk otthon, munkahelyen? Jellemeztük a tavaszismertető jegyeit. Rügyeznek a fák. Milyen tavaszi virágok nyílnak? Mely madarak térnek vissza? (Székelyudvarhely)

**Csengővár Óvoda Recsk
Csillagszem csoport (3-4 év)**

Népi megfigyelések:

A tavasz első hónapjáról azt mondják:

- „Ha böjtmás hava száraz, Szent György hava nedves”, azaz esős áprilist jelez a csapadék nélküli március. S rámutat az egész esztendőre, a néphit szerint amennyi köd van márciusban, annyi lesz a zápor is.
- Március 4. Kázmér napja a patkányok elűzésének napja, a tavaszi tisztulást, a ház és háztájék rendbetételének kezdete volt.
- Március 9. Azt tartják, hogy amilyen időjárás uralkodik Franciska napján, olyan lesz egész márciusban.
- Március, ha nedves, gazdának nem kedvez.
- Fű és havaz, úgy lesz tavasz.
- Ha márciusban ugrándoznak, táncra perdülnek a bárányok, áprilisba, újra akolba rekednek.

Jókívánságok:

Adj Isten, meleget, fűnek-fának levelet!
Nyisd ki, Isten kiskapudat,
Ereszd be a meleget, zárd ki a hideget.

Mondókák:

Nem fúj már és nem havaz,
Itt van, itt van a tavasz.
Gyere tavasz, várva várlak,
Hozz zöld ruhát fűnek, fának.

Osváth Erzsébet: Nyújtózik a hóvirág
Gazdag Erzsébet: Itt a tavasz
Sarkady Sándor: Téltekergető

Dalok, dalos játékok:

Gólya, gólya.
Daloló ABC 16.o.

Bújj, bújj zöld ág...
Somfainé: Népszokások 18.o.

Ess, eső, ess...
Táncos játékok az óvodában: 59.o.

Süss fel nap...
Táncos játékok az óvodában: 116.o.

Sétálunk, sétálunk...
Táncos játékok az óvodában: 125.o.

Pál, Kata, Péter,
Tente baba tente 13.o.

Jöjj ki napocska..
Tente baba, tente 39.o.

Én kis kertem...
Tánc játékok az óvodában 57.o.

Bújj bújj zöldell
Magyar népi gyermek játékok 47.o

János Úr készül...
Magyar népi gyermek játékok 46.o

Itthon vagy-e hidas mester
Magyar népi gyermek játékok 46.o

Szöjünk, fonjunk...
Dobszay: Magyar dalkönyve 145.o.

Gólyahír
Törzsök: Tulipánfa 7.o.

Alkalmazott zenei készségfejlesztési módszer:

- Daltanítás hallás után

Gólya gólya

Tiszta énekkel motiválom a gyermekeket a dal tanulására. Célom, hogy elsajátítsák a dalt és énekeljenek örömmel, bátran.

- Ritmuskészség fejlesztés

Ess eső ess... / Nem fúj már és ... / Gyere tavasz...

Egyenletes tapsolás gyakorlása énekkel, mondó-

Mag, mag, búzamaz,
nőjél, nőjél hamarabb!
Esőt, felhőt hoz a szél,
Szomjas soha ne legyél!

Versek:

kázással összekapcsolva. Tapsolással az egyenletes lüktetés érzékeltetése, kiemelése.

- Hallásfejlesztés

Süss fel nap... / Sétálunk, sétálunk

Dalfelismerés. Ismert dal dúdolása, vagy lá-lá-zása, 1-2x.

- Zenehallgatási készség fejlesztés:

Pál, Kata, Péter...

Kanonban jól énekelhető dal, az ütemkésést figyelgetjük meg a gyermekekkel, az óvónők tiszta és pontos éneklése során.

- Együtténeklés

Jöjj ki napocska... / Én kis kertem...

Az összetartozás a közösség erősítése az ének a zeneiség eszközeivel.

Hangszínek megkülönböztetése, a közösség hangerejének érzékeltetése. Az együtt éneklés megalapozza a tiszta, önálló éneklésre való képességet. A közösség ereje biztonságot ad.

- Egyéb:

Gólyahír - tavaszváró dal, a természet ébredése a növények fejlődésének megfigyelésével.

Játékok:

- Páros játék:

Bújj, bújj, zöld ág

Kiválasztunk két kaputartót, akik tartják a zöldágból font kaput. A gyerekek egymás után láncban kézfogással vonulnak a kapu alatt. A kaputartók dal utolsó szótágjára lecsapják a kaput, és amelyik két gyereknél lecsapódik a kapu, ők lesznek a kaputartók.

- Hidas játék:

János Úr készül ...

Két gyermek (hidas mesterek) összefogott kézzel hidat tart. A többiek kezét fogva átbújnak a hídon. Az utolsó előtt lecsapódik a híd. Az elfogottak a hidas mesterekhez állnak. Így fogy a lánc és gyarapszik a híd.

Addig bújnak, míg az utolsó pár is át nem bújt. Az utolsó párból lesznek az elsők, ők kezdik az éneket.

Itthon vagy-e hidas mester?

A játék menete, mint az előző játék.

• Lányos játékok

Szöjünk, fonjunk...

Forrás: Dobszay: Magyar dal könyve 145.o

Körjáték. Két gyermek-magasba emelt kezében bottal, vagy kendővel kaput tart. Ellentétes irányban haladnak a körrel. A dal végén a karjukat hirtelen leengedik. A tőlük jobbra és balra álló két gyermeket megkérdik: „Kit szeretsz?” A kérdezettek társaik közül megneveznek valakit. Az alacsonyra tartott bot vagy kendő fölé átugornak, ha már vallottak.

• Ünnepkörhöz, szokáshoz kötött játék:

Bújj, bújj, zöld ág

Kiválasztunk két kaputartót: egyikük az alma, másik a körte. Ők titokban megállapodnak, hogy melyikük a „szép mennyország” és melyikük a „csúnya pokol”. Ezenkívül a játék alatt váltogathatják, hogy melyikük az alma és melyikük a körte. Kézfogással láncban fölállunk velük szemben és énekelve elindulunk feléjük. Közben bújunk a kapu alatt. Az utolsó szótagra a kaputartók lezárják a kaput, és aki benne marad, attól megkérdezzük: Kihez més, almához vagy körtéhez? A kérdezett a mögé áll, akit választ, és beáll mögéje. Addig bújunk, amíg a lánc el nem fog. Ezután a kaputartók megmondják, hogy melyikük a mennyország és melyikük a pokol. A mennyország tagjai párosával, egymással szembe állnak, a pokolba kerültek pedig átszaladnak köztük, miközben a sorfalat állók megcsipkedik őket. Ezután kezdhetjük előlről.

• Egyéb:

Bújj, bújj zöldell...

Az egy kaputartó pár halad szemben a bújó sorral. Amikor egy pár átbújt a kapun, csatlakozik a kaputartókhoz, így a bújók sora fogy a kaputartóké gyarapodik. Addig játsszák, míg mindenki át nem bújt a kapun.

Alkalmazott népi kismesterség bemutatása, a produktum készítésének a módja:

Játék guzsaly barkácsolás gyapjúfonal készítés céljából.

Előkészítés: A tájházban megnézzük a szövés fonás mes-

terséghez kapcsolódó eszközöket.

Eszközök: Fahasáb, hurkapálca, gombostű, gyapjú kötöző zsinég.

Munka menete:

1. A fahasáb kifúrása,
2. A hurkapálca méretre törése, és beillesztése a fahasábba.
3. A gombostű és a gyapjú rögzítése a hurkapálcán.
4. Kipróbálás gyapjú fonalsodrás.

Daxner Utcai Óvoda Fülek Manócska csoport (3-4 év)

Alkalmazott zenei készségfejlesztési módszer:

- Daltanítás hallás után
Bújj, bújj zöld ág
- Ritmuskészség fejlesztés
Zsipp, zsupp kenderzsupp
Mozgással egybekötött éneklés
Egy mackót fog középen két gyerek és azt hintáztatják. A gyerekek kézfogással körbe állnak és előre-hátra lendítik karjukat.
- Hallásfejlesztés
Ismert dalok dúdolása.
- Zenehallgatási készség fejlesztés
A témához illő dalok meghallgatása.
Én kis kertem kerteltem
- Együtténeklés
A tanult dalok közös éneklése.
Süss fel Nap

Pedagógiai módszerek:

Beszélgetés	- Magyarázat
Életpélda	- Gyakorlás
Szemléltetés	- Közös és egyéni munka
Bemutató	

Játékok:

Párosító játék

Liliom, liliom...(bújó-vonuló)

Párosával egymás mögé állunk, a párok feltartják összefogott kezüket, és a hátulsó pár elindul előre a kapuk alatt bújva. Amikor az oszlop elejére érnek, beállnak első párnak, és ők is föltartják a kezüket. Aki hátulsó pár lesz, az máris bújt, így folyamatosan haladunk az oszloppal előre.

Közben egyfolytában énekeljük a dalt. Ünnepkörhöz, szokáshoz kötött játék.

*Játék leírása: A böjti vasárnapokon többnyire a lányok, esetleg a lányok és legények a falun énekelve vonultak végig. Közben **kapus játékokat** játszottak. – Bújj, bújj zöld ág*
Játék leírása: A legkisebbek ketten szembefordulva, mindkét kézzel kaput tartanak.

A sor kézfogással énekelve átbújj a kapu alatt.

Alkalmazott népi kismesterség bemutatása, produktum készítésnek módja:

Vesszőfonás:

A vesszőfonás adott nagyon sok családnak megélhetést nem is olyan rég, ma viszont alig akad ennek a mesterségnek művelője.

A legkisebbek napocskákat, szívecskéket készítenek vesszőből.

„A bújj, bújj zöld ág” játékhoz aranyeső vesszőiből fonjuk az „aranykaput”.

Ficánka Napköziotthon Székelyudvarhely Micimackó csoport (5-6 év)

Alkalmazott zenei készségfejlesztési módszer (írjon példát, ha alkalmazta valamelyiket):

Daltanítás hallás után

Példa: Bújj bújj zöld ág

Hallásfejlesztés

Példa:

A gyermekek a zenét mozgásukkal is kísérik. Kodály Zoltán írja, hogy „a gyermek ösztönszerű, természetes nyelve a dal, s minél fiatalabb, annál inkább kívánja mellé a mozgást. A zene és testmozgás szerves kapcsolata: énekes játék a szabad ég alatt, ősidők óta a gyermek életének legfőbb öröme”.

A gyermekek által már hallott vagy ismert mondókával, illetve dallal játszhatjuk. Megbeszéltük előre, ha a napocskát látnak hangosan, ha a ludakat, hirtelen halkabban kell folytatniuk. Lehet ütemenként váltani, akkor az egyenletes lüktetés érzékelését fejlesztjük, de lehet minél többször is váltogatni, mert akkor a figyelmük, koncentrációjuk fejlődik. Az ismétlések során természetesen maga a mondóka vagy dal is könnyedén bevésődik.

A hangmagasság szélsőséges és fokozatos változtatása nagyon fontos és hasznos a gyermekeknél, mivel sok gyermek úgy próbál énekelni, hogy szinte egy hangmagasságban beszél. Ezáltal az énekhang mély és egysíkú lesz. Ezzel a játékkal azonban a beszédhangot kimozdítjuk a megszokott hangfekvésből, így a mondóka nyomban „énekelve” szólal meg.

Majd a játékot guggolásból felállva változtatjuk a hangunkat mélyről egyre magasabbra. Lábujjhegyre állva még a kezünket is kinyújthatjuk a legmagasabb hangoknál. Minél nagyobb a mozgás (ebben az esetben a függőleges irányú mozgás), a gyermekek annál inkább érzékelik a térbeliséget.

Fejünk a magas hang, lábunk a mély. Ha fejünket érintjük (nem ütjük) egyenletes lüktetéssel, magas hangon mondjuk a mondókat. Ha a lábunkat érintjük, mély hangon.

Süss fel nap,
fényes nap,
kertek alatt
ludaink
megfagynak.

Szél, szél, kedves szél,
Minden felhőt elvigyél.
Süssön ki a meleg nap,
Örüljön a gyerekhad.

Milyen konkrét játékok kerültek bemutatásra? Írja le a játék tartalmát, szabályait, bemutatásának módját!

A szerepváltó vagy szerepjátszó játékok különösen fontosak ebben az életkorban. A játékok során mind a bátorság (a szerep vállalásával),

Mind a döntéskészség (maga helyett valakinek a kiválasztásával fejlődik, emellett pedig javul a gyermekek ügyessége (helycserénél),

Koncentrációja (kendővivő játékoknál), erősödik igazságérzete (már akár a kiszámolóknál is). De segítenek ezek a játékok a szabálytudat és a – közös tánc, közös élmények során megmutatkozó – közösségérzet

Kialakulásában, ismeretek, tudás gyarapodásában, és a gyermeki fantázia fejlesztésében is.

Bújj, bújj zöld ág

A leggyakoribb játékmenet:

Két gyermek felemelt kézzel kaput tart. A többiek kézen fogva láncot alkotnak, és énekelve átbújjnak a kapu alatt. A dal utolsó szótagjára a kaputartók leeresztik a karjukat közre zárva egyet a láncot alkotók közül. Ő a kaputartók mögé áll.

Bújj, bújj, zöld ág, zöld levelecske,
Nyisd ki asszony kapudat,
Hagy, kerüljem válladat, lilomszál.
Nyitva van, nyitva van, csak bújzatok rajta,
Nyitva van az aranykapu, bújzatok hát rajta.
Bújj, bújj, bújj, bújj kis Mariska,
Nyitva van az aranykapu, bújzatok át rajta.

Beültettem kiskertemet a tavasszal

Páratlan számú, de legalább 9, 11, vagy minél több gyermek, kislány játszhatja. Először nagy kört alakítanak, majd kettesével elosztódnak és a párok egymás elé állnak. (Tehát kör alakban!) Egy játékos (a páratlan kimarad) elkezd körüljárni, miközben mindannyian énekelnek:

Beültettem kiskertemet tavasszal,
Mindenféle szép virággal, rózsafával,
Ki is nyíltak egyenkint, el szeretném adni mind,
de most mindjárt.

Ekkor a körüljáró játékos vevő, attól az eladótól, akihez az ének végén ért, dallal kéri a virágot, vagyis az előtte állót:

Én megveszem virágodat, ha eladod,
Ha az árát te magad is nem sajnálod.

Eladó:

Versenyfutás az ára, fussunk egyet utána, de most mindjárt.

Vevő megkérdi:

Hány a futás?

Eladó:

Egy (vagy kettő).

Majd ellenkező irányban futnak egy- vagy két kört, és azé lesz az áru, amelyikük hamarabb eléri, a másik pedig a vevő lesz s a játék folytatódik tovább.

botot kötöttünk, majd a hasát is kitömtük, és felöltöztettük palóc népviseletbe.

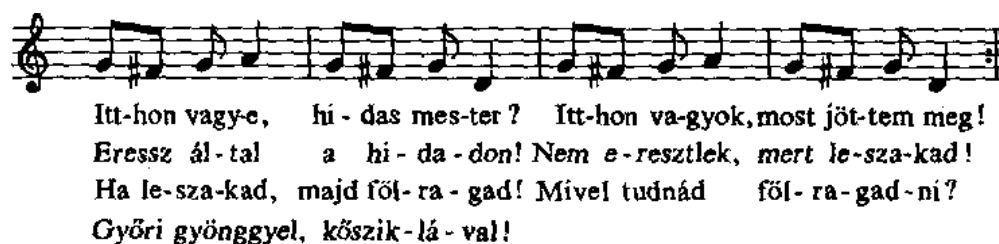
Alkalmazott népi kismesterség bemutatása, produktum készítésnek módja:

Kiszebabát készítettek, nagy fakanál lett a teste, szalmával kitömtük a fejét. A törzsénél keresztbe keze gyanánt egy

Kották

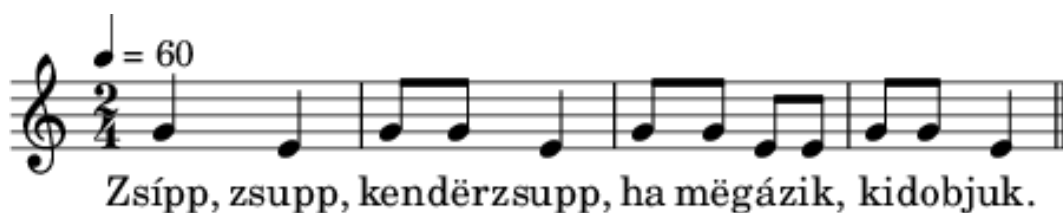
Bújj, bújj zöldell

Itthon vagy-e hidas mester?

Jöjj ki napocska

Zsipp, zsupp

Pál, Ka- ta, Pé- ter, jó reg- gelt.
Már o- da- kinn a nap fel- kelt.
Szól a ka- ka- sunk az a nagy ta- ra- jú,
gye- re ki a rét- re, ku- ko- ri- kú!

Pál, Kata, Péter

Bújj, bújj zöld ág, zöld le-ve-lecs-ke! Nyit-va van az a-pany-ka-pu, csak búj-ja-tok raj-ta.
Raj-ta, raj-ta le-sza-kadt a paj-ta, le-sza-kadt a paj-ta, benn ma-rad-t a macs-ka.

Bújj, bújj, zöld ág

Én kis ker - tet ker - tel - tem, ba - zsa ró - zsát ül - tet - tem.
Szél, szél fúj - do - gál - ja, e - ső, e - ső ve - re - ge - ti, hú!

Én kis kertem kerteltem

Süss fel Nap, fé-nyes Nap! Kertek alatt a lú-daim meg-fa - gynak!

Süss fel nap

Li - li - om, li - li - om, Há - nyat te - rem a mo - gyo - ró?
Tí - zet te - rem a mo - gyo - ró.

Liliom, liliom

„Márciusi napsugár, melegszik
már a határ”

„Kossuth Lajos táborában”
Nemzeti Ünnepe, Szabadság
napja – katonadalok, versek

27. Március 3. hete

Képeskönyvek nézegetése közben a gyerekek megismerkedhettek a magyar „huszárokkal”, kardjukkal, öltözetükkel, a nemzeti színekkel, várakkal, csatajelenetekkel. Nemzeti Ünnepünkhöz kötődő fogalmak, kifejezések (szegénység, forradalom, Petőfi Sándor, Kossuth Lajos, szabadságharc, kokárda, honvéd) megértését történetek mesélésével, versekkel, dalokkal, zenehallgatással segítettük. Eszközöket készítettünk játékunkhoz: csákó, párta, kard, dob, trombita, kokárda, zászló. Minden országnak van zászlója, amely az ott élők összetartozását jelképezi. (Piros-erő, fehér-hűség, zöld-remény – nemzeti színek tudatosítása a gyerekekben!) Az ünnep kapcsán a meneteléssel, masírozással, ritmus tapssal és hangszeres ritmusjátékkal a ritmusérzék fejlesztése került előtérbe. Témához kapcsolódó zenére az egyenletes járást gyakoroltuk. A jeles napon már óvodába érkezéskor feltűztük mindenkinek saját kis kokárdáját és a délelőtti órákban énekelve vonultunk a falu központjában lévő Petőfi szoborhoz. Ott dalolva, verselve minden csoport letűzte a saját készítésű zászlókat, kokárdákat az emlékmű elé. A hét második felében csatára készültünk. Pénteken dobszóra meneteltünk ki a közeli rétre, ahol trombitaszóra indult a roham az „árnyékhadserég” ellen, ahol mindenki saját készítésű kardjával győzhette le a saját ellenségét (félelem, sötétség, szörnyeteg, stb.) Az első tavaszi ünnepünk kapcsán a gyermekek aktív közreműködésével, dramatikus játékkal elevenítettük meg az 1848-49-es Forradalom és Szabadságharc korát, olyan érzéseket erősítve bennük, mint a hazaszeretet, az összefogás, együttműködés öröme, az együttérzés, a bátorság, a tettekkészség és segítőkészség. (Recsk)

1848 első hónapjaiban Európa számos városában forradalmak törtek ki. Ez kedvező körülményeket teremtett Magyarországon a függetlenség kivívásához, ahhoz, hogy a reformelképzelések törvényes úton megvalósuljanak. A forradalmat indító március 15-e jelkép lett. 1848-ban ezen a napon nyomtatták a magyar sajtó első szabad termékeit, a *Tizenkét pontot* és a *Nemzeti dalt*.

Ma ezen a napon az emberek kokárdát tűznek a ruhájukra, megkoszorúzzák Petőfi Sándor, Kossuth Lajos szobrát.

Ez az ünnep az óvodában játékos formában jelenik meg. Képeskönyvek nézegetése közben a gyermekek megismerkednek a magyar huszárokkal, öltözetükkel, kardjukkal, a nemzeti színekkel, várakkal. A témához kapcsolódó zenét, dalokat hallgatnak, menetelnek, énekelnek. (Fülek)

Elmeséltem a gyerekek számára is érthető módon, hogy miért kezdődött el a magyar szabadságharc. Egyszer csak sok bátor magyar katona azt mondta: Ebből elég volt, nem tűrjük, hogy bántsák a magyarokat! Zavarjuk ki az országból az ellenséget! Kossuth Lajos volt a szabadságharc vezetője. El is énekeljük nemsokára Kossuth Lajos dalát, a

Kossuth-nótát. Volt egy magyar költő, aki olyan verset írt, amivel fölkellesítette, fölbuzdította a magyarokat a harcra, fölbátorított mindenkit, hogy fegyverrel kergessék ki az országból az ellenséget. Elmondjuk Petőfi Sándor Nemzeti dalának első versszakát. Beszélgettünk a katonák életéről-munkájáról. A szabadság fontosságáról, lényegéről. Megcsodáltuk a katonaképeket. A gyerekek és asszonyok sorsáról, feladatairól is beszélgettünk. Nem feledkeztünk meg a lovakról, lovas játékok, dalok keltek életre.

A székelyudvarhelyi Tomcsa Sándor Művelődési Ház évek óta szervez kézműves foglalkozást az ünnepi téma kapcsán, csákókészítésre került sor, amit a gyerekek fejükre rakva kivonultak, hogy megnézzék a lovas felvonulást. Tiszteletet mutatunk és megemlékezünk azokról, akik a szabadságot megteremtették a felnövekvő nemzedéknek. (Székelyudvarhely)

Csengővár Óvoda Recsk Micimackó csoport (5-6 év)

Verses szövegek, csúfolók, mondókák:

Piros, fehér, zöld, Ez a magyar föld! Fővárosa Budapest, Kis óvodás, tudod ezt?	Volt egyszer egy katona, Annak volt egy falova. nem volt e ló zabfaló, csak egyszerű hintaló.
--	--

Lovon járok, huszár lettem,
A fejemre csákót tettem;
Feszül rajtam nadrág, mente;
Nincs is szebb a regimentbe.
Hóc-hóc, katona,
Ketten ülünk egy lóra,
Hárman meg a csikóra!

Versek:

Sarkady Sándor: Fel!
Petőfi Sándor: Nemzeti dal (első versszak)
Szepsy Eleonóra: Március 15.
Weöres Sándor: Rajta, rajta, jó katonák

Zúg az erdő, zúg a mező (népköltés)
Óvodai nevelés játékkal, mesével – Tavasz

Zúg az erdő, zúg a mező,
Vajon ki zúgatja?
Talán bizony Percel Móric
A lovát ugratja?

Szép ő maga, szép mindene,
Szép a paripája.
Vígán vágat a honvédek
Nyalka táborába.

Dalok, dalos játékok:

- Hej vára, vára...
Karlócai Marianne: Komámasszony, hol az olló? 201.o.
- Aki nem lép egyszerre...
- Jól van dolga...
Füzesi Zsuzsa: Ünnepekre - gyermekdalok 10. o.
- Süvegemen nemzeti szín rózsza
Óvodai nevelés játékkal, mesével – Tavasz 81. o.
- Huszárgyerek, huszár gyerek szereti a táncot
- Most szép lenni katonának
Óvodai nevelés játékkal, mesével – Tavasz 85. o.
- Kossuth Lajos azt üzenté
- Föl, föl vitézek
Füzesi Zsuzsa: Ünnepekre - gyermekdalok 15. o.
- A jó lovas katonának...
Füzesi Zsuzsa: Ünnepekre - gyermekdalok 16. o.
- Gábor Áron rézágyúja...
Füzesi Zsuzsa: Ünnepekre - gyermekdalok 14. o.
- Kiskertem tele van
A magyar dalkönyve - Digitális dalkönyvtár
- Konkoly levél
A magyar dal könyve - Digitális dalkönyvtár

Népszokások, hagyományok:

Nemzeti Ünnepünkön az 1848-49-es Forradalom és Szabadságharc hőseire emlékezünk. A jeles napon már óvodába érkezéskor feltűzzük minden gyereknek saját kis kokárdáját és a délelőtti órákban énekelve vonulunk a falu központjában lévő Petőfi szoborhoz. Ott dalolva, verselve minden csoport letűzi a saját készítésű zászlókat, kokárdákat az emlékmű elé.

Népi megfigyelések, bölcsességek:

Március 15. – Igen gyakran esős az idő e napon.

A mi megfigyeléseink:

Folyamatos természet és környezet megfigyelések. Figyeljük, hogy a népi jóslások, amelyeket már korábban említettünk, beteljesülnek-e. Az idén a március 15-i eső elmaradt.

Alkalmazott zenei készségfejlesztési módszer:

- Daltanítás hallás után
Az énekekben található dallam és ritmusmotívumok visszaéneklése.
- Ritmuskészség fejlesztés
Menetelés tapssal, dobantással, kopogással, hangszerekkel: kolomppal, dobbal és különböző csörgőkkel zenei kíséret a dalokhoz, egyenletes lüktetéssel, ritmus kiemeléssel. Gyakorlatban önálló irányítással, tempótartás óvónő nélkül is.
- Hallásfejlesztés
Dallamfelismerés kezdőmotívumról. A hangos-halk, magas-mély relációk alkalmazása. Halk-hangos, gyors – lassú fogalompárok együttgyakorlása.
- Zenehallgatási készség fejlesztés
Óvónő éneklése. Hangszeres dalkíséret. Indulók hallgatása katonazenekari előadásban. Hangszerek felismerése hallás útján.
- Zenehallgatáskor a hallott hangszerek megnevezése, utánzása hangszeren.
Ugyanazt a dalt mindig más hangszerrel kíséri, a gyerek saját ötlet szerint zenélnék.
- Együtténeklés
A tanult dalokat, énekes játékokat a gyerekek önállóan is játsszák csoportszobában, udvaron. A tanult szabályok szerint.
- Egyéb:
Hangszeres improvizáció, „hangszerek keresése”, mindennapi eszközeink, játékaink között. Hangszeres improvizáció. Zenére improvizált tánc, mozgás a tanult táncleírásokkal és kitalált mozgással.

Játékok:

Karmester

Választunk a gyerekek közül egy karmestert! Legyen valamilyen karmesteri pálcája is (jó lesz ehhez egy ceruza). Megegyezünk a jelekben: milyen mozdulat jelenti azt, hogy kezdődhet az éneklés és melyik mozdulatra kell abbahagyni? Aztán figyelni kell a karmester jelzéseit: „éneklés” vagy „zenélés”, „csend”! Lehet, hogy ez éppen egy szó, vagy dalam közepén lesz. Az újabb jelre pont onnan kell folytatni az éneklést!

Hej vára, vára

A gyermekek kézfogással körbejárnak vagy állnak. A kör közepén 3–4 gyermek összefogott és magasra tartott kézzel, oldalzáró lépéssel körbejár, ők alkotják a „várat”. A vár és a kör között, a körön belül egy „várfőkapitány” vagy „kapitányné” halad körbe. A vedd, be-re bevesz valakit a körből, és azzal táncol a dal második szakaszára. A vedd, ki-re az új táncos kipenderít egy gyermeket a „várból”, és a „kapitányt” annak a helyére teszi. Ő lesz az új „kapitány”.

Kiskertem tele van

A gyerekek kört alakítva körben járnak. Az első versszak végén párt választanak. A 2. versszak alatt a párnélküli, ha lány: csípőre tett kézzel egyes csárdáslépéssel a kör közepén táncol, ha fiú: hátrattett kézzel sarokkoppintós lépéssel. A többiek párjukkal, kézfogással egyes csárdáslépéssel táncolnak.

Konkoly levél

Körben járás, „A violát”-ra menetirány változtatás.

Így lovagolnak
Így lo-va-gol-nak a pa-pok.
Így lo-va-gol-nak a ga-val-lé-rok.
Így meg a hu-szá-rok!

Először lassan, majd értelemszerűen egyre gyorsabban szótagolva a tempót követve, utánzó mozgással (lódobogással) kísérik a mondókát. Majd térdütögetéssel (ti-tá, ti-tá, ti-tá) ütik egyre gyorsabban a ritmust.

Katonazenekar

Egy katonazenekart alakítunk és menetelve, dalolva zenélünk, egyenletes ütemet ütve (ütőfák, ritmusbotok, építőkockák: minden alkalmas az ütemes zajkeltésre, persze a dobok, cintányérok, csörgők). Menetel a zenekar, majd megállás után az énekek ritmusát követik a hangszerekkel.

Katonadalok éneklése meneteléssel

A fiúk beöltöznek katonának (huszárcsákó, bajusz fonálból, kard). Egy, kettő bal-jobb, egy kettő bal-jobb! Elindulunk körbe-körbe menetelve. A lányok segítsenek lelkesíteni a magyar honvédeket, hangos énekléssel és tapssal!

Alkalmazott népi kismesterség bemutatása, produkció készítésnek módja:

Hangszerkészítő:

Dobot készítünk sajtos dobozból. A dobozt befedjük fehér papírral, az oldalára nemzeti színű papírcsíkot színezünk, majd körbe ragasztjuk vele a dobozt. Hurkapálcára egy gyöngyöt teszünk, ez lesz a dobverő.

Trombitát készítünk aranykartonból, tekeréssel, csavarással, tűzéssel.

Fegyverkészítő:

Kartonból kivágjuk a kard részeit, összetűzzük és díszítjük.

Felhasznált irodalom:

Óvodai nevelés játékkal, mesével

Ludánszkiné Szabó Éva: Óvodai zenei hagyományápolás-népszokás /Hajdúböszörmény, 1995.

Füzesi Zsuzsa: Ünnepekre - gyermekdalok

Karlócai Marianne: Komámasszony, hol az olló?

A magyar dal könyve - Digitális dalkönyvtár

**Ficánka Napköziotthon Székelyudvarhely
Csiga-biga csoport (5-6 év)**

Dalok:

Kossuth Lajos táborában
Kossuth Lajos azt üzenté
Sárga csikó, csengő rajta
Gábor Áron rézágyúja

Mondóka:

Aki nem lép egyszerre, nem kap rétest estére,
Pedig a rétes igen jó, katonának az való.
Nem megyünk mi messzire, csak a világ végére,
Ott se leszünk sokáig, csak tizenkét óráig.

Versek:

Weöres Sándor: Paripám csodaszép pejko
Weöres Sándor: Megy az úton a katona

Alkalmazott zenei készségfejlesztési módszer

- Daltanultás hallás után:
 - Kossuth Lajos azt üzenté...
 - Kossuth Lajos táborában
 - Sárga csikó, csengő rajta...
 - Gábor áron rézágyúja...

- Ritmuskészség fejlesztése
A dal ritmusának tapsolása, dobantás, bot összeütögetése, földhöz koppantása, ritmushangszerek megszólaltatása, dobpergetés, tánclepek
- Hallásfejlesztés
Hangszer hangjainak felismerése, dalfelismerő játékokkal, dallambújtatással/jól ismert dalok/, párbeszéd-s dallamok
- Zenehallgatási készség fejlesztése
A témához illő dalok meghallgatása Cd hangzóanyag, óvónő dala, gyerekek egyéni éneklése
- Együtténeklés
Tanult dalok közös éneklése, lányok- fiúk csoportjának dalolása
Mozgással egybekötött éneklés, dalosjátékok

Pedagógiai módszerek, eljárások a hagyományörzés témakörének elsajátítása során

- Beszélgetés: a katonák élete régen és ma, lovásztartó életmód
- Magyarázat: kifejezések, eszközök, szólások, mesterségek/j katoná, lovász, kovács, hadnagy, határőr, államfő, - mente, csákó, kokárda, nemzeti lobogó, egyenruha, szabadság, testvériség stb
- Élet példa:
„Nagy tata így csinálja” / lovag gondozása/
Gyerekkori emlékeim
Megélt események – a gyerekek mesélnek
- Gyakorlás: ismert és mondókák, dalok, lépések, egyenletes járás
- Szemléltetés: képek, könyvek a múltból, valóságos lovas felvonulás/városi rendezvény/
- Közös és egyéni munka: kokárdakészítés, csákó készítés, lovacska
- Bemutatás: mesék, történetek, munkamozzanatok, történelmi események, hazafias versek/ Nemzeti dal/, himnusz

Dramatizálás, mesefeldolgozás: „Megvédjük a hazát!”

Játékok

- Párosjáték: „Lóvacskázás”
- Egyéni játék: „Trappolás”
- Párosító játék: „Szerbusz, kedves barátom”
- Lányos játékok: kokárda készítése, hajfonás
- Babahintáztató: „Cu, lovam, Brassóba!...”
- Fiús játékok: „Dobolás”, „Lóverseny”
- Ünnepekörhöz, szokásokhoz kötött játékok

„Katonás menetelés”

„Ennek a gazdának, jó kocsija van..?/ Ismert játék/
„Aki nem lép egyszerre...”
„Lövöldözés, kardozás...”

A fiúk menetelése

A fiúkat külön meneteltetjük, ha tudunk már egy versikét. Választunk egy kapitányt, ő áll legelőre. Másodiknak a zászlóvivő áll, magasan lobogtatja a magyar lobogót. Utána a trombitás, aki megfújja a trombitáját. A riadókürt jelzi, hogy minden katonának sorba kell gyorsan állni, indulásra, menetelésre készen. A „kisdobos”, aki pergeti a dobját dobverővel, é ütemesen üti az ütemet, erre kell egyszerre, ütemesen lépkedni, magas térdemeléssel, dobantva nagyokat. A fiúkat sorba, oszlopba állnak, a kapitány feléjük fordul. Megtanulunk tisztelegni: húzd ki magad, jobb kezed emeld a homlokodhoz! – ezzel köszöntjük a kapitányt.

Vezényszavak, cselekvések

A kapitány vezényel a csapatnak, a századnak – száz katonának: Század vigyázz! Tisztelegj! Pihenj! Trombitás fújd meg a kürtöt! Most mindenki fújja, a lányok is: dü, düdüdü, dü, düdüdü! Kapitány vezényelj: Lépés utánam, indulj! Kisdobos üsd a dobát! Zászlóvivő, tartsd magasra a magyar lobogót! Feszesen, szép testtartással és mozdulattal követik a vezényszavakat! Egy, kettő bal-jobb, egy kettő bal-jobb!

Adj király katonát!

Fejlesztő hatás: Két csoport közötti versengés, rivalizálás, konfliktus megtapasztalása.

Életkori ajánlás: inkább gyerekeknek ajánlott

Csoportvezetői gyakorlat: nem igényel különösebb csoportvezetői gyakorlatot

Idő keretek: 20-30 perc

Eszközanyag: Nagy nyílt tér

A játék leírása: Ismert gyerekjáték. A csoport két részre oszlik. A két csapat egymással szemben áll. A játékot a csapatkapitányok feleselése vezeti be:

- Adj király katonát! - Nem adok.
- Akkor szakítok. - Szakíts, ha bírsz.

Ezután az egyik csapat egy tagja neki szalad a másik csapatnak, akik szorosan fogják egymás kezét. Ha sikerül elszakítani a láncot, egy játékosnak vele kell mennie, ha nem, neki kell ott maradnia. Aztán csere.

Egyéb megjegyzések: Vigyázzunk, ne durvuljon el a játék! (Benedek, 1992)

Alkalmazott népi mesterség bemutatása, a produktum készítésének a módja:

- Kovácsolás, lópatkolás/képek segítségével/
- Gyöngyfüzés/kokárda/
- Mézes pogácsa, lovas pogácsa díszítése
- „Kalácssütés”/□/
- Zászlókészítők
- Csákokészítés

**Daxner Utcai Óvoda Fülek
Cica csoport (5-6 év)**

Alkalmazott zenei készségfejlesztési módszer:

- Daltanítás hallás után
Aki nem lép egyszerre
- Ritmuskészség fejlesztés
A zene lüktetésének megérzését és követését gyakoroljuk a fenti dal éneklése közben. – egyenletesen jár kézfogással, körbe, – párosan körbe

Hóc, hőc katona
Felülők a csikóra
Én ülök a csikóra
Ti meg ketten a lóra

A fenti mondóka ritmusának kiemelése mozdulatokkal: taps, széttárt kar

- Hallásfejlesztés
Aki nem lép egyszerre
A dal éneklése közben a halk – hangos megfigyelése a kiscsoportban. Aki nem lép egyszerre – halkán; Nem kap rétest estére – hangosan
A hangos és halk kidomborítására huszár bábót alkalmazunk, ami a hangosnál felemelkedik, a halknál süllyed.
- Zenehallgatási készség fejlesztés
Esik eső karikára
A gyermekek a diákok előadásában hallgatták a dalt, ami az ünnep hangulatához, és a gyermekek hangkészletéhez illő.
- Együtténeklés
Aki nem lép egyszerre c. dalt

Pedagógiai módszerek:

- Beszélgetés
- Magyarázat
- Életpélda
- Gyakorlás
- Szemléltetés
- Közös és egyéni munka
- Bemutatás

Alkalmazott népi kismesterség bemutatása, a produktum készítésének a módja:

A gyermekek megfigyelték az óvónő munkáját: papírcsákok hajtogatását. Az elkészült csákok felhasználásával menelttek.

Kották

Jól van dolga

$\text{♩} = 80$ 2

Gá - bor Á - ron réz - á - gyú - ja fel van vi - rá - goz - va.
 In - dul - nak már a tü - zé - rek mesz - sze a ha - tár - ba.
 Ne - ház a réz - á - gyú, fel - szánt - ja a he - gyet, völ - gyet,
 É - des ró - zám, a ha - zá - ért el kell vál - nom tő - led.

Gábor Áron rézágyúja

lá, népdal

E - sik e - ső ka - ri - ká - ra, Kossuth Lajos kalap - já - ra.
 Valahány csepp e - sik rá - ja, Annyi ál - dás szálljon rá - ja.

Esik eső karikára

55

1. Kis ker - tem te - le van Lo - vas ka - to - ná - já - val.
 Zsá - lyá - val, zsá - lyá - val,
 Én né - zem, én lá - tom, Az én ked - ves pá - ro - mat.
 Én kö - zü - lük ki - vá - lasz - tom
 2. Li - di - ké - nek nem ju - tott, A - zér meg - ha - ra - gu - dott,
 nem ju - tott,
 De majd más - kor jut - ta - tik, Ak - kor nem ha - ra - gu - dik.
 jut - ta - tik,

Kis kertem tele van zsályával

1. A - ki nem lép egy-szer-re, nem kap ré-test es-té-re.
Mert a ré - tes i - gen jó, ka - to - ná-nak az va-ló.

Nem megyünk mi messzire, csak világ végire
Ott sem leszünk sokáig, csak tizenkét óráig.

Aki nem lép egyszerre

Menetlépés Kodály Zoltán (Abaúj vármegye)

1. Kos-suth La - jos tá - bo - rá - ban
Két szál ma - jo - rán - na,
Egy szép bar - na ma-gyar hu-szár
Sej, lo - vát ka - ré - lyoz - za.

Kossuth Lajos táborába

$\text{♩} = 90$

Kos-suth La-jos azt ü-zen-te, el - fo-gyott a re-gi-mént-je.
Ha még egy-szer azt ü-ze-ni, mind-nyá-junk-nak el kell mën-ni.
Él - jën a ma - gyar sza-bad - ság, él - jën a ha - za!

Kossuth Lajos azt üzenté

80

– Cic - kom, cic - kom, va - gyon - e szép lá - nyod?
 – Va - gyon, va - gyon, de mi hasz - na va - gyon!

– Add nekem azt! Szi - ta - szi - ta pén - tek,
 – El ka - pom azt! Szerellem csü - tör - tők, Dob - szer - da!

A le - gé - nyek re - gi - ment - je i - gen cif - ra,
 Ben - ne fo - rog Sán - dor Pan - ka, i - gen nyal - ka!

I - ce, u - ca Re - be - ka, de é - kes a de - re - ka,
 Ha é - kes is, il - le - ti, bar - na le - gény sze - re - ti,

ga - lam - bocs - ka,
 ga - lam - bocs - ka! Mint a csut - ka.

Cickom, cickom

B

1. Kon - koly le - vél, tisz - ta bú - za,
 3) Majd ki - nyí - lik az i - bo - lya.

4) Az i - bo - lyát ak - kor sze - dik,
 Mi - kor reg - gel har - mat e - sik.

1) 2) 3) 4)
 3 - 5, v. 3 - 5, v.

Konkoly levél

„Szántó-vető”
„Tavaszi szél vizet áraszt”
 Éltesítő elem a VÍZ

28.
 Március 4. hete

„Se ízed nincs, se színed, se zamatod,
 Nem lehet meghatározni téged,
 Megízlelnék, anélkül, hogy megismernének.
 Nem szükséges vagy az életben: maga az élet vagy.”
 /Antoine, de Saint Exupéry/

Az ENSZ 1993-ban nevezte ki március 22-ét a Víz Világnap-jává. A gyermekeink, minden évben részt vesznek ezen a zöld jeles napunkon. Előre megtervezzük a vizes játékokat, programokat, e jeles napon minden évben más és más nézőpontból hívjuk fel gyermekeink figyelmét a víz alapvető szerepére.

Föld édesvízkészlete nem kifogyhatatlan, körforgásának és tisztaságának megőrzése érdekében azonban nagyobb figyelmet kell szentelnünk környezetünk védelmére is. A világ szinte minden állóvíze, folyója szennyezett. Jelenünk és az utánunk érkező generációk sorsa múlhat azon, miképpen gazdálkodunk a Föld vízkészleteivel, hogyan óvjuk és hasznosítjuk az élet egyik alapvető elemét.

A Víz Világnapján fontos feladatunk, hogy gondolkodásunk középpontjába kerüljön ez a természeti kincs. A jövő generációinak is meg kell tanulnia, miért nevezzük kincsnek a tiszta vizet. Cél, hogy óvjuk, védjük környezetünket, s ezen belül a Föld vízkészletét.

Gyermekeink, a nevelési területek komplexitásának köszönhetően, sok-sok ismeretet sajátítanak el a vízről. Elsősorban a környezeti nevelés keretén belül foglalkozunk a folyókkal, tengerekkel, tavakkal, az ott élő növényekkel, állatokkal. A gyermekekkel több ismeretterjesztő filmet nézünk meg a vizek élővilágáról. Felhívjuk a figyelmüket arra, hogy sajnos a környezetkárosítások hatására elszennyeződik az állatok, növények élettere és az ivóvízkészlet is. Elmegyünk kirándulni a településünkön keresztül folyó Tarna patakhoz, és a Búzás-völgyi tóhoz. Ha mód van rá, megfigyeljük, az élővilágát, halakat, madarakat, békákat, rovarokat.

Más nevelési területeken is megjelenik a vízi világ bemutatása. Számos mese, vers, mondóka, dal, dalos játék dolgozza fel ezt a témakört. Ezekből merítve, korcsoportoknak megfelelően válogatunk. Így érzelmileg is közel kerül a vizek világa a gyermekekhez.
 (Recsk)

Karácsony után talán a második olyan nagy ünnep a Húsvét, amely minden kisgyerekhez közel áll. Csoportunkban az idén érdekes témákkal, foglalkozásokkal készültünk erre az ünnepre: húsvéti tojásokat festettünk, húsvéti színezőket színeztünk, húsvéti mesét hallgattunk. A fiúk locsolóverseket tanultak, a lányok köszönőverseket. Eljátszottuk a csoportban a locsolóverset, ami nagyon tetszett a gyerekeknek. Kellemes légkörben készülődtünk erre a szép ünnepre.
 (Székelyudvarhely)

Csengővár Óvoda Recsk
Csillagszem csoport (3-4 év)

Mondókák, versek:

Kányádi Sándor: Zápor előtt

Zápor előtt, zápor után,
 Mindig ugat az én kutyám.
 Zápor előtt a felleget,
 Zápor után a kék eget.

Tócsamondóka

Dagi tócsa, pocsolya,
 De nagy a kend pocakja.
 Nő a tócsa, dagad, hízik,
 A cipőm már alig látszik.
 Minden csupa víz és sár,
 Ez az ősz és nem a nyár.

László György: Tócsa-tükör

Eső esett, s az udvaron
 tócsa maradt
 Nézte magát, igazgatta
 benne a Nap.
 S addig nézte, igazgatta
 magát a Nap.
 míg felszívta, s csak a tócsa
 helye maradt.

Szabó Lőrinc: Egy pohár víz (részlet)

Víz, még sohse láttalak;
 és lelkem sok szennye-bűne
 boldogan megszegyenülve
 érzi, milyen tiszta vagy.
 Jég vagy! tűz vagy! Gyönyörű!
 Tündértüstű meztelenség,
 voltam én is, és leszek még,
 mint te, olyan egyszerű?
 Vízivók

Ess, eső, ess! – Népi mondóka

Ess, eső, ess!
 Hónap délig ess!
 Búza bokrosodjon,
 Zab szaporodjon!
 Az én hajam olyan legyen,

Mint a csikó farka,
Még annál is hosszabb,
Mint a Tisza hossza!
Még annál is hosszabb,
Mint a Duna hossza!
Még annál is hosszabb,
Mint a tenger hossza!

Kányádi Sándor: Ének a forrásról (részlet)

Van egy forrás valahol egy
öreg erdő sátorában,
valamikor a korsómmal
vizért én is odajártam.
Ott tanyáznak a rigók is,
közéleben raknak fészket;
alkonyatkor odajárnak
szarvasok és szomjas őzek.
Láttam belőle kortyolni
nyári napot, teleholdat,
csillaghullás idején a
csillagok mind belehullnak.

A harmat – Magyar népköltés
Gyepen mentem, gyepen jöttem,
Aranygyűrűm elvesztettem.
Hold meglátta, Napnak adta,
Csillag az ujjára húzta.

Dalok, dalos játékok:

Forrás:

Mit mos, mit mos
Népi játékok 88.o.

Széles a Duna
Játékos zene-bona 208.

Komáromi kisleány
Játékos zene-bona 197.

Száraz tónak nedves partján
Törzsök: Zenehallgatás 193.o.

Tavaszi szél vizet áraszt
A mi dalaink 134.o

Csütörtökön virradóra
Törzsök: Zenehallgatás 69.o.

Ess eső,ess
Tente baba 37.o.

Kis kacsza fürdik
Nagy Béláné: Táncosjátékok az óvodában 124.o.

Csepp,csepp csepereg
Törzsök:Tulipánfa 22.o.

Esőnógató
Törzső: Tulipánfa 21. o.

Hej Dunáról fúj a szél....
Dobszay:Magyar dal könyve149.o.

Kiszáradt a diófa
Komárominé: Játékos zene-bona 177.

Alkalmazott zenei készségfejlesztési módszer (írjon példát, ha alkalmazta valamelyiket):

- Daltanítás hallás után:
Kis kacsza fürdik
A dalok bemutatása után próbálják meg énekelni az óvónővel a dalt, kedvük és fogékonyságuk szerint.
- Ritmuskészség fejlesztés:
Esik az eső,
Hej Dunáról fúj...
A jól ismert dal gyakorlása során tapsolással kiemeljük annak ritmusát. Különbséget teszünk negyedes lüktetés és ritmus között.
- Hallásfejlesztés:
Tavaszi szél vizet áraszt
A dal éneklése során megfigyeltetjük a gyermekekkel a hajlításokat.
- Zenehallgatási készség fejlesztés:
Csütörtökön virradóra
Zenei izlés formálása kreativitás, a képzelőerő, a belső kép alakítása, a zene segítségével.
- Együtténeklés:
Csepp,csepp csepereg
A jól ismert játékos dal együtt éneklése erősíti a gyermekek összetartozását, azáltal, hogy a gyermekekben felidéződik a közös megfigyelés közös élmény öröme.
- Egyéb:
Száraz tónak nedves partján
Együtténeklés, éneklés és önbizalom fejlesztés a humor eszközével.

Játékok:

- Páros játékok:

Komáromi kisleány

Két kört alakítunk. A külső kör fiúkból áll, a belső kört kislányok alkotják. A két kör ellenkező irányban halad, és a második versszaknál a fiúk megfogják, a kislányok kezét egyet fordulnak és megpuszillják egymást. Most a kislányok kerülnek a külső körbe, a fiúk pedig a belsőbe. A játék így folytatódik tovább.

• Egyéni játék:

Buborék fújók

A gyerekek körbe állják a buborék fújó gyermeket. Ezt a mondókát mondják.

Gyere ki tündér,
Kékben, zöldben,
Piros cipellőcskében.

Esőnógató

Játékos mozdulatokkal hívogatjuk az esőt. Dallam és mozgás összekapcsolása.

• Párosító játék:

Széles a Duna

A gyerekek kört alakítanak. A kör közepén áll egy gyermek „lám én”-től a közepén álló párt választ és táncol vele. A dal végén helyet cserélnek.

• Lányos játékok:

Mit mos, mit mos

A lányok körbe állnak, egy valaki a kör közepére áll, fejét kendővel letakarva. a dal végén a körbeállók közül egynek a fejére borítja a kendőt, az beáll középre, ő meg annak a helyére megy. A játékot tovább folytatják.

• Ünnepkörhöz, szokáshoz kötött játék:

Kiszáradt a diófa

A gyermekek körbe járnak kézfogással. egy gyermek a kör közepén áll. „Majd játszhatunk alatta” a közepén álló társat választ, azzal egyet fordul, majd kiáll a körből, és a választott marad benn. lehet 3-4 gyereket is középre állítani. Magasra tartják a karjukat, mint a faág vagy fakorona.

Produktum készítésének a módja:**Vitorlás hajó készítés.**

Eszközök: Hungarocell lemez, hurkapálcák, dekorációs karton, kés, olló, ragasztó, kötöző zsinór, filctoll ecset, festék.

A munka menete:

1. A hajótest előrajzolása
2. Kifaragása késsel
3. A hurkapálcák méretre szabása
4. A vitorlavászon kivágása kartonból
5. Az árbocok beillesztése a hajtótestbe
6. A vitorlák rögzítése az árbocra
7. A vitorlás hajó festése, díszítése

**Daxner Utcai Óvoda Fülek
Manócska csoport (3-4 év)**
Mondkák:

Esik eső, új-jú-jú,
Hozzá még a szél is fú.
Ha esik is, mind hiába,
El kell menni óvodába.

Ess, eső, ess
Három hétig ess!
Hullj a rétre, a vetésre,
Ess, eső, ess!

Esik eső ja-ja-jaj,
mindjárt itt a zivatar.
Tüzes villám cikázik,
aki nem fut, megázik.

Csepp, csepp, esőcsepp,
Szomjas a föld, itasd meg!

Alkalmazott zenei készségfejlesztési módszer (írjon példát, ha alkalmazta valamelyiket):

- Daltanítás hallás után
Hej, Dunáról fúj a szél
- Ritmuskészség fejlesztés
Dalok ritmizálása ritmikus hangszerekkel
- Hallásfejlesztés
A magasabb és mélyebb hangok közti különbség érzékeltetése.
(A madár magas hangon csiripel a fán, a medve mély hangon brummog a fa alatt)
- Zenehallgatási készség fejlesztés
Tavaszi szél vizet áraszt
- Együtténeklés
Sándor napján megszakad a tél

Pedagógiai módszerek:

- Beszélgetés
- Szemléltetés
- Magyarázat
- Közös és egyéni munka
- Életpélda
- Bemutató
- Gyakorlás

Játék:**Csivirintem, csavarintom**

A gyerekek kézfogással láncot alkotva a dal ritmusára csigába tekerik a „kontyot”. Ha már szoros a konty, a lánc utolsó tagja ellentétes irányba haladva kitekeri a csigát a következő szöveggel: „Becsavarodtunk, mint a fentő vagy mint a konty, aztán meg vissza láncba.”

Alkalmazott népi kismesterség bemutatása, a produktum készítésének a módja:

Babot ültettünk saját jelzéssel ellátott agyag cserepekbe. A gyerekek önállóan öntözik egy cserép kivételével. Így szemléltettük a víz jelentőségét a növények életében.

**Ficánka Napköziotthon Székelyudvarhely
Csiga-biga csoport (5-6 év)**
Alkalmazott zenei készségfejlesztési módszer

- Daltanultás hallás után:
Harangoznak húsvétra.....
Korán reggel felébredtem, messze-messze jártam.....
Húsvét napján.....
- Ritmuskészség fejlesztése: a mondóka, és dal ritmusának tapsolása, dobantás, diók összeütögetése, ritmushangszerek megszólaltatása,
- Hallásfejlesztés: dalfelismerő játékokkal, dallambújtatással/jól ismert dalok/
- Zenehallgatási készség fejlesztése: a témához illő dalok meghallgatása Cd hangzóanyag, óvónő dala, gyerekek egyéni éneklése
- Együtténeklés: tanult dalok közös éneklése, lányok- fiúk csoportjának dalolása
- Mozgással egybekötött éneklés

1. Pedagógiai módszerek, eljárások a hagyományörzés témakörének elsajátítása során

- Beszélgetés: Húsvéti ünnepkör, locsolkodás, tojásfestés, régi szokások
- Magyarázat: kifejezések, eszközök, szólások, locsolóversek
- Életpélda:
- „Szülők köszöntése”
Gyerekkori emlékeim- óvónő meséje
Megélt események – locsolás-lányok köszöntik a locsolókat
- Gyakorlás: többszöri éneklés, ismétlés
- Szemléltetés: csengő, kolomp

- Közös és egyéni munka: csattogtató készítése
- Bemutatás: új dalok, történetek
- Dramatizálás, mesefeldolgozás: Húsvéti tojás

2. Játékok

- Páros játék: „”
- Egyéni játék: „Asztalterítés, vendégvárás”
- Párosító játék:
- Lányos játékok: Ünnepi öltözködés
- Fiús játékok: „Ostorcsattogtatás, kerepelés,”
- Ünnepkörhöz, szokásokhoz kötött játék:
„Locsolkodás”

3. Alkalmazott népi mesterség bemutatása, a produktum készítésének módja:

- Üdvözlőlap-húsvéti köszöntő
- Tojásfestés kesicével

Mellékletek:

Mondókák:

Locsolóversek:

Harangoznak húsvétra,
Leszakadt a tyúklétra.
Kezdődik a locsolás,
Nekem is jár egy tojás!

Korán reggel felébredtem, messze-messze jártam,
Tündérország kiskertjéből rózsavizet hoztam.
Na, te kislány, megöntözzlek, ma van húsvét napja,
Tündököljön a két orcád, mint a piros rózsa.
Az illatos rózsavíztől megnőnek a lányok,
Zsebemben is elférnek a piros tojások.

Korán reggel útra keltem,
Se nem ittam, se nem ettem.
Tarisnya húzza a vállam,
Térdig kopott már a lábam.
Bejártam a fél világot,
Láttam sok-sok szép virágot.
A legszebbre most találtam,
Hogy öntözzem, alig vártam.

Lányok köszönőverse:

Köszönöm, hogy köszöntöttél,
Rózsavízzel megöntöztél,
Én is köszöntelek téged,
Tojás lesz a fizetséged!

Kották

46

Kis ka - csa für - dik Fe - ke - te tó - ba,
Any - já - hoz ké - szül Len - gyl - or - szág - ba.

Sí - kos a tal - pa, For - dulj ki,
Ma - gos a sar - ka, For - dulj ki, A - ranyos Ma - ris - ka!

Kis kacska fürdik

Ess, e-ső, ess, Zab sza-po-rod-jék
 hó-nap dé-lig ess, bú-za bok-ro-sod-jék.

Az én ha-jam olyan legyen, mint a csi-kó far - ka,

még annál is hosz-szabb, mint a Du-na hosz-sza.

Ess, eső, ess

Mit mos, mit mos, Le-vél Ka-ti-cá-ja? Ha szél vol-nék, fúj-do-gál-nék,
 Pity-työt, paty-tyot, var-rott kesz-ke-nő-ket. ma-dár vol-nék, röp-pen-te-nék,

víg szí - vem - mel, víg lel - kém - mel té - géd el - vőn - né - lek.

Mit mos, mit mos, levél Katicája

Komáromi kisleány, vigyél által a Dunán, a Dunán, a Dunán, vigyél által a Dunán!

Komáromi kisleány

Szé-les a Du-na, ma-gos a part - ja,

Nincs o-lyan le-gény, ki át - u-gor - ja.

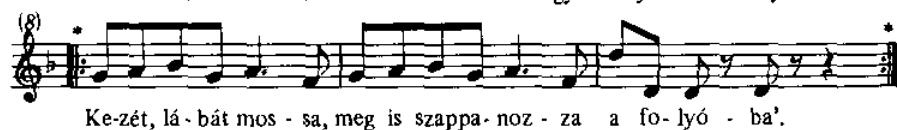
Fer - kó át-ug-rot-ta, csiz - mát sem sá-roz-ta.

Ez ám a le-gény!

Széles a Duna

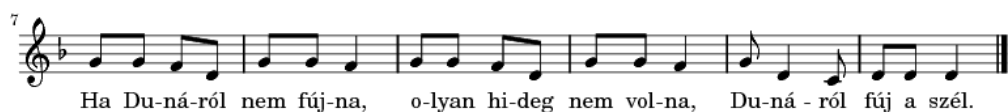

Ess, ess, vizet ess

2. Elvitte a víz a szappant, Utána küldte a kappant.**
Míg a kappan mászott, a szappan elázott a folyóba'.

Csütörtökön virradóra

Hej Dunáról fúj a szél

Csivirintem, csavarintom

Ta - va - szí szél vi - zet á - raszt,

vi - rá - gom, vi - rá - gom.

Min - den ma - dár tár - sat vá - laszt,

vi - rá - gom, vi - rá - gom.

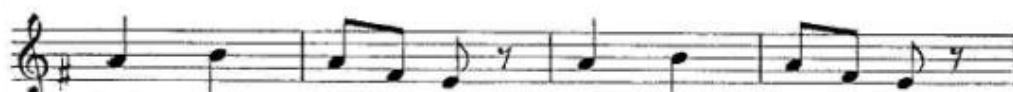
Hát én immár kit válasszak,
virágom, virágom?
Hát én immár kit válasszak,
virágom, virágom?

Te engemet s én tégedet,
virágom, virágom.
Te engemet s én tégedet,
virágom, virágom.

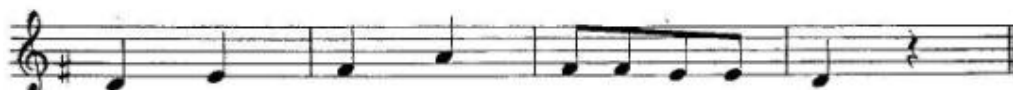
Tavaszi szél vizet áraszt

1. Sán - dor nap - ján meg - sza - kad a tél,
Jó - zsef nap - ján el - tű - nik a szél,

Zsák - ban Be - ne - dek hoz majd me - le - get,

Nincs több fá - zás, bol - dog, a - ki él.

2. Már közhírré szétdoboltatik,
Minden kislány férjhez adatik,
Szőkék legelőbb, aztán feketék,
Végül barnák és a maradék.

Sándor napján megszakad a tél

„Márciusi napsugár, melegszik
már a határ”
Gyümölcsoltó Boldogasszony napja
Vándormadarak visszatérése,
Népi hiedelmek

29.
Március 5. hete

Március 25. régi magyar neve Gyümölcsoltó Boldogasszony. A népi megfigyelések szerint ezen a napon indul meg a mező növényeinek a fejlődése. A fű növekedésnek indul, megkezdődnek a tavaszi munkák a kiskertekben. Ekkor érdemes a gyümölcsfákat oltani, szemezni. Fecskehajtónak is nevezik, mert a jó idő ekkor már hazahajtja a vándormadarakat. A vándormadarak visszatérésének mindenhol nagy jelentőséget tulajdonítanak. Az ősi hiedelemvilág egyik szépség-varázsló motívuma maradt fent, amikor a tavasszal visszaköltöző első fecskét meglátjuk és a „Fecskét látok...” mondókat mondogatjuk. Az első fecske láttára a lányoknak meg kellett mosakodni, hogy egész nyáron át szép fehér maradjon az arcuk. Sokfelé mondókéval fogadják a visszatérő gólyát is, és még él a hiedelem, hogy szerencsét hoz, ha a visszatérő gólya megkerüli a házunkat.

Szétnéztünk környezetünkben és azt láttuk, hogy a kerti munkálatok megkezdődtek. A veteményeskertek már elő vannak készítve (felásva, elgereblyézve) várják a veteményezést, nálunk az ovikertben is. A gyümölcsfák metszése már megtörtént, várjuk a rügyfakadást. A múlt héten környékünkre a gólyák is visszatértek. A fecskéket is nagyon várjuk, sok ház eresze alatt van fészek, így a megfigyelésük nem okoz majd nehézséget. (Recsk)

Népi hiedelmekről beszélgettünk a gyerekekkel: Gyümölcsoltó Boldogasszonyt a szemzés és oltás napjaként is számon tartják. Az Ipoly mentén azt mondogatták, hogy a gyümölcsfák oltását ezen a napon, mise után a legjobb elvégezni. Az ilyen fára aztán nagyon vigyáztak, nehogy az ága letörjön, mert abból szerencsétlenség származott. (Csáky K., 1987:109-110). Göcsejben s a Mura vidékén még ma is úgy tartják, hogy azt a fát, amelyet ilyenkor oltanak be, nem szabad letörni vagy levágni, mert vér folyik belőle. (Diós I., főszerk. 1998:434.; Penavin O., 1988:75.) A bazini szlovákok ilyenkor szalmakoszorúkkal övezik a gyümölcsfákat, hogy majd jól teremjenek. Németbólyban a gazdák ilyenkor kitárják az istállók ajtajait, s meghívják Isten madarait, a fecskéket, hogy oda fészkeljenek, mert az megvédi őket a tűztől. (Diós I., főszerk. 1998:434.435.)

Az udvaron megfigyeltük a gyerekekkel a fákat, bokrokat, hogyan rügyeznek. Beszélgettünk a tavaszról és megfigyeltük a vándormadarakat. (Fülek)

Gyümölcsoltó Boldogasszony, a legszélesebb értelemben vett termékenység ünnepe. Ősi hitvilágunkban is fellelhető a Boldogasszony vagy Boldoganya, akit gabonával, gyümölccsel ábrázolják. Szűz Mária e napon fogadta méhébe Jézust; a hiedelem szerint az a gyermekre vágyó asszony, aki ezen a napon óránként imádkozik, biztosan teherbe esik.

Ezen a napon a gyerekekkel kivonultunk az óvoda udvarára, megfigyeltük a „mi fánkat”, hogy rügyezik, levelezi. Megkérdeztük, hogy aludt, milyen volt a téli pihenő. Mindenki

választott egy fát, megölelte, kopogott a törzsén, ritmus-játékkal vidítva fel az ébredező fát. Naphívogató, esőkéregető mondókák, dalok hangzottak el, hisz ezekre szüksége van a fáknak. Fogadalmat tettünk, hogy gondozni fogjuk. Vidám dallal vártak minket a hazatérő fecskék, rigók, a kakukk. Madárhargon beszélgettünk velük, csicseregünk, ficseregünk. Vidám játékká varázsoltuk a köveket, mert a fa törzséhez koppintva beszélni tudunk egymás ritmus-hangjára. Felidéztük az ismert tavaszi dalokat, népi játékokat és újakkal fűszereztük a meglévő kincsesbányánkat, új szavakkal, kifejezésekkel, munkaformákkal ismerkedtünk. A szorgos lány is megtisztította a körtefát, hogy jó termése legyen... (Székelyudvarhely)

**Csengővár Óvoda Recsk
Micimackó csoport (5-6 év)**

Dalok:

Megjött a gólya
Törzsök Béla: Tulipánfa 9. o.

Nyakigláb
Törzsök Béla: Tulipánfa 10.o.

Kácsa, kácsa
Nagy Béláné: Táncos játékok az óvodában 62. o.

Fecskét látok
Dobszay László: A magyar dal könyve 7-8 dal

Gólya, gólya
Dobszay László: A magyar dal könyve 9-10 dal

Mit játszunk
Dobszay László: A magyar dal könyve 44. dal

Ostoring
Dobszay László: A magyar dal könyve 49. dal

Gólya bácsi, gólya
Daloskönyv – Bújj, bújj zöldág CD 7. szám

Versek, mondókák: (Lukácsné – Ferenc: Itt a tavasz, fut a tél, kis méhecske döngicsél 53. o.)

Hajlik a fűzfa, földig fátyol,
gólya a vízben térdig gázol.
Most ide pillant, most odanéz,
csőribé tátog a békavitéz.

Éhes volt az öreg gólya,
békát fogni ment a tóra.
Ám a béka sem volt rest,
vízbe ugrott egyenest.

Jön a gólya, hosszúláb,
keresi a kisbékát.
De nem lát ő egyebet,
tavirózsa levelet.
Gólya, gólya hosszúláb,
nyisd ki szemed jobban,

keresgélj a nád között,
mert a béka ott van.
(Lukácsné – Ferenc: Kerek egy esztendő 65. o.)

Alkalmazott zenei készségfejlesztési módszer:

• Daltanítás hallás után

Megjött a gólya / Nyakigláb

A dal többszöri meghallgatása után a gyerekek is bekapcsolódnak az éneklésbe, mindig figyelve a „biztos énekhangot” (óvónő, CD,...)

• Ritmuskészség fejlesztés

Egymásnak adott ritmus visszaismétlése tapsolással.

Nevek, szavak ritmizálása

Ének és beszéd tempó fokozás és lassítása a ritmus megtartása mellett

Mondókázás közben tempóváltás fokozatosan, majd jelre hirtelenül

(Hajlik a fűzfa...; Éhes volt a gólya...)

• Hallásfejlesztés

„Élő orgonasíp”

A játékot 2-3 hanggal (d-m-s) játszuk. A csoportszobában a galériára vezető lépcső lesz, ami ahangmagasságot jelképezi. 1. lépcsőfok a dó; a 3. lépcsőfok a mi; az 5. lépcsőfok a szó. Mindegyikre áll 1-1 gyerek. A dalt közösen énekelve mindig az aktuális hangmagasságot jelképező gyerekekre mutatunk.

A gyerekek ki is próbálják a „saját” hangmagasságukat – után énekléssel.

„Dallambújtatás”

A belső hallás fejlesztése. Éneklés hangosan, majd jelre mindenki magában folytatja az éneklést. Még egy újabb jelre ismét hangosan éneklünk. Az egyenletes tempó megtartását segíti, ha pl. a dalra folyamatosan, egyenletesen ringatózunk. Csak nagyon jól ismert dalokkal végezzük a gyakorlatot.

• Zenehallgatási készség fejlesztés

Gólya bácsi, gólya

Minden zenehallgatás közben fontos, hogy kizárjuk a külső, zavaró tényezőket (járálás, mozgás, zajok), mert a gyerekek figyelme – főleg kezdetben – könnyen elterelődik. Teremtsünk meghitt, nyugodt légkört.

A zenehallgatáshoz (pl. klasszikuszenéhez szoktatásra) kiválóan alkalmas a csendespihenő. A mese után következik az óvónő altató éneke, majd halk zeneszóra (kezdetben altató zenék) alszanak el a kicsik.

(Tapasztaltam, hogy zenére csak akkor alszanak el a gyerekek, ha kezdő kiscsoporttól ehhez vannak szoktatva. Aki az óvodában kezdetektől nem hallgatott csendes

pihenőben zenét, annál ezt nagycsoportban nehéz megvalósítani, mert a zene szórakoztatja, és nem elaltatja. Felélenkül tőle, esetleg pl. a klasszikuszenére vezényel, hangszeres játékot utánoz – a többieket szórakoztatja.)

• Együtténeklés

A tanult dalok éneklése, közben egymásra figyelés.

A gyerekek kisebb csoportokban (3-4 fő) az általuk választott dalt éneklik a többieknek. Önkéntes alapon mindenki lehetőséget kap a „szereplésre” – a csoportok is spontán, tetszés szerint alakulnak. Ebben a tevékenységi formában megfigyelhető volt, hogy ha azonos képességű gyerekek alkották a csoportot, akkor ők egymásra figyelve, a szó klasszikus értelmében együtt énekeltek. Ha azonban volt a csoportban egy jobb képességű gyermek, a csoporttagok ösztönösen rá figyeltek, őt követték.

Játékok:

Kácsa, kácsa

Nagy Béláné: Táncos játékok az óvodában 62. o.

Jön a gólya

Lukácsné – Ferenc: Kerek egy esztendő 65. o.

Ébredjete virágok

Lukácsné – Ferenc: Itt a tavasz, fut a tél, kis méhecske dögicsél 78.

Madárvásár

Karlócai Marianne: Komámasszony hol az olló? 44. o.

Én vagyok a kertész

Lukácsné – Ferenc: Itt a tavasz, fut a tél, kis méhecske dögicsél 79.

Szállj a virágra

Lukácsné – Ferenc: Itt a tavasz, fut a tél, kis méhecske dögicsél 78.

Játékok leírása:

Kácsa, kácsa

A gyerekek kézfogással arckörben állnak, egy gyermek a kör közepén áll, csipőre tett kézzel. A dallam éneklésével egy lépéses csárdást táncolnak dobantó kilépéssel. A körben lévő gyermek a körön belül sétál. A „Juliskának nem jutott”-tól a körben állók a jobb oldalon lévő társukkal páros kézfogással sétaforgást táncolnak. A körben járó gyermek is igyekszik magának párt választani és azzal táncolni. A „Ha még egyszer” dallamrészről irányváltoztatással forognak. Aki pár nélkül maradt, az lesz a következő játékban az „özveggy kácsa”.

Jön a gólya

Gólyának kiválasztunk egy gyereket, ő háttal áll a többieknek, akik a békák. A békák a „Jön a gólya, hosszúláb...” vers mondatát közben össze-vissza járkálnak, de csak páros lábon ugrálva, vagy guggolva haladhatnak. Aztán a gólya háromig számol, és megfordul. A békáknak ekkor hirtelen mozdulatlanra kell dermedni. Akit a gólya mozogva lát, azt „elfogja” – kiáll a játékból. Addig játszunk, amíg van béka.

Ébredjétek virágok

A gyerekek különböző időben nyíló virágokat játszanak el. (pl. hajnalka – reggel, pitypang – délelőtt; estike – este) Ki választunk egy gyereket, ő lesz a nap. A Nap körbejár a gyerekek körül, és a virágok egymás után sorban „kinyílnak” – felállnak a guggolásból, kezüket a fejük fölé emelik. Amikor a Nap visszafelé indul, a virágok sorban bezárják szirmaikat és leguggolnak.

Madárvásár

Két gyerek kivételével mindenki válasz magának egy olyan madárnevet, amelyiknek a hangját utánozni tudja. Az egyik legyen a gólya. (Ha sok a gyerek, akkor többen köreb állva, kalitkát alkotnak a madarak körül.)

vevő: Jó napot kívánok madaras bácsika/nénike.

madárárus: Mit tetszik aranyos fiacskám/lányocskám?

vevő: Madarat szeretnék.

Van-e szép fecskéje? Mondja mi az ára, s adja hamar ide.

Ha van fecske, akkor az csicsereg. Más madarat is kérhet, és akkor azok is „megszólalnak”.

madárárus: Van bűgő gerlicém, tarka tengelicém,
hosszú lábú gólyám, kelepel, de jól ám.

vevő: Mennyiért adja a madarát?

A hosszú lábú gólyát (tarka tengelicét...)

madárárus: Egy füttyért meg két ugrásért.

A vevő erre egyet füttyent, kettőt ugrik, a gólya közben kirepül. a vevő kergeti; ha megfogja, a madár lesz a vevő, ő pedig a madarak közé áll. A gólya mindig más gyerek legyen.

Én vagyok a kertész

Minden gyerek választ magának egy virágnevet, majd leülnek a körben elhelyezett székekre. A kör közepén megáll a kertész és azt mondja.: „Én vagyok a kertész, kell nekem a tulipán”. Helyet cserél gyorsan a tulipán nevű gyerekekkel, és most már ő mondja tovább: „Én vagyok a tulipán, kell nekem a szegfű”. Ezután helyet cserél a szegfűvel. Addig játszásk tovább, míg minden gyerek sorra nem kerül. A legutolsó virág a kertészt szólítja, aki gyorsan felugrik a helyéről és azt mondja: „Én vagyok a kertész, kell nekem az egész”. Erre az összes gyerek felugrik a helyéről és forogni kezdenek maguk körül. Majd tapsol egyet a kertész és gyorsan elfoglal egy széket. A többi gyerek is igyekszik széket foglalni magának. Akinek nem jut szék, annak a neve kóro lesz.

Szállj a virágra

A gyerekek szaladgálnak a teremben. Kiválasztunk egy gyereket, aki a méhecske lesz. a méhecske igyekszik megfogni

valakit a többiek közül. Akit sikerül megfognia, az virággá változik és leguggol.

Alkalmazott népi kismesterség bemutatása, produktum készítésének módja:

Vesszőkerítés fonás

Régen a legkézenfekvőbb és legolcsóbb megoldás volt az állatok, és a kertek elkerítésére a vesszők, lemetszett faágat felhasználásával készített vessző, esetleg garád kerítés készítése. (Ma ez a technika és anyag a reneszánszáé, ismét felfedezték és nemcsak gyakorlati céllal, hanem, mint természetes anyag, „modern” dekorációként is egyre gyakrabban használják.)

Mi az óvoda udvarán a kis veteményes kertünket próbáljuk a labdák elől elkeríteni ezzel a módszerrel. Ehhez segítségre volt szükségünk, lemetszett faágakat szedtünk és kértünk is a szülőktől. A kertünk szélébe fakarókat ütöttünk le, és ezek közé fűztük (felváltva elől, majd hátul) a vesszőket. A vékonyabb vesszővel lassabban nőtt a kerítés, de a gyerekek ezt könnyebben tudták hajlítani.

**Daxner Utcai Óvoda Fülek
Baglyocsksa csoport (4-5 év)**

Időjósítás:

- Gyümölcslőt időjósoló napként is számon tartották. Legtöbbször ez jó időt hozott, éppen ezért mondogatták az Ipoly mentén is, hogy Gyümölcslőt „kikergette a kocsmából Gergelyt és Józsefet”, akik késlekedtek a meleggel, s a hideg elől menekültek oda, (Csáky K., 1987:110.)
- Több helyen is mondogatták például az alábbi: „Gyümölcslőt hidege, tél hónapnak megölője.”
- A meleg megérkezéséhez a tesmagiak szerint sem férhet kétség, hisz „Gyümölcslőt Boldogasszony a kötényibölereszgetyi a fecskéket”. (Csáky K., 1987:110.)
- Délvidéken azt tartják, hogy ha ilyenkor megszólalnak a békák, akkor még negyven napig hideg lesz.

Itt a tavasz, tudod-e?

Leheletét érzed-e?

Virágszájjal rád nevet
virágszagú kikelet.

Rád füttyent a bokorból,
füttyös madár torokból.

Rügyes ággal meglegyint

S érzed, tavasz van megint.

Alkalmazott zenei készségfejlesztési módszer:

- Daltanítás hallás után
Gólya, gólya gilice
- Ritmuskészség fejlesztés
Fecskét látok
Gólya, gólya vaslapát

Pedagógiai módszerek:

- Beszélgetés
- Magyarázat
- Gyakorlás
- Szemléltetés
- Közös és egyéni munka
- Bemutatás

Játék:**Árok partján szép tavaszkor**

A gyermekek kézen fogva kört alkotnak, és az alábbi dal éneklése közben körbe járnak. Akinek a nevét éneklük, kifordul, és úgy folytatja a játékot. Addig játsszák, míg mindenki ki nem fordul.

Alkalmazott népi kismesterség bemutatása, aproductum készítésének a módja:

- Fecske és veréb készítése papírból
- Hozzávalók:
- színes papír, fotókarton
 - olló
 - ragasztó

**Ficánka Napköziotthon Székelyudvarhely
Csiga-biga csoport (5-6 év)**

Szokások, népi hiedelmek:

A szemzett fából nem jó másnak adni, mert ezzel a termést odaadnák.

- Őseink azt tartották, hogy aki Gyümölcsoltókor a frissen oltott fába belevág, megvakul, halála után pedig elkárhozik.
- Egyes vidékeken szokássá vált, hogy Boldogasszonykor a gyümölcsfáról vágott gallyat eltűzelik, ezzel akadályozzák meg a fák férgesedését.
- Más hiedelmek is előfordulnak a fákkal kapcsolatban, amik csak erre a napra érvényesek. Ha olyan fa van a kertben, amelyik nem terem, azt is termővé lehet tenni, még hozzá a fa megfenyegetésével. Fűrészsel a kézben kellett megfenyegetni, állítólag ez az eljárás bő termést eredményezett.

- Néhol ezen a napon vetették el a paradicsom magvakat. Gyimesben, ahol Gyümölcsoltókor még hó van, úgy tartják, hogy ha ezen a napon rossz idő van, akkor hideg tavasz várható.
- Az Gyümölcsoltó hidege, téli hónapnak megölője. A békákat is figyelik: ha ezen a napon megszólalnak, úgy vélik, még negyven napig hideg lesz.

Mondókák, kiszámolók

Fű,fű,fű,szép zöld fű,
Eredj ki te, zöldfűlű!
Madarak voltunk, földre szálltunk,
Búzaszemet kapirgáltunk, mond meg, te,
Hány szemet szedtek fel!
Egy üveg alma, két üveg alma....
tíz,tízta víz, ha nem tiszta ,vidd vissza,
ott a csacsi megissza.
Fecskét látok, szeplőt hányok,
selymet gombolyítok!

Alkalmazott zenei készségfejlesztési módszer

- Daltanítás hallás után:
Erdő,erdő,erdő,maroszei kerek erdő...
Csipkefa bimbója, kihajlott az útra
Bújj,bújj, zöld ág...
Kiszáradt a diófa...
- Ritmuskészség fejlesztése
A dal ritmusának tapsolása, dobantás, bot összeütögetése, földhöz koppantása, ritmushangszerek megszólaltatása, dobpergetés, tánclepek, kerepelő,két fa összeütögetése
- Hallásfejlesztés:
Madarak hangjainak felismerése, fa+kő,kő+kő hangjának felismerése, dalfelismerő játékokkal, dallambújta-tással/jól ismert dalok/, párbeszédess dallamok
- Zenehallgatási készség fejlesztése:
A témához illő dalok meghallgatása/ Cd hangzóanyag/, óvónő dala, gyerekek egyéni éneklése
Vándorfecske haza talál... / Boldogasszony, Anyánk.../ vallásos ének,mint az imádság/
- Együtténeklés:
Tanult dalok közös éneklése, lányok- fiúk csoportjának dalolása

Pedagógiai módszerek, eljárások a hagyományörzés témakörének elsajátítása során

- Beszélgetés: Gyümölcscsoltó Boldogasszony Ünnepeiről, szokásairól
- Magyarázat: kifejezések, eszközök, szólások, mesterségek/fametsző olló, fűrész, újhajtás,
- Életpélda:
„Nagy tata így csinálja” / faoltás, fametszés, meszelés/
Gyerekkori emlékeim/óvónő/
Megélt események – a gyerekek mesélnek
- Gyakorlás: A mondókák, dalok ismétlése, / vágás az ollóval, metszővel
- Szemléltetés: természetes élethelyzetek, képek, eszközök, meseképek
- Közös és egyéni munka: fametszés, meszelni a fák törzsét, faültetés stb.
- Bemutatás: mesék, történetek, munkamozzanatok
- Dramatizálás, mesefeldolgozás: „A dolgoz és a rest lány”-népmese, Borika fája/történet/, Vers: Ne bánts a fát....!

Játékok:

- Párosjáték: „Zsipp-zsupp”,
- Egyéni játék: „Esőkéregető”, Naphívogató, „Fametszés”

- Párosító játék: „Milyen magas fa vagy? Találd meg a társad!”
- Lányos játékok: Szerepjátékok:
- Sepregetés, takarítás, sütés/ kalákásoknak/
- Fiús játékok: „Favágók”, „Szekeres-fuvarszállító”
- Ünnepkörhöz, szokásokhoz kötött játékok:
- Famászás, Favágó verseny, Fahordó verseny, Faelrakó verseny

Mozgással egybekötött éneklés, dalos játékok:

Bújj, bújj, zöld ág...
Zöld fű, zöld fű...
Kiszáradt a diófa...

Bújj, bújj, zöld ág.. (3 változata)

a.) Vonulós játék, több variánssal. A párok kaput tartanak, egymás után állva, kört alkotnak, vagy kapusort. A hátsó pár dalolás közben átbújik a kaputartók keze alatt, majd beáll a sorba, ők is kaput alkotva. Mindig mozgásban vannak, addig játsszák, amíg kedvük tartja, illetve ki nem vonulnak / be nem vonulnak / a kijelölt helyről.

b.) A fiúk vízszintes sorban kaput tartanak, a lányok a kezük alatt haladva, éneklés közepette áthaladnak. Fontos, hogy az első lány/vezető/ leleményes legyen, vezetve a többi gyereket, jelezve, hogy hol bújnak át./páralkotó játék is lehet, átbújás után, ki-kihez kerül/

c.) Egy pár kaput tart, a többi gyerek átbújik alattuk, körbe járva, „a bent maradt a macska”résznel, megállítják azt a gyereket, aki oda ért hozzájuk. Megkérdezhetik, hogy melyik cica név tetszik/előzőleg a kaputartók megbeszélnek/. Akit választ, annak a háta mögé áll. A végén két csapat alakul, erőpróbát játszhatnak, vagy bármit...

Alkalmazott népi mesterség bemutatása, a produktum készítésének módja:

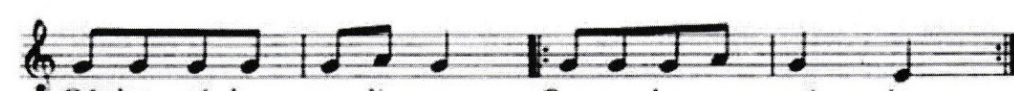
- Fafaragás, Székely kapuk csodája
- „Almástészta készítése”/☺/
- Faültetés, faoltás-szemezés

Kották

Kikeletikerekberek

Gó-lya, gó-lya, ke-rüld meg a há - zun - kat,
Ne - ked a - dom az a - rany kul - cso - mat!

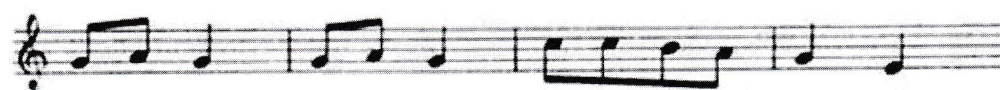

Gó-lya, gó-lya, ger-li - ce, Gye-re ha - za nyár - ba,
(ge - li - ce) Fe - ke - te ru - há - ba,

Ká - vét a - dunk kis - ka - nál - ba, Úgy menj is - ko - lá - ba!
(A - dok ne - ked te - jet, va - jat. mégy)

Gólya, gólya

Os - to - ring, os - to - ring, Os - to - rin - gos cér - na,

Szép lány, Ma - ris - ka, For - dulj an - gyal - mód - ra!

Ostoring

N. 1. Gó-lya, gó-lya, nya-kig-láb, de szép pi-ros a csizmád!

Ke-rülj lucs-kot, la - tyá - kot, be ne sá - rozd va - la - hogy,

é - ren, ná - don, lá - pi lo - cso - gó - ban.

(N)2. Gólya, gólya nyakigláb,
de csatakos a csizmád!

G. -Ha csatakos, mit bánom,
béka bánja, tillárom!
Hármat fogtam
lápi locsogóban.

Gólya, gólya nyakigláb

N. 1. Gó-lya, gó-lya, nya-kig-láb, de szép pi-ros a csizmád!

Ke-rülj lucs-kot, la-tya-kot, be ne sa-rozd va-la-hogy,

é - ren, ná - don, lá-pi lo-cso - gó - ban.

(N)2. Gólya, gólya nyakigláb,
de csatakos a csizmád!

G. - Ha csatakos, mit bánom,
béka bánja, tillárom!
Hármat fogtam
lápi locsogóban.

Gólya, gólya gilice

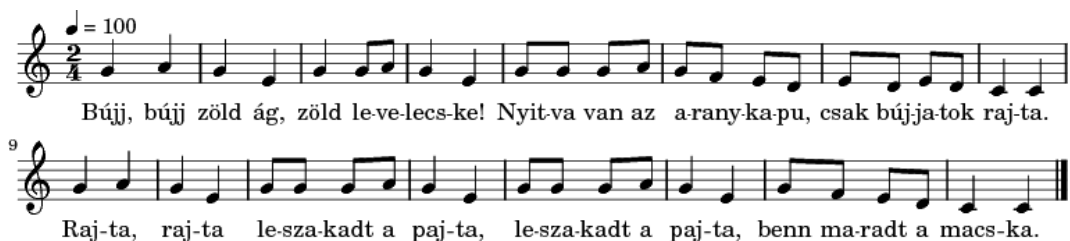
Fecs-két lá-tok, szep-lőt há-nyok, haj, haj, haj!

Fecskét látok

Gó-lya, gó-lya, vas-la-pát, hoz-zá ne-künk kis-ba-bát.

Gólya, gólya vaslapát

Bújj, bújj zöld ág, zöld leve-lecs-ke! Nyit-va van az a-ny-ka-pu, csak búj-ja-tok raj-ta.

Raj-ta, raj-ta le-sza-kadt a paj-ta, le-sza-kadt a paj-ta, benn ma-radt a macs-ka.

Bújj, bújj zöld ág

Bújj, bújj, zöld ág, zöld le - ve - lecs - ke,
 nyit - va van az a - rany - ka - pu csak búj - ja - tok raj - ta.
 Nyisd ki ró - zám ka - pu - dat ka - pu - dat,
 hagy ke - rül - jem vá - ra - dat, vá - ra - dat,
 szí - ta - kö - tő pén - tek, sze - re - lem csü - tör - tők,
 bab - szer - da.

Bújj, bújj zöld ág, ...Nyisd ki rózsám

Á - rok part - ján szép ta - vasz - kor tíz szá' vesz - sző,
 ősz - szé köt - ték zsuf - ba, rá - tét - ték sal - ló - ra,
 Dëb - rë - cën - be ro - pog - tat - ják, rop - rop - rop,
 itt gyön az én ko - mám - u - ram, ha nin - csen is pén - zë,
 de van em - bër - sé - gë, csi - csor - gós a sar - ka,
 a - ra - nyos a tal - pa, for - dújj ki, for - dújj ki,
 a - ra - nyos Ju - lis - ka. T. f.

Árok partján szép tavaszkor

Kör - té - fa, kő - rö - si, ke - re - pe - si kör - té - fa.
 Kör - té - fa,
 Vá - ra - si gaz - da, gyön - győ - si tánc,
 köny - nyű já - ró kis - me - nyecs - ke, dob szer - da.

Körtéfa

$\text{♩} = 102$
 Er - dő, er - dő, er - dő, maros széki kerek er - dő, ma - dár lakik ab - ban,
 ma - dár lakik ti - zen - ket - tő. Cuk - rot ad - nék an - nak a ma - dár - nak, da - lol - ja ki
 ne - vét a ba - bám - nak, csár - dás kis - an - gya - lom, ér - ted fáj a szí - vem na - gyon.

Erdő, erdő, erdő

Csip - ke - fa bim - bó - ja ki - haj - lott az út - ra,
 ri - da - ri - da, bom - bom - bom, ki - haj - lott az út - ra.

Csipkefa bimbója

„Április, április, rügyet nyit a jázmin is”
„Hej tulipán, tulipán”
 Virágvasárnap

30.
 Április 1. hete

A szeszélyes és bolondos áprilisi időjárás valóban rászolgál a jelzőire – kiszámíthatatlan, szélsőséges viselkedésű. Április 1-je a „bolondok” napja – amikor az emberek mindenféle csínyt kitalálnak egymás megréflálására. A népköltészet tele van humorról, bolondozással, a másik játékos bosszantásával (pl. névcsőfólok, vicces találós kérdések). Mi is találunk ki rimes névcsőfólokat.

Barkaszentelés – megvalósítása az óvodában. Nyírfágakat gyűjtünk a közeli ligetből, miközben megfigyeljük a természetben végbemenő változásokat, a növény és állatvilág pezsgő életét. Felelevenítünk, tanulunk a tavaszhoz kapcsolódó dalokat, mondókákat, verseket, játékokat. A gyűjtött ágakat Dombi Ferenc atya szentel meg az óvodában. A szentelt barkát szétszétjük csoportoknak – a néphit úgy tartja hogy távol tartja a betegségeket és a gonoszt.

Kiszehajtás

Virágvasárnap szokás volt a kiszehajtás. Ekkor ócska ruhadarabokból óriási bábut kötöttek a lányok, ez a kiske, melyet elégettek, a tüzet pedig körül táncolták. A kiske vagy banya a tél, a bört, a betegség megszemélyesítője – elpusztításával véget vetünk a rossznak, a télnek és köszöntjük a tavaszt. Recskén régi hagyomány szerint nem égetjük, hanem a Tarna patak vizébe dobjuk a kiskét. A kezdő kiscsoportban is készítünk ember nagyságú bábut, majd verselve, kereplőkkel, dobszóval visszük a Tarna patak hídjára, ahonnan a vízbe dobjuk a kiskét, kiűzzük a telet a falunkból. (Recsk)

Villőzés

Kiszehajtás után a lányok villózni mennek. Előre elkészítenek egy fűzfaágot, szalaggal, zsebkendővel feldisztatik. Ezt nevezték villónak vagy villóágnak. Most már ezzel az ággal járták végig a falut. Megálltak a házak előtt, köszöntő dalokat énekeltek újra. A gazdaasszonyok letörték egy-egy ágacskát a villóágból, megveregették vele a lányokat, s jókívánságokat mondtak. Ajándéku tojást kaptak a villózők. A letört ágacskát sok helyen eltették, úgy hitték, hogy szerencsét hoz a házhoz.

A **szentelt barkához** is számtalan hiedelem fűződött. A hívők maguk vitték a templomba a barkát megszenteltetni. Azt tartották, hogy véd az elemi csapások, a tűzvész, a jégverés, a betegségek ellen. Csúnya vihar esetén néhány szemet a tűzbe dobtak, hogy a vész elmúljon róluk. A legtöbb helyen a szentelt barkát nem vitték be a lakásba, mert a babona szerint akkor sok lesz a légy. (Fülek)

Népszokások, hagyományok:

Virágvasárnapal megkezdődik a Nagyhét, amely Jézus szenvedésén és kereszthalálán keresztül a feltámadásának ünnepére, húsvétra vezet el minket. Virágvasárnap Jézus Jeruzsálembé való bevonulásáról emlékezik meg a Katolikus Egyház. Régen pálmát szenteltek ezen a napon. Nálunk ezt a barka helyettesíti. A barkát a pap rendszerint a

nagymise előtt szentelte meg, majd kiosztotta a híveknek. A szentelt barkát felhasználták rontás ellen, gyógyításra, mennydörgés, villámlás elhárítására is. Virágvasárnapi népszokások kiszéjárs és a villőzés. (mint azt a partneróvodánál is láthattuk). Mi az óvodában a megszentelt barkát figyeltük meg, beszéltünk róla, valamint a kiszéjást elevenítettük fel a gyermekekkel. Megismerkedtünk nap-hívogatókkal, esőhívogatókkal, tavaszi mondókákkal, dalokkal. Beszéltünk a gyerekeknek az e naphoz kapcsolódó szokásokról. Készítettünk mi is szalababót, amit felöltöztettünk, és a Nagy-Küküllő partján mondókák, dalok kíséretében elúszattunk. „Jöjjön a tavasz, menjen a tél!” (Székelyudvarhely)

**Csengővár Óvoda Recsk
 Csillagszem csoport (3-4 év)**

Dalok, dalos játékok:

Forrás:

Ess, eső, ess...

Nagy Béláné: Táncosjátékok az óvodában 59.o.

Süss fel nap...

Nagy Béláné: Táncosjátékok az óvodában 116.o.

Kis kacsá fürdik...

Nagy Béláné: Táncosjátékok az óvodában: 124.o.

Sétálunk, sétálunk...

Nagy Béláné: Táncosjátékok az óvodában: 125.o.

Gólya, gólya.

Daloló ABC 16.o.

Csiga-biga...

Bújj, bújj zöld ág: 10.o.

Hinta, hinta palinta...

Tente baba, tente 25.o.

Mondókák, versek:

(Népköltés Mátradereske)

Kiske, kiske, haj,

Elűzzük a betegséget

Behozzuk az egészséget haj!

Aki hozzá ruhát ad,

Ép ereje megmarad.

Elűzzük a betegséget,

Behozzuk az egészséget

Kiske, kiske, haj.

Csalímese, végtelen mese:

Helyi gyűjtés Recsk

Volt egy dongó, meg egy légy

Tovább is van, mondjam még?

– Mondjad!

Volt egy dongó, ...

(így tovább, míg a hallgatóság megérti, hogy becsapták)

Volt egyszer egy nyulacska

(Somfai Tiborné: Népszokások, népi játékok gyűjteménye 62. o.)

Ilyen nagy füle volt (levegőbe rajzolva)
Ilyen pici kurta farka (mutatva)
Nyakán ezüst csengő (mutatva)
Szépen csengett, bongott, vidám nyulacska volt,
Jó nagyokat ugrott.
Egyszer egy mogoró, kopp a fejére esett.
Szegény kis nyulacska, jaj nagyon megijedt
Futott merre látott, neki a mezőnek
Talán még most is fut, így hát vége a mesének.

Névcsőfóliók:

Attila – karmoljon meg a cica

Ádám – egér fut a hátán

Balázs – csípjen meg a darázs
(Tóthné Pánya Marianna: Tente baba, tente 104.o.)

Találós kérdés:

Csőre piros – hosszú tolla (Népköltés Recsk)
A babát talán neked hozza – Ki az? (Gólya)

Népi bölcsességek, megfigyelések:

- Áprilisi zivatar elkergeti a fagyot.
- Április hónap, ha nedves, aratás lesz bő és kedves.
- Áprilisi eső, jó földre kénkö.
- Most áll a Hold csorgóra, eső lesz holnapra.

Helyi hagyományok, népszokások:

Virágvasárnap délutánján, a faluban összekéregtetett ruhákkal felöltöztetett szalmabábút – akit Banyának neveztek – énekelve, táncolva végighordozták Recskén, majd a

településtől távolabb a Tarna patakba vetették. Vigye el a víz messze a hideget, a telet.

Alkalmazott zenei készségfejlesztési módszer:

- Daltanítás hallás után

**Bújj, bújj zöld ág...
Kis kacska fürdik...**

Célom, hogy átérezzék az együtt éneklés és együtt játszás örömét. Kapcsolódjanak be minél többen a táncosjátékukba. Gyakorolják az egyenletes lüktetést járással, kézmozgással.

- Ritmuskészség fejlesztés

Lepke, lepke szállj le...

Az egyenletes lüktetés érzékeltetése változatos módon:

A pillangó repülésének utánzása – nyújtott karokkal lengetés.

Csiga biga, gyere ki

Sír a fiad ideki

Szántanak, vetnek

Kukoricát ültetnek.

Szarvacskák kidugásának utánzása ujjal a fej két oldalán, „kukoricát ültetnek”. – taps.

- Hallásfejlesztés

**Bújj, bújj, zöld ág...
Kis kacska fürdik...**

Játékos tevékenység közben (koszorú fonás) halkán – hangosabban énekel, az óvónő utánzásra készíti a gyerekeket. Dalosjátéknál példaadással gyorsabban – lassabban énekelünk és lépünk illetve lengetjük a kezünket.

• Zenehallgatási készség fejlesztés

Ess, eső, ess...

Süss fel nap...

Sétálunk, sétálunk...

Gólya, gólya...

Célom a tavasz felidézése, megjelenítése a gyermekdalok által. A szövegértés gyakorlása. Mozgásformák és az éneklés összehangolása.

• Együtténeklés

Csip-csip csóka...

Az együtténeklés technikájának gyakorlása. A páros játékdalnál az egymáshoz történő alkalmazkodás képességének fejlesztése.

• Egyéb:

Ismétlés

Csiga- biga...

Hinta, hinta, palinta...

Törekszünk a tiszta, érthető szöveg éneklésére. Énekeljenek bátran, természetes hangerővel.

Játékok:

Játékok leírása a Cd mellékleten megtalálható

Bújj, bújj, zöld ág...

Somfai Tiborné: Népszokások, népi játékok gyűjteménye 18.o.

Csip-csip csóka

Tóthné Pánya Marianna: Tente baba, tente 22.o.

Lepke, lepke szállj le

Óvodai nevelés játékkal, mesével Tavasz 45.o.

Esik az eső...

Daloló ABC 12.o.

Alkalmazott népi kismesterség bemutatása, a produktum készítésének a módja:

Koszorú illetve karika készítés vesszőből

Elődeink a környezetükben található eszközökből készítették játékaikat. Egymástól ellesték a fortélyokat, hogyan fonják a virágkoszorút, miként hajlítsák, rögzítsék a vesszőt. A lányok ékszerként díszítették a fonással magukat, míg a fiúk a kész karikával versenyt gurítottak.

1. Az eszközök előkészítése: vessző, spárga, virágok
2. A vessző méretre vágása
3. A spárga felszabdálása
4. Vesszőfonás, kötözés
5. Koszorúban a virágok elhelyezése
6. Az elkészült karika gurítása – elkapása.
7. A koszorú felpróbálása

**Daxner Utcai Óvoda Fülek
Manócska csoport (3-4 év)**

Kicevice villó! Gyűjjön rád a himlő!

Kivisszük a kicevicét,

Behozzuk a szép zöld ágat.

Kicevice villó! Gyűjjön rád a himlő!

Határinkat a jégeső el ne verje!

Kicevice villó! Gyűjjön rád a himlő!

Haj kisze, kiszéce,

győjj be sódar, gömböce!

Szabó Marisnak nincs ruhája,

üres a ládája.

Haj kisze, kiszéce,

győjj be sódar, gömböce!

Alkalmazott zenei készségfejlesztési módszer:

• Daltanítás hallás után

Hej, tulipán, tulipán

• Ritmuskészség fejlesztés

Kiolvasót ritmizáltunk /újjaikkal doboltak az asztalon/

Tuli-tuli, tulipán,

Tuli-tuli tarka,

Kezdődik már a játék,

Ez a fogó, rajta!

• Hallásfejlesztés

Egymás fülébe súgva továbbadni a már ismert virágneveket.

• Zenehallgatási készség fejlesztés

Tavaszi dalok hallgatása Varga Lia előadásában.

• Együtténeklés

Hej, tulipán, tulipán

Pedagógiai módszerek, eljárások:

- Beszélgetés
- Magyarázat
- Életpélda
- Gyakorlás
- Szemléltetés
- Közös és egyéni munka
- Bemutatás

Játékok:

- Ünnepkörhöz, szokáshoz kötött játék

Bújj, bújj zöld ág népi gyermekjáték a *hidasjáték* része, a tavaszi „zöldágjáráshoz” is kapcsolódik.

Ketten szembe fordulva, mindkét kézzel kaput tartanak. A sor kézfogással, nyolcast leírva átbújik a kapu alatt. A dal végén karjuk közé fogják az odaérkezőt (2-3-at is lehet). „Kihez més, almához vagy körtéhez?”-kérdik. (A kapusok előzőleg megbeszélik, hogy melyik lesz az alma, melyik a körte.)

Alkalmazott népi kismesterség bemutatása, a produktum készítésének a módja:

Kiszebáb készítés

Minden kislány elkészítette kicsiben.

Eszközök: 2 botocska, vatta a fejéhez, fehér, téglalap alakú textil a blúzhoz, színesből a szoknya, rafia az átkötéshez. A nagy kiszebáb elkészítésénél szalmát használunk a fejéhez, söprűnyelet keresztbe helyezve a testéhez. Olyan ruhadarabokat adunk rá, melyeket már nem használunk.

**Ficánka Napköziotthon Székelyudvarhely
Gomba csoport (5-6 év)**

Mondókák, versikék

Szilszál, szalmaszál,
összeszedem a szalmát,
Lesz belőle szalmabáb,
Szalma Szilvi szépen áll.

Kice, kice, villő,
gyűjld rád a himlő,
kivisszük a betegséget,
behozzuk az egészséget.
Kice, kice, villő.

Népi megfigyelések, bölcsességek:

- Ha ezen a napon esik, sokszor lesz sáros, lucskos az idő.
- A népszokás szerint ekkor kell elvetni a virágmagvakat, mert szebbek és illatosabbak lesznek.

Alkalmazott zenei készségfejlesztési módszer:

- Daltanulás hallás után: **Zöld fű, zöld fű...**
- Ritmuskészség fejlesztése mondókák segítségével: **Kice, kice, villő...**
- Együtténeklés: Tanult dalok közös éneklése, fiúk-lányok külön éneklése
- Hallásfejlesztés: **Hej, tulipán, tulipán...**

Játékok:

- Lányos játékok

Zöld fű, zöld fű...

A kör közepén álló szép ruhás lány valakit tetszés szerint behúz maga mellé, azzal forog jobbra, balra, és megpergeti a karja alatt. Az így-úgy nem bánomnál a játékosok megállnak és tapsolnak. Az ének végeztével helyet cserélnek, s a játék kezdődik előlről.

- Kapus játékok:

Hej, tulipán, tulipán...

A dal első szakaszára a gyermekek kézen fogva körbe járnak és énekelnek. A *Nyisd ki, rózsám kapudat*-nál két gyermek felemelt kézzel kaput nyit. A többiek kézen fogva sort alkotnak, és megindulnak a kapu felé. Énekelnek, körbe mennek. A kapu elé érve párbeszéd következik:

- Kié ez a kapu?
 - Lengyel Lászlóé.
 - Által mennénk rajta.
 - Vámot veszünk rajta. Minapában itt mentetek, hidam lábát eltörtétek, meg nem csináltátok.
 - Ácsok vagyunk, fát faragunk, fenyőfából kifaragjuk, meg is aranyozzuk.
- Erre a kapu felemelkedik, a sor átmegy alatta.

Kották

s

Hej, tu - li - pán, tu - li - pán,
 Tel - jes szeg - fű, szép vi - rág,
 Te - le - rak - tam zsá - lyá - val,
 Sze - re - lem - nek láng - já - val,
 Vá - sár - ra, vá - sár - ra, Ko - csi - hor - do - zás - ra!

Hej tulipán, tulipán I.

Hej tu - li - pán, tu - li - pán, tel - jes szeg - fű, szar - ka - láb,
 Te - le ker - tem zsá - lyá - val, sze - re - lem - nek láng - já - val.

Gyere kislány, szedjük le,
 Vidd a város végére,
 Add oda egy legénynek,
 István nevezetűnek.

Ha kérdi, hogy ki küldte,
 Mondd meg, hogy egy lány küldte,
 Ha kérdi, hogy milyen lány,
 Mondd meg, hogy egy barna lány!

Nyítsd ki rózsám kapudat,
 Hadd kerüljem váradat,
 Rózsafának illata,
 Mikor szívem biztatja!

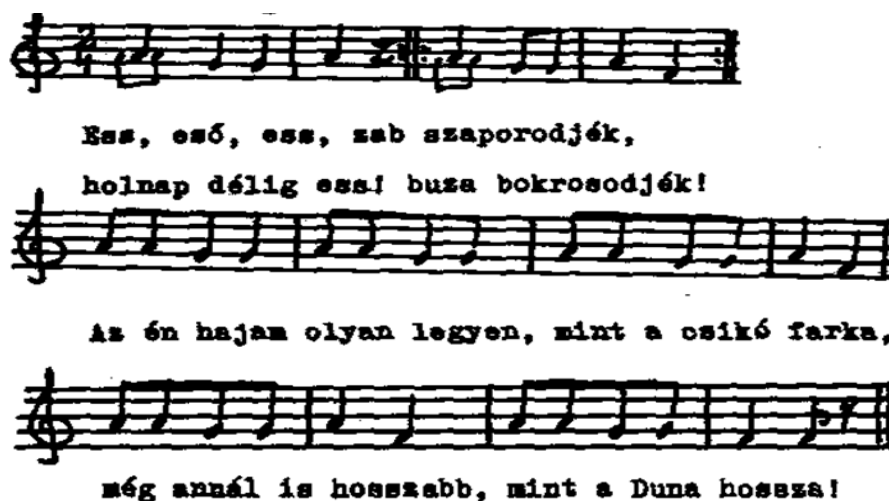
Hej tulipán, tulipán II.

Zöld fű, zöld fű a lá - bam a - latt.
 A - ki a leg - szebb lesz, tő - lem csó - kot kap.
 Ez a szép ru - hás lány, ez ne - kem na - gyon tet - szik.
 For - dulj e - gyet, hadd lá - tom, te le - szel a ba - rá - tom.
 Így - úgy, nem bá - nom, te le - szel a ba - rá - tom.

Zöld fű

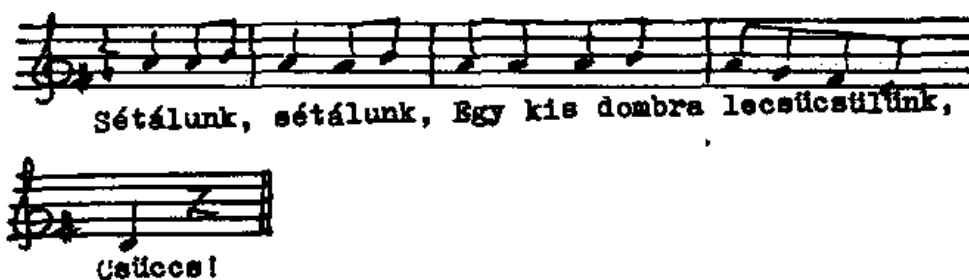
Lepke, szállj a tenyerembe

Ess, eső, ess

Hinta, palinta

Sétálunk, sétálunk

„Április, április, rügyet nyit a jázmin is” „Rózsafának a tövéről rózsavizet hoztam”

Húsvéti szokások, tojásfestés, locsolás

31.

Április 2. hete

Húsvét a kereszténység legnagyobb ünnepe, amelyben Jézus Krisztus mitikus feltámadását ülik meg. Húsvét vasárnap a tavaszi napéjegyenlőséget követő holdtölte utáni első vasárnap. Ha a holdtölte vasárnapra esik, akkor a húsvétot a következő vasárnap kell megtartani. Az ünnepre negyven napos böjttel készültek a keresztények (nagyböjt).

Húsvét egyházi és családi ünnep, amelyhez szinte minden népnél rengeteg szokás kötődik. A hagyományok jelentős része nem épült be a keresztény vallás ünnepi rítusaiba, hanem azzal párhuzamosan, mint falusi közösségek ünnepi szokásai maradtak fenn.

Palócföldön nagyszombat-húsvét ünnepének előnapja, a feltámadás jegyében zajlik. Arra a napra emlékeztet, amikor Krisztus holtteste a sziklába vajt sírban feküdt, harmadnapra, azaz húsvét vasárnap hajnalára, feltámad. Az esti körmenetek, a templomokban az új tűz gyújtása, mely Jézus és egyben a remény jelképe azt adja hírül, hogy Jézus feltámadt, a megváltás közel van. Este „visszajönnek” a harangok Rómából.

Nagyszombaton ér véget a negyvennapos böjt. Szokás volt ezen a napon az első harangszóra kiszaladni a kertbe, és megrázni a gyümölcsfákat, hogy a régi rossz termés lehulljon, és ne legyen férges az új. A tűzszentelésnek sokféle hagyománya, szertartása alakult ki. Hamuját, paraszát el-tették, gyógyításra használták, valamint a házban és a föld-eken szétszórták.

Húsvétvasárnap – a feltámadás vasárnapja, a keresztények a feltámadt Krisztust ünneplik. E naphoz tartozott az ételszentelés hagyománya. A délelőtti misére letakart kosárral mentek a hívők, melyben bárányhús, kalács, tojás, sonka és bor volt. Emellett ehhez a naphoz is munkatilalom kapcsolódik, nem sepertek, nem hajtották ki és nem fogták be az állatokat.

Húsvéthétfő – a locsolkodás napja. Alapja a víz tisztító, termékenységaróvásló erejébe vetett hit. Eredete a keresztelésre utal, valamint arra a legendára, amely szerint a Jézus feltámadását hirdető jeruzsálemi asszonyokat a zsidók locsolással akarták elhallgattatni. A népszokás szerint a férfiak ilyenkor sorra járkák a házakat és különböző versek kíséretében locsolják meg a lányokat, asszonyokat. Az öntözésért cserébe a lányok piros tojást adnak a legényeknek. Ez a szín egyrészt a szerelmet, életet jelképezi, másrészt a legenda úgy tartja, hogy a keresztfán függő Krisztus vére lecsöppenve megszínezte az éppen ott imádkozó nő kosarában található tojásokat.

Vidéken, több helyen még napjainkban is kútvízzel locsolják a lányokat, a városokban azonban különféle kölnivizekkel helyettesítették ezt.

Napjainkban a lányok és az asszonyok a férfiakat a locsolás napján vendégül látják különféle kaláccsal és italokkal kínálják. A technika fejlődésével, a természetes festéksanyagokkal készített hímes tojásokat lassan felváltják a mesterséges színezékekkel készített, de gyakori a csokoládéból készített tojás vagy nyuszi figura is.

Sok esetben a tojás mellé aprópénz is jár a locsolkodónak. A tojásfestés a régebbi időkben nem kis ügyességet kívánt. A legegyszerűbb megoldás a levél felhasználásával készült díszes tojás volt, de sok helyen a mai napig nagyon igyekeznek megőrizni az egyes tájegységekre jellemző díszítési motívumokat, amelyeket számos technikával (karcolás, hímezés, írás vagy akár patkolás) készíthet. (Recsk)

Húsvéti népszokások: A húsvét előtti időszakot felölölő negyvennapos böjt a Jézus szenvedésére és feltámadására való készülődés ideje volt. Ezekben a hetekben nem csak a hústól tartóztatták magukat az emberek, hanem a lakodalmom, bálozás és egyéb zenés multságok is kerürendők voltak. Az egymással haragban lévők igyekeztek megbeszélni gondjaikat és túllépni a sérelmeiken.

A fiatalok azért mindig megtalálták a mulatozás módját, főként böjti vasárnapokon. Közéjük tartozott a körtánc jellegű karikázás, a csárdás jellegű Szín alázás – a körjáték párcserélő formája –, az ifjú leányok arcpirító ulicskázása – kisebb és nagyobb lányok avatórítusa –, vagy a mancsolás, amelyben magasba dobott golyókat kellett eltalálni olyan ütőkkel, melyeket legények faragtak a nekik tetsző leányoknak.

Locsolás: Alapja a víz tisztító, termékenységaróvásló erejébe vetett hit. Eredete a keresztelésre utal, valamint arra a legendára, amely szerint a Jézus feltámadását hirdető jeruzsálemi asszonyokat a zsidók locsolással akarták elhallgattatni. A férfiak ilyenkor sorra járkák a különböző házakat és énekek, versek kíséretében locsolták meg a nekik ezért cserébe tojást adó lányokat. Míg régen a kútból húzott vízzel öntötték le őket, addig ma már faluhelyen is kölnivel, parfümmel spriccelnek. Néhány faluban húsvétkor vesszőzével találkozhatunk, az öntözés és a vesszőzés egyaránt a termékenyítést és a tisztulást jelképezi.

A gyerekekkel együtt különböző technikákkal tojásokat festettünk. (Fülek)

Hagyományos húsvéti szokások:

- A Szent sir őrzése
- Tűz és vízszen-telés
- Ételszen-teltetés
- Határkerülés
- Locsolkodás

A húsvéti ünnepkör leginkább fennmaradt eleme a magyar közösségekben a locsolás és a tojásajándékozás. A Húsvéthétfőt vízbevető hétfőnek is szokták mondani. Szerte Erdélyben a legények vízzel locsolják meg a lányokat, azok pedig tojással ajándékozták meg a fiúkat. A víz, tisztító, termékenységaróvásló erejébe vetett hit az alapja e szokásnak is- vízbevető hétfőnek mondják. Ez utal a locsolás egykori módjára is: a kúthoz vitték a lányokat, és egész vödör vízzel leöntötték. Napjainkban szinte teljesen kiszorult a vízzel való locsolás.

A locsolóversek sok változata ismert, a mágikus jellegű szövegektől a népi vagy vallási rigmusokig:

Délelőtti órákban a gyerekek járnak locsolkodni némi aprópénzért és hímes tojásért cserébe, a délutáni órákban a fiatal legények, és férfiak locsolják meg illatos vízzel az asszony ismerőseiket, abban a reményben, hogy nem fognak elhervadni. A tradicionális húsvéti ételeket Erdélyben bárányból készítik.

Az óvodában a gyerekekkel beszélgettünk közelgő ünnepéről, a népszokásokról. Régi élményeket idéztünk fel. Búzá-t is ültettünk: minden gyereknek volt saját jellel ellátott

pohara, amibe ők tették bele a földet, ültették a búzát és gondozták, locsolgatták, és figyeltük, amint napról napra nő. Munkadélutánon a szülőkkel közösen hangolódunk az ünnepre: tojást festettünk, díszítettünk és barkácsoltunk. A fiúkkal locsolóverset tanultunk, a lányokkal köszönő verset, a fiúk meglocsolták a lányokat, a lányok saját kezűleg készített papír tojást ajándékoztak nekik. (Székelyudvarhely)

Csengővár Óvoda Recsk Csillagszem csoport (3-4 év)

Tojásfestés és locsolkodásmegvalósítása az óvodában:

A kislányokkal megf estünk tojásokat lilahagyma és vöröshagyma levélével – a konyhas néni segíti a munkánkat. Készítünk piros tojásokat, kifújt tojásból, melyre apró zöld leveleket ragasztunk, alkoholos filctollal mintákat rajzolunk rá. Beszélgetünk a letűnt idők szokásairól, munkáiról, nézegetünk húsvéti képeslapokat, húsvéti szokásokról készült felvételeket. Drámajáték keretén belül eljátsszuk a locsolkodást és a vendéglátást. A fiúk-lányok szerepe csak a locsolkodásnál válik szét. A verset mondó, szagos vízzel locsoló fiú a kiszemelt kislánytól hímes tojást kap és vendéglátást a szépen megterített asztalnál.

Felhasznált dalanyag:

Siess libám.
Daloló ABC 26.o.

Kis kacska fürdik.
Nagy Béláné:Táncosjáték az óvodában. 125.o.

Kerekecske, dombocska.
Itt a tavasz, fut a tél 93.o.

Nyuszi ül a fűben.
Itt a tavasz, fut a tél 93.o.

Egy nyuszi a réten...
Itt a tavasz, fut a tél 93.o.

Fecskét látok...
Daloló ABC 14.o

Cini cini muzsika
Daloló ABC 40.o.

Hová megy te kis nyulacska..
Tente baba tente 67.o.

Hol jártál báránykám?
Tente baba tente 73.o.

Bidres-bodros bárány....
Kodály: Kisemberek dalai 50.o.

Nyuszi Gyuszi fekszik..
Forrai:Ének a bölcsődében 97.o

Kácsa, kácsa...
Nagy Béláné: Táncosjátékok az óvodában. 62.o.

Én elmentem..
Óvodai nevelés játékkal, mesével Tavasz 67.o.

Süss fel nap...
Óvodai nevelés játékkal, mesével Tavasz 9.o.

Helyi hagyományok, népszokások:

A locsolkodás napján a fiúk Recskben járták a lányos házakat és a kútból húzott vizes locsolás mellé még vesszőztek is.
- A locsolás és a vesszőzés egyaránt a jelképes termékenyítés és a megtisztulást célozta meg.

Népi bölcsességek, megfigyelések:

- Ha húsvétkor eső száll, pünkösdig meg nem áll.
- Hallgat, mint a nagypénteki harang.
- Olyan, mint a hímes tojás.
- Szelíd, mint a kezes bárány.

Találós kérdés: (népköltés)

Nyílás nélkül való kamra,
benne vár egy jó lakoma.
(tojás)

Mondókák, versek, locsoló versikék:

Rózsafának a tövéről
Rózsavizet hoztam.
Az lesz ma a legszebb kislány
Akit meglocsoltam.

Ákom-bákom berkenye
Öntözzük a lányokat,
Várjuk a tojásokat.

Somfai Tiborné:
Népszokások, népi játékok gyűjteménye.

Szépen kérem az apját,
Adja elő a lányát,
Hadd locsoljam a haját!
Hadd nőjön nagyra,
Mint a csikó farka,
Még annál is hosszabbra,
Mint a Duna hossza.

Ajtó mögött állok
Piros tojást várok,
Ha nem adnak tojást
Estig is itt állok.

Népszokások és az óvodai nevelés, Szarvas 46-47.o.

Népköltések:

Katicabogárka, röppenj el!
Jönnek a törökök, visznek el!
Kerék alá tesznek, onnan is kivesznek.
Hideg vízbe tesznek, onnan is kivesznek.
Katicabogárka röppenj el!

Biri, biri bárány,
Alig áll a lábán,
Kiviszik a zöld mezőre,
Édes fűre, levegőre.

Kerekecske, gombocska,
Hová fut a nyulacska?
Erre van az utacska,
Ide fut a nyulacska!

Alkalmazott zenei készségfejlesztési módszer:

- Daltanítás hallás után

Kácsa, kácsa...

Célom, hogy értelmezzék, megértsék a táncosjáték szövegét, mozgásukkal kövessék a játékszabályt. Az egyenletes löktetés gyakorlása sétával, körbeforgás közben.

Hová mégy, te...

Célom, a gyermekdal megtanítása. Az egyenletes löktetésre a csoportszoba bejárása, térformák kialakítása járással, kézfogással.

- Ritmuskészség fejlesztés

Az egyenletes löktetés érzékeltetése és gyakorlása tapsolással, térdütögetéssel.
Játékos táncos mozgás a szöveg értelmezésére illetve oldalzáró lépés.

Fecskét látok

Cini- cini muzsika,

- Hallásfejlesztés:

Hol jártál báránycám..

A tiszta éneklésre való törekvés, az együtt éneklés és játszás örömeinek átélése

- Zenehallgatási készség fejlesztés

Én elmentem... / Bidres-bodros bárány...

Célom a dalművek sokszínűségének, játékoságának bemutatása, az éneklés örömeinek átadása. Az óvónő példaértékű tiszta éneklése a fejlesztés első lépcsője. Igyekszem a zenehallgatásra választott dalokat a hangulatának megfelelően előadni.

- Együtténeklés

Fecskét látok.. / Süss fel nap... / Nyuszi Gyuszi fekszik...

Célom, hogy alkalmazkodjanak egymáshoz éneklésben és mozgásban is. Énekeljenek bátran, örömmel.

Játékok:

Süssünk, süssünk valamit
Tente baba, tente 98.o.

Fehér liliomszál
Népi gyermekjátékok 32.o.

Kácsa, kácsa...
Táncosjátékok az óvodában. 62.o.

Húsvéti kaland

Helyi gyűjtés (Forgó Gyuláné Márti óvónéni mesefeldolgozása)

Játékok leírása:

Fehér liliomszál

A gyermek a dal szövegének értelmezésével minden mozgulaton eljátszik.

Kácsa, kácsa

A gyerekek kézfogással körbenállnak, egy gyerek középen áll csipőre tett kézzel. A körben álló gyerekek egy lépéses csárdást járnak, dobogó kilépéssel, a körbenlévő gyerekek a körön belül sétál. A „Juliskának nem jutott” -tól a körbenállók a jobb oldalon lévő társukkal páros kézfogással sétatáncot táncolnak. A körbenjáró gyerekek is igyekeznek magának párt találni és azzal táncolni. Aki pár nélkül marad, az lesz az új „özvegy kácsa”.

Süssünk, süssünk valamit

Kézfogással be és ki tekeredéssel különböző ízesítésű rétegek sütése a dalosjáték segítségével. Utalás a böjtölés utáni lakomára készülve.

Húsvéti kaland - Mesejáték

A mesejátékot előadja a Csengővár Óvoda gyermek-színjátékszócsoportja.

A mese leírása megtalálható a CD mellékletben.

Alkalmazott népi kismesterség bemutatása, produkciójának készítésnek módja:

A tojások megfőzése lilahagyma és vöröshagyma levében. Hagyományos palóc minta előrajzolása ceruzával.

Alkoholos filctollal a motívumok kiszínezése.

Asztaldísz készítése hímes tojásokkal és a húsvéti jelképek felhasználásával (barka, bárány, nyúl)

Daxner Utcai Óvoda Fülek Baglyocska csoport (4-5 év)

Felhasznált dalanyag:

Hol jársz, hol jársz Nagy Erzsébet asszony
Lányok, lányok, nektek nyílik a rózsza
Hej legények, legények

Locsolóvers:

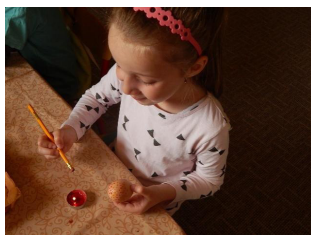
Rózsafának tövéből rózsavizet hoztam.
Az lesz ma a legszebb kislány, akit meglocsoltam.
Drága kislány gyöngyvirágom, ma van húsvét napja.
Meglocsollak mosolyogjál, mint egy piros rózsza.

Alkalmazott zenei készségfejlesztési módszer:

- Daltanítás hallás után
Lányok, lányok, nektek nyílik a rózsza
- Ritmuskészség fejlesztés
Rózsafának tövéből rózsavizet hoztam..
- Zenehallgatási készség fejlesztés
Hej legények, legények

Pedagógiai módszerek:

- Beszélgetés
- Életpélda
- Gyakorlás
- Szemléltetés
- Közös és egyéni munka

Játék:

Hol jársz, hol jársz nagy Erzsébet asszony

Fogyó-gyarapodó körjáték – A gyerekek összefogott kézzel körbe járnak. A körön kívül „Erzsébet asszony” az ellenkező irányba halad. A dallam végén magával visz valakit a körből, így a sor fokozatosan gyarapszik, a kör pedig fogy.

Alkalmazott népi kismesterség bemutatása, a termék készítésének a módja:

Hímes tojás díszítés

A magyar hímes tojás díszítésének jelképrendszere van. Az ősi kultikus jelek a régi magyar élet és hitvilág minden fontos mozzanatát tükrözik. A rajzokban felismerhető a pásztorkodás, lovas élet, természet, örök élet, termékenységarvázlás, bajelhárítás és a világmindenség ábrázolása.

Berzselés- A tojásokra bevizezett petrezselyemlevelet simítunk. Szorosan bekötjük egy nylonharisnya darabba vagy gézbe, majd festékfürdőbe állítjuk (hagymahéjjal színezett festőlében is megfesthetjük). A kész tojásokat kicsomagolva ott marad világosan a levél helye.

Írott tojások - Kellékek: kb. 5 cm vastag gyertya, festőlevek, papírtörölő, írőka, melynek házilag elkészítése egyszerű. Egy kifogyott golyóstollat használunk. A tollbetétből a fém hegyet kivéve a csöves vége felől gombostűvel benyúlva a kicsi golyót a hegyből ki kell lökni. Az így kapott csövecskét egy behasított, kb. 10 cm hosszú, ceruzavastagságú botba belekötjük vékony dróttal, és már kész is az írőka.

A gyertya lángjába tartjuk az írőka hegyét, és átmelegítjük. Picit belenyomjuk a viaszba, és már írhatunk is. Általában a két hosszanti és az „egyenlítői” főköröket rajzoljuk meg először. Aztán már csak a fantáziánkra és kézügyességére van bízva a dolog.

Ha kész a viaszolás, beletesszük a tojást a festőlébe. A kívánt szín elérése után a viaszt el kell távolítani. Ezt legegyszerűbben valami puha papírral lehet megoldani. A kész tojást óvatosan a láng fölé tartjuk, amíg a viasz megolvad, így könnyen le lehet törölni.

Szalonnahéjjal, zsírral fényezzük.

Ficánka Napköziotthon Székelyudvarhely Gomba csoport (5-6 év)

Felhasznált dalanyag:

Ma van húsvét napja...
Beültettem kiskertemet...
Bújj, bújj, zöld ág...
Hol jártál báránykám...
Kinn a bárány, benn farkas...

Locsoló versek:

Feltámadt a Jézus, mondják az írások,
Vízöntő hétfőre buzognak források.

Eljöttem hozzátok ifjú létemre,
Hogy, harmatot öntsek egy szép növendékre,
Mert ha meg nem öntöm ezen esztendőben,
Nem virágzik szépet nekünk jövőendőben.
Virágozzék szépet, ékes virágokat,
Nyerjen az egekben fényes koronákat.

Fiúk:

Húsvét napján korán keltem,
ünneplőbe felöltöztem.
Rózsavízzel elindultam,
e kis házba bekopogtam.
Üdvözlöm a ház lakóit,
keresek egy kisleányt itt.
Rózsavízzel locsolkodom,
piros tojást elfogadom.

Lányok:

Köszönöm, hogy köszöntöttél
Rózsavízzel megöntöttél.
Én is köszöntelek téged,
Tojás lesz a fizetséged.
Aki adta el ne felejtsd,
És a tojást el ne ejtsd!

Alkalmazott zenei készségfejlesztési módszer:

- Daltanulás hallás után
Ma van húsvét napja...
- Ritmuskészség fejlesztése
Beültetem kiskertemet...
A dal ritmusának tapsolása,
ritmusérzék fejlesztés mondókákkal.
- Együtténeklés
Bújj, bújj, zöldág

Pedagógiai módszerek:

- beszélgetés
- magyarázat
- életpélda
- gyakorlás
- szemléltetés
- közös és egyéni munka
- bemutatás

Játékok:

Hol jártál báránykám?
Kinn a bárány, benn a farkas...
Beültetem kiskertemet...
Bújj, bújj zöld ág...

Hol jártál báránykám?

népköltés
Páros, felelgetős játék

- Hol jártál báránykám?
- Zöld mezőben, asszonykám!
- Mit ettél, báránykám?
- Édes füvet, asszonykám.
- Mit ittál, báránykám?
- Forrásvizet, asszonykám.
- Ki vert meg, báránykám?
- Szomszédlegény, asszonykám!
- Sírtál- e báránykám?
- Sírtam biz én, asszonykám!
- Hogy sírtál, báránykám?
- Ehem-behem, asszonykám!

Kinn a bárány, benn a farkas

A gyerekek körbeállnak, egymás kezét fogva. Valaki a kör közepén áll, ő a bárány, valaki a körön kívül, ő a farkas. "Szabad vásár"-nál a kör kezeket felemelve kaput nyit. Ekkor a farkas kergetni kezdi a bárányt. "Hízik a bárány"-nál leengedik a kezüket. Ha a farkas és a bárány külön rekedtek, akkor várniuk kell a következő kapunyitásra. Ezeket a sorokat mindaddig ismétlik, amíg meg nem fogja a farkas a bárányt.

Beültetem kiskertemet

A „virágok”- gyerekek-körben leguggolnak. Egy eladó és egy vásárló a kör külső részén ellentétesen körbejár. Egy választott virágnál megállnak, ott alkudoznak. „A versenyfutás az ára.” sor után elkezdnek körbefutni ellentétes irányba. Aki elsőként ér a választott virághoz, azé lesz a virág.

Bújj, bújj, zöldág...”

Ketten szembefordulva, mindkét kézzel kaput tartanak. A sor kézfogással, nyolcast leírva átbújik a kapu alatt. A dal végén karjuk közé fogják az odaérkezőt (2-3-at is lehet).

„Kihez mész, almához vagy körtéhez?”- kérdezik. (A kapusok előzőleg megbeszélik, hogy melyik lesz az alma, melyik a körte)

Alkalmazott népi kismesterség bemutatása, a termék készítésének a módja:

Munkadélutánon a szülőkkel közösen hangolódunk az ünnepre: tojást festettünk, díszítettünk és barkácsoltunk: 3 csoportban dolgoztunk.

1. csoport: Tojás berzselés

A hagyományos tojásfestési technikák között a berzselés az egyik legtermészetesebb és talán a legszebb. Ez a tech-

nika a legegyszerűbb a hagyományos festések közül:

- Gyűjtsünk össze zsenge, különleges formájú leveleket, esetleg virágokat a díszítéséhez. Minél többféle levelet, virágot gyűjtünk, annál változatosabb és szebb mintákat kapunk. Ezeket óvatosan nedvesítsük be, és simítsuk rá a keményre főzött vagy kifűjt, száraz, tiszta tojásra.
- Egy gézdarabot vagy régi nejlonharisnyát vágjunk kisebb darabkákra, majd vonjuk körbe vele a tojásokat.
- Figyeljünk arra, hogy szoros legyen a rögzítés, hogy ne szivárogon a levelek alá a festőlé. Ennek érdekében a gézt, harisnyadarab végét alaposan kötözzük el.
- Készítsük el a festőlevet. A berzselt tojások hagyományosan barna színűek, ezt a színt a vöröshagyma felső héjának főzetéből nyerhetjük. Minél több héjat használunk, annál sötétebb festőlevet kapunk.
- Az elkészült festőlébe áztassuk a tojásokat úgy, hogy teljesen ellepje őket a lé. Néhány perc után, mikor látjuk, hogy a kívánt színt megkapta a tojás, akkor vegyük ki, és óvatosan bontsuk le róla a bevont anyagot. Ha elég szoros volt a rögzítés, akkor a levelek alá nem folyt be a festőlé, és alatta a tojás megőrizte eredeti színét.
- A kész tojásokat szalonnával töröljük át, hogy szép fényesek legyenek.

2. csoport

Húsvéti üdvözlőlap és tojástartó készítése színes kartonból, vágással, ragasztással

3. csoport

Kifűjt tojás díszítése: ragasztóval különböző díszítő motívumokat rajzolunk az előre pirosra festett, kifűjt tojásra, majd mákba forgatjuk, hurkapálcára helyezzük.

Forrásanyag:

- Csipős túrót vegyenek - udvarhelyszéki gyermekjátékok, szerkesztette P. Buzogány Árpád, Hargita Megyei Hagyományörző Forrásközpont Udvarhelyszék Kulturális Egyesület, Székelyudvarhely, 2012
- Sófalvi Magdolna: Csicserei borsó, gyermekjátékok, népi játékok, népszokások gyűjteménye, Mentor Kiadó, Marosvásárhely, 2006
- Bújj, bújj, zöldág, Óvodások könyve, Ifjúsági Könyvkiadó, Bukarest.

Törpe Daloskönyv VII -Kisgyermek kottáskönyve, tavaszi, nyári gyermekdal válogatás, 2014, Szentegyháza

Kották

Fehér liliomszál

Kácsa, kácsa, üvegy kácsa,
 aki párját nem találja, maradjon magába!
 Juliskának nem jutott, nem jutott, erre megharagudott.
 Ha még egyszer juttatik, juttatik, Juliskának adatik.

Handwritten notes: Fine, D.C.

Kácsa, kácsa

Si - ess li - bám, be - gyet rak - ni,
 Ha - za - me - gyünk tü - zet rak - ni,
 Es - té - re, va - cso - rá - ra má - kos csí - kot főz - ni.

Siess libám begyet rakni

szó
 Nyu - szi ül a fű - ben, Nyu - szi ta - lán be - teg vagy,
 ül - ve szun - di - kál - va.
 Hogy már nem is u - gor - hatsz. Nyu-szi hopp, már - is e - gyet el - ka - pott.

Nyuszi ül a fűben

1. Bid-res-bod-ros bá - rány, sza-lag van a lá - bán.
 A nya-ká-ban csen - gő, ve-zet-ge - ti Ger - gő.
 Úgy sé - tál a bá - rány, mint egy kis ki - rály - lány.
 Ké-nyes-ke - dő faj - ta: új ru - ha van raj - ta.
 Ger - gő se a - kár - ki! Ő meg a ki - rály - fi,
 s kin - cse, ki - rály - sá - ga: ki - csi bá - rány - ká - ja.

Úgy sétál a bárány, mint egy kis kiráylány,
 Kényeskedő fajta: új ruha van rajta.
 Gergő sem akárki ...

Bidres-bodros bárány

Hol jársz, hol jársz, nagy Er - zsé - bet asz - szony?
 Itt já - rok, ott já - rok, lá - nyo - kat ke - re - sek.
 Me - lyi - ket? Szab - bi - ket, kar-csúb - bi - kat, ezt e.

Hol jársz, hol jársz nagy Erzsébet asszony

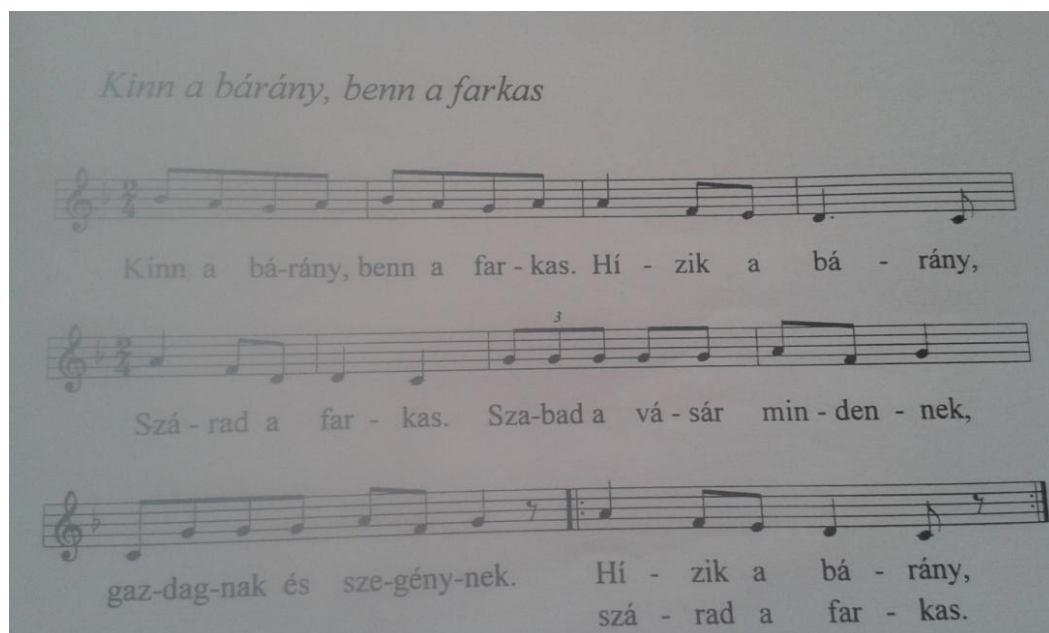
1. Héj, le - gé - nyék, le - gé - nyék,
 Oj - jan mint a le - pí - nyék.
 Ha ja lá - nyok a - kar - ják,
 Pén - dely a - lá ta - kar - ják. T. f.

Hej, ti lányok, ti lányok, jaj de nagyon felvágtok.
 A bálba se nem jártok, mert csámpás a bokátok.

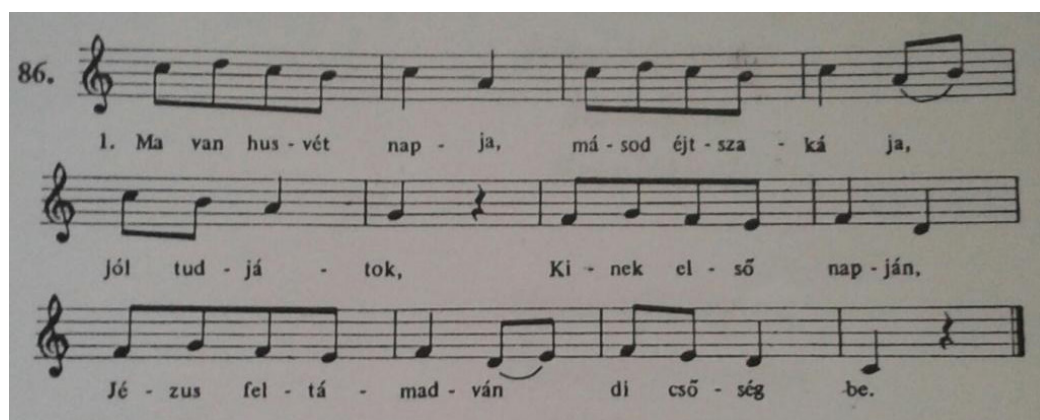
Hej legények, legények

Lá - nyok, lá - nyok, nek - tek nyí - lik a ró - zsa,
 Me - nyecs - kék - nek a sa - va - nyú u - bor - ka.
 Ak - kor lesz majd me - nyecs - kék - nek cu - dar jó vi - lát,
 Mi - kor nyí - lik a sa - va - nyú u - bor - ka - vi - rág.

Lányok, lányok, nektek nyílik

Kinn a bárány, benn a farkas

Lám a madarak is
hangicsálnak ők is,
vigadoznak,
széplánták újulnak,
termőfák vidulnak,
virágoznak.

Mária, Borbála,
Rebeka, Zsuzsánna,
kegyes szűzek,
keljete fel ágyból,
cifranszolyából,
mit alusztok!

Hímes tojás lészen
tizenkét pár készen,
mi számunkra,
ha pedig nem lészen
vizipuskám készen
számotokra.

Ma van húsvét napja

„Nevettető” „Szántok, vetek, boronálok” Kertészetbe való látogatás

32.
Április 3. hete

Sétánk során megfigyeljük a kiskertekben és a határban folyó tavaszi munkálatokat. Megnevezzük a látott eszközöket és a tevékenységeket. Beszélgetünk arról, hogy miért van szükség a szántásra és hogy régen hogyan szántottak, milyen eszközökkel. Óvodánkban van veteményes kertje, amit a gyerekekkel együtt gondozunk. Előkészítjük a kertgondozáshoz szükséges szerszámokat. Ismerkedünk a föld tulajdonságaival. A balesetvédelemnek megfelelően használva a szerszámokat előkészítjük a talajt a vetéshez. A vetőmagokat megvizsgáljuk, azonosítjuk azzal a képpel, amilyen növény fog fejlődni belőle (sárgarépa, petrezselyem, borsó, sóska, hagyma stb.) Beszélgetünk arról, hogy mire van szüksége a növénynek a fejlődéshez. A veteményes kerten kívül minden csoportnak van egy saját virágoskert részlete, amit gondoz. A Föld napján szokásunkká vált a virágültetés. A héten előkészítjük a talajt a palánták ültetéséhez, elültetjük a virágokat, majd rendszeresen öntözzük azokat. A látottakat, a tapasztalatokat mindig megerősítjük a hozzá kapcsolódó dalokkal, mondókákkal. Minden nap énekelünk, mondókázunk a szabadban, énekes játékot, körjátékot játszunk. (Recsk)

Megfigyeltük séta közben, hogy milyenek a kertek- fel vannak ásva, szántva. Sok helyen dolgoztak a kertben- veteményeztek, takarítottak. Megnéztük, milyen szerszámokat használnak a kertekben- van ahol kistraktorral, egyéb gépekkel dolgoztak, de volt ahol csak kézi szerszámokat használtak- ásó, kapa, gereblye.

Később beszélgettünk arról, kinek van otthon kiskertje, mit természetnek benne. Ki szokott otthon segíteni a kerti munkákban, mit szokott csinálni, mit veteményeztek már el- borsót, sárgarépát, hagymát.... Óvodánkban sajnos nincs kert, nincs lehetőségünk arra, hogy veteményezzünk, növényeket neveljünk. Az udvaron azért megnéztük a virágzó bokrokat az éppen kibújó növényeket, virágokat.

Séta közben meglátogattuk az óvoda szomszédságában lévő melegházat- a szomszéd néni mindenféle virágot és palántákat nevel benne. A gyerekek megfigyelhették a különböző nagyságú palántákat, a néni elmagyarázta és meg is mutatta, hogyan kell a virágokat átültetni nagyobb cserépbe, a gyerekek is segíthettek. Az óvodában ültettünk kukoricát, babot, borsót. Csíráztattunk hagymát. Megbeszéltük mire van szükségük a növényeknek ahhoz, hogy kihajtsanak- víz, nap, meleg (Fülek)

Kertészkedni nagyszerű szórakozás. A tavaszi teendők közé sorolódik, de áthúzódik a nyárra is.

A gyermekekkel - előzetes egyeztetések alapján - ellátogattunk Jakab Ágota nagyszüleihez a Cserehátra, ahol Ágota nagymamája megígérte, hogy veteményezhetünk nála és ültethetünk virágot.

Mindenekelőtt a kerti szerszámokat mutatta be a gyerekeknek: az ásót, a kapát, a gereblyét és a sorhúzó kapát. A gyerekek megtudták, hogyan vigyázzanak önmagukra és

társaikra használatuk közben, hogyan előzhetik meg a baleseteket. (Mit hogyan tartsanak, hogyan és hová tegyék le, ha szükség, hogyan adják át egymásnak.)

Először előkészítették a talajt (ásás), majd a felásott talaj fellazítása következett (kapálás), ezután a fellazított talaj egyengetése (gereblyezés), végül a sorhúzás a magok elültetéséhez (sorhúzó kapa). A gyerekek nagy élvezettel vették ki részüket a munkálatokban, alig várták, hogy sorra kerüljenek.

Végül elültették a sorokba a dughagymát, majd a büdöske virágokat is nagy-nagy lelkesedéssel. Az elültetett hagymácskákat és virágokat megöntözték, és türelmetlenül várják, hogy újból ellátogassunk Ágota nagyszüleihez, hogy megnézzük, kibújtak-e már a hajtások.

A Pitypangok nagyszerűen érezték magukat. Új élményekkel gazdagodva tértek vissza az óvodába. (Székelyudvarhely)

Csengővár Óvoda Recsk Micimackó csoport (3 év)

Dalok, dalos játékok:

Itt van egy kis kert

Lázár Katalin: Népi játékok 96.o.

Szántsunk, vessünk

Lázár Katalin: Népi játékok 100. o.

Lóg a lába

Lázár Katalin: Népi játékok 100.o.

Zenehallgatás:

Szánt a babám

Zeneovi CD Népdalok kicsiknek 10. sz.

Népi megfigyelések, bölcsességek:

Ha áprilisban az ég zeng, jó és hasznos időt jelent.

Ha Szent György napja előtt az ég dörren, bő termés lesz abban az évben. Ilyenkor, akinek fájós a dereka, jól meg kell hengergőzzön a földön, szántáson-vetésen, réten, aztán soha többé nem fog fájni.

Tente baba, tente....
Népi gyermekmondókák és dalok- Időjósítás 40.o.

Verses szólások, csúfolók:

Lusta Gyurka, mint a bunda, hat napot is átalussza. Sosem kelne fel magától, ki kell rángatni az ágyból.

(Tente baba tente- népi gyermekmondókák és dalok 114.o.)

Verse: Drégely László: Itt a tavasz

Mondókák:

Kerekecske gombocsa,
kisütött a napocska.
Felhő mögül kandikál,
itt a tavasz ébredj már!
Pattanjon a rügy a fán,
fű zöldelljen domb alján.
Nyíló virág illata,
madaraknak vig dala.
Kerekecske dombocsa,
játszani hív, fuss oda!

Mag, mag búzamaz, nőjél, nőjél hamarabb
Esőt, felhőt hoz a szél, szomjas soha ne legyél.
Meleget a napfény ad, aranyat a nyári nap.
Mag, mag , búzamaz, nőjél, nőjél hamarabb.

Szántsunk földet...

Szántsunk földet,
vessünk búzát,
arassuk le,
csépeljük le,
öröljük meg,
dagasszuk meg,
süssünk cipót,
lepényt, lángost
hámm!

Itt van egy kis kert (tenyeresdi)

Itt van egy kis kert,
közepében kút,
Erre mennek a cigányok,
itt megállnak, muzsikálnak.
Csík-mek-mek-mek-mek!

Az „Erre mennek”-nél induljunk el ujjainkkal a kicsi hóna felé, és a végén „Csík-mek...” megcsiklandozzuk.

Szántsunk, vessünk, boronáljunk (tornáztató)

Megfogjuk a hanyatt fekvő baba/kisgyermek két kis lábfejét, és ritmikusan mozgatjuk föl-le , előre-hátra. A beszédszerű résznél fölemeljük úgy, hogy a dereka is felemelkedjen.

A szöveg magyarázata: a szántás, vetés, boronálás a legnehezebb fizikai munkák közé tartozott. Tápláló étel kellett hozzá, s ha délben könnyű ebédet, tejes ételt kaptak a földeken dolgozók, bizony előfordult, hogy mérgükben kiborították a tejesfazekat.

Alkalmazott zenei készségfejlesztési módszer:

- Daltanítás hallás után

Lopják a sóskát

Az énekekben található dallam és ritmusmotívumok visszaéneklése csoportban és egyénileg.

- Ritmuskészség fejlesztés

Lóg a lába

Egyenletes lüktetés érzékeltetése lépésekkel, kézmozdulatokkal. Megfelelő ütembe kapcsolódás, ütemtartás.

- Hallásfejlesztés

Lóg a lába

Éneklési készség fejlesztése: zenei memória, egyéni éneklés, bekapcsolódás megfelelő hangnemben.

- Zenehallgatási készség fejlesztés

Szánt a babám

Zenehallgatáskor a hallott hangszerek megnevezése.

- Együtténeklés

A már ismert dalok éneklése és az énekes játékok önálló kezdeményezése során.

- Egyéb:

Zenére improvizált tánc, mozgás a már ismert tánclepek alkalmazásával.

Játékok:

Lyukas korsó – Én kis kertem kerteltem
Szedem szép virágom (Kriterion Kiadó – Összeálította: Selmeczi Marcella) 97.o.

Kis kert
Szedem szép virágom 68. o.

Lopják a sóskát
Szedem szép virágom 18. o.

Libaetető – Egyél libám
Szedem szép virágom 19. o.

Szántsunk, vessünk
Lázár Katalin: Népi játékok 100. o.

Játékok leírása:

Lyukas korsó:

A gyerekek kezét fogva kört alkotnak, és „szélsébesen” forgatva énekelnek. Én kis kertem kerteltem... Az utolsó szóra hirtelen leguggolnak. Ha valamelyikük ilyenkor elesik, kiesik a sorból, annak azt mondják: „Lyukas korsó!”

Kis kert

A gyerekek körbe fogódzva énekelnek: Én kis kertem kerteltem, benne.... A dal végén, a kör közepén álló bírő vezényszavára le kell guggolni, illetve felugrani. Aki elneveti magát, attól a bírő zálogot vesz. A játék addig folyik, míg minden gyerek zálogot nem adott. A végén a zálogot ki-váltják.

Lopják a sóskát

Egy gyerek a földön fekszik, ő a gazda. Alvást utánozva horkol. A többiek körülveszik, leguggolnak, „szedik a sóskát” és énekelnek. „Lopják, lopják...”. A „Bum, bum”-ra felugrik a gazda, és igyekszik megfogni a tolvajt. Akit megfog, azt be-

dugja a verembe (a játszótér sarkába rajzolt körbe). A játék addig folyik, míg minden tolvajt meg nem fog a gazda.

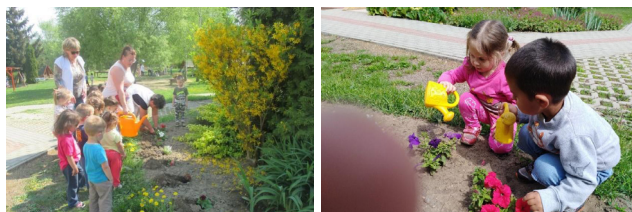
Libaetető

Két csoportra osztjuk a gyerekeket. Az etetők félkörbe állnak, és tőlük 4-5 lépés távolságra, a földön megrajzolt körben állnak a libák. Miközben az etetők énekelnek, a libák ütemesen gágogva kijönnek a körből és közelednek hozzájuk, amíg az ének tart. „Hopp”-ra előugranak az etetők, és igyekeznek elfogni a libákat, mielőtt visszafutnának a baromfiudvarba (a körbe).

Az éneket egyszerre kezdjük az etetők a „szó” hangon gágogó libákkal. Valamilyen ütőhangszerrel még hangulatosabbá tehetjük a játékot.

Alkalmazott népi kismesterség bemutatása, a termék készítésének a módja:

Földműves: Virágpalántákat ültettünk, előkészítettük a földet a megfelelő eszközök használatával. Az ültetés mellett a növények folyamatos gondozása is a feladatunk

Daxner Utcai Óvoda Fülek Cica csoport (5-6 év)

Szólások, közmondások:

Aki jó magot vet, jó aratást vár.
Nem az ő kertjében termett - nem ő gondolta ki
Büdös neki a kapanyél - nem szeret dolgozni
Jó vetés, jó aratás - ha jól előkészítünk valamit, jó eredményre számíthatunk

Találós kérdések:

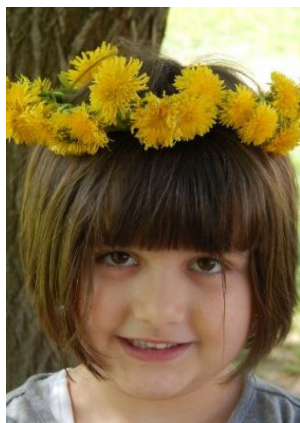
Fákat nevelek, virágokat ültetek. (kertész)
Ha munkába állok, minden gyomot kivágok. (kapa)
Fa a nyele vas a foga, földön csúszkál ide-oda. (gereblye)

Mondókák:

Kertek alatt patakocska.
Benne fürdik lúdanyóka.
Ha meg akarod fogni,
Te leszel a róka.

Kertész leszek,
fát nevelek,
kelő nappal
én is kelek.

(Pozsonyeperjes / Jahodná)
(Vilke/ Veliká nad Iplom)
www.intezet.sk

Alkalmazott zenei készségfejlesztési módszer:

• Daltanítás hallás után

Beültetem kiskertemet

Az egyöntetű kezdés a közös éneklés alapkövetelménye. Fokozatosan hozzá kell szoktatnunk a gyermekeket az egyöntetű kezdéshez. Kiscsoportban még az óvónő együtt énekel a gyermekekkel, ő kezdi el az éneket, majd a gyermekek igyekeznek fokozatosan bekapcsolódni a közös éneklésbe. Középső csoportban az első vagy az első két motívumot előre elénekeljük, majd jelt adunk éneklő vezényszóval vagy intéssel és a gyermekek eszerint kezdenek énekelni. Az éneklő vezényszó lehet egy-, két- és három szótagú. Egy szótagú: „Rajta!”, „Most!”, „Kezdd!”, „És!”. Két szótagú: „Rajta!”, „Indulj!”, „Kezdjük!”. Három szótagú: „Kezd-het-jük!”, „In-dul-hat!”. A páros ütemű dalokat általában két szótagú, a hármas üteműeket pedig három szótagú vezényszóval indítjuk, melynek utolsó szótagját valamivel nagyobb nyomatékkal mondjuk. Nagycsoportban igyekezzünk a kezdőhang megadásával indítani. Először énekeljük a kezdőhangot, később hangszeren adjuk meg. Ha az egyes dalokat mindig ugyanabban a hangmagasságban énekel-tetjük, akkor a gyermekek fokozatosan megszokják ezt a magasságot, és más alkalommal a kezdőhang előzetes megadása nélkül is ugyanazon a hangon kezdenek.

• Ritmuskészség fejlesztés

Mondókákkal:

Kertek alatt patakocska...

Kertész leszek...

Szinkópa zöltségekkel:

Ezt a játékot három fajta zöltséggel játszuk:

gomba:	tá-tá
paradicsom:	ti-ti-ti-ti
uborka:	ti-tá-ti

Amelyiket mutatom, annak nevét kell tapsolni.
Később elrejtjük képeket, csak a ritmust tapsolom - a gyerekeknek ki kell találniuk a zöltséget és a ritmust vissza kell tapsolniuk.
Nehezítés ként egymás után két zöltséget is tapsolhatunk.

• Hallásfejlesztés

Krokodilszáj

A gyermekek két előre kinyújtott és egymásnak fordított keze lesz a krokodil szája. Ezt, ha bezárják, a mondóka (vagy dal) nem szól, de fokozatosan kinyitva a beszéd is fokozatosan hangosodik. Hasonló alakú lesz később a „crescendo” jelzése.

A „krokodilszáját” fokozatosan bezárva a beszéd is fokozatosan halkul. Mondókatanításnál is jó egy kicsit játszani a szöveggel, így a gyermekek ezzel a feladattal is játékosan, élvezettel többször ismételve, észrevétlenül sajátítják el a mondókát.

• Zenehallgatási készség fejlesztés

Lassabb- gyorsabb megfigyelése

A gyermekek a zenehallgatás közben főleg a hallott zene karakterére, tempójára figyelnek. Ha a zene las-

sú, guggolunk, mintha egy csigát mutatnánk a földön. Ha a zene gyors lesz, felállunk, mintha a gyorsan repülő pillangót jeleznénk. El is játszhatjuk a csigát vagy a virágról-virágra szálló pillangót. Egyéb helyzeteket is kitalálhatunk rá, vagy hagyatkozhatunk egyszerűen a gyermekek fantáziájára, ami ilyen játékokban szinte nem ismer határt.

Játékok:

Kertészjáték

Ág Tibor: Ki játszik ilyen? 77. old.

Lyukas korszó – Én kis kertem kerteltem

Ág Tibor: Ki játszik ilyen? 25. old.

Zöld fű

Bors Éva: Mély kútba... 113. old.

Kertészjáték

Minden játékos választ magának egy virágnevet. Körben leülnek, középen áll a kertész és mondja: – Én vagyok a kertész, nekem kell a nefelejcs!

Helyet cserél a nefelejccsel, s most a nefelejcs mondja: – Én vagyok a nefelejcs, nekem kell a tulipán!

Helyet cserél vele. Addig folytatódik a játék, míg minden virág sorra nem kerül. Az utolsó virág a kertészt szólítja, aki felugrik a helyéről s így szól: – Én vagyok a kertész, nekem kell az egész!

Erre mind felugranak és forognak maguk körül. A kertész tapsol egyet és leül egy székre. A többiek is igyekeznek leülni. Aki nem jut hely, annak neve kóró.

Ugyanezt gyümölcsfák, növények nevével is lehet játszani.

Zöld fű

A gyerekek kört alkotnak, kézen fogva körbe sétálnak. A körben 2-3 gyerek szabadon sétál, párt keres magának (8 ütem). A kör befelé fordulva megáll. Az egymásra talált párok együtt táncolnak, és a végén szerepet cserélnek. Aki nem jutott pár, az tapsol.

Beültettem kiskertemet I.

Körbe állnak egymás kezét fogva és a körön kívül egy járkál körbe. Éneklük: Bevettem kiskertemet a tavasszal. Amikor odaérnek, „el szeretném adni mind, de most mindjárt”, aki a körön kívül járkál, az válaszol énekelve egyedül. „Én megveszem virágodat” – Amikor az ének végét éneklük, „uccu nézzünk utána”, akkor odamegy egyhez és kérdezi: – hány futás? Az megmondja és ahányat mond, annyszor körbe szaladnak egymással szembe. Amelyik hamarabb odaér a kiinduló helyre, az a győztes. És az marad a körön kívül járkálni. (<http://csemadok.sk/nepzenei-adatbazis/beultetem-kiskertemet-2/>)

Beültettem kiskertemet II.

Páratlan számú, de legalább 9, 11, vagy minél több gyermek, kislány játszhatja. Először nagy kört alakítanak, majd kettésével elosztódnak és a párok kört alkotnak. Egy játékos (a páratlan kimarad) elkezd körüljárni, miközben mindannyian énekelnek: Beültettem kiskertemet...

Ekkor a körüljáró játékos vevő, attól az eladótól, akihez az ének végén ért, dallal kéri a virágot, vagyis az előtte állót: – Én megveszem virágodat...

Eladó: – Versenyfutás az ára, fussunk egyet utána, de most mindjárt

Vevő megkérdezi: – Hány a futás?

Eladó: – Egy /vagy kettő/!

Majd ellenkező irányban futnak egy – vagy két kört, és azé lesz az áru, amelyikük hamarabb eléri, a másik pedig a vevő lesz s a játék folytatódik tovább. (Perbete / Pribeta, www.intezet.sk)

Alkalmazott népi kismesterség bemutatása, a produktum készítésének a módja:

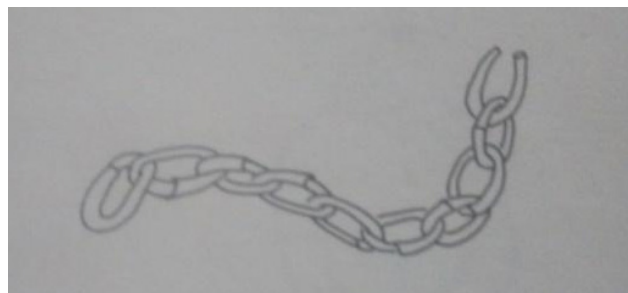
Növényekből készült játékok

A növényvilág a gyerekekre élénk színekkel gazdag változatossággal hat és ez társul a játékokban is. Gazdag fantáziájukkal növények virágát, termését, levelét, szárát használják a játékok készítésére.

Gyermekláncfű

– Virágából – fűzéssel gyűrű, fonással koszorú, karperec készülhet

– Szárából – egymásba dugva és fűzve/ egyik végét a másikba/ nyaklánc, öv készülhet

Ficánka Napköziotthon Székelyudvarhely Csiga-biga csoport (5-6 év)

Alkalmazott zenei készségfejlesztési módszer

- Daltanultás hallás után: Szántóvető éneke Hónapmondóka
- Ritmuskészség fejlesztése: a mondóka, és dal ritmusának tapsolása, dobantás, diók összeütögetése, ritmushangszerek megszólaltatása,
- Hallásfejlesztés: dalfelismerő játékokkal, dallambújtatással/jól ismert dalok/
- Zenehallgatási készség fejlesztése: a témához illő dalok meghallgatása Cd hangzóanyag, óvónő dala, gyerekek egyéni éneklése
- Együtténeklés: tanult dalok közös éneklése, lányok- fiúk

- csoportjának dalolása
- Mozgással egybekötött éneklés

1. Pedagógiai módszerek, eljárások a hagyományörzés témakörének elsajátítása során

- Beszélgetés: Vetés, palántálás, ültetés székelyföldi hagyományok szerint
- Magyarázat: kifejezések, eszközök
- Életpélda:
- „Szülők köszöntése”
- Gyerekkori emlékeim- óvónő meséje
Megélt események - a gyerekek-nagyszülők -szántás/ vetés
- Gyakorlás: többszöri éneklés, ismétlés
- Szemléltetés: csengő, kolomp, kerepelő, képeka
- Közös és egyéni munka: csattogtató készítése
- Bemutatás: új dalok, történetek
- Dramatizálás, mesefeldolgozás: „Babszemjankó”

2. Játékok

- Páros játék: „”
- Egyéni játék: „Palántálás”
- Párosító játék:
- Lányos játékok: Viráglocsolás

- Fiús játékok: „Ostorcsattogtatás, kerepelés,”
- Ünnepkörhöz, szokásokhoz kötött játék:
„Babszemhintés”

3. Alkalmazott népi mesterség bemutatása, a produktum készítésének módja:

- Nyomat készítés
- Csiráztatás

Mellékletek:

Mondókák:

Kis kertemben uborka, reá kapott a róka.
Megállj, róka megleslek, Komáromba vitetlek!

Kecske ment a kiskertbe, a káposztát megette.
Siess kecske, ugorj ki! Jön a gazda megfogni!

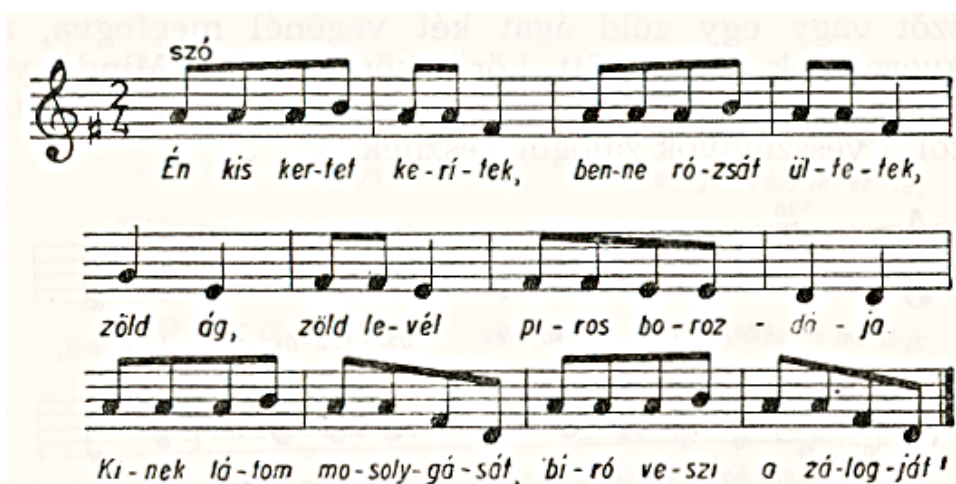
Ásó, kapa, gyertek,
ássuk fel a kertet!

Csigabiga bácsi, bújjál ki,
szántunk, vetünk, boronálunk ideki!

Kották

Lyukas korsó – Én kis kertem kerteltem

Én kis kertem kerítetek, benne rózsát ültetek

mi
Lop-ják, lop-ják a sós - kát, el - a - ludt a gaz - da.
Vas - ka - lap a fe - jé - ben, bun - kós - bot a ke - zé - ben.
El - a - ludt a gaz - da, bum, bum, bum.

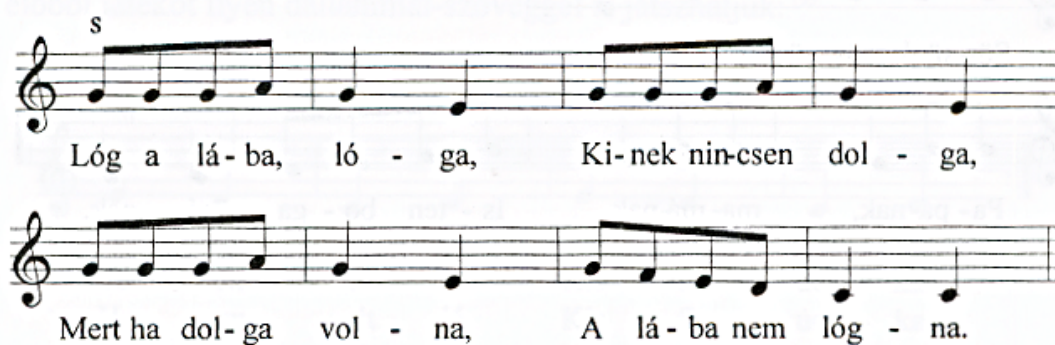
Lopják, lopják a sóskát

mi
E - gyél, li - bám, e - gyél már, nézd a na - pot, le - megy már,
gá, gá, stb. a dal végéig.
éj - fél - táj - ba, nyolc ó - rá - ra,
es - ti ha - rang - szó - ra, hipp, hopp, hopp!

Libaetető - Egyél libám

s
Szánt - sunk, ves - sünk, bo - ro - nál - junk,
Te - jes - fa - ze - ka - kat bu - ro - gas - sunk!

Szántunk, vessünk

Lóg a lába

Én megveszem virágodat, ha eladod
 Ha az árát te magad is nem sajnálod
 Versenyfutás az ára, fussunk egyet utána,
 de most mindjárt.

Beültettem kiskertemet

Zöld fű

„Nevettető”
 „Kicsi csupor, nagy a füle”
 Népi mesterségek: fazekasság

33.

Április 4. hete

A hét tevékenysége: agyagozás, fazekasság

Az emberiség egyik legősibb foglalkozása. Őseink az első agyagedényeket nem korongolták, hanem többnyire agyaghurkákból építették föl. Az agyaghurkákat gyakran meg is sodorták az ékeesebb, díszesebb edény érdekében. A fazekaskorong feltalálása a munka gyorsítását jelentette. A fazekas az agyagdarabot felhelyezte a korongra, majd a lábbal hajtott korong munkalapján szüntelen forgás közben vizes kézzel formálta az agyagot. A megformázott tedényeket kiszárították, karcolással, ecsettel díszítették, majd kiégették. A kihűlt edényeket lehetett mázazni, ezt követte a szárítás, majd a „mázáraégetés”.

Az agyagozás előkészítése az óvodában: „saraskodás, homokozás (várépítés, alagutak, vizesárok kialakítása, homoktorták készítése), sütés-főzés gyurmából, sógyurmából, Az agyaggal való ismerkedést spontán gyurkálás, gombócok, nudlik formálásával kezdjük. Gömbölyítés, hengerítés, sodrás, lapítás. Tortasütés, a felsorolt technikák alkalmazásával. Majd edénykészítés hurkákból. Agyaghurkákat sodrunk a célnak megfelelő mennyiségben. A kiszárított tárgyakat égetőkemencében lehet kiégetni. Majd az elkészült edényeket felhasználjuk a csoportszobában. A témához kapcsolódó énekeket, mondókákat a tevékenységekhez kötődően mondogatjuk, énekeljük.

(Recsk)

Egyik legrégebbi mesterség a **fazekasság**. A fazekasok eleinte saját közösségük részére készítették az eszközöket, később vándorlásuk során messzebb is elkerültek portékáik. Főleg konyhai edényeket készítettek: kancsó, köcsög, csupor, fazék, szilke. Az edények díszítése helyi szokásoknak megfelelően történt. A fazekasok műhelyéből gyakran került ki gyermekjáték is. A gyermekekben működnek az ősi földközeli ösztönök, amikor először a homokhoz nyúlnak, süteményt készítenek, várat építenek. Ennek a természetes tevékenységnek a folytatása az agyagozás.

(Fülek)

A fazekasság égetett agyagból használati tárgyak, első sorban edények előállításával foglalkozó ősi mesterség. A fazekas mestert tájnyelven gelencsérnek (szláv) vagy gerencsérnek vagy gölöncsérnek is nevezik. Az iparművészet egyik, talán a legősibb válfaja. A fazekas (gerencsér, gölöncsér) mester keze alól kikerülő tálak, korsók, fazekak stb. képlékeny állagú agyagból készülnek, amelynek anyaga a szárítást követő égetés során szilárd, időtálló anyaggá válik. Ebben az állapotában a cserép a folyadékot átengedi magán, ezért az edényeket legtöbb esetben mázzal vonják be. Az így kapott szilárd bevonat lehetővé teszi, hogy az edényben folyadékot is tárolni lehessen. A fazekasságból fejlődött ki a kerámia művészet.

(Székelyudvarhely)

Csengővár Óvoda Recsk
 Micimackó csoport (3 év)

Felhasznált dalanyag, dalos játékok:

Itt a köcsög mi van benne
 Süssünk, süssünk valamit
 Tekeredik a kígyó
 Főzzünk, főzzünk kalamászt
 Sírjunk, ríjunk!
 Ickom-pickom

Forrás:

- Mesterségünk címere - Hagyományos munkák képeskönyve
- Ludánszkiné Szabó Éva: Óvodai zenei hagyományápolás-népszokások

Zenehallgatás:

Sírjunk, ríjunk! – furulyán előadva

Verses szólások, csúfolók:

Tavaszi hónapok – Mondókák, jeles napok, kiolvasók, gyermekjátékok, csúfolók, találós kérdések
 (Összeállította: Baka Judit)

Mondókák, versek:

Kicsi csupor, kis kancsó,
 Te leszel most a hunyó! Foltin Jolán – Tarján K. Katalin: Játék és tánc az óvodában 13.o.

Végh György: Virághozó április

Elmúlt a tél, itt a tavasz,
 minden bokr újraéled,
 a földből a virágokat
 előhúzzák a tündérek.
 Április is segít nekik,
 megáll minden kicsi fánál-
 virágot tűz mindenhová:
 tavasz van ott, merre járt már.
 Virágot hint a friss szélbe,
 száll a színek zivatarja-
 s merre elmegy, a kopárföld
 virágoktól tarkabarka.

Népi megfigyelések, bölcsességek:

- Ha a rozsvetésben a varjú elbújhat, akkor telt csúrt hoz az aratás.
- Szent György után kalapáccsal sem lehet visszaverni a fűvet.
- Szent György napján fogott lepke irtózatossá nagy szerencse.

Névcsőfólok:

Április 23., Béla:
Béla, vigyen el a héja!

Április 24., György:
Gyuri, puszi! Jön meg Juli.
Gyurika, Gyurika, gurulsz, mint egy karika.
Gyurka, kisült-e a hurka?
Gyurka, elfogyott a hurka.
Gyurka, kell-e neked hurka?
Ha nem kell, tedd el, majd megeszed reggel.

Április 27., Zita: Zituka, örökbőgő muzsika.

Népszokások, hagyományok:

Április 24. - György napja: E napon alkalmazták a harmatszédést, amit a tejhaszon érdekében szedtek. Ez úgy zajlott, hogy hajnalban az asszonyok lepedővel szedték a harmatot, amelynek mágikus erőt tulajdonítottak:

- A tejes fazékba facsarták ki, hogy sok vaj legyen
- vagy a kenyértésztába cseppentettek, hogy szebbre süljön a kenyér
- vagy ezen harmattal pogácsát készítettek, amit megszáritva, megszóva odaadták a tehénnek, hogy az jól tejeljen.

Április 25. - Márk, Pál napja: a kukoricavetés és a búzaszántás napja. A pap a mise után a hívőkkel kivonult a határba, majd megszentelte a vetést, ezekből a megszentelt búzaszálakból vitt mindenki haza magával. Ennek a megszentelt búzának mágikus erőt tulajdonítottak, többek között gonoszűzésre használták.

Terményjósító napnak is tartják e napot, ide tartozik a mondás: "Ha megszólal a pacsirta, a béka, jó termést várhatsz, ellenben, ha hallgat a fülemüle, akkor változékony lesz a tavasz."

Alkalmazott zenei készségfejlesztési módszer:

- Daltanítás hallás után
Itt a köcsög mi van benne
Az énekekben található dallam és ritmusmotívumok visszaéneklése csoportban és egyénileg
- Ritmuskészség fejlesztés
Kicsi csupor, kis kancsó
Egyszerűsített lüktetés érzékelteése kiszámoló mozdulatokkal.
- Hallásfejlesztés
Ickom-pickom
Dallamfelismerés dúdolásnál.
- Zenehallgatási készség fejlesztés
Sírkunk, rírkunk!
Az óvónő furulya játéka meghallgatása. A gyerekek életkori sajátossága miatt (a többség még csak 3 éves) a külső zavaró tényezők kizárása fontos, hogy a gyerekek csak a furulya hangjára figyeljenek.
- Együtténeklés
Ickom-pickom
Az óvónő indításával, tisztán együtt, jó szöveg kiejtésével énekeljenek.

Játékok:

Köcsögdobás
Lázár Katalin: Népi játékok 79.o.

Ickom-pickom
Lázár Katalin: Népi játékok

Süssünk, süssünk valamit
Helyi gyűjtés

Tekeredik a kígyó
Helyi gyűjtés

Játékok leírása:

Köcsögdobás - Itt a köcsög

Körben állunk, kiválasztunk egy királyt, aki a köcsöggel a kezében a kör közepére áll. A köcsögben kavicsok csörögnek. Mindannyian mondjuk a dalt (Itt a köcsög...)

Ickom-pickom

Körben állunk, egy gyermek középen áll. Éneklünk: Ickom-pickom.... „Dobszerda”-ra a középen álló gyerek párt választ magának, és azzal táncol a dallam végéig. Akit választott, az lesz az új középen álló, és újra indul a játék.

Süssünk, süssünk

A gyerekek elindulnak kézfogással láncot alkotva kerekítik a sort befelé, majd kifelé. Közben az „édes” szónál leguggolnak.

Tekeredik a kígyó

A gyerekek láncsorban állnak, ki- és betekerik a sort.

Daxner Utcai Óvoda Fülek Manócska csoport (3-4 év)

Felhasznált dalanyag:

Beültetem kiskertemet a tavasszal
Motyovszki Józsefné Kovács Teréz: A gömöri nótafa
Ciceri borsó, kis kancsó
Elvesztettem gúnárom
Kis kácsa fürdik

Mondóka:

Zsófi, Zsiga, Zsuzsika, pendül a víg muzsika,
Zsiga Zsófit táncoltatja, Zsuzsikát is megforgatja.

Alkalmazott zenei készségfejlesztési módszer:

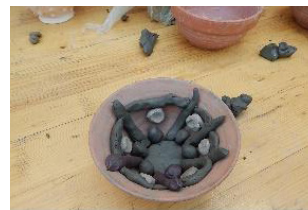
- Daltanítás hallás után
Beültetem kiskertemet a tavasszal
- Ritmuskészség fejlesztés
Zsófi, Zsiga, Zsuzsika
A mondóka ritmusának érzékeltetése - ritmustaps
- Hallásfejlesztés
Ciceri borsó, kis kancsó
A halk és hangos éneklést váltogattuk.
- Zenehallgatási készség fejlesztés
Elvesztettem gúnárom, gúnárom
A zenehallgatáshoz választott dalt hangulatkeltésnél alkalmazhatja az óvónő. Bármilyen helyzetben, szabadon énekelgetve.

- Együtténeklés

Kis kácsa fürdik

Alkalmazott pedagógiai módszerek:

- Beszélgetés
- Magyarázat
- Életpélda
- Gyakorlás
- Szemléltetés
- Közös és egyéni munka
- Bemutatás

Alkalmazott népi kismesterség bemutatása, a produktum készítésének a módja:

Népi hangkeltő játékokat készítettünk.

A surrogatort, vagy berregtetőt, azaz egyik végén kifűrt lécdarabot spárgára fűzve forgatták a levegőben a fejük felett, miközben az surrogó hangot adott. A zöngettyűhöz egy nagy gomb két lyukába erősebb madzagot fűztek, s a két végén összekötötték. A madzagot pörgetve összececsavarták, majd mikor széthúzták, a gomb zúgó hangot adott.

Ficánka Napköziotthon Székelyudvarhely Csiga-biga csoport (5-6 év)

Alkalmazott népi kismesterség bemutatása, produktum készítésnek módja:

Só-liszt gyurma

Hozzávalók:
25 dkg liszt
2 evőkanál só
2 evőkanál olaj
1 kk. citromsav vagy borkősav (hogy ne penészedjen meg)
3 dl víz

Elkészítés:

Keverj össze minden szárazanyagot, majd add hozzá a vizet és az olajat. A legkisebb fokozaton folyamatosan kevergetve 15-20 percig főzd a masszát. Ha eleinte ragacsosnak vagy darabosnak tűnik, ne add fel - akkor lesz kész, ha már nagyon nehezen lehet keverni. Amikor kihűlt, jól gyúrd át egy zacskóban, majd tedd egy jól zárható dobozba.

Kották

s

Itt a köcsög, mi van ben-ne? A-rany-al-ma, a-rany-kör-te.
Add to-vább, add to-vább, Te meg fi-zesd az á - rát!

Itt a köcsög

m

Ic - kom - pic - kom, va-gyon-e szép lá - nyod?
Va - gyon, va - gyon, de sem-mi - re - va - ló!
El - ve-szem ezt, Szi-ta, szi-ta pén - tek,
Add ne-kem ezt, Szil-lá-rom csü - tör - tők,
Dob szer - da. A ka-to-nák re - ge-ment-je
Ben-ne fo-rog egy Ju-lis-ka,
jaj de cif - ra, Sej - haj, li - buskám,
na-gyon nyal - ka,
For-dulj e-gyet, Ju-lis-kám, E-szem-ad - ta!

Ickom, pickom

Süs-sünk, süs-sünk va - la - mit, azt is meg-mon-dom, hogy mit.
Liszt-ből le-gyen, ke - re - kes, töl - te - lé - kes, jó é - des,
so - dor - va, te - ker - ve, tú - ró - val bé - lel - ve,
csi - ga - bi - ga ré - tes, ke - re - kes és é - des.

Süssünk, süssünk valamit

Tekeredik a kígyó

Én megveszem virágodat, ha eladod,
Ha az árát te magad is nem sokallod,
Verseny futás az ára, uccu nézzünk utána,
De most mingyá.

Beültetem kiskertemet

Ciceriborsó, kiskancsó

El - vesz - tet - tem gu - ná - rom, gu - ná - rom,
 én azt ke - res - ni já - rom, ni já - rom,
 kéz - nél volt a kis csu - por, nagy csu - por,
 ki - be a sze - re - lem volt, be - le - folyt.
 ha - ton van - nak a mi lu - da - ink,
 há - rom fe - hér, há - rom fe - ke - te.
 Gu-nár, gu-nár, li - ba gu-nár, gu - nár a ket - te - je,
 sza-bad a me - ze - je, ki - nek nin-csen pár - ja,
 az lesz a gu - nár - ja.

Elvesztettem gúnárom, gúnárom

Kis ká - csa für - dik, fe - ke - te tó - ba, Any - já - hoz
 ké - szül, Len - gyel - or - szág - ba, Len - gyel mond - ja,
 Piu mosso
 szép mē - nyecs - ke, U - gorj ë - gyet gom - bos - tű - re, hap - ták - ba,
 U - gorj ë - gyet gom - bos - tű - re, kapd szok - nyád.

Kis kácsa fürdik

„Május mosolygó, békák torkát megoldó”
„Majális, májusfaállítás”
„Köszöntelek Édesanyám”
– „Orgona ága...”
 Anyák napja

34.
 Május 1. hete

Május a természet virágba borulásának ideje. Már a XV. században szokás volt Magyarországon a házakat zöld lombokkal feldíszíteni. Később a legények állítottak májusfát annak a lánynak, akinek udvaroltak. A fákat az erdőből vágta ki, feldíszítették papírcsíkokkal, szalagokkal, olykor ajándék vagy egy-egy üveg bor is rákerült. Nagy megtiszteltetés volt ez a lánynak. A májusfa mellett ismert volt az ún. „máj-kerék” is, amely egy pózna tetején elhelyezett, szalagokkal, virágokkal, borosüveggel feldíszített székérkerék, amelyhez a legények ügyességi versenyei társultak.

Ilyenkor szokás volt, hogy a legények „májuskosarat” adtak annak a lánynak, akinek udvaroltak. Rózsaszín virágokkal díszített kaptak a lányok, a menyasszonyok pedig fehérét.

Május 1. ugyanakkor a munkások nemzetközi ünnepe, melyet 1890-óta felvonulásokkal, majálisokkal ünnepeltek. Általában a szabadban, réteken eltöltött ételek, zene, rézfúvósok, éjjeli zene, táncos mulatság mellett erőpróbáló játékok, tréfás versenyek közepette telt el a nap.

Május első vasárnapja Anyák napja, amely világszerte megünnepelt nap. Óvodában egész évben készülődünk erre az ünnepre, gyűjtéssel, verstanulással, énekkel, táncokkal, rajzzal „átkötve” a legdrágább ajándék, amit mindig a szívükben őriznek az anyukák, nagymamák. Ezeken a napokban gyermekek és felnőttek virágcsokorral sietnek haza a szülői házba, hogy köszöntsék a mamát. Megköszönik az édesanyának azt a tengernyi jószágot, szeretetet, amit szavakkal alig lehet kifejezni. Megköszönik a féltő gondoskodást, az iskola kapuig kísérő biztató tekintetet. Minden meghitt szó, minden virág kevés és szegényes cserébe azért, amit az édesanyák tesznek gyermekükért.

(Recsk)

Mivel május elseje a májusi-pünkösdi ünnepkör évadkezdő napjaként ismert, szokásai keverednek a pünkösdi szokásokkal, pontosabban a két napnak vannak olyan mozzanatai, dramatikus játékaik-cselekményei, amelyek itt is, ott is felbukkannak. Ezek egy része régi európai hagyományokra vezethető vissza.

A nap legszebb mozzanata valamikor a májusfa, májfa állítása volt. A fa már a kereszténység előtti időben a tavasz szimbólumává vált, az ifjúság mágikus szokásainak egyik jelképe lett. Néhány helyen még napjainkban is állítanak egy-egy „cifra” májfát. Igaz, már nem a régi „forgatókönyv” szerint, már nem érvényesülnek a közösség törvényei és szabályai, megkopott a játék dramaturgiája, elmaradt az ének, a kitáncolás stb.

A május elsejei szokások később a szervezett ünnep vonásait is magukba olvasztották. Az elmúlt évtizedekben május elseje elsősorban társadalmi ünnep volt, a felvonulások, a majálisok és az utcabálok napja. Mára ez is elmaradt, de szokás még egy-egy májfát állítani a falvak közepén, főterén. Néhány községben esetleg több fa is áll, köztük néhány a lányos házak előtt.

A gyerekekkel beszélgettünk a régi szokásokról, a naphoz kapcsolódó hagyományokról. Régi képeket nézegettünk felvonulásokról, majálisról. Városunkban is állítanak egy májfát a kultúrház előtti téren, ahol a néptáncscsoport tagjai énekelnek, táncolnak is.

Az óvodában mi is állítottunk közösen egy májfát. A fiúk szereztek be a fát, a felnőttek segítségével és hozták a lányoknak. A lányok színes papírszalagokkal díszítették fel, majd az óvoda kapujához rögzítettük. Közben énekeltünk, játszottunk.

Az anyák napja világszerte ünnepelt nap, amelyen az anyaságról emlékezünk meg. Magyarországon május első vasárnapján ünnepeljük az édesanyákat. Az anyák napja családi ünnep, de sok családban elszikkad. Az óvoda példát mutathat, ünnepivé teheti ezt a napot. A gyerekekkel versekkel, dalokkal, táncokkal tettük színesebbé ezt az ünnepet.

A gyerekekkel beszélgettünk arról, ki mivel tudna örömet szerezni az anyukájának. Mik a szeretet jelképei- az ölelés, virág, köszöntés. Beszélgettünk a családról, a család tagjairól. Kinek hogy hívják az anyukáját és arról is, hogy a nagymamák az anyukák és az apukák anyukái. A gyerekekkel közösen ajándékot készítettünk az édesanyáknak. Anyák napi zenét, dalokat hallgattunk.

(Fülek)

Beköszöntött a május, a tavasz utolsó hónapja, a nyár hírnöke. Miket is ünnepelünk ebben a hónapban? Első ünnepünk a hónap első napja, a május elseje. A munkások ünnepét mi is kirándulással ünnepeltük a napközi udvarán. Kis pokrócokat vittünk és elemőzsiát is pakoltunk a kiskosárba. A szabadban énekeltünk, virágot szedtünk és a fiúkkal májusfát állítottunk. Arról is beszélgettünk a héten, hogy miket is ünnepelünk ebben a hónapban. A hét elején a gyerekekkel arról is beszélgettünk, hogy így, tavasz végén miért és hogyan is köszöntjük fel az anyukákat. Megfigyeljük, hogy a családban, közvetlen környezetben kik a nők, kik azok, akik a későbbiekben nővé válnak majd. Ismerkedünk a anyai szerepekkel, feladatköörökkel, ezek nehézségével, fontosságával. Mivel hálálhatnánk meg az anyáknak ezt a sok mindent, amit értünk tesznek? Leginkább kedves szavakkal, sok segítséggel és apró szívből jövő ajándékokkal. Mi is dalcsohorra, l versekkel készülünk a hét folyamán. A kis műsorra meghívjuk a gyerekek édesanyját, hogy együtt ünnepelhesük meg ezt a szép napot.

A május elsején állított zöld ág nagyon sokféle nevet kapott (májusfa, májfa, jakabfa, hajnalfa). Nemcsak szerelmi ajándék volt, hanem jelképezte a tavaszi újjászületést is. Készítése a „legénybandák” feladata volt. Többnyire titokban, virradatra állították fel a virágokkal, zsebkendőkkal, szalagokkal, borral, tojással feldíszített fát. Egyes vidéken ez a nagylánnyá válás elismerése. Volt, ahol a fa felállítás a legény, de a díszítése már a leány feladata volt. Sok helyen aztán pünkösdkor, vagy május végén „kitáncolták, kimulatták” a fát. Ez azt jelentette, hogy körülötte versenyekeket, játékokat rendeztek. (Székelyudvarhely)

**Csengővár Óvoda Recsk
 Napsugár csoport (4-5 év)**

Felhasznált dalanyag

Gyertek lányok ligetre

Nagy Béláné: Táncos játékok az óv.133.old.

Lányok ülnek a toronyban
Nagy Béláné: Táncos játékok az óv 133.old.

Fehér liliomszál
Nagy Béláné: Táncos játékok az óv 179/220.

Járjunk táncot
Selmeczi Marcella: Szedem szép virágom 102.

Már megjöttünk estére
Gy.dalok ünnepekre /Füzesi 30. old.

Rozmaringos ablakomba
Gy.dalok ünnepekre /Füzesi 39. old.

Örömnép ez a nap
Gy.dalok ünnepekre /Füzesi 41. old.

Fűzzünk lombot
Gy.dalok ünnepekre /Füzesi 35. old.

Anyák napja felvirradt
Gy.dalok ünnepekre /Füzesi 34. old.

Könnyű szél illatozz
Gy.dalok ünnepekre /Füzesi 43. old.

Ültem ringó kis ladikon
Gy.dalok ünnepekre /Füzesi 37. old.

Édesanyám sok szép szava
Miklós Márton: Édesanyám rózsafája 75./62.

Apámért, anyámért
Házi színpad: Anyák napjára 75.old.

Látod édesanyám
Miklós Márton: Édesanyám rózsafája 110./97.

Piros rózsza, fehér rózsza
Gy.dalok ünnepekre /Füzesi 33. old.

Édesanyám rózsafája
Miklós Márton: Édesanyám rózsafája 202./20.

Elvesztettem zsebkendőmet
De jó játék ez gyerekek 169.old.

Fürdik a ruca
Miklós Márton: Édesanyám rózsafája 15/7.

Népi szokás:

Május első napjához köthető, hogy ilyenkor a lányok kimentek a patak, vagy a folyópartra és arcukat megmosták, hogy szépek és egészségesek legyenek. Ekkor énekelték a „Fehér liliomszál” kezdetű dalt. A lányok elfáradva a játszódózásba, fűre települnek, vadvirágokat kötöttek, virágkoszorúkat fontak, énekeltek, pl. „Koszorú, koszorú...”, majd egy-egy legénynek ajándékozták azokat. A legények a bokrévét kalapjuk mellé tűzték, így parádéztak, fel-alá, hogy mindenki lássa.

Mese, vers, mondóka

Gyulai Pál: Édesanyámnak
Donászy Magda: Anyák napjára

Köszöntő:

„Egy csokor színes szó, mint egy csokor virág,
fogadjátok tőlünk, kedves Édesanyák!”

Május elsején... - (Cini-cini muzsika 57.old.)

Együtt menjünk, ünnepeljünk, május elsején.
Zengő zeneszóval, lengő lobogóval,
munka ünnepén!
Fényes szellő illatot hoz május elsején.
Hej-hó, szedd a lábad, dobbants, járd a táncot
munka ünnepén!

Mese:

Mese az eltévedt kisverébről
Itt a mese I. NOVUM 23- 24. old.

Alkalmazott zenei készségfejlesztési módszer:

- Daltanítás hallás után

Én kicsike vagyok.../ Orgona ága... / Ültem ringó...

Én kis kertem.../ Elvesztettem zsebkendőmet... / Rozmaringos ablakomba...

Anyák napi műsorunk a fent leírt verseken túl kiscsoportosok számára könnyen énekelhető dalokból tevődött össze melyet ringó és utánzó mozgással kísértünk.

- Ritmuskészség fejlesztés

Citera pengi...bevonulós mondókaival

Egyenletes lüktetés és ritmus érzékeltetése tapssal,

egyenletes járással.
Ültem ringó kis ladikon....
Egyenletes lüktetés érzékeltetése a dalokat kísérő játékos mozdulatokkal.

- Hallásfejlesztés
Én kicsike vagyok...
Éneklési készség fejlesztése. Önálló/szóló éneklés
- Zenehallgatási készség fejlesztés
Ringass el édes jó anyám.../Apámért, anyámért.../Látod édesanyám...
A zenehallgatási anyag bemutatásával esztétikai élmény
- Együtténeklés
Gyertek lányok ligetre.../Mit játszunk lányok?/ Mi van ma, mi van ma...
- Egyéb:
Koszorú, koszorú...
Udvarban, réten, ha sétálni megyünk szabad énekléssel „éneklő kedv” megteremtése.

Játékok:

Erőpróbák
De jó játék ez gyerekek 288-290-ig.

Békás-tó
Kisgyerm. ját. könyve 31./3.

Nyulak ki a bokorból
Kisgyerm. ját. könyve 63./50.

Fürdik a ruca
Miklós Márton: Édesanyám rózsafája 15. old./7. kotta

Anyám, piszkolom a ruhám
Bújj, bújj zöldág 53.old. 48. játék+ kotta

Héja
Kisgyermekes játékos könyve 70. old. 56.

Szitakereső
Kisgyermekes játékos könyve 65. old. 53.

Játék leírások:

Szitakereső

A gyermekek egymás mögött sorakoznak. A szitakereső velük szemben állva kérdi:

- Hol volt édesanyátok? - Tündérvásárban.
- Mit hozott? - Aranyszemű szitát.
- Hol van a szita? - Hátnál a szegen.

Erre az első gyermek futni kezd a sor végére, a szitakereső pedig üldözi. Ha sikerült megfogni, mielőtt a sor végére ért volna, akkor ő lesz a szitakereső.

Anyám, piszkolom a ruhám...

A játékosok maguk közül kiszámolják az „anyát” vagyis a fogót. A játékosok szétszaladnak, az anyá utánuk. Közben néha leguggolnak, és a következő mondókával ingerlik a fogót: „Anyám! Piszkolom a ruhám!” Akit sikerült megfognia, a következő játékban az lesz az anyá.

Héja

A gyermekek egymás mögött vállfogással sorba állnak, ők a kiscsirkék, a sor elején a kotlós áll. Velük szemben a héja helyezkedik el, először repülést utánozó mozdulatokat tesz, majd leguggol, és úgy tesz mintha ásna. A kotlós párbeszédet kezdeményez a héjával:

- Mit ásol héja? - Kutat.
- Minek a kút, héja? - Víznek.
- Minek a víz, héja? - Főzni.
- Mit főzöl, te héja? - Csirkét.
- A magadét, héja? - A tiedet elkapom!
- Anyja vagyok, nem hagyom, hess, hess, hess.

A kotlós széttárt karjaival próbálja megmenteni csirkéit, a héja megpróbálja a csirkét elkapni. Ha a héja nem tudott csirkét fogni, a következő verset mondják: - „És a héja éhesen, tovább repült mérgesen.” Ha sikerül elkapni egyet, akkor magával viszi, addig folytatódik a játék, amíg az összes csirke el nem fogyott. (A többi játék leírása a CD mellékleten található)

Alkalmazott népi kismesterség bemutatása, a produktum készítésének a módja:

1. Óvodánk kapott egy szép nyírfát, melyet a gyerekekkel közösen díszítettünk fel színes léggömbökkel és krepp-papír szalagokkal. Amikor elkészült hagyományosan a kapu „félfához” erősítettük, énekszóval ünnepeltük meg a saját májusfánkat.
2. Kis májusfa készítése - Korongra erősített hurka pálcákra díszítése krepp-papír szalagokkal.
3. Anyák napi ajándék készítés természetes anyagokból:

Hozzávalók: orvosi spatula, Szalvéták, Decupage ragasztó, Színes szalagok, ragasztó, olló

Az elkészítés menete:

- 7db.spatulát helyeztünk el különböző magasságban függőlegesen egymás mellé, melyeket 2 db vízszintesen elhelyezett spatulával összefogtunk.
- Száradásra várva kiválasztották a gyermekek a színes virágmintás szalvétából a nekik legjobban tetszőt és ráigazították a leendő képre, majd beragasztózták a felületet decupage ragasztóval.
- Színes szalagokból akasztót és masnikat készítettünk. Végül a képhez ragasztottuk.

**Daxner Utcai Óvoda Fülek
Cica csoport (5-6 év)**

Időjósítás

- Ha hűvös, nedves ez a nap, akkor közepszerű lesz a termés, ellenben ha meleg, száraz, akkor bőséges lesz.
- Május első napja mutatja, milyen lesz a tél egymaga.
- A májusi eső aranyat ér.

Felhasznált dalok:

Ki, ki maga mesterségit
 Ág Tibor: Ki játszik ilyen
 Anyám, édesanyám, elfeslett a csizmám
 Én kicsike vagyok
 Sárga csikó, csengő rajta
 Orgona ága...
 Örömnöpp ez a nap...
 Mi van ma, mi van ma...

Szólások, közmondások

Felmegy neki az anyja papucs - érett a házasságra
 Az anyatejjel szívta magába - vele született
 Anyja lánya - az anyjára ütött, olyan, mint az anyja
 Az anyja szoknyáján ül - önállótlan

Találós kérdések

Csak a tiéd, mások mégis többen használják (a neved)
 Édesanyád gyermeke, de neked nem testvéred. Ki az? (te magad)

Mesék

Szegény asszony két lánya
 Malac Julcsa 101. o.

Hamupipőke

Alkalmazott zenei készségfejlesztési módszer:

- Daltanítás hallás után
 Anyák napi dalokat tanultunk.
Anyám, édesanyám, elfeslett a csizmám
Én kicsike vagyok
- Ritmuskészség fejlesztés
Ki, ki maga mesterségit
 Ketten vagy többen játszhatják. Labdát ütögetnek a földhöz, közben énekelnek. Az utolsó szótagnál átrakják a labdát a másiknak. Aki elvétí, kiesik a játékból.
 Változatok:
 A dal ritmusát tapsoltuk közösen. Párokban tapsoltak - az első kezdte az utolsó szónál a párja vette át a tapsolást, és kezdték elölről. Később hármasával is megpróbáltuk - ez már nehezebb volt. Az udvaron labdával is játszottuk.
- Hallásfejlesztés
Sárga csikó, csengő rajta
 Körbeéneklés
 A gyerekek körben ülnek. A játékvezető-óvónő középen áll és figyeli a játékosokat. A dalt mindnyájan éneklék, de a dal refrénjét csak egy gyermek énekelheti. Vagy haladunk sorba, vagy az énekel, akire az óvónő rámutat. Aki eltéveszti, vagy nem énekel, mert nem figyel oda, vagy nem tudja a dalt, zálogot ad.
 Erre a játékra minden refrénese dal megfelel, de lehetőleg olyan több versszakos dalt válasszunk, amit a gyerekek jól ismernek.
- Zenehallgatási készség fejlesztés
 Anyák napi dalokat hallgattunk - ismertebb és újabb változatokat. Hallgattunk szlovák nyelvű anyáknak szóló dalokat is.

• Együtténeklés

Anyák napi dalokat énekeltünk:

Orgona ága... / Örömnep ez a nap...

Mi van ma, mi van ma...

Játékok és leírásaik:

Szedem szép virágom

A gyerekek körben állnak, arccal befelé. Egy középre áll, annak szemét kendővel bekötik, ő a hunyó. Mindannyian körbe járnak énekelve. A dal végén a kör megáll, a hunyó odalép valakihez, megtapogatja arcát, és vállát. Ha eltalálja, hogy ki áll előtte, akkor az lesz a hunyó, ha nem, akkor még egyszer a körben marad.

Elvesztettem páromat

Páratlan számú játékos kézfogással körben jár. Egy a kör közepén áll és seprűt tart a kezében. A dallam végén a kör közepén álló a seprűt a körön kívülre dobja, s a gyerekek közül kiválaszt egyet. Erre mindenki igyekszik párt szerezni. Akinek ez nem sikerül, az megy a seprűért, s ő lesz a seprűs a következő játékban.

Járok egyedül

Egymás kezét fogva körbe állnak. Egy a körön belül, egy pedig a körön kívül jár. A dal végén a két gyerek szembe fordul, a körön kívül levő a körben állótól egy gyereket kér.

- Adj egy lányt/fiút! / - Melyiket adjam? / - Add Zsókát! Az akinek a nevét mondta, megfogja a körön kívül álló kezét s most már ketten járnak tovább az ének 2. és 3. versszakára. Addig folytatják a játékot, míg a kör tagjai el nem fogynak.

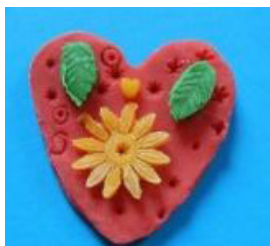
Fonákul van a kendőd

A gyerekek páratlan létszámban körben állnak, jobb menetirányban kézfogással. Séta lépéssel haladnak, majd a „kerül”-nél mindenki párt választ, s a dallam végéig tetszés szerint táncol, forog vele. A következő dallamban megismétlik a játékot, de a pár nélkül maradt gyerek a kör közepére áll.

Alkalmazott népi kismesterség bemutatása, a produktum készítésének a módja:

Szívecskét készítettünk anyák napjára az anyukáknak, nagymamáknak.

Főzött gyurma készítés. Hozzávalók: 25 dkg liszt, 2 evőkanál só, 2 evőkanál olaj, 1 kávéskanál citromsav vagy borksav (hogy ne penészedjen meg), 3 dl víz, ételfesték. Egy lábasban vizet melegítünk, megszínezzük. Ezután beleteszük az összes hozzávalót, és folytonos kavargatás főzzük (kb. 15 perc). Eleinte ragacsos és darabos, de nem kell megijedni, a végére szépen összeáll az egész. A végén már elég nehéz keverni, innen is lehet tudni, hogy már jó. Ha kihűlt, jól átggyúrjuk és indulhat a móka.

**Ficánka Napköziotthon Székelyudvarhely
Csiga-biga csoport (5-6 év)**

Felhasznált dalok:

Orgona ága

Leveles a május

Édesanyám szeret engem

Ispiláng, ispiláng

Versek:

Édesanyám, Neked adunk...(népköltés)

Édesanyám, Neked adunk

minden évben egy napot,

de Te nekünk életednek minden napját átadod.

Nincs az égen annyi csillag,

se fűszál a réten,
mint ahányszor kell, hogy mondjam
ki is vagy Te énnékem.
Megköszönöm, hogy velünk vagy,
s nem ér minket szenvedés,
arra nemcsak ez az egy nap,
de egy élet is kevés.

Piros rózsza, fehér...

Piros rózsza, fehér rózsza
egy csokorba összefogva.
Karjaimban alig fér el,
alig győzőm öleléssel.
Vedd el tőlem, édesanyám,
harmat csillog bársony szirmán.
Nap csókolta, szél ringatta,
kicsi lányod szívből adja.

Gyulai Pál: Édesanyám nevenapján

Keresek virágot
Pirosat, fehéret,
Bokrétába kötöm,
S odaadom Néked.

Nem is kívánok én
Érette egyebet,
Csak, hogy Édesanyám,
Ölelj meg, csókolj meg.

Alkalmazott zenei készségfejlesztési módszer:

- Ritmuskészség fejlesztés
A tanult versek segítségével
Tapssal, dobbantással, kopogással, hangszerekkel ko-

lomppal, dobbal és különböző csörgőkkel zenei kíséret
a dalokhoz, egyenletes lüktetéssel.

- Hallásfejlesztés
Dallamfelismerés kezdőmotívumról:
Orgona ága...
- Együtténeklés
Ispiláng, ispiláng...

Dalosijáték:

Ispiláng, ispiláng, ispilángi rózsza...

Az első versszakra egy lépéses csárdást járnak kézfogással arckörben.

A második versszakra megáll a kör, egy gyermek az első „liliom” éneklésekor (első ütem) bemegy a kör közepére, csipőre tett kézzel jobbra-balra egy lépéses csárdást táncol, az utolsó két ütemet eljátssza.

A harmadik versszaknál a tulipán, a negyediknél a nefelejcs áll be a körbe a liliomhoz. Csipőre tett kézzel – mindig az új szereplő – egy lépéses csárdást táncol. A kör végig áll.

Az ötödik versszakra a rózsza is beáll a körbe, kézfogással kis kört alakítva a nagy körrel együtt jobbra egy lépéses csárdást táncol.

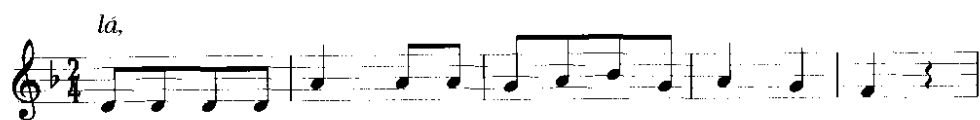
Le vesszük a fejdíszeket, újra fél kört alakítanak a gyerekek.

Kották

Elvesztettem páromat

lá,

Már meg-jöt-tünk es - té - re, a-nyánk kö-szön - té - sé - re.

A-nyánk, légy re - mény - ség - be, kö-szön-tünk e - gész - ség - be'.

2. Gyöngyharmatos hajnalba'
kivirult a hajnalka.
Szép, kivirult hajnalkák,
köszöntsétek jó Anyát.

Már megjöttünk estére

Parlando

É - des - a - nyám sok szép sza - va,

Kit fo - gad - tam, kit nem so - ha.

De most be - zeg meg - fo - gad - nám,

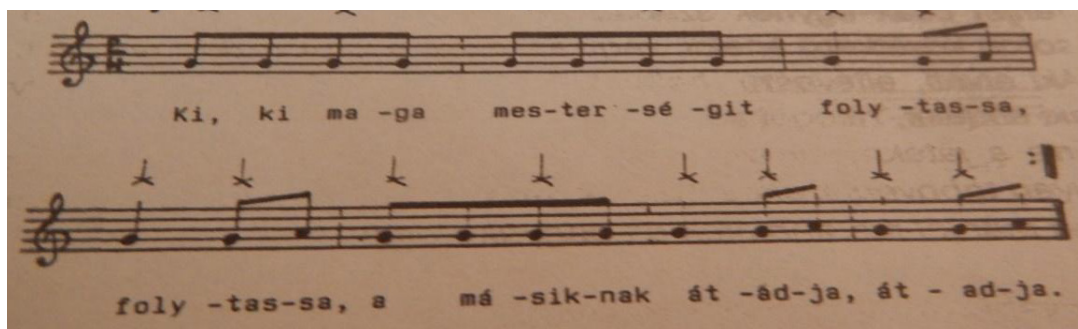
Ke - zét, lá - bát meg - cso - kol - nám.

Édesanyám sok szép szava

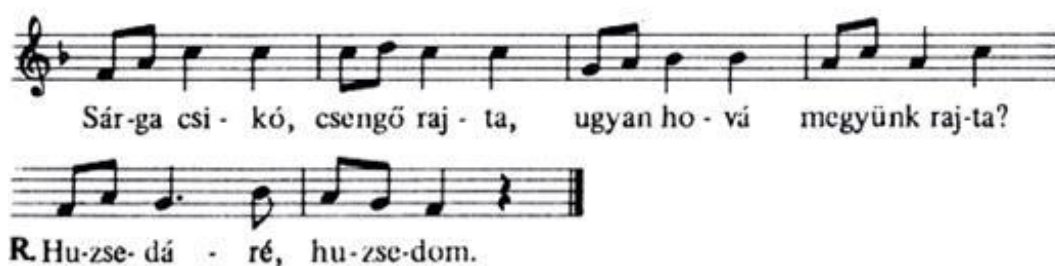

Ki akarok nyílni, mint pünkösdi rózsza
De ki nem nyílhatok, csak úgy illatozom.

Én kicsike vagyok

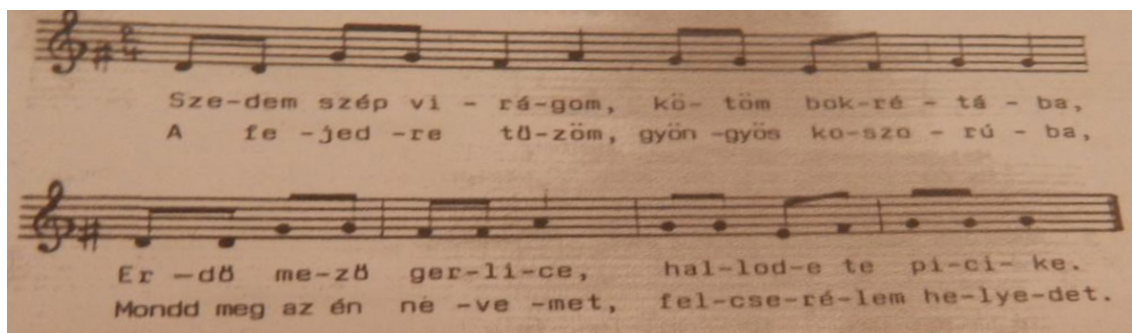
Ki, ki maga mesterségét

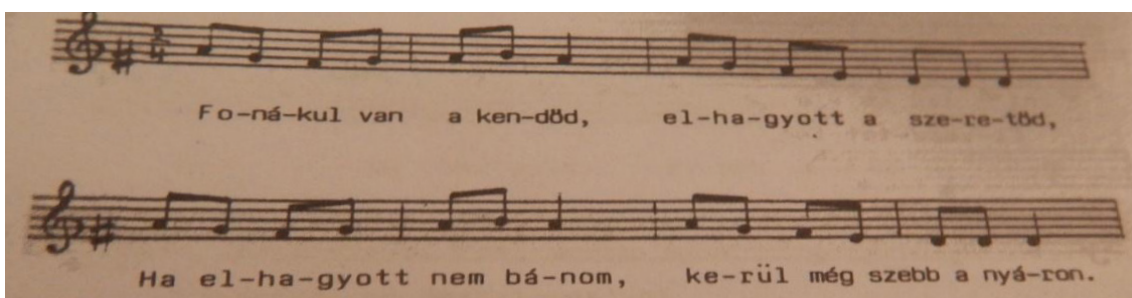
Sárga csikó, csengő rajta, menyasszonyért megyünk rajta
Huzsedaré, huzsedom.

Kihöz megyünk menyasszonyér? Kovácsékhoz a Zsuzsiért! Refr.
Bözse néni káposztát főz, Keze táján fölcsap a gőz. Refr.
Hányja- veti fakanalát, Ki veszi el Zsuzsi lányát. Refr.
Ne búsuljon szegény feje Varga Pista lesz a veje Refr.
Vargáéknál magas kémény Van is ottan derék legény. Refr.
Vargáéknál ég a világ, Most varrják az inget, gatyát Refr.
Kinek varrják ilyen este, Hogy a Pista fölvehesse Refr.

Sárga csikó, csengő rajta

Szedem szép virágom

Fonákul van a kendőd

Zúgja az erdő, susogja a szellő
üzenik az ágak, lombok, légy te mindig
nagyon boldog, Édesanyám.

Orgona ága

Ispiláng, ispiláng ispilángi rózsza
Köszönteni jöttünk, ma van anyák napja.
Liliom, liliom, fehér liliomszál, e szép ünnepnapra meg is mosakodjál.
Tulipán, tulipán állj be a csoportba, szép májusi reggel mosolyogj anyáinkra.
Nefelejcs, nefelejcs, kék nefelejcs ága, hajladozzál szépen anyánk ablakára.
Nefelejcs, tulipán, liliom és rózsza, mind csak azt dalolja: légy boldog Anyácska.

Ispiláng

Édesanyám szeret engem

Leveles a május, virágos a rét,
 Majálisba menni jaj, de csudaszép!
 Búzavirágkoszorú, ma senki sem szomorú
 Sej-haj, május csudaszép hónap!

Leveles a május, virágos a rét

2. Mindenkinek azt ajánlom,
 Szerlemnél jobb az álom.
 Mert az álom nyugalom,
 A szerelem szívfájdalom.

Édesanyám rózsafája

„Május mosolygó, békák torkát megoldó”

Fagyos szentek**„Sok bort hoz a három -ác,
Pongrác, Szervác, Bonifác”**Időjárás megfigyelése,
népi hiedelmek, dalok

35.

Május 2. hete

„Sok bort hoz a három ác, ha felhőt, egyiken sem látsz!”

Május 12, 13, 14, a Fagyos szentek, Pongrác, Szervác, Bonifác napja. Ókeresztény vértanúk napjai.

Évszázados paraszti tapasztalat szerint ebben az időszakban a melegedő időjárás hirtelen hidegre fordul, sőt sokszor fagyot is hoz, amely a sarjadó rügyet, vetéseket tönkre is teheti. Védekezésükkel ilyenkor füstölteni szoktak a gyümölcsösökben.

A szentek legendája és az időjárással kapcsolatos megfigyelés között nincs összefüggés, a néphagyomány azonban teremtett. Topolyán úgy tartották, Pongrác kánikulában, subába megfagyott, Szervác a Tisza közepén víz nélkül megfulladt, Bonifácot pedig agyoncsipkedték a szúnyogok, ezért haragszanak ránk, emberekre és évről évre visszajönnek, hogy bosszantsanak bennünket. A földművelő munkában a fagyos szenteket megvárták és csak utána ültették ki az uborkát, babot, paradicsomot. Mi az óvodánkban is művelünk kis kertet, melybe retket, sárgarépat, salátát, uborkát vetünk, majd később palántát ültetünk. Természetesen ezt a réges-régi tapasztalatot mi is igyekszünk betartani. Május 25. Orbán napja. Szent Orbán (I. Orbán pápa) az utolsó fagyos szent, a szőlősgazdák, kádárok, kocsmárosok védőszentje. A fagy a szőlőnek különösen ártalmas, ezért a szőlőben szobrokat emeltek neki és borral öntözték meg a szőlő négy sarkát. Ezen a napon a szőlőtermelő vidékeken szentmisét is tartottak tiszteletére. A néphagyomány szerint ezen a napon rajzanak ki először a méhek, ezért „Orbán bogarainak” is nevezik őket.

Beszélgetünk az időjárás kapcsán az öltözködésről is, a növények életfeltételeiről, fagyról. Szóba kerülnek a tavaszi virágok, virágzó gyümölcságakat festünk, tépünk, ragasztunk.

(Recsk)

Megbeszéltük a heti témát: A fagyos szentek a magyar népi hagyomány szerint a Pongrác, Szervác, Bonifác napok (május 12., 13., 14.), valamint Orbán napjának (május 25.) a közös elnevezése. Az Ipoly mentén a néphagyomány Zsófia-naptól (május 15.) is fagyot várt. Egy népi magyarázat szerint „Pongrác kánikulában subában megfagyott, Szervác a Tisza közepén víz nélkül megfulladt, Bonifácot pedig agyoncsipkedték a szúnyogok – ezért mérgesek ránk és évről évre visszajönnek, hogy bosszantsanak bennünket”. Szervác püspökről az járja, hogy szabadban lévő sírját soha nem lepte be a hó. Kedves magyar legendájuk szerint az -ácok névünnepeükön saját ruhájukkal szegény betegeket takartak be, így ők fagytak meg a szokatlan hidegben. Pongrác egyébként ókeresztény vértanú (†304), Szervác püspök (†384), Bonifác (†303) szintén mártír volt.

(Fülek)

Időjóslo fagyos szentekről beszélgettünk a gyerekekkel.

Pongrác, Szervác, Bonifác – május 12. 13. 14. – napján népi megfigyelés szerint az időjárás általában hidegebbre fordul, sőt a szentek gyakran fagyokat is hoznak – innen a közös nevük. Ha viszont ilyenkor a várhatónál melegebb az idő, hűvös nyárra lehet számítani.

A gyümölcsösökben füstölnek, hogy ne fagyjon el a virág, a gyümölcs, ne érje kár az évi termést.

„Sok bort hoz a három ác, ha felhőt egyiken se látsz”.

Elővigyázatosságból az olyan kényes egyényi zöldségeket, mint például az uborka bab, paradicsom, paprika, csak a fagyos szentek után ültették el.

„Szervác, Pongrác, Bonifác, mind a fagyos szentek,

Hogy a szőlő el ne fagyjon, füstöljenek kentek!”

A három fagyos szent idején három napig nem szabad kapálni, mert nem terem a szőlő.

Fagyos szentekig nem volt ajánlatos a palánták kiültetése.

Egy népi magyarázat szerint „Pongrác kánikulában subában megfagyott, Szervác a Tisza közepén víz nélkül megfulladt, Bonifácot pedig agyoncsipkedték a szúnyogok – ezért mérgesek ránk és évről évre visszajönnek, hogy bosszantsanak bennünket”. Szervác püspökről az járja, hogy szabadban lévő sírját soha nem lepte be a hó. Kedves magyar legendájuk szerint az -ácok névünnepeükön saját ruhájukkal szegény betegeket takartak be, így ők fagytak meg a szokatlan hidegben.

Megfigyeltük az időjárást a gyerekekkel, beszélgettünk a májusi hónapról, hogyan védjük a növényeket a késői fagyoktól. Zöldségekről képeket gyűjtöttünk. Ismerkedtünk a témával kapcsolatos mondókákkal, dalokkal.

(Székelyudvarhely)

**Csengővár Óvoda Recsk
Napsugár csoport (3-4 év)**Felhasznált dalanyag:

- Én kis kertem keríték...
- Selmecei Marcella: Szedem szép... 68/52.
- Én kis kertem...
- Nagy Béláné: Táncos játékok az óvodában 124.old.
- Beültettem kiskertemet a tavasszal...
- Miklós Márton: Édesanyám rózsafája. 12/4.
- Süss fel nap...
- Lázár Katalin: Népi játékok... 198/248.
- Méz, méz, méz, termett méz
- Lázár Katalin: Népi játékok... 188/231.
- Gyertek lányok játszunk
- Lázár Katalin: Népi játékok... 118/107.
- Süss ki, süss ki, jó verő
- Lázár Katalin: Népi játékok... 199/250.
- Érik a meggyfa
- Lázár Katalin: Népi játékok... 183/225.
- Esik az eső, hajlik a vessző
- Nagy verses meséskönyv... 65.old.
- Egy szem borsót ültettem
- Bújj, bújj... 32.old.
- Esik az eső, ázik a mező
- Tóthné Pánya Marianna: Tente baba, tente 36.o.
- Ess, eső, ess, holnap délig ess!
- Tóthné Pánya Marianna: Tente baba, tente 37.o.

Szólások, közmondások:

Olyan kerek, mint a retek
Tömzsi, pocakos ember

Hagymával élj!
Légy takarékos.

Hogy vagy?– Frissen, mint az öntött saláta.
Fáradt vagyok.

Föltette Orbán a süvegét
Arra mondják, aki sokat iszik

Szorgalmas, mint a méhecske
Nagyon szorgalmas.

Bogara van
Van valami rögeszméje, vagy szeszélye.

Miből lesz a cserebogár?
Ki hitte volna, hogyha felnő, vagy ha felviszi az isten a dol-
gát, így megváltozik?

Népi megfigyelések, időjárásjelző napok:

- Ha májusban erősen halljuk a békákat kuruttyolni, úgy igen sok eső lesz.
- Nagyon meleg május után esős június következik.
- Ha májusban a tölgy szépen virágzik, és a cserebogár rajta tanyázik, gyakran fogunk menydörgést hallani.
- Szervác, Pongrác, Bonifác, megharagszik, fagyot ráz.
- Ha fagyosszentekkor nagy a hideg, akkor rossz termés várható.
- Ha fagyosszentekkor nincs felhő, akkor sok bor lesz.
- Szervác, Pongrác, Bonifác, mind a fagyos szentök, hogy a szőlő el ne fagyjon, füstöljenek kendtők.
- Májusi meleg eső, nagy termés, hideg eső rossz vendég.
- Pongrác napi eső jó a mezőnek, árt a szőlőnek.
- Májusi eső aranyat ér.
- Pongrác, Szervác, Bonifác, meleg ruhát, nem gatyát!

Május jellegzetességei:

Jó, ha meglátjuk, hogy virágzik a gyöngyvirág. Virágba borulnak a gyümölcsfák bokrok.

Jó, ha megérezzük az akácfa virágának illatát.

Jó, ha meghalljuk, hogy hangolnak és zenélnek a madarak.

Jó, ha megfigyeljük, költenek a fecskék, rajzanak a cserebogarak.

Jó, ha észrevesszük a mezőn a virágokat.

Vers, mondóka:

Pongrác, Szervác, Bonifác
hárman tesznek egyet,
virágjában leszedik
a barackot, meggyet.
Orbán sereghajtónak

a végére maradt,
ő szedi le azután
ami megmaradt.

Hull a borsó, sok a borsó,
Minden kertben terem borsó, Hopp!

Züm-züm-züm, a méhecske,
sok mézet gyűjt télire.

Esik eső juj-juj-juj,
Hozzá még a szél is fúj,
Ha esik is minthiába,
El kell menni óvodába...

Alkalmazott zenei készségfejlesztési módszer:

- Daltanítás hallás után
Én kis kertet kerteltem.../ Esik az eső.../ Beültettem kiskertemet
- Ritmuskészség fejlesztés
Züm, züm, züm.../ Hull a borsó.../ Esik eső juj-juj-juj...
Mondókára az egyenletes löktetés érzékeltetése játékos mozdulatokkal
taps- ütés a combon, páros/mindkét kézzel
taps- ütés a lábszáron, páros/mindkét kézzel
taps- ütés a bal combon, egy kézzel,
taps- ütés a jobb combon, egy kézzel
- Hallásfejlesztés
Eső hangjai, járással, mozgással kísérve, hangutánzókkal.../csöpög, zuhog, mennydörög/
Halk-hangos, magas-mély zenei fogalompárok gyakorlása, „Esik az eső” című dallal.
Dalismétlés: **Süss fel nap.../ Borsót főztem...**

Zenehallgatási készség fejlesztés**Méz, méz, méz... / Május, május..**

Az óvónők tiszta éneklésével a zene iránti érdeklődés felkeltése, zenei ízlés formálása, esztétikai élmény nyújtása.

Gyermekjátékok:

Zöldség vásárlás
Forrás: Kerek egy esztendő – Tavasz 223.old.

Uborkavetés
Forrás: Kerek egy esztendő- Tavasz 223.old.

Képes tánc
Forrás: Kerek egy esztendő- Tavasz 254.old.

Méhes ember
Forrás: Kerek egy esztendő- Tavasz 254.old

Egy szem borsót ültettem...
Forrás: Bújj, bújj...31.old. 26. játék

Kertek alatt jártam...
Forrás: Lázár Katalin: Népi játékok...174/214.

Játék leírások:

Zöldség vásárlás:

A gyerekek körben állnak és egy zöldségnevet választanak maguknak. Középen áll a vevő, aki a megbeszéltekből két zöldségnevet mond. Erre a két gyerek megpróbál egy kislabdát átdobni egymásnak úgy, hogy a vevő ne tudja megfogni azt. Akinek elkapja a labdáját, az a gyerek lesz a vevő. Ha nem sikerül elkapnia, továbbra is ő marad a vevő.

Uborkavetés:

Eljátsszuk a gyerekekkel, hogy uborkamagot fogunk vetni. Egy kitett hullahopp karika lesz a cserép, amibe 2-3 magot / gyereket/ beleültetnek. Az uborka indája fut, így a gyerekek szemkontaktussal magukhoz hívnak sorban egy-egy gyereket, akik megfogják egymás kezét. Minden első gyermek a magba kapaszkodik. A hajtások nyújtózkodni kezdenek – mindegyik más irányba. Addig nyújtózkodnak, amíg meg tudják egymást tartani, el nem szakadnak. A végén jöhet egy nagy szél, ami letöri az indát- a gyerekek a szőnyegen szétgurulnak.

Képes tánc:

A gyerekek körben állnak, mindenkinek a kezében van egy üres lap és egy filctoll. Zenére a papírt leteszik a földre és a papírok között járnak, táncolnak. Ha a zene elhallgat, az elé a papír elé guggol mindenki, ahol éppen áll, és egy részletet tovább rajzol a képen. A tánc addig folytatódik, amíg az összes kép el nem készül. Témája: A mező életvilága.

Méhes ember:

Kiválasztunk egy gazdasszonyt és egy méhes embert, felállnak egymással szemben. A gazdasszony mögött felsorakoznak a gyerekek, ők lesznek a méhek. A gazdasszony a sor elején áll, eltakarja az arcát a kezével és beszélgetésbe kezd a méhes emberrel:

- Méhes ember, el ne lopd a méhemet!
- Nem, nem, csak kerüldöm!

Eközben a méhes ember körbejárja a méheket, és mindig elvisz egyet a sor végéről.

A végén csak a gazdasszony marad és a méhes ember. Az elloptott méhek már mind a méhes ember mögött állnak. Amikor a gazdasszony leveszi arcáról a kezét, látja, hogy már nem maradt egy méhe sem. Ekkor aztán elkiáltja magát:

- Óra, óra, hányat üt?
- Egyet! Kettőt! Hármát! Négyet! Ötöt! Hatot! Hetet! Nyolcat! Kilencet!

Amíg ő számol, a méhek gyorsan visszarepülnek a gazdasszony mögé, a méhes embert pedig alaposan megcsipkedik.

Kertek alatt jártam:

A gyerekek egyike elmondja a rigmust, mire mindenki elhallgat.

Kertek alatt jártam,
Férges kutyát láttam,
Aki leghamarabb megszólal,
Az eszi meg a férges kutyának a szalonnáját!

Aki elsőként szólal meg, azt a többiek kinevetik és kicsúfolják, (Te eszed meg!)

Alkalmazott népi kismesterség bemutatása, a produktum készítésének a módja:

Méhviaszból gyertyát csavarunk:

Eszközök: méhviaszlapok, kanóc, olló, sablon, ceruza

A gyertyakészítés lépései:

- A méhviasz lapot az asztalon kiterítjük
- A sablont ráhelyezzük, és körberajzoljuk
- A kirajzolt mintát kivágjuk
- A kanócot a megfelelő hosszúságúra vágjuk
- Az így kiszabott méhviasz darab közepére helyezzük a kanócot
- A kanóc köré feltekerjük a méhviaszlapot
- Az így elkészült gyertya alját egyenesre igazítjuk, hogy stabilan megálljon.

Elkészült a méhviasz gyertya

**Daxner Utcai Óvoda Fülek
Cica csoport (5-6 év)**

Felhasznált dalanyag:

Bújj, bújj zöld ág
Bors Éva: Mély kútba tekinték 23.o.

Süss ki, süss ki napocska
Varga Lia: Nógrádi népi játékok 50.o.

Hold, Hold, fényes lánc
Bors Éva Mély kútba tekinték 14. o.

Csicseri borsó, babalencse
Bors Éva: Mély kútba tekinték 16.o.

Csicseri borsó, kis korsó

Időjóslás

Ha fagyosszentekkor nagy a hideg, akkor rossz termés várható.

Ha szép idő van akkor mondják: Sok bort hoz a három ác, ha felhőt egyiken se látsz.

Pongrác napi eső. Zöldül már a mező.

Szervác, Pongrác, Bonifác, megharagszik, fagyot ráz!
Pongrác, Szervác, Bonifác, Zsófia is lehet gyász! - ami arra utal, hogy Zsófia napja is hozhat fagyot, ezért egyes vidékeken a Zsófiákat is a rossz emlékü fagyosszentek közé sorolják.

Szólásokkal ismerkedtünk:

A májusi eső aranyat ér. Száraz május, száraz esztendő.

Amilyen a fa, olyan a gyümölcse. Ha valaki „zöldségeket beszél” azt jelenti, butaságokat mond. „Munkánk gyümölcse” pedig pozitív végkifejletet sugall. Falra hányt borsó.

Nyelvtörők:

Répa, retek, mogoró, korán reggel ritkán rikkant a rigó.

Egy meggy mag meg még egy meggy mag az két meggy mag.

Netán platán, talán palánta? Netántalán platánpalánta?

Se széna, se szalma, se zab!

Nem minden tarka fajta szarka farka tarka, csak a tarka farkú szarka fajta tarka farka tarka.

Találós kérdések:

Tavasszal kap levelet, s ősszel küld csak választ,
De nem egyet, nem is kettőt, hanem sok-sok százat. (Fa)

Szőrmebunda – zöld selyem, kint terem a réteken.
Földanyánk öltözteti, tehén, kecske, lelegeli. (Fű)

Piros, de nem alma, farka van, de nem egér (reték)

Szereted, vagy nem szereted, ha megeszed – megkönnyezed. (zöldhagyma)

Mindent lemos szappan nélkül, tőle erdő, mező zöldül (eső)
Ficsicsergek, csicsergek, villás farkam tavaszt lenget. (fecske)

Az emberek szeretik, a hús mellett megeszik. (saláta)

Mese:

A kóró és kismadár,
Az éjgérő fa,
A rózsát nevető királykisasszony

Mondókák:

Én kis kertet kerteltem...

Ess eső, ess, holnap délig ess!...

Csigabiga, gyere ki,...

A pásztortáska leveleinek tépegetésénél mondjuk:

Élek-e, halok-e, szántok-e, vetek-e?

Kis menyecske leszek-e?

Koporsóba fekszek-e? Élek

Alkalmazott zenei készségfejlesztési módszer:

- Daltanítás hallás után

Én kicsike vagyok

Orgona ága,

Örömmünnepe ez a nap

Az egész magyar nyelvterületen ismert az e naphoz fűződő naphivogató gyermekdal, melynek csallóközi változata az alábbi:

Süss fel nap, Szent György nap (Marczell 1985: 40)

- Ritmuskészség fejlesztés

Metrumérzék fejlesztése: járások, vonulások csigavonalban, hullámvonalban, szűkülő kör-táguló kör, átbújás kapuk alatt.

Körben kézfogással – oldalzáró lépés egy irányban – a cipő orra a kör közepe felé néz térdrugózás – ritkán, sűrűn

helybenjárás – ritkán, sűrűn / egyenletes lüktetés páros kézzel, váltott kézzel testrészeken egyenletes lüktetés páros tapssal test előtt, mögött / csapások / szökdelés páros lábbal

- Zenehallgatási készség fejlesztés

Koszorúfonás – játék. A gyerekek zenére szabadon táncolnak – amikor abbamarad a zene, a gyerekek a kijelölt helyre állnak – a kör alakban lerakott jelzésre.

- Együtténeklés:

A felhasznált dalok éneklése

Játékok:

Volt egyszer egy Jancsika

- először elmondtuk a mondókát és mutogattunk hozzá
- mondtuk a mondókát és megrajzoltuk a figurákat
- mondtuk és hajtogattuk a papírt: (papír teljesen kinyitva...) „Volt egyszer egy Jancsika” (papír alsó részét felhajtjuk...) „Jancsikából paprika” (papír felső részét is behajtjuk...) „Paprikából tulipán” (papír alsó részét kihajtjuk...) „Tulipánból kiskirály” (papír felső részét is kihajtjuk újra...) „Kiskirályból Jancsika” „Jancsikából paprika” ...és újra és újra, míg meg nem unjuk.

Hold, hold, fényes lánc

Bújós, vonulós játék – A gyerekek párosával oszlopba állnak. A hátsó pár előre bújik a feltartott karok alatt, és beáll a sor elejére. Így vonulnak.

Csicseri borsó, bablencse

A gyerekek összefogott kézzel kört alkotnak. A dallam első részében ritmusra lépegetnek, majd a második részben meggyorsítják a mozgást. A végén egy ugrással leguggolnak. Ha valaki guggolás közben elesett, így csúfolták ki: Sári néni leesett a padlásra.

Farkasverem fogócska

A földre kb. két és fél méter átmérőjű kört rajzolunk. Ez a farkasverem, itt tanyázik a farkas.

A többiek a kör szélén állnak, ők a bárányok. Kérdezik:

– Farkas-barkas, kellene egy kis báránycsemege?

A bárányok átfutnak a körön. Akit megfog a farkas, helyet cserél vele.

Szedem szép virágom

Szedem szép virágom, kötöm bokrétába.

A hajadba tűzöm gyöngyös koszorúba.

Erdő, mező, gerlice,

hallod-e, te, picike!

Mondd meg az én nevemet,

elfoglalom helyedet!

A gyerekek kört alakítanak, egyikőjük bemegy a körbe. A kör és a benn levő gyerek ellentétesen mozog. Az „Erdő, mező...” sorra a kör megáll, a benn levő gyerek pedig választ egyet a körből, majd neki énekl: „Mondd meg az én...” A választott gyerek megmondja a benn lévő nevét és helyet cserélnek.

Alkalmazott népi kismesterség bemutatása, a produktum készítésének a módja:

Kosárfonás

A kosárfonás és vesszőhajlítás már ősidők óta ismert mesterség. Vidékünkön is fontos mesterség volt, főleg a falvakban. A természeti adottságok elegendő alapanyagot biztosítottak. Elődeink különféle tárgyakat készítettek, amik megkönnyítették az életüket. Fonással tárolóedények, kötelek, kosarak, bútorok, de építmények is készültek. Régen vesszőből karámot, kerítést, terménytárolókat, tyúkültető kosarat, kocsikaszókat, méhkasokat, gabonátárolót, a szőlősgazdák szüretelőkosarakat kötöttek. Nagy kosarat használtak a tüzelő behordására, nagy kosárba gyűjtötték a kiásott krumplit. Mostanában fűzvesszőből dísz tárgyakat, kerti asztalt, széket, gyerekjátékokat is készítenek.

A legtartósabb kosár fűzvesszőből készül. A fűzfának is sok vízre van szüksége, ezért általában vízparthoz közel terem. Hosszú, hajlós, vékony ágait összefűzve levágják, majd főzik és utána hántolják, s megszáritva elteszik. Használat előtt vízben áztatják, hogy rugalmas legyen, majd elkezdődik a kosárfonás. Tavasszal, amikor a fa nedvkeringése beindul, a friss zöld vesszőből is lehet fonni.

Játékok a réten

Pitypangból lánc készítése – a szár két végét egymásba fűzve karikát, néhány karikát egymásba fűzve láncot készítettünk.

Pitypangkoszorút hosszú szárú virágokból fontunk egyével a szárok köré tekerve. A virágból **gyűrűt** is fontak az ujjuk köré. Az elvirágzott virágfejekkel **pitypangfűjást** gyakoroltunk.

Pásztortáska csörgő – A hosszúra nőtt vékony szárú növény apró szívecske formájú leveleit óvatosan lehúzogattuk, száránál fogva megráztuk- megcsörgettük. Amikor lehúzogattuk a leveleket a *szeret/ nem szeret vagy az esik az eső/ kisüt a nap* kiszámoltunk hozzá. Ehető, készíthető belőle főzelék, vagy saláta. Vérzéscsillapító hatású gyógynövény. Sokféle neve van: Istentáskája, máshol békatarsoly, pásztorszíve, vagy élek-halok.

Lándzsás útifű nyíl – óvatosan visszahajtottuk a szárát, beleakasztva a virágába, és kilőttük a nyilat. Lándzsás útifű: köhögés csillapító szer, teája, illetve szirupja nagyon hatékony.

Levélsip a lapos fűszálat lapjával két hüvelykujjunk közé szorítottuk. A feszesen álló, élével kilátszó fűszálra erőteljesen ráfűjtünk. Mint a madár úgy „daloltunk”.

Ficánka Napköziotthon Székelyudvarhely Csiga-biga csoport (5-6 év)

Alkalmazott zenei készségfejlesztési módszer (írjon példát, ha alkalmazta valamelyiket):

Ritmuskészség fejlesztés

Példa:

„Szervác, Pongrác, Bonifác,
mind a fagyosszentök,
Hogy a szőlő e ne fagyjon,
füstöljenek kendtök!”

„Szervác, Pongrác Bonifác, megharagszik, fagyot ráz.”
„Pongrác, Szervác, Bonifác, Zsófia is lehet gyász”

Milyen konkrét játékok kerültek bemutatásra? Írja le a játék tartalmát, szabályait, bemutatásának módját!

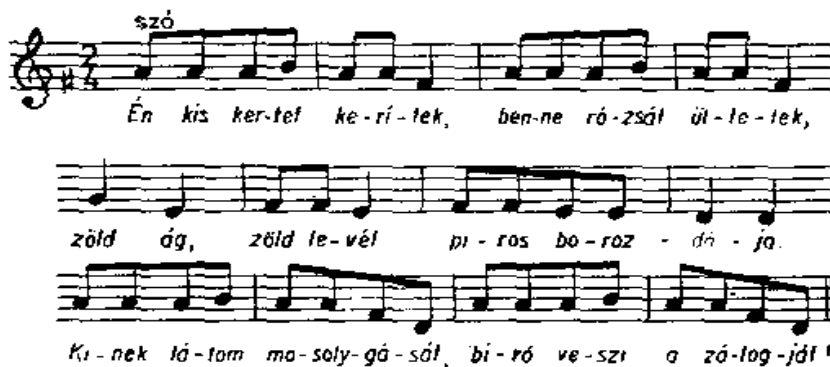
Egyszerűbb körjátékok: Guggoló

Egymás kezét fogva körbejárnak. A „kis korsó”-nál legugolnak, majd előlről kezdődik az ének.

Alkalmazott népi kismesterség bemutatása, produktum készítésnek módja:

Vágjunk félbe a kenyeret, kenjünk rá vajat. Ezután apróra vágott zöldegekből alakítsunk ki arcokat.

Kották

Én kis kertet keríték

Hold, Hold fényes lánc

s

Méz, méz, méz, ter - mett méz,
 Ter-mett méz-nek ál - dott - sá - ga, le - hul - lott vi - rá - ga.
 Ez az ál - dott méz, mely min - den - re kész,
 Ha jót i - szunk be - lö - le, a tor - kunk - ra ér.

Mész, méz, méz
 (Mályinka – Borsod megye)

m

Süss ki, süss ki, jó ve - rő, Ne menj Ma - con - ká - ra,
 Mert Ma - con - kán Sót tör - nek, bor - sot tör - nek,
 Tök - vel ha - ran - goz - nak, I - bor - ká - val csönget - nek.
 E - redj fel az ég - be, Te - rit - se ki kö - pő - nye - get,
 Mondd meg A - pol - ló - nak,
 Ad - jon Is - ten jó me - le - get, Süss fel, nap,
 Szent György nap,
 A - mott van egy kis - bá - rány - ka, Majd meg - fagy!

Süss ki, süss ki jó verő

Egy szem borsót ül-tet-tem, meget-te a kis-ma-dár.
 —Hol az a kis-madár? —El - bújt a nagy fű-be.
 —Hol az a nagy fű? —Le-vág-ta a nagy kasza.
 —Hol az a nagy kasza? —Kert fe-le van a-kasztva.
 —Hol az a nagy kert? —El-é - get-te a nagy tűz.
 —Hol az a nagy tűz? —El-ol - tot-ta a nagy víz.
 —Hol az a nagy víz? —Megít - ta a kis bi-ka.
 —Hol az a kis bi-ka? —Le- vág-ta a nagy fejsze.
 —Hol az a nagy fej-sze? —Sa - rok-ban a he - lye,
 ku - korodj mel - le - je!

Egy szem borsót ültettem

Csí - cse - ri bos - só, kis - kos - só,
 fe - ke - te nyer - eg, fe - hér ló,
 bar - na le - gény, bar - na lány, u - gord át te a Gor - vát,
 bar - na le - gény, u - gord át, de te sző - ke, ne pró - báld,
 mert el - sza - kad a csiz - mád, meg - ver ér - te az a - nyád.

Csicseri borsó, kis korsó

Terítsd le a köpönyeged,
adjon Isten jó meleget!

Süss fel nap, Szent György nap

Bújj, bújj bukros

Süss ki, süss ki napocska

Hej koszorú, koszorú

„Május mosolygó, békák torkát megoldó” Madarak és fák napja Madárvédelem; Madárbarát Óvoda

36. Május 3. hete

Óvodánk Zöld ünnepei között rendezzük meg a Madarak és fák napját. Csatlakoztunk a Zöld óvoda és a Madárbarát óvodai programhoz is, melyek a madárvédelem mellett kiemelkedően jó lehetőségeket kínál a gyerekek nevelésében az óvoda nevelési programjának fejlesztésére, bővítésére. A programba tartozik a madáretetők folyamatos ellenőrzése, kihelyezése, odúk takarítása. Madáreselés folyamatos biztosítása, etetés, itatás, melyet a gyerekekkel közösen valósítunk meg. Növények, fák, virágok ültetése, azok folyamatos gondozása. Kis állatról gondoskodás. Esetünkben ékszerteknősről, /Ernökéről/ és akváriumban élő halakról beszélhetünk.

Mit kell tudni egy óvodásnak a madarokról és a fákról, melyek már ősidők óta itt vannak velünk? Madarak és fák napja alkalmából rendezett programon mindenki rácsodálkozhat ezekre a teremtményekre, új információhoz juthat az előadóktól, gyönyörködhet a madárhangokban, játszhat, és játszva tanulhat.

(Recsk)

...Évente egy nap szenteltessék a madarak és fák védelmében.”

Herman Ottó

Az emberek már ősidők óta különös vonzalmat éreznek a madarak és fák iránt. A „Madarak és Fák Napja” (május 10.) mégis az egész természet ünnepe, amikor mi, emberek azt ünnepeljük, hogy testvérei vagyunk minden élőlénynek a Földön. De nem csak ezen a napon kell gondolnunk a természetre. A hétköznapiakon is figyelniünk kell, „énekes” és „hallgató” társainkra.

A MADÁR - A szárnyas lények a világon mindenütt első sorban az éghez - az isteni szférához - tartoznak, ezért az égi lélek szimbólumai. Így van ez a magyar nép műveltségében is: a kereszténység előtti időkben a táltosok, sámánok lelke is madár képében szállt a túlvilágra megtudni a jövőt, vagy megküzdeni a rosszindulatú szellemekkel. A honfoglaló magyarok totemállata (az Árpád nemzetség állatőse) a turulmadár (valószínűleg valamely sólyomfaj) volt. Az eredetmonda szerint a nemzetség ősanját, Emesét turul termékenyítette meg. A madárlélek szimbólum jelölése jellemző a kereszténységben is, például a Szentlélek galamb képében jelent meg Jézus feje felett, mikor megkelesztelkedett. Az év madara 2017 a tengelic.

A FA - A fa a legősibb, az egész világon elterjedt, egyetemes növény-szimbólum. A fa az örök fejlődés és megújulás, a termékenység; a kiszáradt fa az elmúlás jelképe. A magyar népmesékben is gyakorta találkozunk vele: égig érő fa, aranyalma. Az életfa ágai az égi világba vezetnek, gyökerei az alvilágba nyúlnak; utat szimbolizál, amelyen a sámánok, mesehősök az égbe vagy alvilágba juthatnak. Az év fája 2017- vadalma- Malus Sylvestris. (Fülek)

A néphagyományok szerint az ünnep két napján régen mindenféle játékokat rendeznek- pünkösdi királyt, királynét választottak, akik egy évig viselhette a címet a közösség jutalmaként. Királynénak a legszebb lányt választottak.

Pünkösdkor a lányok fehér ruhába öltözve, fejükön rózsaszorúval, házról házra jártak. A ház előtt állva megkérdezték, hogy „szabad-e pünkösödlni”. Igenlő válasz esetén énekeltek, táncoltak, mondókáztak és telehintették a szobát virággal.

Óvodai munka: Mi is felöltöztettük a gyerekeket, virágfüzér volt a fejükön, kosarakban virágszirom és meglátogattuk a szlovák csoportokat, ahol énekeltünk, táncoltunk és együtt kimentünk körjátékokat játszani.

Időjósítás: Pünkösdi napi esésre ne várj áldást vetésre.

Ha pünkösdkor szép az idő, sok bor lesz.

Májusi eső aranyat ér, de a pünkösdi eső ritkán hoz jót.
(Székelyudvarhely)

Csengővár Óvoda Recsk Napsugár csoport (3-4 év)

Madarak és fák napja megrendezése az óvodában:

- vendég előadót hívtunk, aki élő madarat hozott,
- mesejelenetet adunk elő (Mese az eltévedt kisverébről), melyhez fejdíszeket készítettünk
- Meghívtunk előadókat, erdészeket, akik különböző fák ágait mutatták be a gyerekeknek. Beszéltek a fák védelméről, fontosságáról, hasznáról.
- Népi gyermekjátékokkal fűszerezve, sorversenyeket rendeztünk, gólya járást, béka ugrást utánozva.

Teendők, amit mi is megtehetünk a madarak és fák védelmében

Aki eddig nem tette, akkor most tegye meg a következőket:

- karózza ki a fiatal fákat,
- építsen odút, etetőt, ha van, takarítsa ki,
- tartsa számon a madarak étlapját:
Veréb, vadgalamb, cinke számára: napraforgómag, dió, rizs, köles, kendermag, dinnye- alma mag, lombos és tülevelű fák magvai, nem sózott szalonna.
Feketerigó számára: főtt hús, zöldség, burgonya.

Felhasznált dalanyag:

Zöld erdőben, zöld mezőben lakik
Tiszán innen, Dunán túl 99.old.

Elment a madárka
Tiszán innen, Dunán túl 43.old.

Erdő, erdő, erdő, marosszéki
A mi dalaink 67.old.

Szebb a páva, mint a pulyka

Tóthné: Tente baba, tente 73.old.
Ő, ha cinke volnék
Darnó László: Édesanyám rózsafája 11. old.

Gólya, gólya gilice
Lázár Katalin: Népi játékok 202/259

Iglice szívem
Selmeczi Marcella: Szedem szép virágom 82/65

Gólya viszi a fiát, majd eléri
Lázár Katalin: Népi játékok 107/83.

Gólya bácsi, gólya
Tóthné: Tente, baba, tente 79.old.

A gúnárom elveszett
Tóthné: Tente, baba, tente 77.old.

Héja, héja lakatos
Lázár Katalin: Népi játékok 117/105.

Nád a házam
www.youtube.com/watch?v=YdCJ_8R0q0Q

Madárka, madárka
Tiszán innen, Dunán túl 144.old.

Röpülj páva, röpj
Tiszán innen, Dunán túl 10. old

Egy gyenge kismadár
Tiszán innen, Dunán túl 153.old.

Zöld erdőben, sík mezőben
Miklós Márton: Édesanyám rózsafája.228/44.

Akkor szép az erdő
Tiszán innen, Dunán túl 95.old.

A tavaszi szép időnek
Tiszán innen, Dunán túl 94.old.

Madarak voltunk
Bújj, bújj zöld ág 42.,43.old.

Száll a madár ágról, ágra
Komáromi L.-né: Játékos Zenebona.107/90.

Fecskét láto
Komáromi L.-né: Játékos Zenebona 111.o. /97.

Néphiedelem:
Lázár Katalin: Népi Játékok 233/261.

Ha kakukkszót hallunk, megkérdezzük: „Kakukkmadár,
hány esztendeig élek?”
Úgy gondolták, hogy ahányat kakukkol, annyi évük van
még hátra.

Mese:
Mese az eltévedt kisverébről
mesejáték. Forrás: Itt a mese. 23. old.

Versek, mondókák:

Hannes Tuch: Az erdő fohásza
fordította: Fekete István

Vándor, ki elhaladsz mellettem, ne emelj rám kezet!
Én vagyok a tűzhelyed melege hideg, téli éjszakákon,
én vagyok tornácod barátságos fedele,
melynek árnyékába menekülsz a tűző nap elől,
s gyümölcsöm oltja szomjadat.
Én vagyok a gerenda, mely házad tartja,
én vagyok asztalod lapja,
én vagyok az ágy, melyben fekszel,
a deszka, amelyből csónakodat építed.
Én vagyok házad ajtaja,
bölcsőd fája – koporsód fedele.
Vándor, ki elmegy mellettem, hallgasd a kérésem: Ne bánts!

Iskola az erdőben
(Madárné Gyurján Ildikó: Madarak és fák napja 6. old.)

Az erdei iskolában
Vén bagoly a tanító,
Oda jár az őz, a szarvas,
Nyúl, mókus, meg a sündisznó.

Áhitattal körülállják
És a mestert figyelik,
Mert őket a tudományra
Mindig baglyok nevelik.

Jókai Mór: Ültess fát!
Madárné Gyurján I: Madarak és fák napja 15. old.

Ültess fát!
Hogyha másért nem, lombot ad.
Árnyékában megpihenhetsz,
Gondot ő visel reád.

Jó tavasszal nyit virágot:
Messze érzed illatát,
Kis madárka száll reája:
Ingyen hallhatod dalát.
Ültess fát.

Erre kakas, erre tyúk...
Erre van a gyalog út,
Erre ki, erre be,
Erre kanyarodjunk be.

Lázár Katalin: Népi játékok... 122/116.

Alkalmazott zenei készségfejlesztési módszer:

- Daltanítás hallás után
Eresz alól / Gólya, gólya gilice / Iglice szive
- Dalisméltás
**Fecskét látok / Gólya bácsi, gólya...
Kis kacska fürdik...**
- Ritmuskészség fejlesztés
Tempótartás, egyenletes lüktetés mondókára.
Madarak voltunk, földre szálltunk,
búza szemet csipegettünk,
mondd meg nekem te, hányat mondasz te...
Akire mutat, mond egy számot, annyit lehet pl. tapsolni.

- Hallásfejlesztés
Madárhangok hallgatása CD-ről. A projekt napra meghívott erdész, madárhangokat hallatott a szájával, amit a gyerekek hallás után, próbáltak fölismerni és utánozni.
Különböző hangszerek, eszközök, amivel hangot lehet kiadni /kulcscsomó, pohár és kanál, papír, amit összegyűrünk, fakockák, csörgő, kanál fazék, csengettyű stb./
- Zenehallgatási készség fejlesztés
Erdő, erdő, erdő / Egy gyenge kismadár / Madárka, madárka / Az árgyelus kismadár...
A két óvónő együtt éneklésével zenei és esztétikai élmény nyújtása
- Együtténeklés
Nád a házam teteje... / Eresz alól fecske fia...
A közös énekléssel közösségi nevelés fejlesztése, hangulat növelő hatást érünk el vele.

Gyermekjátékok:

Kiskanál- nagykanál
Játékok kint és bent... 32/30.

Madárfogó
Játékok kint és bent... 38/36.

Verébjáték
Játékok kint és bent... 61/59.

Hosszú lábú gólya bácsi
helyi forrás

Kakaskergető
Karlóciné K. M. Kisgyerm. ját... 33/5.

Verebes
helyi forrás

Galamb-sánta róka fogócska
Játékok kint és bent... 20. old.

Játékok leírása:

Madárfogó:

A gyerekek a kismadarak, a karikák a fészkek, minden kismadár egy – egy fészkekben helyezkedik el. A játék elején kijelölünk egy fogót, ő a sólyom. A kismadarak közül is kijelölünk egyet, ő a madárfióka. A sólyomnál és a madárfiókánál nincs karika. A megadott jelre a sólyom üldözni kezdi a madárfiókát a fészkek között, a fióka úgy menekülhet meg, ha egy fészekbe bebújik és az ott lévővel helyet cserél. Ilyenkor az eddigi fészeklakó lesz a menekülő. menekülés közben ő is bármelyik fészekbe bebújhat. Ha a sólyomnak sikerül a menekültöt a fészkek között megfognia, szerepcserére kerül sor, a menekülőből lesz a sólyom.

Verebes

Két nagy kört rajzolunk. Ezek a gyümölcsös kertek. A két nagy kör között állnak a pásztorok /2, 3 gyerek/. A verebek a versikét ismételve két lábon be-beugrálnak a kertbe: *Megérett a cseresznye, Nem kell nekünk legyecske!*
A kertben szökdécselve, kétszer- háromszor elisméltik a mondókát, majd ugyancsak két lábon ugrálnak a másik kertbe. Akit a pásztorok elfognak, pásztorrá válik.

Hosszú lábú gólya bácsi

A játéktérre minél nagyobb kört használunk, annál jobb. A kör közepén áll a békákra vadászó gólya. A békák a körön kívül állnak, onnan bosszantva a gólyát mondják: *Hosszú lábú gólya bácsi, Mit tetszik ma vacsorázní?*
Békahúst? Brekeke. Ugye milyen jó lenne?
Közben a békák átmerészkednek a tóba, vagyis át-átfutnak a körön. Akit elkap a gólya, az lesz az új játék gólyája, vagy az is gólyává változik.

Kakaskergető

A gyerekek kézen fogva körbe állnak, ők a kakasok. Középen áll a kakaskergető. A kör jelre indul egy irányba, a vers ütemére lépnek.
*„Sűrű erdőcske ritka mezőcske,
hess ki kakas, másé, hess ki kakas másé.”*
Az utolsó szó kimondása után a kör megszakad, a gyerekek

szétszaladnak. Akit a kakaskergető megfog az lesz az új kakaskergető.

Verébjáték:

A földre kötélből kört alakítunk, ebbe rakjuk a madáreséget, a vadgesztenyét. A körben áll egy gyerek, ő a ragadozó madár. A többi gyerek játssza a verebeket. A verebek próbálnak eséset gyűjteni, miközben a ragadozó madár megpróbálja őket megakadályozni őket úgy, hogy hozzájuk ér. Akit így megcsíppent, annak vissza kell tennie az eséset. A ragadozó csak a körön belül mozoghat. A játékot addig játsszuk míg, el nem fogy az összes esés.

Kiskanál-nagykanál...

A játékot ezzel a mondókéval kezdjük: „Kiskanál, nagykanál, az erdőben kismadár, minden gyermek így csinál...” Az „így csinál” után különböző utasításokat adunk a gyerekeknek, s nekik végre kell hajtani azokat. A feladat bármi lehet, mely az életkori sajátosságoknak megfelel.

Galamb- sánta róka fogócska...

Egy gyerek lesz a sánta róka, fél lábon ugrál a teremben. A többiek a galambok, akik guggolva haladhatnak, közben a kezükkel úgy mozognak, mintha az a szárnyuk lenne, és így repülnének. A rókának egy lábon ugrálva kell megfognia a galambokat, akit megfog, rókává válik. A játék addig tart, amíg el nem fogynak a galambok.

Alkalmazott népi kismesterség bemutatása, a produktum készítésének a módja:

- Béka készítése papírhajtogatási technikával.
 - Gólya és fecske készítése különböző technikákkal.
- Előre kivágott sablonokkal dolgoztunk, összeállítottuk és összetűztük a formákat, használtunk ollót, filctollat és ragasztót is.

Daxner Utcai Óvoda Fülek Cica csoport (5-6 év)

Beszélggettünk arról, hogy miért fontos a természet védelme. Képeket, könyveket nézegettünk madarokról, fákról. Plakátot készítettünk, megismerkedtünk a témához kapcsolódó dalokkal, vertsekkkel, mondókákkal, mesékkal, szó-lásokkal. Gyönyörködtünk a zöldellő fákban, a fák lombjain átszűrődő fényekben. Megfigyeltük az óvoda udvarán található fákat, bokrokat, megneveztük azokat. Megbeszéltük mi a különbség a fa és a bokor között. Megbeszéltük

mi szükséges a fejlődésükhöz, mely fák lombhullatóak és melyek örökzöldek. Megfigyeltük az óvoda udvarán lévő madarakat- megneveztük őket- feketeigó, veréb- hallgat-tuk csicsergésüket. Megnéztük séta során a városban lévő gólyafészket, a benne lévő gólyákat. Madártollakat gyűjtöt-tünk, összehasonlítottuk azokat.

Rajzoltunk, festettünk, különböző technikákkal készitet-tünk fákat, bokrokat, madárfészket, madarakat, pillangó-kat, bogarakat. Főzött gyurmából madarakat formáztak. Az elkészült madarakat felakasztgattuk az ágakra - a csoport-szoba dísz lett. A fából varázserdőt készítettünk.

Felhasznált dalanyag:

Fecskét látok
Pelle Andrea: Sej, Bást falu sáros - medvesalji népdalok

Héja, héja
Gólya, gólya gilice
Szarkatánc
Vékony vászon lepedő
Erdő mellett nem jó lakni

Csúfoló

Aladár, neked tojik a madár.

Találós kérdések

Merre repül a legtöbb madár?
a csőre után

Milyen madár van legtöbb a világon?
kétlábú

Fejsze nélkül, kéz nélkül, takaros kis ház épül?
madárfészek

A legillelmesebb madár, a saját házába is bekopog?
harkály

Kipp- kopp, kopogok, mondd meg ki vagyok ?
harkály

A kertészek várnak, gyógyítom a fákat.
harkály

A tavaszt vidámitom, a nyarat hütöm, az őszt etetem, a telet fütöm.
fa

Koronás de nem király, még csak nem is hercegnő, törzse vastag, ága sok, évek alatt nagyra nő.
fa

Szólások és közmondások

Ezzel egy madár se lakna jól
Nagyon kevés ennivaló

Hol jársz itt, ahol még a madár se jár?
Hogy kerülsz ide

Ritka madár
Nagy ritkaság

Úgy lop, mint a szarka
Mindent elemel, ami csak a keze ügyébe kerül

Olyan a feje, mint egy szarkafészek
Bozontos, fésületlen a haja
Nyesés nélkül a fa nem nő szépen
Mindenkit lehet nevelni

Hallgat, mint a fa
Némán hallgat
Úgy fekszik, mint egy darab fa
Mozdulatlanul, szótlanul fekszik

Alkalmazott zenei készségfejlesztési módszer:

- Daltanítás hallás után

Fecskét látok / Héja, héja / Gólya, gólya gilice
Ritmuskészség fejlesztés

Szarkatánc

A gyerekek körben állnak. Elénekeljük a dalt - *Vékony vászon lepedő... és közben egy labdát adogatunk körbe a dal lüktetésének megfelelően. Aki megkapja a labdát, az rugózik a térdével majd továbbadja a labdát a következőnek.*

Madarak

A gyerekek három csoportra vannak osztva. Egyik csoport a varjak, másik a gólyák, harmadik a verebek csoportja. Minden madár a saját hangján szólal meg.

Varjak kár, kár, kár (tá / tá / tá)
Gólyák ke-lep, ke-lep, ke-lep (tá-tá / tá-tá / tá-tá)
Verebek csip-csip-csip-csip, csip-csip-csip-csip,
csip-csip-csip-csip
(ti-ti-ti-ti / ti-ti-ti-ti / ti-ti-ti-ti)

- Hallásfejlesztés

Xilofon

Különböző méretű, vastagságú és fajtájú fadarabokat gyűjtünk össze. Megkopogtatjuk őket ugyanazzal a bottal. Meghallgatjuk milyen a hangjuk - milyen különbségek vannak a hangok között. Egymás mellé rakjuk őket és eljátszuk a hangskálát, majd összekötjük őket és különböző ritmust próbálunk játszani rajta. - Magas és mély hangok megkülönböztetése.

Különböző **madarak hangját hallgatjuk** meg CD-ről, a gyerekek feladata megkülönböztetni a magas és mély hangon megszólaló madarat. Magas hangra lábujj-hegyre állnak, mélyebb hangra leguggolnak.

- Zenehallgatási készség fejlesztés

A gyerekekkel részt vettünk a zeneiskola koncertjén. Különböző hangszerekkel ismerkedtek a gyerekek - megtanulták a nevüket furulya, zongora, gitár, fuvola,

klarinét, szaxofon, szintetizátor, dob, harmonika. Láthatták, hogyan kell megszólaltatni, hallhatták élőben a hangjukat, összehasonlították azokat. Beszélgettünk arról is, hogy ki milyen hangszereken szeretne majd megtanulni játszani. Meghallgattunk Vivaldi Négy évszak című művéből a Tavaszt. Később beszélgettünk a benyomásaikról, mit hallottak a darabban, mi jutott eszükbe a zene hallgatása közben. Megnéztük a darabot videón is- megbeszéltük később milyen hangszerek játszottak.

<https://www.youtube.com/watch?v=e3nSvliBNFo>

- Egyéb:

Erdő mellett nem jó lakni - ének és tánc

A gyerekek szétszóródva állnak a teremben és éneklük a dalt - ők a fák. Egy gyerek a favágó, aki a többiek között sétál. A „Tizenhárom ölet”-re a favágó párt választ magának és azzal forog, a többiek tapsolnak. A favágó szerepet cserél a kiválasztott gyerekekkel.

Játékok:

(Ág Tibor: Ki játszik ilyen?)

Saskergető

A gyerekek körben állnak. A körön belül 2-3 gyerek a liba. A körön kívül a kör mozgásával ellentétesen szárnyát libegtetve száll a sas. A dalt mindenki éneklük. A dal végén a sas bemegy a körbe. A gyerekek felemelt karral segítenek a libának menekülni, úgy hogy a sast nem engedik ki. Ha a sas elfog valakit az kiáll a játékból- a mi változatunk, a megfogott liba lesz a sas.

Gólya, gólya haza szállj

A gyerekek nagy körben guggolnak, ők a békák. A nagy kör közepére egy kisebb kört húznak, abban áll a gólya fél lábon, és várja, hogy a békák közeledjenek. A békák először csak kuruttyolnak és brekegnek, majd énekelve körülugrálják a gólyát. Az ének végén a gólya igyekszik egyet elfogni közülük. Akit megfog, az lesz gólya a következő játékban.

Alkalmazott népi kismesterség bemutatása, a termék készítésének a módja:**Recefice készítése**

A recefice egy rovátkolt fa, amit egy másik kis fával lehet rezegtetni. Száraz bürokszár egy részét hosszában kivágják, ovális alakban, majd a széleket bemetszik, kis "recéket" csinálnak rá. Keményfa pálcát kell a recéken húzogatni keresztben, és úgy ad hangot. A hajadon lányok „zenéltek” régen ezzel, mert a recefice hangja vonzza a békákat, amit ha a lányok megcsókolnak, királyfivá változik.

Ficánka Napköziotthon Székelyudvarhely Csiga-biga csoport (5-6 év)

Alkalmazott zenei készségfejlesztési módszer (írjon példát, ha alkalmazta valamelyiket):

Ritmuskészség fejlesztés

Példa:

Piros pünkösdi napján, mindenképp újulnak,
A kertek, a mezők virágba borulnak.

Milyen konkrét játékok kerültek bemutatásra? Írja le a játék tartalmát, szabályait, bemutatásának módját!

Mozgásos játék: Pünkösdi rózsák

A gyerekek körben állnak, és kiválasztanak valakit maguk közül pünkösdi rózsának. Egy gyerek, aki az ajtó mögött várakozik, nem tud erről.

- Cincin, ki van odakint?
- Angyal két csillaggal.
- Mit akar?
- Aranyliliomot.
- Még nem virít.
- Cincin, ki van odakint?
- Ördög, vasvillával.
- Mit akar?
- A pünkösdi rózsát.
- Itt virít!

Akkor aztán megpróbálja elkapni azt a gyereket, akit a többiek kiválasztanak öggy, hogy rámutatnak.

Alkalmazott népi kismesterség bemutatása, produktum készítésnek módja:

Pünkösdi rózsák papír zsebkendőből

1 csomag színes papír zsebkendő

1 db zöld színű zsenília szál

A papírzsebkendőket terítsd ki, és a hajtások mentén vágd nyolc egyenlő darabra

Hajtogasd össze a darabokat a szélesebb oldalukon harmonikászerűen

A harmonikára hajtott darabok végeire vágjunk pár cakkot az ollóval, vagy egyszerűen kerekítsük le a sarkokat

Fogjuk össze a darabokat középen a zsenília szálal. Jól szorítsuk rá és a rövidebbik végét sodorjuk a hosszabbikra, ami a szára lesz a virágunknak.

Most fejtük szét óvatosan a papír zsebkendő rétegeit és alkítsuk ki szépen a pufi rózsáinkat.

Kották

mi

Gó-lya bá- csi, gó-lya hol jár- tál az- ó- ta?
A ten- ge- ri tó- ba. Mi- vel jöt- tél ha- za?

Síp- pal, dob- bal, ná- di he- ge- dű- vel.

Gólya bácsi, gólya

dó népdal

Nád a há - zam te - te - je,
 Rá - szál - lott a ci - ne - ge.
 Hess le ró - la ci - ne - ge,
 Le - sza - kad a te - te - je.

Nád a házam teteje

Parlando, elbeszélve

1. Ma - dár - ka, ma - dár - ka,
 Csá - cso - gó ma - dár - ka,
 Vidd el a le-ve-lem, vidd el a le-ve-lem,
 (z)

Madárka, madárka

Fecs - két lá - tok, szep - lőt há - nyok.

Fecskét látok

$\text{♩} = 60$

1)

Ak-kor szép az er - dő, mi-kor zöld, mi-kor a vad-ga-lamb ben-ne költ.

7

A vad-ga-lamb o - lyan, mint a lány, fáj a szí-ve a le - gény u-tán.

Akkor szép az erdő

Hé-ja, hé-ja, vas - la - pát, ott-hon van - e nagy - a - pád?

Ott-hon bi-zony, mit csi-nál? Has-ra fek-szik, úgy du-dál.

Héja, héja vaslapát

Gó-lya, gó-lya, gi - li - ce, mi - től vé - res a lá - bad?

Tö-rök gye-rek meg-vág - ta, ma-gyar gye-rek gyó-gyít - ja,

síp - pal, dob - bal, ná - di he - ge - dű - vel,

csi-csis - gas - sa, bu-jús-gas - sa, tó - ba már-to - gas - sa.

Gólya, gólya, gilice

$\text{♩} = 72$

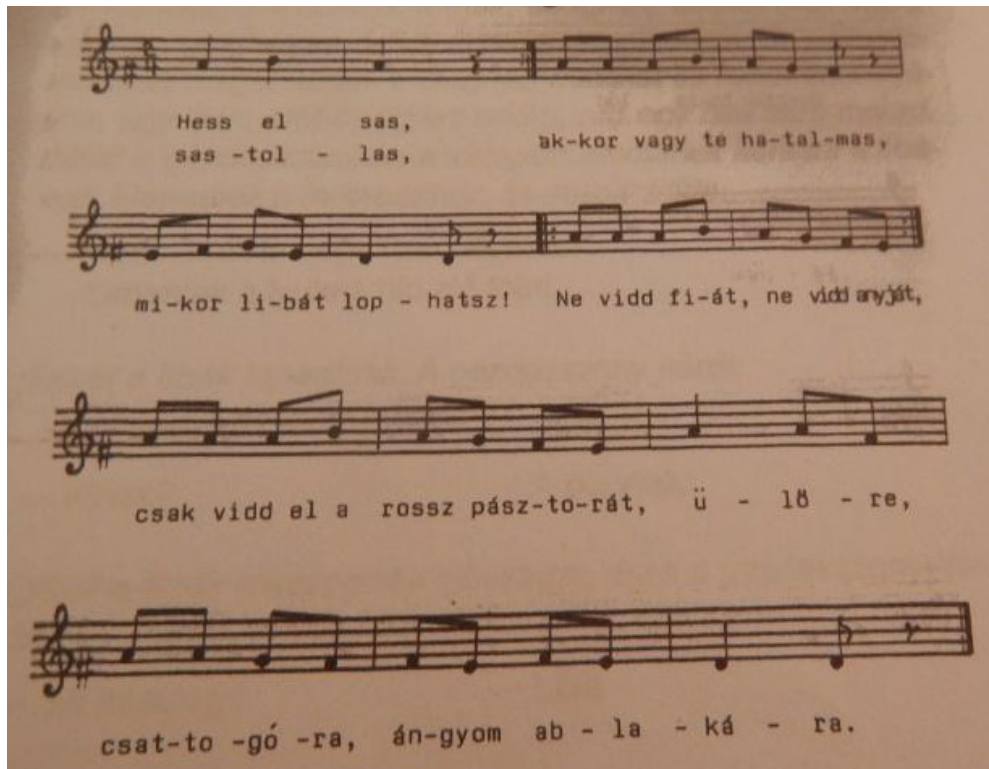
1)

Er - dő mel - lett nem jó lak - ni, mert sok fát kell ha - so - gat - ni,

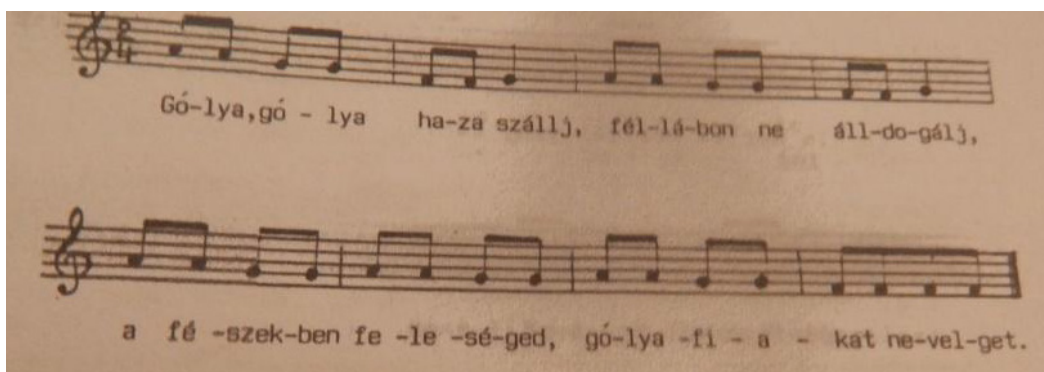
5

ti-zen-há-rom ö - let meg egy fe - let, ö-lél-jen meg en - gem, a - ki sze - ret.

Erdő mellett nem jó lakni

Saskergető

Gólya, gólya haza szállj

Röpülj páva, röpülj

„Május mosolygó, békák torkát megoldó”
„Piros pünkösdi napján”
 Pünkösddőlő – népi gyermekjáték

37.
 Május 4. hete

A pünkösdi éppúgy mozgó ünnepünk, mint a húsvét, sőt az utóbbi határozza meg, hogy melyik napra esik. A „pentekosz”(jelentése: ötvenedik) görög szóból ered, ugyanis egészen pontosan húsvét után 50 nappal ünnepeljük pünkösdt. Nyárhívogató ünnep. Magyarországon is ősi tavasz végi, nyarat köszöntő ünnep, a legszebb tavaszi ünnepek egyike.

„Rövid, mint a pünkösdi királyság.”A pünkösdi király minden lakodalomra, minden mulatságra hivatalos volt, s egy évig ingyen ihatott a kocsmában.

Egyes helyeken gyermekek közül, máshol fiatal leányok, legények közül választottak. Kiskirálynénak a legszebb lányt választották. A királyi pár virágokkal feldíszítve körbejárta a falut, várost. Pünkösdi király-királyné választó játékaikban megjelennek állandósult motívumok, pl., hogy a királyné néma szereplő, s általában megpróbálják megnevetetni, de neki még mosolyognia sem szabad.

Az ünnep jelképei közé tartozik a rózsza és a zöld ág. (Recsk)

A néphagyományok szerint az ünnep két napján régen mindenféle játékokat rendeznek- pünkösdi királyt, királynét választottak, aki egy évig viselhetette a címet a közösség jutalmaként. Királynénak a legszebb lányt választottak. Pünkösdkor a lányok fehér ruhába öltözve, fejükön rózsakoszorúval, házról házra jártak. A ház előtt állva megkérdezték, hogy „szabad-e pünkösdielni”. Igenlő válasz esetén énekeltek, táncoltak, mondókáztak és telehintették a szobát virággal.

Óvodai munka:

Mi is felöltöztettük a gyerekeket, virágfüzér volt a fejükön, a kosarakban virágszirom, és meglátogattuk a szlovák csoportokat, ahol énekelünk, táncoltunk és együtt kimentünk körjátékokat játszani.

(Fülek)

Óvodánkban fontosnak tartjuk a hagyományok ápolását, amihez hozzátartozik a népviseletünk ismerete, székely ruhánk használata. Mivel a csoportunk vegyes csoport, és nagyrészt 3 év körüli gyerekekből tevődik össze, úgy gondoltuk, hogy megkérjük azokat a gyerekeket, akiknek van székely ruhájuk, hozzák el az oviba és öltözzenek fel bele, hogy a többieknek megmutathassuk ezt a csodálatos viseletet, és ők is felpróbálhassák, ha kedvük van hozzá.

A székelyruhás délelőttünk nagyon jól sikerült, annál is inkább, mivel megkértünk egy szülőpárt, hogy ők is öltözzenek viseletbe, ezenkívül népdalokat hallgattunk és táncoltunk is.

A gyerekeknek nagyon tetszett, jól érezték magukat a nap folyamán.

A székely viselet legtöbb eleme más magyar viseletekben is megtalálható, sajátos jellemzője a háziszöttek anyagok nagy jelentősége. (Székelyudvarhely)

**Csengővár Óvoda Recsk
 Napsugár csoport (3-4 év)**

Felhasznált dalanyag:

- Meghozta az isten piros pünkösdi napját...
 F: Gyermekdalok ünnepekre 193/237.
- Kinyílt a rózsza...
 F: Tiszán innen, Dunán túl 7. old.
- Mi van ma , mi van ma, piros pünkösdi napja...
 F: Gyermekdalok ünnepekre 27. old.
- Én kicsike vagyok...
 F: <http://mary-ann.lapunk.hu/?modul=oldal&tartalom=1160485>
- Itt ül egy kis kosárba...
 F: Lázár Katalin: Népi játékok...193/237.
- A pünkösdi jeles napján...
 F: Gyárfásné K E: Színes kalendárium 56.
- Tavaszi szél...
 F: A mi dalaink 134. old.
- Mit játszunk lányok...
 F: Lázár Katalin: Népi játékok...108/107.
- Most viszik, most viszik...
 F: Miklós Márton: Édesanyám rózsafája 9/1.
- Lányok ülnek a...
 F: Tiszán innen, Dunán túl 93.o.
- Koszorú, koszorú...
 F: Tóthné P. Marianna: Tente baba, ten. 145.old.
- Beültettem kiskertemet a tavasszal
 F: Miklós Márton: Édesanyám rózsafája... 12/4.
- A legények regimentje...
 F: Miklós Márton: Édesanyám rózsafája... 13/5.
- Aki szép lányt akar venni...
 F: Tiszán innen, Dunán túl 145. old.
- Tizenhárom fodor van a...
 F: Tiszán innen, Dunán túl 149. old.
- Farkas Ilka bő szoknyája...
 F: Tiszán innen, Dunán túl 69. old.
- Láttál-e már...
 F: Törzsök Béla: Zene hallg.. az óvodában 57/50.

Mondókák:

Szálljon erre a házra az Isten áldása,
 mint pünkösdi harmat a piros rózsára.
 Piros pünkösdi napján mindenek újulnak,
 A kertek a mezők virágba borulnak.
 Nem anyától lettem, rózsafán termettem,
 Piros pünkösdi napján, hajnalban születtem.

Kikiáltó:

- Aki nem tud táncolni, menjen haza aludni!
Forrás: Játék és tánc 39. o.
- Lám én tudok táncolni, itt maradok mulatni!
- Pünkösdrózsa, pipitér
Forrás: Kerek egy esztendő Tavasz 233. o.
- ez a kislány választ kér.
- Azért varrták a csizmát,
(http://varazskastely.blog.hu/2011/05/12/azert_varrtak_a_csizmat)
hogy táncoljunk benne,
ha rongyos is, foltos is,
illik a tánc benne.
hej guci, gala guci, ki-gu-ba

Alkalmazott zenei készségfejlesztési módszer:

- Daltanítás hallás után
**Meghozta az Isten
Most viszik, most viszik
Lányok ülnek a toronyban**

- Dalisméltás:
**Koszorú, koszorú
Én kicsike vagyok
Mit játszottunk lányok**
- Ritmuskészség fejlesztés
Kiscsárdás lépés gyakorlása.
„Rajta” vezényszóra, balra kezdve – egyet balra, egyet jobbra, először körben állva, majd párokba rendeződve, az „**Azért varrták a csizmát, hogy táncoljunk benne...**” kezdetű mondókára, vagy a „**Két szál pünkösdrózsa...**” kezdetű énekre táncolják a gyerekek.

- Hallásfejlesztés
Ismerjük fel a különböző hangszereket hangzásuk alapján!
Használjuk az informatika eszközeit!
Népi hangszerek pl. furulya, citera, köcsögduda, hegedű.
- Zenehallgatási készség fejlesztés
Mi van ma, mi van ma... / A pünkösdi rózsza... / Itt ül egy kis kosárba...
- Együtténeklés
Farkas Ilka bő szoknyája... / Tizenhárom fodor van...

Gyermekjátékok:

Kakasviadal...

Karlóciné: Kisgyermekek játékos könyve 166/152.

Húzz el, ha tudsz!

Karlóciné: Kisgyermekek játékos könyve 168/154.

Golyózás...

Lukács-Ferenc É.: Kerek egy esztendő Tavasz 262. old.

Karikahajtós játék...

Lukács-Ferenc É.: Kerek egy esztendő Tavasz 262. old.

Karikapörgetés...

Lukács-Ferenc É.: Kerek egy esztendő Tavasz 263. old.

Lovas játék...

Lukács-Ferenc É.: Kerek egy esztendő Tavasz 263. old.

Pünkösdlő...

Gyopáros I. Zsuzsa-Horváth Zoltánné.
Néphagyományaink 28-29. old.

Játékok leírása:

Karikapörgetés

Kör közepén állva valaki megpörgeti a karikát és mondja:

Pörögj, pörögj karika,

kapjon el a (pl.) Marika! (Valakinek a nevét mondja)

Aki meghallja a nevét, annak el kell kapnia a pörgő karikát, míg az le nem esik a földre.

Golyózás

A gyerekeknek el kell találniuk a nemezlabdájukkal a „golyó”-t, és akkor zsetont kapnak. Aki a legtöbbet összegyűjti, az lesz a győztes.

Karikahajtós játék

Két gyermek áll egymással szemben, néhány lépésnyire. Egyikük kezében karika, amit egy jól irányzott lökéssel a társához gurít. Ha nem ér oda, a fogadó gyerek utána fut és helyére viszi, ahonnan már ő gurítja el. Így karikáznak ide-oda. Aki akarja, egyedül is hajthatja a karikát úgy, hogy fut vele és közben a kezével vagy egy bottal hajtja.

Húzz el, ha tudsz!

Két gyermek egymással szemben áll. Kiteszik jobb lábukat, és azt kívülről összeérintik. Jobb kézzel kezét fognak, és „Rajt” szóra egymást húzni kezdik. Igyekszenek egymást az

álló helyzetéből kibillenteni. Aki elesik, elveszíti a játékot, a győztes új társat választ.

Pünkösdlő

Lányok egyesével jönnek be, tánclépéssel körbejárnak

Lányok: Mi van ma...(ének)

Legények jönnek tánclépéssel és énekkel.

Legények: Lányok ülnek a...(ének, tánc)

Megállnak a másik oldalon szemben a lányokkal

Fiúk: Szép jó reggelt!

Lányok: Jó reggelt legények!

Fiúk: Eljöttünk királynét választani!

Lányok: Csak tessék, csak tessék!

A fiúk kiszámolnak egy lányt, majd hívják

Fiúk: Gyere elő te szép lány! Mit ettél ma?

Lány: Sós kenyeret.

Fiúk: Mit itált ma?

Lány: Hideg vizet.

Fiúk: Min állsz?

Lány: Cserépen.

Fiúk: Min lebegsz?

Lány: Levélen.

Fiúk: Nézz az égre!

Lány: Nem nézek!

Fiúk: Lépj a földre!

Lány: Nem lépek!

Ekkor a fiú odakocintja a fejét a lányéhoz, az elneveti magát.

Fiú: Nevettél, nem vagy királyné!

Az egész párbeszédet megismétlik egy másik lánnyal, az nem nevei el magát.

Fiú: Kiállottad a próbát, királyné vagy!

A fiúk hozzák a koszorút, a királyné fejére teszik.

A lányok körbetáncolják a koszorúzást, a Koszorú, koszorú... c. dalra. Lányok kiszaladnak, kendőt hoznak, kiskirályné fölé tartják, s elindulnak vele körbe.

Mind: Dicsértessék a Jézus Krisztus! Szabad-e kiskirálynét járni?

Válaszolók: Szabad, szabad!

Ének: Meghozta az Isten...

Kiskirályné:(leguggol, majd felállva énekl a második szakaszt) – Én kicsike vagyok...

Ráterítik a terítőt a kiskirálynéra, magasba emelik

Mindenki: Ekkora legyen kendtek kendere!

Mindannyian visszaállnak az eredeti helyükre: az A pünkösdi rózsza...kezdetű dalra.

Lányok: Válasszunk pünkösdi királyt!

Ki a legmagasabb legény? Álljon ide!

Ketten is jelentkeztek.

Lányok: Kakasviadallal döntsük el! – (a játék leírása megtalálható az anyagban)

Eldőlt, ki a győztes!

Mindannyian harsogják: Éljen a pünkösdi király! Táncoljunk! (Mindenki párba áll, egyszerű csárdáslépéssel táncolnak az „A pünkösdi rózsza” kezdetű dalra, majd levonulnak a színről.

Kakasviadal:

A gyerekek körbe állnak, kettő gyerek a kör közepén szembe fordul egymással. A mérköző felek karba fonják a kezüket a mellükön, egyik lábukat felhúzzák, mint a gólya. „Rajt” vezényszóra fél lábon ugrálva egymásnak mennek, és az összevont karokkal lökdösik egymást. Hol összemennek, hol szét, hogy új erőre kapva megint meglökjék egymást.

Aki kettőjük közül előbb teszi le a földre a felhúzott lábát, az veszítette el ezt a menetet. Több menetből is állhat a mérkőzés, aminek eredményeit összeszámoljuk, hogy megtudjuk, ki lett a győztes.

Lovas játék

„Ülj, komám, a vasderesre, Kondorosra, Kenderesre!

Így talán szaporán, eljutunk majd a hátán.

A gyerekek két szemközti sorban állnak, ők a pünkösdi rózsák. Középen áll a ló és a hajtó. A ló igyekszik „letiporni a rózsákat”, a hajtó a kantárral (ugrókötéllel) akarja visszafogni. A virágoknak ellépni nem szabad, csak hajladozni. Ahány rózsát megérint a ló a versike alatt, az mind leguggol. A végén számolunk, az győz aki a legtöbb rózsát megérinti.

Alkalmazott népi kismesterség bemutatása, a produktum készítésének a módja:

Virágokból, elsősorban margarétából koszorúkészítés fennállal;

A fonás technikájának bemutatása a gyerekeknek. Három szár közül mindig a szélsőket felváltva beemeljük középre, és mindig fogunk hozzá még egy újabb szál virágot.

Koronák, párták készítése papírból;

A koronát formázó papírsablon átrajzolása, kivágása. A fej körfogatának lemérése, és a kivágott korona összeragasztása a megfelelő méretnél.

Gyöngyfüzés;

Különböző nagyságú színes gyöngyökből nyakláncok, karfűzők készítése.

**Daxner Utcai Óvoda Fülek
Baglyocska csoport (4-5 év)**

Felhasznált dalanyag:

A pünkösdi rózsza kihajlott az útra
Gyermekek dalok ünnepekre 28. old.

Két szál pünkösdrózsa
Tiszán innen, Dunán túl 132. old.

Időjóslás:

Pünkösdi napi esésre, ne várj áldást vetésre.
Ha pünkösdkor szép az idő, sok bor lesz.
Májusi eső aranyat ér, de a pünkösdi eső ritkán hoz jót.

Alkalmazott zenei készségfejlesztési módszer:

Ritmuskészség fejlesztés

Piros pünkösdi napján, mindenképp újulnak,
A kertek, a mezők virágba borulnak.
A mondóka ütemének érzékeltetése.

• Hallásfejlesztés

A pünkösdi rózsza kihajlott az útra

• Együtténeklés

Két szál pünkösdrózsa

Pedagógiai módszerek:

- Beszélgetés
- Magyarázat
- Gyakorlás
- Közös és egyéni munka

Játékok:

Pünkösdi rózsza...
Lukács-Ferenc É.: Kerek egy esztendő Tavasz 262. old.

A pünkösdi rózsza kihajlott az útra

Pünkösdi rózsza

A gyerekek körben állnak, és kiválasztanak valakit maguk közül pünkösdi rózsának. Egy gyerek, aki az ajtó mögött várakozik, nem tud erről.

- Cincin, ki van odakint?
- Angyal két csillaggal.
- Mit akar?
- Aranyliliomot.
- Még nem virít.
- Cincin, ki van odakint?
- Ördög, vasvillával.
- Mit akar?
- A pünkösdi rózsát.
- Itt virít!

Akkor aztán megpróbálja elkapni azt a gyereket, akit a többiek kiválasztanak úgy, hogy rámutatnak.

A Pünkösdi rózsza kihajlott az útra – párcserélő játék

A kör jobbra haladva járta. Közepén egy gyerek állt. Amikor odaértek, hogy: „akit szeretsz kapd be” a körből egyet kiválasztott, akivel táncolt, majd szerepet cseréltek.

Alkalmazott népi kismesterség bemutatása, a termék készítésének a módja:

Pünkösdi rózsza készítése papírzsebkendőből:

Anyagszükséglet:

10 db színes, három, vagy több rétegű papír zsebkendő
1 db zöld színű zsenília szál

- A papírzsebkendőt kiterítjük, a hajtások mentén 8 egyenlő darabra vágjuk. (kb. 4x10 cm-es darabokra)
- Összehajtogatjuk a darabokat a szélesebb oldaluknál harmonikászerűen.
- A harmonikára összehajtott darabok végeire pár centis cakkot vágunk, vagy egyszerűen csak lekerekítjük a sarkokat.
- A darabokat összefogjuk a közepén a zsenília szálal. Jól összeszorítjuk, és a zsenília rövidebb véget rátekerjük a hosszabbra, ez lesz a virág szára. Ha fel szeretnénk függeszteni a bazsarózsa fejeket, akkor a zsenília szál helyett szalagot is használhatunk.
- A papír zsebkendő rétegeit óvatosan fejtük szét, és alakítsuk ki a pufi kis rózsákat.

A vállalkozó kedvűek meg is színezhetik a papírzsebkendőt. Pl. ha rózsaszínű papírzsebkendőnk van, akkor a felvágott darabok középső 4 cm-ét pirosra színezhetjük híg vízfestékkel. Vagy ha sárga, akkor rózsaszínre. Száradás után a munkát folytatjuk a leírtak szerint. Így nagyon különleges, természetes hatású virágok készülhetnek.

Ficánka Napköziotthon Székelyudvarhely Csiga-biga csoport (5-6 év)

Alkalmazott zenei készségfejlesztési módszer

- Daltanultás hallás után:
„Édesanyám, kedves anyám...”
- Ritmuskészség fejlesztése: a mondóka, és dal ritmusának tapsolása, dobantás, diók összeütögetése, ritmushangszerek megszólaltatása,
- Hallásfejlesztés: dalfelismerő játékokkal, dallambújtatással/jól ismert dalok/
- Zenehallgatási készség fejlesztése: a témához illő dalok meghallgatása Cd hangzóanyag, óvónő dala, gyerekek egyéni éneklése
- Együtténeklés: tanult dalok közös éneklése, lányok- fiúk csoportjának dalolása
- Mozgással egybekötött éneklés
- Csárdás-székely tánc

1. Pedagógiai módszerek, eljárások a hagyományörzés témakörének elsajátítása során

- Beszélgetés: Székelyruha, székely táncok, szokások
- Magyarázat: kifejezések, eszközök, szólások, csürdöngölő
- Életpélda:
- „Szülők köszöntése”
- Gyerekkori emlékeim- óvónő meséje
- Gyakorlás: többszöri éneklés, ismétlés
- Szemléltetés: csengő, kolomp, kerepelő, hegedű, citera
- Közös és egyéni munka: csattogtató készítése
- Bemutató: új dalok, történetek
- Dramatizálás, mesefeldolgozás: „A székely asszony és az ördög”

2. Játékok

- Páros játék: „
- Egyéni játék: „Aszalterítés, vendégvárás”

- Párosító játék:....
- Lányos játékok: Ünnepi öltözködés
- Fiús játékok: „Ostorcsattogtatás, kerepelés,”
- Ünnepkörhöz, szokásokhoz kötött játék:
„Csárdásoló”

3. Alkalmazott népi mesteresség bemutatása, a produktum készítésének módja:

- Kerepelő készítés
- Székelyruha varrás

Mellékletek:

Alapanyagok:

A hagyományos kézi megmunkálással házilag készült gyapjú, kender, len.

Ruhadarabok leírása:

A székely női viselet ingből, rávett bő- vagy selyemmellényből, bő rokolyából, elékötött kötényből, télen zekéből vagy bundából, csizmából és fejrevalóból állt.

A viselet alapvető darabja a kétrészes felsőruha, a rokolya és a mellény.

A rokolya derékban korbba szedett, alján bársonyszegő.

A karcsú, rövid, gyakran zsinórozással vagy gyöngyökkel díszített mellény egyaránt készülhet a rokolya csíkos anyagából vagy egyszínű bolti kelméből, akár bársonyból. A harangaljú rokolyához keskenyebb csíkozású vagy egyszínű selyemből, illetve golyocsból készült kötényt viselnek.

lábbeli:

A székely női viselethez csizma tartozik.

(kis)lányviselet: A kislányok és a fiatal lányok fehér vagy élénkpiros-fekete csíkozású szoknyát viseltek ugyanolyan mellénnyel, fehér inggel és fehér köténnyel, gyakran piros csizmával.

Kották

Meg-hoz - ta az Is - ten ki - rály - kis - asz - szony - kát.
pi - ros pün - kösd nap - ját.
mi is meg - hor - doz - zuk

Já - cin - tus, já - cin - tus, tar - ka tu - li - pán - tus.

Nem a - nyá - tól let - tem, haj - nal - ban szü - let - tem.
ró - zsa - fán ter - met - tem,
pi - ros pün - kösd nap - ján

Ö - reg em - be - rek - nek csu - to - ra bo - rocs - kát,
ő - reg asz - szo - nyok - nak ke - men - ce ka - lá - csát,
if - jü le - gé - nyek - nek szeg - fű bok - ré - tá - ját.

Meghozta az Isten piros pünkösdi napját

Két szál pün-kösd-ró - zsa Ki - haj - lott az út - ra.
El a - kar her - vad - ni, Nincs, ki le - sza - kít - sa.

2. Nem ám az a rózsza, ki a kertben nyílik, hanem az a rózsza, ki egymást szereti.
3. Nem szeretlek másért, két piros orcádért, szemed járásáért, szád mosolygásáért

Két szál pünkösdrózsza

Tizenhárom fodor van a szoknyámon. Azt gondoltam, férjhez megyék a nyáron,
de már lá-tom, sē mmi sē lesz belő - le: ti zēnkettőt lē-vá ga tok belő - le.

Barna kislány, jól meggondold magadat,
hová teszed le a leánysorodat.
Gyöngyvirágos oltár elé leteszed,
onnan többé soha fel nem veheted.

Tizenhárom fodor van a szoknyámon

Mi van ma? Mi van ma?

Pi - ros pün - kösd nap - ja.

Hol - nap lesz, hol - nap lesz

a má - so - dik nap - ja.

Mi van ma, mi van ma, piros pünkösdi napja

1. A pün - kösd - nek je - les nap - ján
Szent - lé - lek Is - ten kül - de - ték.
Meg - e - rő - sit - ni szí - vő - ket
Az a - pos - to - lok - nak.

2. Melyet Krisztus ígér vala
Akkor a tanítványoknak,
Mikor mene mennyországba
Mindenek láttára.	4. Bételvén a Szentlélekkel,
Kezdének szólni nyelvekkel.
Amint nékik a Szentlélek
Ád vala szólni.
3. Tüzes nyelveknek szólása,
Úgy mint szeleknek zúgása,
Leszálla az ő fejükre
Nagy hirtelenséggel.	5. Örülünk azért öneki,
Mondván ékes dicséretet,
Felmagasztalva ő nevét,

A pünkösdek jeles napján

A pün-kös-di ró - zsa, Én é - de-sem, én ked - ve-sem,
Ki - haj - lott az út - ra,
Sza-kajts é - gyet ró - la. Én is sza-kaj - tot - tam,
De el - sza-laj - tot - tam.
Tej-be - vaj - ba, szép mē-nyecs-ke, ö - leld, a - kit sze - retsz.
Ezt sze - re - tem, ezt ked - ve - lēm,
Ez az én é - des ked - ve - sēm.
Pénz vol - nék, pe - reg - nék, Ró - zsa vol - nék,
te - rem - nék, még - is ki - for - dul - nék.

A pünkösdi rózsá ki hajlott az útra

A le - gé - nyek re - gi - ment - je i - gen cif - ra,
 Ben - ne fá - rog Sán - dor Pan - ka i - gen nyal - ka.
 I - ca, i - ca Re - be - ka, de é - kes a de - re - ka,
 Ga - lam - bocs - kám, ha é - kes is il - le - ti,
 Bar - na le - gény sze - re - ti ga - lam - bocs - kám.

A legények regimentje

A - ki szép lányt a - kar ven - ni,
 Har - ma - ton kell azt ke - res - ni.
 Bar - na le - gény har - ma - ton jár,
 El is ve - szí a leg - szebb lányt.

Édesanyám gyűjjön csak ki, az ajtóját nyissa csak ki.
 Itt hozzák a legszebb menyit, Boldog Apol kökényszemít.

Aki szép lányt akar venni

„Június itt van, itt, a madarak hirdetik”
 „Ha nem használ, nem is árt”
 Gyógynövények
 Gyereknep

38.
 Június 1. hete

A régi népi gyógyászat nem csak gyógynövényeket, gyógytea készítményeket használt, hanem fűszereket is, hiszen a fűszernövények egyben gyógyhatással is bírnak.

Óvodánk udvarán van egy **gyógy-, és fűszernövény** kert, melyet rendszeresen gondozzuk a gyerekekkel, locsoljuk, gyomláljuk, új növényeket telepítünk, amit fel is tudunk használni. A citromfűből, mentából limonádét készítünk, a metélő hagymát, kínai fokhagymát kenyéren fogyasztjuk. Az óvoda udvarán hársfa is található, melynek virágát a gyerekekkel közösen gyűjtjük, szárítjuk, majd télen teát főzünk belőle. Fontosak ezek a közös tevékenységek, mert e közben a gyerekek tapasztalás útján sajátítják el az ismereteket.

Az óvodai veteményes kertbe borsót, répát, salátát, uborkát, retek, paradicsomot, paprikát, céklát veteményezünk. Már van málna és eper is ültetve, melynek termését a gyerekek nagyon szívesen fogyasztják. A többi zöldségféléket pedig alkalmanként fogyasztjuk.

Kirándulások során keresünk a réten ehető növényeket, festéshez használható bogyókat, virágokat. *Fontos, hogy a mérgezés lehetőségének veszélyével is megismertessük a gyerekeket!* Nyomatékosan felhívjuk a figyelmüket, hogy ismeretlen növényt ne kóstoljanak meg. Mindig felnőtt segítségével azonosítsák be a növényeket!

A gyógynövények gyűjtése és termesztése külön szakértelmet kíván. **Gyökereket** kora tavasszal vagy ősszel, **leveleket** virágzás előtt és alatt, **termést** a teljes érés idején, **virágokat** a virágzás kezdetekor gyűjtjük. Csak egészséges, tiszta, féregmentes növényeket gyűjtünk; forgalomtól mentes, tiszta környezetben, napsütöses időben; az eső és harmat felszáradása után. A gyűjtéshez nem szabad műanyag edényt, nylon zacskót használni, mert a növény befűlled, károsodik.

Szárítás: A gyógynövényeket szárítás előtt ne mossuk meg. Aprítsuk fel, tiszta kendőn vagy papíron terítsük szét, árnyékban, szellős, meleg helyen szárítsuk. A feldarabolt gyökerek, nedvdús termések, kérgek teljes kiszáradásához mesterséges hőre, de maximum 35 °C-ra van szükség.

Tárolás: Csak teljesen száraz növényeket tegyünk el. Tároláshoz zöld üvegeket, kartondobozokat, textilzsákokat használhatunk. Védjük a nedvességtől, a fénytől és fémekkel való érintkezéstől.

Gyereknep Óvodánkban minden évben nagyszabású rendezvényt tartunk. Ez a nap a világ valamennyi gyermekének ünnepnapja. Minden évben igyekszünk változatos programokkal meglepni a gyerekeket. (kerekeken guruló „városnéző” kisvonat, óriás ugráló és csúszdás légvár, vesszőkosaras körhinta, pónilovak, kamion, tűzoltó autó, horgászat, arcfestés, fagyí, vattacukor, zsíros kenyér zöldhagymával, bodza szörp, stb.) Ebben az évben a **„Fabatka népi játszótér”** által biztosított népi játékokkal kedveskedtünk a gyerekeknek. A számtalan, fából készült

népi játék komoly erőt, ügyességet kívánt és jó szórakozást kínáltak kicsiknek és nagyoknak is. A hangulatot fokozta a „Tekergő” népi együttes táncháza. (Recsk)

Gyógynövények: Ősi kultúrákban elsősorban a növényekkel gyógyítottak, több ezer gyógynövényt ismertek, melyet a modern tudomány kutatásaival is igazolt. Vannak vadon termő és termesztett gyógynövények. Sokfélét találhatunk mi is a környezetünkben, csak nyitott szemmel kell járni. Csalán – megerősíti a szervezetet tavasszal
 Menta – torokfájás ellen, a fogkrém része is
 Bodza – köhögés ellen, szörp vagy üdítő is készülhet belőle
 Zsurló – felfázás ellen
 Útifűvek – lándzsás útifű – csípés ellen, sebekre
 Kakukkfű – torokfájás ellen
 Hárs – a fa virága – köhögésre, torokfájásra

Néhány gyógynövényt megtaláltunk az óvoda udvarán is. A gyermeknap kirándulásunkon pedig nagyon sokféle gyógynövényt találtunk a réten, de az erdőben is. Gyűjtöttünk gyógynövényeket, amelyeket lepréseltünk, megszáritottunk. A csalánból, mentából gyógyteát főztünk, majd megkóstoltuk. Összehasonlítottuk az illatát, a színét, az ízét.

A **nemzetközi gyermeknapot** a világ számos országában megünneplik. Az ENSZ közgyűlése 1954-ben javasolta, hogy minden országban tartsák meg az egyetemes gyermeknapot. Az ünnep célja, hogy megemlékezzenek a világ gyermekeinek testvériségéről és egymás közti megértésről, valamint a gyermekek jóléte érdekében kifejtett küzdelemről. Javasolták a kormányoknak, hogy mindenhol olyan napot jelöljenek ki erre a célra, amit megfelelőnek gondolnak.

Mi a gyermeknap alkalmából kirándultunk, autóbusszal utaztunk a somoskői várhoz. Ez a vár a magyar-szlovák országhatáron, Somoskő település fölé magasodó vulkáni csúcson található, már szlovák területen. Sátorosbánya településhez tartozik, amely a Losonci járás része.

Bazaltorgona és macskakő – A macskakő utak, terek kövezésére használt, szögletesre faragott, domború felületű, általában vulkáni kő. A hatszögletű változatukat a lassú folyású, gyorsan kristályosodott bazaltoszlopokból „csak” méretre kellett vágni. A somoskői bazaltorgonából készültek egykor Bécs utcakövei is. A somoskői bazaltorgona (= bazalt ömlés) ma is látható, mert a kőbánya nem itt, hanem az innen néhány száz méterre (ma Szlovákiában) levő Macskalyuk kőbányájában és más környéki kőbányákban folyt. Megfigyeltük a kőeket, a kiállított bányász kocsit, és a Macskalyukban található kilátót. A gyerekeknek nagyon tetszett a történet, mely szerint a macskakövet azért hívják így, mert a Macskalyukban bányászták. (Fülek)

Ezen a héten az volt a célunk, hogy a gyermekek ismerjék meg a **környék gyógynövényeit** és azok hatását a szervezetre, a szerzett ismereteket a gyakorlatban is tudják alkalmazni, valamint, hogy felhívjuk a figyelmet az egészséges életmódra.

A gyerekek nagyon sok könyvet hoztak a gyógynövényekről, de élőben is sikerült sok gyógynövényt megfigyelnünk a kirándulás alkalmával, valamint az óvoda udvarán kialakított kis gyógynövénykertünkben. Több olyan dalt ismertünk és tanultunk is, amelyek szorosan kapcsolódnak egyes gyógynövényekhez. Ezeket elénekeltük, elmutogattuk. Mi-

vel a gyerekek nagyon szeretnek énekelni, ezért a hét folyamán többször elénekeltük a dalokat.

Június 1. – **gyermeknap** – az óvodában is jeles nap, amikor közös programokat szervezünk.

A napközinkben már hagyománnyá vált, hogy gyermeknapon kirándulni megyünk. Mivel az idén a gyermeknap hivatalos munkaszüneti nap volt, ezért az ezt megelőző napon mentünk kirándulni Deságba, egy erdő széli kis tisztásra. Ez a kirándulás jó alkalom volt arra is, hogy megtekintsünk néhány vadon termő gyógynövényt. A gyógynövényeket megszáritottuk és teát főztünk belőle. Kíváncsiak voltunk, hogy a gyermekek milyen ismeretekkel rendelkeznek a gyógynövényekről. Kiderült, hogy már gyűjtöttek gyógynövényeket, mint például kamillát és gyermekláncfűvet, főleg a nagymamáinknak, de egyesek gyűjtöttek még kankalint, virágokat, hársat és vadrózsát. A gyerekeknek tudomásuk van arról is, hogy a menta, a bodza, a fenyőrugy milyen jótékony hatással rendelkezik.

Nagyon tetszettek a gyerekeknek a heti foglalkozások, szívesen vettek részt rajta, sok ismerettel lettek gazdagabbak, a meglévő ismereteiket pedig felelevenítették. (Székelyudvarhely)

Csengővár Óvoda Recsk Katica csoport (4-5 év)

Felhasznált dalanyag:

Borsót főztem...
Daloskönyv 24. o.

Kiszáradt a diófa...
Daloskönyv 52.o.

Koszorú, koszorú...
Daloskönyv 53.o.

Fű, fű, fű...
ÉNO. 140. oldal

Méz, méz, méz...
<http://www.3szek.ro/kepek/kotta.jpg>

Én kis kertet kerteltem...
Nagy Béláné: Táncos játékok az óvodában 57.o, 118.o.

Fehér liliomszál...
Nagy Béláné: Táncos játékok az óvodában 118.o.

Két szál pünkösdi rózsza...
<http://kottaletolto.hu/ket-szal-punkosdrozsza-zongora-kotta/>

Beültettem kiskertemet...
<http://csemadok.sk/files/2015/06/ag-tibor-motyovszky-004-1024x645.png>

Tavaszi szél
<http://dalok.theisz.hu/index.php?lang=hu&page=song&id=TavasziSzel>

Hová méz te kis nyulacska
(<http://dalok.theisz.hu/songs/HovaMegyTeKisNyulacska/>)

Mondóka: (Mini manó pedagógus kiadás XV. évf. 5. sz.)
Lepke, te kedves, szállj csak! Lepke, te kedves, várlak!
Szállj magasabbra bátran, hogy ragyogásod lássam.
Erdő, rét és patak után leld meg a nyugtod nálam.

Alkalmazott zenei készségfejlesztési módszer:

- Ritmuskészség fejlesztés

Töröm, töröm a mákot... / Fű, fű, fű... / Lepke, te kedves

Az egyenletes lüktetés, valamint a ritmus érzékeltetése mondókákra, változatos módon: járás, taps, combütögetés közben.

- Hallásfejlesztés

Beültettem kiskertemet a tavasszal...

A dalt többször bemutatom, hogy megismerjék a szöveget, majd a gyerekek feladata, hogy ha virágnevet hallanak, kézfeltartással jelezzék. Később a virágnevek hallatán egyszerű tánclepet mutatnak be: sarokkoppintás, oldalzáró lépések.

Borsót főztem... / Én kis kertet kerteltem

A halk – hangos hangok megkülönböztetése, fokozatosan csökkentve az ellentétes hangerők közötti különbséget – minél kisebb hangerőváltozást is észre vesznek a gyerekek.

Méz, méz, méz...

A halk-hangos, és a magas-mély gyakorlása: A gyerekek a méhecské, akik a báb méhecske jelzései alapján zümmögnek: ha a báb az óvónő háta mögött van, akkor a méhecské nagyon messze vannak, halkán zümmögnek. Amikor előkerül, akkor közeledik, egyre felerősödik, egyre hangosabb lesz a zümmögés. Ha magasan száll a méhecske, magas hangon zümmögünk, ha alacsonyan száll, mély hangon zümmögünk.

Vagy: „Z” hanggal két – három hangot folyamatosan ismételve döngicsélünk.

Hová mész te kis nyulacská...

A felelgetős daléneklésre kiválóan alkalmas ez a dal. Először kisebb csoportokba osztom a gyerekeket, egyik csoport kérdez, a másik csoport felel, majd egyénileg is vállalkozhatnak a szereplésre. Kérdő hangsúly fejlesztése.

Saját készítésű hangszereket is megszólaltatunk: kavicsot, diót, fémtárgyat, papírzacskót egyéb tetszőleges tárgyat teszünk valamilyen edénybe, pl. kosárba. A játék lényege, hogy a gyerekek felismerjék a hangadó anyagot, anélkül, hogy látnák.

• Együtténeklés

Tavaszi szél

Az együtt éneklés fokozza a társas együttlét örömét, ezért szorosan kapcsolódik az érzelmi neveléshez. Szoros kapcsolatban áll ünnepeinkkel, népszokásainkkal.

• Egyéb:

Készarád a diófa... / Koszorú, koszorú... / Két szál pünkösdi róza

A mozgással kísért népi gyermek-, és játékdalokban először az ütemre sétálunk, a szünetre is lépünk. A gyakorlás során a játékos táncformák, a bonyolultabb páros táncok, a párcsere, az irányváltoztatással körbejárás könnyen megtanulható a jól megválasztott daloknál. A tánc és a ritmus összetartozik. Ha táncot gyakorolunk, mindig a ritmus határozza meg, hogyan mozgunk. A dallamok ritmusa, üteme, hangulata nagyon változó, ez biztosítja a variációk lehetőségét.

Játékok:

Medve a málnásban
Helyi gyűjtés

Az orrodnál fogva
Saját játék

Emlékszem
Gyerekekkel közösen kitalált játék

Erdei zenekar
Gyerekekkel közösen kitalált játék

Környezet hangjai
Saját alkalmazott módszer

Add tovább
Gyerekekkel közösen kitalált játék

Kukacviadal

Gyerekekkel közösen kitalált játék

Memória játék virágokkal - Óvodapedagógusok enciklopédiája - Egy megérett a meggy...

Alkalmazott népi kismesterség bemutatása, a termék készítésének a módja:

Bodzaszörp készítés: A déli erős napsütésben 5 virágtá-nyért szedünk az óvoda udvarán lévő bodzabokorról. A te-remben elkészítünk egy limonádé alapot és erre rátesszük a virágokat. Két nap érlelés után fogyasztható az illatos üdítő ital.

Daxner Utcai Óvoda Fülek Cica csoport (5-6 év)

Szólások, közmondások

Akinek a gyomra fáj, keressen rá bodzát - akinek baja van, segítsen magán

Addig hámozd a hársfát, amíg hámlik - mindent idejében kell végezni

Alakul, mint a púpos gyerek a prés alatt - nem nagyon javul valaki

Hallgat, mint a jó gyerek - csendben van
Hetedik gyereke az anyjának - csodálatosan szerencsés

Időjárás

Esni fog:

- ha elmarad a reggeli harmat
- ha a rovarok este látogatják az akácfa virágát
- ha a vérehulló fecskefű, pitypang, körömvirág zárva marad

Találós kérdések

Lángja nincsen, mégis éget - csalán
Egy kisasszony kalapja, ezren laknak alatta - mák

Szólások, közmondásokFelhasznált dalanyag:

Katalinka szállj el Bors Éva: Mély kútba...
Bújj ki, bújj ki, kis liba Pelle Andrea: Sej Bást falu...

Alkalmazott zenei készségfejlesztési módszer:

- Daltanítás hallás után

Katalinka szállj el (Katicabogár röptető)

A katicabogárnak énekeltük, amit a réten vagy az udvaron találtunk.

Bújj ki, bújj ki kis liba

- Ritmuskészség fejlesztés

Béka -tő

A gyerekek körben ülnek, és négy csoportra osztjuk őket. Külön, külön begyakorolják a saját mondókájukat.
Első csoport: Mit varrsz, mit varrsz? Tá-tá / tá- tá
Második csoport: Papucsot- csot papucsot- csot. Ti-

ti- ti- ti / ti- ti- ti- ti

Harmadik csoport: Kinek, kinek Tá- tá / tá- tá

Negyedik csoport: Uraknak- nak, uraknak- nak. Ti- ti- ti- ti / ti- ti- ti- ti

A csoportok válaszoltak egymásnak. A ritmust tapssal fejezték ki, majd saját készítésű ritmushangszereket is használtunk.

- Zenehallgatási készség fejlesztés

Óvodánkban gyakorlatozó óvónénik és óvóbácsi volt, akik koncerttel kedveskedtek a gyerekeknek. A koncerten különböző hangszereket mutattak be a gyerekeknek: dob, gitár, furulyát, fuvolát, ukulelét - amelyeket természetesen meg is szólaltattak.

A közös zenélésbe a gyerekeket is bekapcsolták - ők különböző ritmushangszereken játszottak: dob, csörgő dob, saját készítésű ritmushangszereken. A gyerekek számára ismert dalokat játszottak és énekeltek közösen, de új dalokat is bemutattak.

- Együtténeklés

Ismert gyermekdalokat és népdalokat énekeltünk közösen. Az éneklést ritmushangszerekkel kísértük.

Játékok:

Lánc, lánc eszterlánc
Pelle Andrea: Sej Bást falu...

Csip, csip csóka
Pelle Andrea: Sej Bást falu...

Dobi-dobi háta
Pelle Andrea: Sej Bást falu...

Csúfoló: Szedem, szedem bárzsingom
Bors Éva: Mély kútba...

Játékok leírása:**Lánc, lánc eszterlánc**

A gyerekek kézenfogva kört alkotnak, és a dal éneklése közben körbe járnak. Akinek a nevét kiéneklük, kifordul és háttal a körnek folytatja a játékot.

Csip-csip csóka

Összecsapjuk egymás kézfejét a bőrt, és kezünket fel-le lengetve énekeljük a dalt.

Dobi-dobi háta

A kisgyermek a felnőtt ölében ül, háttal a felnőttnek. A felnőtt a gyermek hátán egy ujjal a mondóka ütemére egyenletesen dobol. A gyermek a mondóka végén találgatja, hogy melyik ujjal doboltak a hátán. A játék közben éneklük a dalt: *Dobi-dobi háta...* A gyermekek egymás között is játszhatják.

Szedem, szedem bárzsingom

Akkor mondogattuk, amikor a réten fűvet tépünk. Szokás volt valakinek a fejére egy marék fűvet dobni. Csallóközben a fodormentát hívják bárzsingnak.

Mi a dalt énekeltük, közben körbe jártunk ritmusra. A gyermeknap kiránduláson a réten is énekeltük, de fűvet nem téptünk hisz ötödik fokozatú tájvédelmi területen voltunk.

Alkalmazott népi kismesterség bemutatása, termék készítésnek módja:

Amíg nem léteztek gyógyszergyárak, addig az embereknek természetes volt, hogy fűben-fában egészségüket helyreállító, csodálatos hatóanyagok vannak. Sok ezer gyógynövényt ismertek és alkalmaztak betegségek, különféle nyavalyák megszüntetésére az orvosok, a papok, a gyógyítók, a javasasszonyok, a füves emberek és a sámánok, már az ókorban is.

A gyógynövényeket régóta használják gyógyításra. A különböző betegségek egy részét a mai napig gyógynövényekből kivont hatóanyagokkal gyógyítják.

Mi is megpróbáltunk néhány növényből teát főzni. A csalámból, mentából gyógyteát főztünk, majd megkóstoltuk. Összehasonlítottuk az illatát, a színét, az ízét.

**Ficánka Napköziotthon Székelyudvarhely
Gomba csoport (5-6 év)**

Népi hiedelmek, időjósítás:

Esni fog, ha...

- az erdei mályvavirága lekókad, hiába süt a nap
- a vérehulló fecskefű, mezei szulák, pityang, körömvirág zárva marad
- ha a rovarok este látogatják az akácfa virágát

Felhasznált dalanyag:

Kiskertem tele van
Már tapsoljunk
Csicseri borsó
Szántottam gyöpöt
Csipkefa bimbója
Láttál-e már valaha
Kiskece lányom

Alkalmazott zenei készségfejlesztési módszer:

- Daltanulás hallás után: „Láttál-e már valaha...”, „Kis kece lányom...”
- Ritmuskészség fejlesztése: a dal ritmusának tapsolása, mondókák, kiolvasók: „Csicseri borsó...”
- Együtténeklés: „Csipkefa bimbója...”

- halk-hangos megkülönböztetése: ének, mozgás összekapcsolása: „Szántottam gyöpöt”

Pedagógiai módszerek:

- beszélgetés
- életpélda
- szemléltetés
- közös és egyéni munka
- magyarázat
- gyakorlás
- bemutatás

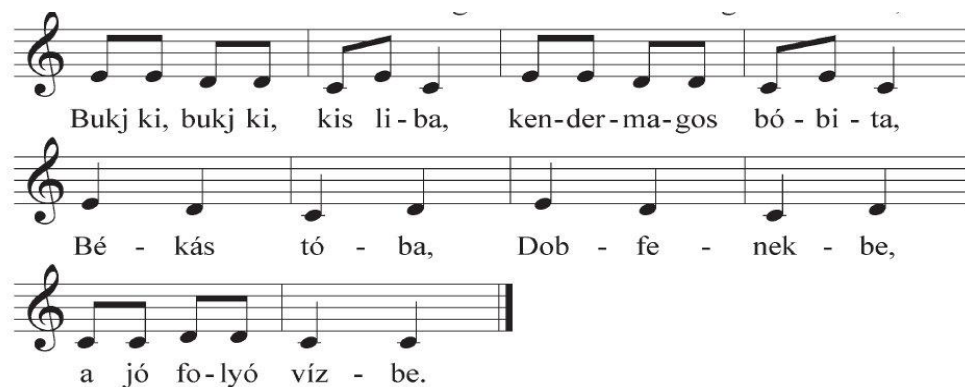
Játékok:

Párválasztós körjáték: Kis kertem...

Körbe járva éneklük. Egy gyermek a kör közepén állva énekl az első versszakot. Utána kiszalad a körből, párt választ s a kör felbomlásával ki-ki szintén párt választ. Akinek nem jut, egyedül marad (az lesz az új játékban a körben álló), a többi páronként áll fel. Összefogóznak kifeszített karokkal, felsőtestük hátradől, lábuk feje szinte összeér, úgy forognak gyorsan, miközben a két versszakot éneklük. A játék előről kezdődik.

Kották

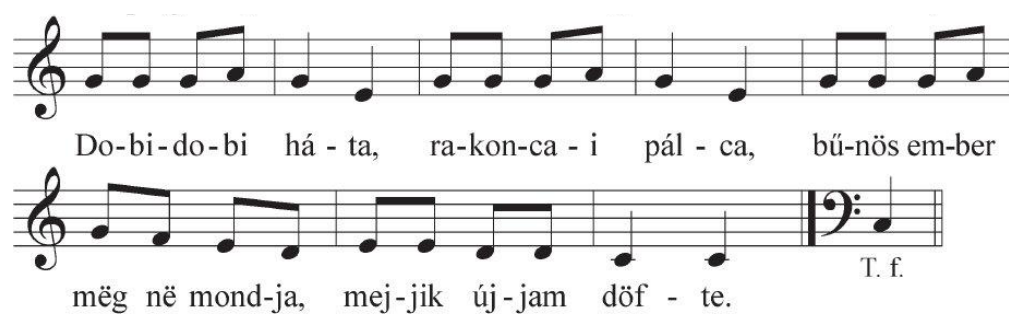
Bukj ki, bukj ki, kis li-ba, ken-der-ma-gos bó - bi - ta,
 Bé - kás tó - ba, Dob - fe - nek - be,
 a jó fo-lyó víz - be.

Bukj ki, bukj ki, kisliba

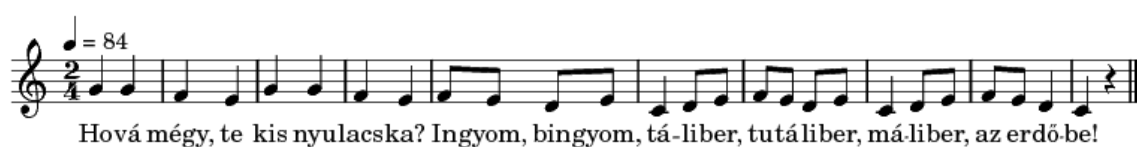
Csip - csip csó - ka, vak var - júcs - ka,
 jó vót - ě a kis - fi - júcs - ka,
 ha jó vót a kis - fi - júcs - ka,
 ně csípd měg őt vak var - júcs - ka.

Csip-csip csóka

Do-bi-do-bi há - ta, ra-kon-ca - i pál - ca, bú-nös em-ber
 měg ně mond-ja, mej-jik új-jam dőf - te.

Dobi-dobi háta

Hová mégy, te kis nyulacska? Ingyom, bingyom, tá-liber, tutáliber, má-liber, az erdő-be!

Hová mégy te kis nyulacska

Szedem, szedem bárzsin-gom

Csillag Boris

Rózsa, rózsá, labdarózsá

Kiskertem tele van

1-ü Kör, utána tánc

1. Már tap - sol - junk! Új - ra vi - gad - junk!
 Úgy ú - jul - junk! Új nő - tát fűj - junk.

A bá - nat sen - ki sze - mé - be, Ne fér - köz - zön ke - be - lé - be.

Már tap - sol - junk! Új - ra vi - gad - junk!

2. Már tapsoljunk! Újra vigadjunk!
 Úgy táncoljunk, új nőtát fűjjunk,
 Jó kedvünk a széllel szárnyal,
 Nevezzünk a napsugárral,
 Már tapsoljunk! Újra vigadjunk!

Már tapsoljunk

Szán - tot - tam győ - pöt, Ve - tet - tem gyön - gyöt,
 Haj - tot - tam á - gát, Szed - tem vi - rá - gát.

Szántottam gyöpöt

1. Csíp - ke - fa, bim - bó - ja Ki - haj - lott az út - ra,
 Ri - da, ri - da, bom, bom, bom, Ki - haj - lott az út - ra

2. Arra ment Jánoska,
 Szakajt egyet róla,
 Rida, rida, bom, bom, bom,
 Szakajt egyet róla.

Csipkefa bimbója

1. Lát - tál - e már va - la - ha, Csíp - ke - bo - kor ró - zsát,
 2. E - gyik szál ma - jo - rán - na, Vi - rág Er - zsi len - ne,

Csíp - ke - bo - kor ró - zsa közt, Két szál ma - jo - ran - nát?
 Má - sik szál ma - jo - rán - na Vá - ci Gá - bor len - ne.

Láttál-e már valaha

„Június itt van itt, a madarak hirdetik.”

Medárd napja Környezetvédelmi világnap Időjárás, környezetünk védelme

39. Június 2. hete

Június 5. - Környezetvédelmi világnap

Intézményünk elkötelezett ezen a téren, minden lehetőséget kihasználunk a természetes és élhető környezet bemutatására, megóvására. A környezetvédelemmel kapcsolatos nevelési és oktatási tevékenységünk komplex módon jelenik meg a mindennapokban. A környezeti témák feldolgozásában szerepet kap a játék, a mese, az ének, a zene, a kézműves feladatok, valamint az étel kóstolás és helyenként az étel készítése is. Az új szemlélettel azt szeretnénk elérni, hogy a foglalkozásaink hatékonyabban szolgálják a környezettudatos magatartás kialakulását.

Óvodánk elnyertük a Zöld Óvoda és a Madárbarát Óvoda címet, víztisztító berendezéssel rendelkezünk, zöld ünnepeket magas színvonalon megrendezzük, komposztálunk, saját kis zöldszékes kertünk van, újra hasznosítjuk a hulladék egy részét, minden évszakban kirándulunk a közeli mezőn, erdőben, tónál, minden nagycsoportos korú gyermeket a gyöngyösi Mátra Múzeumba viszünk kirándulni, ahol a természetes környezetben láthatják az állatokat. (Recsk)

A környezetvédelmi világnap, melynek célja, széles körben felhívni a figyelmet a környezetszennyezés következményeire, elősegíteni az együtt gondolkodást és a közös cselekvést, terjeszteni a fenntartható fejlődés eszméjét. Ehhez kapcsolódó fő, konkrét célkitűzések:

- energiatakarékosság, a helyi erőforrások minél szélesebb körű felhasználása
- a megújuló természeti források hasznosítása
- a szemét- és hulladékképződés csökkentése
- a környezetszennyezés megelőzése. (Wikipédia)

(Fülek)

A hét folyamán beszéltünk a hulladék keletkezésének megelőzéséről, annak óvodán belüli lehetőségeiről (Ne dobjunk el a szemetet!) - a szelektív hulladékgyűjtés fontosságáról. Beszéltünk arról is, hogy mit tud tenni egy óvoda a Föld védelme érdekében, és arról, hogy miért fontos ez. A takarítás, a kertészkedés remek lehetőséget kínált a hulladékgyűjtés módjának, felhasználásának megismerésére is. Megbeszéltük azt is, hogy a modern városi életforma is élhető környezettudatosan, apró változtatásokkal, és melyik közlekedési forma környezetbarát.

(Székelyudvarhely)

Június 8. Medárd - Közismert időjárásjósló nap

A közhiedelem úgy tartja, hogy ha ezen a napon esik az eső, akkor negyven napig esni fog, ellenkező esetben pedig ugyanennyi ideig szárazság lesz.

Néphiedelmek ezzel a nappal kapcsolatban:

- A bukovinai székelyek szerint e napon kezdődött az özönvíz, és akkor is negyven napig esett.

- Jászdózsán élők szerint ezen a napon mindig vízbe fúlik valaki, ez áldozat a vizek királyának, ezért ezen a napon nem szabad fürdeni, de a lovakat meg kell itatni, mert akkor nem lesznek rühesek.

- Egyes csallóközi falvakban ekkor vetették a lent, hogy ne legyen gazos és szépen fejlődjön.

- Ipolybalogon Medárdkor van a szénakaszálás ideje.

A legutolsó fagyos napként tartották számon június nyolcadikát, Medárdot pedig az utolsó fagyosszentként félték. Minderről a következő kis rigmussal emlékeztek meg: „Medárd előtt ne várj nyárt, utána dér nem tesz kárt.”

Jelnek tekintették, ha sok béka jött elő, ha a tyúk a porban fürödtek, vagy ha a vakond magasan túrt.

A Medárd-napi esőzések tudományos magyarázata is van:

Ezt pedig nyári monszun jelenségnek hívják. A kontinens belső területei felmelegednek, a meleg levegő felemelkedik és helyébe az Atlanti-óceán felől hűvös, páradús levegő áramlik. Ezért június hazánk legcsapadékosabb hónapja. (Recsk)

Megbeszéltük a heti témát:

Medárd napja, a hónap legismertebb időjárásjósló napja egész Magyarországon.

Ez a jóslat évszázados megfigyeléseken alapul. Egyes vidékeken a várható szőlő és szilvatermésre következtetnek a Medárd napi időből. Ha meleg, és napos, jó gyümölcstermés várható, ha esik, bő lesz a gabonatermés, viszont savanyú lesz a bor.

Szent Medárd püspök az időjárás, a gabona aratásának és a szüreti munkának is a védőszentje. Hozzá fordulnak még fogfájás esetén, gyermekáldásért, mentális betegségben szenvedők, parasztok, rabok, fogságba vetettek, sörfőzők, a szőlősgazdák.

Somogy megyében úgy tartották, ezen a napon mindenképpen lehűlés várható. Ha nem esik, de esőre szükség volna, Algyőn az öregasszonyok nagy kakast fürdettek meg, hogy zápor kerekedjék. Ugyanott ezen a napon egy nagy kakast kellett megfőzni, hogy eleredjen az eső. A lányok a mezőn sebesen forogtak körbe-körbe, közben pedig egy mondókát ismételtettek: „Ess, eső, ess, zab szaporodjék, búza bokrosodjék, az én hajam olyan legyen, mint a csikó farka, még annál is hosszabb, mint a Duna hossza.” Ha megjött az eső, de túl sok, a mondóka ekképpen módosult: „Süss fel nap, Isten tányérkája, Kertek alatt kislibáim megfagynak.”

Másutt a termésre is következtettek. Ha esik, akkor a fű szépen kihajt, a szőlő bőven terem, de a bor gyöngye lesz. Úgy vélték, ha Medárd napján süt a nap, akkor édes lesz a bor, ha esik, akkor savanyú. - milyen más variáció van? Baranya és Muravidék szőlősgazdái szerint, ha ekkor esik, rossz szőlőtermésre kell számítani, cserébe a szénatermés bő lesz (Fülek)

Ez a nap az időjárásáról nevezetes. A néphit szerint, ha ezen a napon esik az eső, akkor 40 napig esni fog. Beszéltünk a gyerekeknek az e naphoz fűződő időjárásokról, elmondtuk Szent Medárd püspök legendáját. Szent Medárd püspök a legenda szerint egy ünneprontó társaságot (tiltása ellenére nem hagyták abba a táncot) úgy kergetett szét, hogy negyvennapos esőt imádkozott a nyakukba. Már gyermekkorában igyekezett segíteni a szegényeknek. A köpenyét egy vak koldusnak, a lovát pedig egy földművesnek adta. Az

időjárás, a gabonaaratás és a szüreti munka védőszentje, a gazdák és kertészek patrónusa.

Nyáron az esőre nagy szükség van. Előfordulnak záporok, heves zivatarok, sőt időnként az oly nagy kárt okozó jégesők is. A gyerekekkel közösen megfigyeltük az e napi időjárást, és a következő napokban is figyeltük, hogy esik vagy nem. (Székelyudvarhely)

Csengővár Óvoda Recsk Katica csoport (4-5 év)

Régi bölcsességek, parasztregulák:

(Opre Csabáné Varázsvessző helyett 100.o.)

- Este, ha a békák nagy lármával kuruttyolnak, tartós meleg idő lesz.
- Hogyha Medárd pityereg, negyven napig kesereg.
- Péter, Pál aratáskor elől jár.
- Gyertya, vaj olaj, ha szikrázik esőt érez.
- A legyek, ha erősen csípnek, erős záporosó közeledik.
- Fellegek, ha felvitetnek, tiszta időt várj.
- A felleg, ha szürke, jég van benne.
- Ha a hangyaboly a föld felszínén látható, esőt éreznek.

Felhasznált dalanyag:

Szegény legény vagyok én...
<http://gitartabkotta.blogspot.hu>

Szeretnék szántani...
<http://csemadok.sk>

Érik a szőlő...
<http://dalok.theisz.hu/>

Reggeli harmat...
<http://operencia.com>

Ha vihar jő...
ÉNO 276. oldal

Ess, eső ess...
Tente, baba, tente... 37. o.

Esik az eső, ázik a mező...
Tente, baba, tente... 36. o.

Mondókák:

Esik eső jaj, jaj, jaj, mindjárt itt a zivatar.
Tüzes villám cikázik, aki nem fut, elázik.
(<http://mondokak.net/mondokak/329-esik-eso-jaj-jaj-jaj.html>)

Levendula ágastul, ugorj egyet párostul.
Azért adtam egyszer meggyet, hogy velem is ugorj egyet!
(<http://csemadok.sk/szoveges-gyujtesek/levendula-agas-tul/>)

Mezillatú gyümölcsfákon érik már a sok termés.

Nyári körte, szilva, barack, meleg naptól mind megért.
(http://varazskastely.blog.hu/2011/08/25/mezillatu_gyumlcsfakon)

Cinke madár, mikor lesz nyár?
Majd, ha apád aratni jár. (Tente baba, tente...népi gyermekmondókák 34.o.)

Alkalmazott zenei készségfejlesztési módszer:

- Daltanítás hallás után
Szegény legény vagyok én / Szeretnék szántani / Érik a szőlő
Reggeli harmat / Ha vihar jő
Fontosnak tartom a hagyományos ének-zene foglalkozások mellé olyan irányított közös zenei játékok beiktatását, melyekben a gyerekeknek módjuk van rövid motívumok egyéni éneklésére, kimozgására, ritmikai játékokra.
A nap folyamán a gyermek spontán kezdeményezésére, énekelünk, körjátékot játszunk, mondókázunk, zenélünk. A csoportban állandó helye van a zenei eszközöknek, amit használhatnak.
- Ritmuskészség fejlesztés
Cinke madár... / Esik eső, jaj-jaj-jaj,
A mondókák, versek alkalmasak a tempóérzékelés fejlesztésére. A gyerekek játék hevében is gyorsabban mozognak, és ekkor a beszéd is gyorsabbá válik, erre figyelemmel kell lennünk. Látszólag könnyű feladat, de valójában nehéz az állandó tempótartásra szoktatni a csoportot.
- Hallásfejlesztés
Ess, eső ess / Esik az eső, ázik a mező
A magasabb és mélyebb hangok közötti különbség érzékeltetése beszéd, majd éneklés közben történő gyakorlás során történik. A hangok közötti különbséget először bemutatom énekkel, hangszerrel, kézzel. Figyeljünk arra, hogy ilyenkor a gyerekek hajlamosak rá, hogy torzan képzik a mélyebb hangokat.
Mit zörgetek? Hallásfejlesztő játék:
Kiszámolunk egy „figyelőt”, aki a kör közepén áll bekötött szemmel. A játékosoknak valamivel zajt kell kelteni. Ezután a gyerekek megkérdezik: Mi volt ez? A figyelőnek ki kell találni mi adta a hangot és melyik irányból jött. (alkalmazhatunk: fém pénz, papírt tépünk, ajtót becsapni, ceruzát faragni, sziszegni, vizet önteni, stb.) Ezzel a játékkal a külvilágról fontos ismereteket szerezhhetnek a gyerekek. Az eltérő zörejek különbsége,

később majd a sokkal finomabb hangszín felismerését is könnyebbé teszik.

- Zenehallgatási készség fejlesztés

Kerek Mesék- Kukásautó dal

Alma Együttes- Szuper kukák

Fülemüle zenekar- Szelektív dal

A gyerekek szívesen hallgatják a jól megválasztott, számukra érdekes zenét. A zenehallgatás előtt nem bocsátkozom részletes ismertetésbe, hogy miről szól, hiszen ezzel gátat szabhatok a gyermeki fantáziának. A zene kiválóan alkalmas ritmikus mozgások gyakorlására, élményszerzésre, zenei eszközök korlátlan használatára.

- Egyéb:

Szelektálj! – kampányfilm a környezettudatosság jegyében

(<https://www.youtube.com/watch?v=xrU5R0P2RIM>)

Bakó Krisztina – A Föld dala (videó)

Játékok:

Tavaszi nagytakarítás	Saját játék
Mérges fakopáncs	Saját játék
„Szelektíven”	Saját játék
Lengő teke	Saját játék
Szemét horgászat	Saját játék

Képkereső

Óvodapedagógusok enciklopédiája- Egy megérett a meggy...

Memória

Óvodapedagógusok enciklopédiája- Egy megérett a meggy...

Üveg és fém alkalmazása

Saját alkalmazott módszer

Szelektív hulladékválogató iáték

Gyerekekkel közösen kitalált játék

Játékok leírása:

Tavaszi nagytakarítás: seprűvel különböző tárgyakat a megfelelő helyre kell juttatni. A verseny célja a szelektív válogatás és a gyors reakció.

Mérges fakopáncs: fém dobozokból tornyot építünk és változó távolságból kisebb méretű kövel célba vesszük a fémpiramist, melynek célja, hogy minél több doboz ledőljön.

„Szelektíven” a felfordított zsámoly oldalára rögzítünk egy-egy ábrát (üveg, papír, fém, műanyag), az ilyen típusú tárgyakat kell versenyszerűen a zsámolyba hordani. Nehezítés, hogy a tárgyak egy zsákban vannak, tehát a gyerek nem látja, mit hűz elő.

A csoportszobákba a papírhulladékot karton dobozba gyűjtjük és a nagy kukába tesszük, mely a szelektív hulladék tárolására alkalmas.

Képkereső játék: halmazalkotás a környezetvédelemhez: a kivágottnak képeket kell a megadott szempont szerint csoportosítani.

Lengő teke: az udvaron egy műanyag üveget megtöltünk homokkal, felkötjük egy megfelelő helyre. Alá elhelyezzük a műanyag teke bábukat és indulhat a verseny.

Szemét horgászat: A tóba a halak közé szemét is került. Dobókockával amennyit dobunk, annyi szemetet horgászhatnak ki és a megfelelő helyre kell tenni.

Memória: Különböző hulladékot ábrázoló képek keresése az általános játékszabálynak megfelelően.

Az üveget az óvodában tartóssága miatt alkalmazzuk. Tet-
szőleges technikával (dekupázs, üvegfestés, üveglapra fes-
tés temperával, mécses tartó, ceruzatartó, stb).

A fémek az óvodában alumíniumként ismerjük: üdítősdoboz, konzerves doboz. Beragasztás vagy festés után használhatjuk ceruzatartónak, virágtartónak, célbadobósjátéknak, hangadó eszközként.

Szelektív hulladék válogatós játék:

Készíthetünk karton dobozból matricával ellátott kukát, amibe a játék során beledobjuk a megfelelő képet.

Alkalmazott népi kismesterség bemutatása, a produktum készítésének a módja:

Újrahasznosított tárgyak készítése: újrahasznosítható anyagokból játékokat készítünk.

Többet tehetsz a Földért, mint gondolnád:

Ültess fát, hasznosítsd újra a hulladékot, takarékoskodj az energiával, gondoz egy állatot, szeress valakit, ölelj át „mindenkit”, változtasd meg egy rossz tulajdonságodat, – szemléletformálás.

**Daxner Utcai Óvoda Fülek
Cica csoport (5-6 év)**

Felhasznált dalanyag:

Erdő mellett nem jó lakni
Csipp-csipp csóka
Mackó, mackó ugorjál
Jön a bárány, megy a farkas

Mondókák:

Esik az eső, hajlik a vessző,
Haragszik a katona, mert megázik a lova.
Ne haragudj katona, majd kisüt a napocska,
Megszárad a lovacska.

Ess, eső, ess, holnap délig ess!
Zab szemesedjék, búza bokrosodjék,
az én hajam olyan legyen, mint a csikó farka,
még annál is hosszabb, mint a Duna hossza.

Ess, eső, ess, három hétig ess!

Hullj a rétre, a vetésre,

Ess, eső, ess!

Esik az eső, süt a nap,
Paprikajancsi mosogat.

Hát az öreg mit csinál?

Hasra fekszik, úgy pipál!

Csepp, csepp, esőcsepp,

Szomjas a föld, itasd meg!

Szólások:

- Eső után köpönyeg.
- A nap mindenkinek süt.
- Olyan, mint az ázott veréb.
- Ha az eső eláztatta, a nap majd megszáritja.
- Hasára süt a nap.
- Napfényt hoz az életébe.
- Élete napsugara.
- Hétágra süt a nap.

Mese: A kóro és a kismadár c. mesét.

Kirándultunk, túráztunk: Felfedeztük szűkebb régióink történelmi és természeti kincseit a Geopark területén: Füleket várát, az ipolytarnóci ősmaradványokat. Ipolytarnócra szerveztünk autóbusszos kirándulást, ahol megnéztük a tárlatot, túráztunk, játszottunk. Közben növényekkel és állatokkal ismerkedtünk.

Alkalmazott zenei készségfejlesztési módszer:

- Ritmuskészség fejlesztés – játékokkal
Nyári zápor
Esőcsináló

Metrumérzék fejlesztése:

- Madárreptetés: ébenfa pálcikák ritmusára egyenletesen járnak karlengetéssel, vállkörzéssel, magas térdemeléssel, páros lábbal ugrálva stb.
- Fakopáncs: egyenletes ritmusban kopogunk.
- Kerepelés kereplővel.
- Fakanalazás: mondókázás közben 2 fakanállal ütögetve az egyenletes ritmust.
- Teknőverés: a ritmust a lefordított teknőn tapsoljuk ki, váltott kézzel.

Tempóérzék fejlesztése hangszerezes kíséretre lassú és gyors tempóban:

- Hangyaboly: A játékvezető lehatárol egy viszonylag szűk kört, amiben állva valamennyien elférünk, de mozogni már egymás ütközése nélkül nehezen lehet. Valamennyien hangyák vagyunk – a játékvezető utasít, hogy a tér minden pontját bejárjuk (hátha találunk valamilyen ételnek). Azonban egymással nem ütközhetünk, hiszen a hangyák ezt soha nem teszik. Még akkor sem, ha valamilyen nagyobb akadály, kő (esetünkben szék, vagy más) állja útunkat.

- Hallásfejlesztés

- Fülelő: Becsukjuk a szemünket és 1/2 percig csendben fülelünk környezetünk zajaira. Ki hányféle hangot tudott azonosítani.
- Kertünk madarai és hangjaik: Megnézzük a madaras képeket, videókat és meghallgatunk néhány madárhangot: veréb, galamb, szarka stb. Három madarat kiválasztunk, a gyerekek becsukott szemmel próbálták megfejtetni melyik madár hangja szól.
- Melyik szól „fahangon”: különféle alapanyagú /fém, műanyag, papír, üveg, cserép, fa /eszközöket szólaltatunk meg egy paraván mögött. A gyerekek hangjuk alapján próbálják megkülönböztetni.

- Zenehallgatási készség fejlesztés

- Hanglánc: A játékosok ülnek, vagy állnak. A játékvezető valamilyen hangjelzést ad (pl. fűtől, zümmög, állatot, zajt utánoz). Készítéssel jelezve valamilyen szomszédjának átadja a hangot, majd az is továbbadja. Amikor a hang kissé eltávolodik, újabb jelzést ad esetleg más irányba. Kellemes hangzavar keletkezik hamarosan. A hangadás kezdeményezése csoporttagról csoporttagra szállhat.

- Együtténeklés:

Erdő mellett nem jó lakni
Csipp-csipp csóka

Játékok:

Mackó, mackó, ugorjál

A szabadban szokták játszani, ugrókötéssel. Ketten forgatják a kötelet, és az alábbi dalt éneklik, a harmadik pedig a dal ütemére (negyed értékekre) és a szövegben kifejezett parancsok szerint ugrál. Mackó, mackó, ugorjál, forogjál,

Tedd fel a kezedet
Rakd szét a lábadat,
Érintsd a földet,
Mackó, mackó, ugorj ki, hopp!

A forgatók felváltva cserélnek helyet az ugrálást elrontó játékosal. (Nagyföldemes, 1971 / Hanzelák Borbála (13), Ročkář Livia (13) <http://csemadok.sk/nepi-jatekok/macko-macko-ugorjal/>)

Jön a Bárány, megy a farkas – kendős játék

A gyerekek körben állnak összefogódzkodás nélkül. Egyikük a körön kívül jár kendővel a kezében (a farkas). Egyszer csak leejti a kendőt valakinek a háta mögött – amint az észreveszi, felkapja, és kergetni kezdi a kívüljárót. Ha nem éri utol, helyet cserélnek.

Nyári zápor

Kopogással, s arcunk mimikájával, hangszereken játszva: mosolygósan süt a nap, lassan egy-egy csepp hull a falevelekre, egyre jobban esik, fúj a szél, szakad az eső, dörgés, villámlás kíséretében, majd elkezdi alábbhagyni. A szél már nem fúj annyira, az eső is gyengédebben, majd alig esik, már csak néhány csepp hull.

Esőcsináló

A játékosok tetszés szerint helyet foglalnak, és becsukják a szemüket. A játékvezető egyenként megérinti őket, akik ezután ütemesen kopognak. Ha már mindenki játékban van, a játékvezető jelet ad az ütem gyorsítására. Újabb jelre fokozatosan eláll az eső.

Tárgykészítő játékok

A Cd mellékleten leírva

Alkalmazott népi kismesterség bemutatása, a produktum készítésének a módja:

Teknővájó

Ősi cigány foglalkozás volt, mely mesterség gyakorlásához kevés szerszámmra volt szükség: faragó balta, kapics és vonókés. A **teknőkészítés** lépései: az alkalmas jegenyenyár fa kiválasztása, méretre vágása „csak úgy szemre”. A következő mozzanat a nagyolás, amikor baltával kiszedték a félbevágott fa belsejét. Majd jött a tisztulás, a teknő belsejének a kiszedése, melyhez a szélesebb pengéjű kapocskát használták. A belső rész kiképzése után felfordították a teknőt és a sarkait pucolták le a kapocskával. Pontosan kifaragták a teknő alakját, megformálták a füleket is. Véglegesen a kétnyelvű késsel alakították ki, ezzel simították le a teknő fenekét, tetejét és körül az oldalát.

Fakanalas

A használatától függően, több fajta kanalat készítettek. Régebben egyaránt faragott zsírkavaró, rántáskavaró fakanalat és evőkanalat. Újabban már szinte egyáltalán nem készítenek evőkanalat. Korábban azért szerették a fakanalat, mert „ezzel jobb ízű az étel, és nem melegszik át olyan könnyen, mint az alumíniumkanál.” (Published in: PETER-CSÁK Tivadar: Adatok a teknővájó cigányok munkájához. A miskolci Herman Ottó Múzeum Közleményei 14. 1975. pp.98-104., ill.)

Fakanálbáb Összegyűjtöttünk különféle fakanalakat. Rongyokból, szalagokból, kenderből, pamutból ruhát, hajat nyírtunk, kötöttünk, ragasztottunk rájuk.

**Ficánka Napköziotthon Székelyudvarhely
Gomba csoport (5-6 év)**

Népi időjósítás:

- Hogyha Medárd pityereg, negyven napig csepereg.
- Medárd, ha fénnel tele, meleg nyárnak biztos jele.
- Jó idő lesz, ha:
- az apró madárkák vígan futkosnak, játszanak, esznek
- a galambok búgnak
- borús reggelen nagyon korán kukorékol a kakas
- bőséges a harmat
- reggel és napnyugtakor leereszkedik a köd
- Hidegebb lesz, ha:
- a varjú szárnya alá dugja a csőrét
- a kéményből kiáradó füst szétterül
- Szárazság lesz, ha:
- a mérges hangya árnyas, nedves horpadásokba költözik
- a gabonában megszorul a szem
- Esős idő lesz, ha:
- a verebek porban fürdenek
- a békák a parton ugrálnak
- a méhek nem jönnek elő
- pók a háló közepébe bújik
- a szamár ordít
- leszáll a füst
- erősen csípnek a legyek, szúnyogok
- elmarad a reggeli harmat

Versikék, mondókák:

Esik eső, süt a nap,
a kis legény dalolgat.
Hol esőnek, hol napnak,
hol a futó felhőknek,
sűrűn hulló cseppeknek.
Nyári zápor zuhogó,
meleg eső kopogó.
Felfrissül már a határ,

Alkalmazott zenei készségfejlesztési módszer:

- Daltanulás hallás után: „Esik az eső..”
- Ritmuskészség fejlesztése: a dal ritmusának tapsolása, mondókák: „Esik az eső...”
- Együtténeklés: „Víz, víz, tiszta víz...”
- tempókülönbségek gyakorlása beszéddel, énekel: „Zsipp, zsupp...”

Játékok:

Tűz, víz, lobogó... Leányos énekes fogócska

A játékosok egymástól kb. 1 m távolságra kört alkotnak. A körön kívül megy a tűzvívő, zsebkendővel a kezében. Körbesétál, majd valakinek a háta mögé leteszi a zsebkendőt. A

játékosok közben éneklük:

Tűz, víz, lobogó,
tűzet viszek eladni, ha valaki megveszi,
ég a ruhám, ne lássátok, ha látjátok se mondjátok,
ne nézzetek hátra, mert az ördög látja.

Aki észrevette a zsebkendőt a háta mögött, felkapja, s fut a tűzvívő után. Aki gyorsabb, az áll be az üresen maradt helyére. Ha nem veszi észre a játékos, hogy a tűzvívő ledobta háta mögé a kendőt, s már egyszer körbejárt, beáll a kör közepére záptojásnak. Addig áll ott, amíg valaki fel nem váltja. De záptojás lesz abból a játékosból is, aki nem zárja össze a lábát, és a tűzvívő a lábai közt a kendőt be tudja dobni.

Zsipp-zsupp, kender zsupp... Páros játék lehetőségek a dalra:

- Két nagyobb gyerek megfog egy kicsit közepén, hintáztatják, és a végén gyengéden leteszik.
 - A párok kézfogással szemben állnak egymással, karjukat jobba-balra lengetik a dal ütemére.
 - A gyerekek kézfogással körben állnak, és előre-hátra lendítik a karjukat a dal ütemére.
 - Két gyerek egy mackót, vagy babát fog közepén, és azt hintáztatják.
- Közben imitálják az áztatást, a kidobást.

Körjátékok:

Mély kútba tekinték

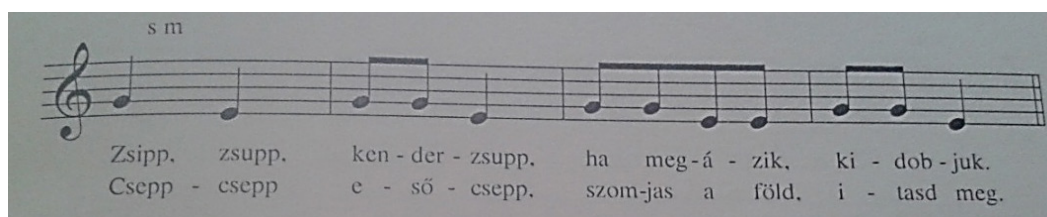
Esik az eső

Víz, víz, tiszta víz

Kották

Csip-csip csóka

Zsipp, zsupp, kender zsupp

$\text{♩} = 72$

Er - dő mel - lett nem jó lak - ni, mert sok fát kell ha - so - gat - ni,

5) 1) ti - zen - há - rom ö - let meg egy fe - let, ö - lel - jen meg en - gem, a - ki sze - ret.

Erdő mellett nem jó lakni

Mac - kó, mac - kó, u - gor - jál, fo - rog - jál,

Tedd fel a ke - ze - det, É - rítsd a föl - det,

Rakd szét a lá - ba - dat,

Mac - kó, mac - kó, u - gorj ki, hopp!

Mackó, mackó ugorjál

2) Esik az eső

E - sik az e - ső, á - zik a me - ző,

Ha - rag - szik a ka - to - na, mert meg - á - zik a lo - va.

Válaszút⁴

3) Esik az eső

E - sik az e - ső, haj - lik a vesz - ző,

Ha - rag - szik a ka - to - na, mert meg - á - zik a lo - va.

Esik az eső

Víz, víz, tisz - ta víz, te - ke - nő - be tisz - ta víz,

Mi - nek az a tisz - ta víz? Ru - hát mo - so - gat - ni.

Mi - nek az a tisz - ta ru - ha? Be - le öl - töz - köd - ni.

Víz, víz, tiszta víz

Szegény le-gény vagyok én, Er-dőn-mezőn já-rok én.
Krajcá - rom sin-csen, El - sza-kadt az in - gem.

Van egy lyukas nadrágom,
Folt is rajt' huszonhárom.
Ég alatt hálók,
Jobb időket várok.

Szegény legény vagyok én

1. Ha vi-har jó a ma-gas-ból, ne bo-csáss el, ki-csi.
Ha-falomb közt te-li-hold lép, ki-csi né-ném, te vi-gor.

2. Falu végén van a házunk,
A bozótból ki se látszik.
De a cinke, ha leröppen,
Küszöbünkön vacsorázik.

Ha vihar jó

szó E-sik az e-ső, Á-zik a me-ző,
Ha-rag-szik a ka-to-na, Mert meg-á-zik a lo-va.
Ne ha-ra-gudj ka-to-na Majd ki-süt a na-pocs-ka
Meg-szá rad a lo-vacs-ka.

Esik az eső

„Június itt van itt, a madarak hirdetik” Népi mesterségek megismerése Látogatás tájházakba, múzeumokba

40. Június 4. hete

A társadalom idővel ráébredt, hogy a múlt emlékeinek felkutatása és megőrzése a jövő számára rendkívül fontos feladat.

A települések, otthonok helyének a kiválasztása elsősorban a földrajzi, az éghajlati és a gazdasági tényezőktől függött. A letelepedő magyarság építkezési módját sokban befolyásolta a már itt élő lakosság faházépítő technikája. A 18. század közepétől jelentős fakitermelés miatt az erdők száma igen megfogyatkozott. A parasztságnak más építőanyag után kellett nézni. A hegyvidékhez közel élők a kifejtett kőveket használták ahol a fa és a kő sem állt rendelkezésre a földet alkalmazták. A legelterjedtebb módja a földház építésének a vályogfal készítése.

A magyar házak eleinte egy szobából álltak csak a 15. századtól jelentek meg a több helyiségből álló épületek. Ezek általában egy nagyobb szobából, egy konyhából és egy kamrából álltak. A ház közepét a konyha foglalta el. Az otthonok építését a családok maguk végezték, egy tapasztalt elismert ember irányításával. A szakmájukat legkiválóbban végzőket elismerték, tisztelték, becsülték őket. pl. tető készítő, zsuppkészítő, vályogverő.

Az óvodai játékainkban napi szinten megjelenik a felnőttek munkája. A gyermekek a felnőttek életének leutánczálásából újra élik a mestersegeket. Gyermekeink játékaik elődeink dolgos életének leutánczálásából alakultak ki, - kisméretű munkaeszközökkel ugyanazokat a tevékenységeket végezték, amelyeket a környezetükben láttak. Így hagyományozódtak apáról-fiúra a mestersegek. A kislányok példaképe az édesanya, a mama. és a nagyobb nőtestvérek voltak.

Nemcsak településünkön, hanem a szomszédos Parádon is található palóc tájház, és fafaragó múzeum. Ide látogatunk el a gyerekekkel, hogy közvetlen megfigyelés, tapasztalatszerzés útján megismerkedjenek őseink életterével, használati tárgyaival, szokásaikkal.

A palócok (Parád) áttört faragásokkal díszített bútorai a 19. században jelentek meg. A bútor váza puhafából készült, ebbe helyezték bele a vadász, vagy pásztor jeleneteket ábrázoló faragott táblákat.

A gazdasági építmények általában az udvar tartozékai, de építettek ilyeneket a határban is. Vannak állatoknak szánt hajlékok ezek az ólak. A legegyszerűbb állati hajlék az akol, mely csak egy kerítéssel körülvett terület. Később e fölé földem is került, hogy a jószágokat megvédje. A takarmány tárolás mindig is nagy problémát jelentett. Legelterjedtebb és legősibb módja a veremelés volt. A veremvágók körte alakú gödröt ástak, falait vízzel egyenesítették simára, megtöltötték szalmával és addig égették, míg cserép keménységűvé vált. Az ebben tárolt gabonák évekig is megőrizték épségüket.

A konyha eszközök jelentős részét a tányérokat, kanalakat, fűszertartókat, poharakat szitákat szűrőket a parasztemberek maguknak készítették. Értékes darabjaikat generációkon keresztül használták. Ruházatukat, és az egyéb textíliákat is maguknak készítették saját eszközeik szerszámaik segítségével: gereben, guzsaly, motolla,

tiló, szövőszék minden kéznél volt a háznál. Fonni, szóni, hímezni minden lány tudott, mindezt játszva tanulta meg. A Palóc szöttesek jellemző alapszíne a kék és a piros. Az egyszerű vászon szövése nem tartozott a nehéz feladatok közé, de a díszítések elkészítése már igen nagy ügyességet és mesterségbeli tudást követelt. A szín kiválasztásában is jelentős szerepe volt a hiedelmeknek. Hitték, a piros szöttek megvédi az újszülöttet a rontástól, betegségektől, ezért ilyet terítettek a kicsik bölcsőjébe.

A megye legjellegzetesebb kendertermelő és vászon felhasználó területei voltak: Bodony, Mátraderecske, Parád. E tájnak jellemzője és a legnagyobb számban készített textíliái a különböző szokásokhoz kapcsolódó kendők: kalácskendők, poszrikos kendők osztogató kendők, vállkendők. Két keskeny végük hímzett. A hímzéstechikája főként keresztzetes, rendkívül változatos, gazdag motívumkincs-csel. A domináló piros szín mellett a kevés kék alkalmazása kiemeli az egyes mintaelemek szépségét. Recskén apró pöttyöket is használtak a lapos öltéses hímzésnél, csakúgy, mint Parádon. A női ingvállaknak az ujját hímézték. Az egyik legszebb és legváltozatosabb motívum variáció a völegény-ingeneken és a jegyingeneken jelentek meg. (Recsk)

A tájházak vagy falumúzeumok olyan szabadterei néprajzi gyűjtemények, amelyek a helyben összegyűjtött és megőrzött tárgyakkal az adott település vagy tájegység hagyományos tárgyi kultúráját, a népi építészet szempontjából jelentős (esetleg népi műemlékeknek minősített) épületekben berendezett lakásbelsőket, olykor a műhelyeket, a gazdasági épületeket vagy a kezdetlegesebb ipari létesítményeket mutatják be.

A füleki Városi Honismereti Múzeum 1994 óta működik. 2014-ben nyílt meg „A füleki pálmától a világhírű kakasig” című állandó kiállítás, mely a város történetét a vár 1682-es lerombolásától, pontosabban a város 17. század végi újratelepítésétől követi végig az 1960-as évekig. Bemutatja a helyi nemesség és iparosság tárgyi emlékeit és a környék katolikus lakosságának kulturális örökségét. Külön termet kapott a helyi zománcgyár, illetve iparművek gazdag tárgyi hagyatéka, melyben az egykori mívesen díszített zománcedények mellett a tűzhelygyári, kályhagyári, faipari és egyéb részlegek gyártmányait a város iparosodását dokumentáló fotóanyag öleli körül.

A kiállítás címében szereplő pálma a 18. század elején került Fülek városi jelképeibe a Bebek család középkori címéből, a kakas pedig a füleki zománcgyár védjegyében vitte el a helyi termékeken keresztül a nógrádi kisváros híret a világ minden pontjára, hiszen a füleki termékeket négy világrészre exportálták Európában Görögországtól Svédorszáig, Ázsiában Irántól Szingapúrig, Afrikában Marokkótól Csádig és Amerikában Kanadától Paraguayig.

A kiállításon a Füleki Vármúzeum saját gyűjteményeit a losonci Nógrádi Múzeum és Galéria műtárgyaival, valamint a helyi ferences kolostorból kölcsönzött egyedülálló tárgyi emlékekkel egészítette ki.

A gyerekekkel az év folyamán többször is ellátogatunk a városi múzeumba, ahol megtekintettük az állandó, de az ideiglenes kiállításokat is. Meglátogatunk a Vármúzeumot is a füleki vár Bebek-tornyában. A gyerekek megfigyelték a kiállított tárgyakat, találgatták, hogy mit mire lehetett használni. Múzeumlátogatás után sokat beszélgettünk arról, amit láttunk és, hogy milyen lehetett régen az élet, hogyan éltek TV, számítógép és villanyáram nélkül.

A gyerekeknek nagyon tetszettek a különböző zománcozott tárgyak, edények, használati tárgyak, elsősorban azért, mert színesek voltak. Az óvodában később közelebbről is megnéztük ezeket a tárgyakat, edényeket, tálat, kancsókat, bögréket. A gyerekek, sorba rakták nagyság szerint, válogatták színük szerint. Kipróbálták milyen hangot adnak ki, ha fakanállal ráütünk és milyen hangot ha, fémkanállal ütünk rá.
(Fülek)

A kihalóban lévő kismesterségek megismertetése volt a célunk a gyermekekkel. Ennek érdekében Körispatakra látogattunk, ahol a gyermekek megismerkedhettek a szalmafonással, kenyérsütéssel, és egy malmot is meglátogattunk.

A molnárok a lisztörlés mesterei. Amikor véget ért az aratás, és zsákokba került a búza, volt már munkája bőven a molnárnak. A gazdák gabonával megrakott szekereikkel siettek a malomba lisztet őröltetni. Duruzsolt is aztán szorgalmasan a malom, a molnármester a legényével egyfolytában öntögette a zsákok tartalmát a garatra.

A pék akkor dolgozott, amikor más aludt. Éjjel dagasztotta, kelesztette a tésztát, hajnalban sütötte, és reggelre elkészült a friss, illatos kenyér. Jó kenyeret az a pék tudott sütni, aki jó minőségű lisztet használt hozzá, és nem sajnálta az időt és a munkát. A fehér kenyér tiszta búzából, a barna rozsából készült. A pék dagasztott, kiszakította a tésztát, bevetette sülni a kemencébe. A feleség elkészítette a kovászt, árusította a boltban a kenyeret, a fiú pedig mindenben segített.

Szalmafonás

A régi időkben talán nem is létezett olyan paraszti porta, ahol ne lett volna szalmából készült kalap, kosár, szőnyeg, tárolóedény vagy éppen egy dísz tárgy. Puhaságát, jó terhelhetőségét, csavarhatóságát, fonhatóságát kihasználva szinte bármit tudtak készíteni belőle. Maga a fonás nem tartozik a legnehezebb kézműves technikák közé, viszont az előkészületei időigényesek, fárasztóak. Fonásra csak a kézzel, sarlóval, esetleg kaszával leartott szálak alkalmasak. Bözödön nagy hagyománya van a szalmából font tárgyak készítésének. Annak ellenére, hogy a bözödiek szerint a szalmadisz készítésében Bözödé az elsőbbség, igazán híressé a körispataki szalmafonók váltak, a körispataki szalmakalap múzeum létrehozása után. Ezt a múzeumot látogattuk meg mi is a gyermekekkel. (Székelyudvarhely)

Csengővár Óvoda Recsk Csillagszem csoport (3 év)

Felhasznált dalanyag:

Cifra palota...
Tente, baba, tente, 145.o.

Harangoznak délre
Bújj bújj zöld ág 13.o.

Van már kisszék...
Óvodai nevelés játékkal, mesével 128.o.

Faragószék nótája
Óvodai nevelés játékkal, mesével 129.o

Erdő, erdő, erdő...
Törzsök: Zenehallgatás 92.o

Éliás, Tóbiás...
Óvodai nevelés játékkal, mesével 54.o.

Járjunk táncot...
Magyar Népi Gyermekjátékok 48.o.

Kör, kör, ki játszik...
Táncos játék az óvodában 130.o.

Járom az új váramat...
Magyar Népi Gyermekjátékok 38.o.

A Vargáék ablaka...
Óvodai nevelés játékkal mesével 92.o.

Érik a meggyfa...
Dobszay: Magyar dal könyve 45.o.

A Vidrócki híres nyája
Kerecsényi: Ének-zene 118.o

Mondókák: (Tente, baba tente / Kerekecske dombocsk / Óvodai nevelés játékkal, mesével - nyár)

Csizmadia inasnál nincs szebb a világon
Háromlábú székén ül, mint madár az ágon.
Jáknak volt hat fia, mind a hat csizmadia
Simi, Samu, Sámuel, Dini, Dani, Dániel
Áll a baba, áll a baba, Édesanyja állítgatja,
Áll a baba, áll a baba, Édesapja állítgatja
Szita, szita bóbíta, jöjjenek a fonóba
Hogyha jönnek, lesznek, hogyha hoznak, esznek
Négy lába van a tehénnek, ha nem hiszed, szaladj, nézd meg.
Fel út, le út erre, arra, szaladj, merre kedved tartja
Szebb a páva, mint a pulyka Szebb, szebb, szebb,
Mert a pulyka maszatós, a páva meg aranyos!
Van már kisszék, csak lába kék, van már három, csak még egy kék

Hogyha még egy lába volna, jaj de furcsa kisszék volna.
Bing-bang, bing-bang, megszólal a nagy harang.
Harangoznak délre, gyere már ebédre.

Vers:

Weöres Sándor: Falu végén

Találós kérdés:

Két füle van mégsem hall? Mi az? (Fazék)

Nekem olyan tyúkom van,
hogy a föld alá jár tojni. Mi az? (Krumpli)

Népi bölcsességek, megfigyelések:

- Aki két nyúl után fut, egyet sem fog meg.
- Többet ér egy nyár, mint száz tél.

Szólás, mondás:

- Lassú víz, partot mos.
- Nem sok vizet zavar.
- Szájába rág valamit.
- Sok idő eltelik, míg a gyermekből ember válik.
- A nagy nevetésnek, sírás a vége.

Június 15. Vida napja – időjárás:

- Jó idő esetén jó termés, rossz idő után rossz termés várható.
- Ha szent Vid-napján eső esik, hibás lesz az árpa, mondogatják már régóta.

Helyi hagyományok népszokások:

Palóc vidéken a nagycsaládok a nagyobb munkákat kalákában egymást segítve végezték. Júniusban a zöldtakarmányt vágták, gyűjtötték forgatták. Az értékes használati eszközök apáról fiúra szálltak. Épségét őrizték, ha elhasználódott, vagy megrongálódott javították. A kölcsönkért

földművelési eszközöket „egészségben” adták vissza, ezt a paraszti tisztesség megkívánta.

Alkalmazott zenei készségfejlesztési módszer:

- Daltanítás hallás után

Cifra palota...

Célom, hogy a gyermekek kedvük szerint minél többen kapcsolódjanak be a dalos játékba, énekeljenek, mozgogjanak bátran. Az együtt éneklés jelentsen örömet a gyermekeknek, bátran normális hangerővel és szöveg kiejtéssel.

Ritmuskészség fejlesztés

Harangoznak délre / Van már kisszék

Egyenletes lüktetés érzékeltetése változatos módon. Harangozás utánzása: két kéz marokra fogással, tapsolás egyenletesen, taps és comb ütögetése.

- Hallásfejlesztés

A faragószék nótája

Az óvónő tisztán énekel, szép szöveg kiejtéssel, érthetően, élvezhetően. A dalokat normálhangon és hangfekvésben énekeljük, hogy a gyermekek hallják saját hangjukat, s megtanuljanak közösen együtt énekelni.

- Zenehallgatási készség fejlesztés

Erdő, erdő, erdő / A Vargák ablaka... / A Vidrócki híres nyája

A zenehallgatás során a képzelet, a belső kép alakítása a dallamok segítségével elképzeljük a megénekelte helyeket, szereplőket.

- Együtténeklés

Éliás, Tóbiás... / Süssünk, süssünk valamit... / Borsót főztem...

Az együtt éneklés kiválóan alkalmas az összetartozás a közösségi érzés erősítésére az ének a zeneiség eszközeivel. Az együtt éneklés megalapozza a tiszta éneklésre és az önálló éneklésre való képességet.

- Egyéb:

Járjunk táncot... / Kör, kör, ki játszik

Olyan dalos játékok éneklése, eljátszása, amely során, minél többen bekapcsolódnak az önfeledt játékba, gyakorolják az utánozó mozgásokat, az éneklés és a mozgás összekapcsolását.

Gyermekjátékok:

Kör, kör, ki játszik

Táncos játék az óvodában 130.o

Szöjünk, fonjunk

Dobszay: Magyar dal könyve 145.o

Járom az új váramat
Magyar Népi Gyermekjátékok 38.o.

Érik a meggyfa
Dobszay: Magyar dal könyve 45.o.

Játékok leírása:

Kör, kör, ki játszuk

Sétával játékra hívás. A gyerekek lánc sorban állnak fel kéz-fogással, menetirányba haladva majd kanyarogva, kígyózva énekelnek. A dallam utolsó éneklésére a kör bezárul.

Szójünk, fonjunk

Körjáték. Két gyermek-magasba emelt kezében bottal, vagy kendővel kaput tart. Ellentétes irányban haladnak a körrel. A dal végén a karjukat hirtelen leengedik. A tőlük jobbra és balra álló két gyermeket megkérdeik: "Kit szeretsz?" A kérdezettek társaik közül megneveznek valakit. Az alacsonyra tartott bot vagy kendő fölött átugornak, ha már vallottak.

Járom az új váramat

A gyerekek kört alakítanak, ez a vár. Középen áll a „szomszéd Kisné”. A körön kívül jár a kérő. Valamennyien énekelik az első két sort. Ezt adom ezt”: csak a Kisné énekl, és rámutat valakire. A kérő válaszol: "Nem kell nékem ez" majd rámutat valakire, és énekl: "Ez kell nékem ez. Majd kézen fogja és megkerüli vele a kört. Ugyanígy kéri a másodikat és harmadikat. stb. A körön kívül haladók arccal a kör felé fordulva mennek, megtartják ők is a kör vonalát, és egyszerre lépnek a kör tagjaival. A mikor mindenkit elvitt a kérő újból összezáródik a kör. A játék kezdődik előlről. Az lesz a kérő, aki utoljára marad.

Érik a meggyfa

A gyerekek kézfogással körbe állnak. Egy gyermek benn áll a körben, vállmagasságban tartott jobb kezében zsebkendőt tart, bal keze csipőn. A dallamra a körben álló gyerekek egy lépéses csárdást táncolnak. A körben álló gyermek a dallamra egyszerű járó lépéssel körbejár, az „Ég a gyer-tya” dallam részénél odalép az egyik gyerekhez. Átnyújtja a zsebkendőt és beviszi a körbe és egyszerű járó lépéssel forognak ők is meg a körben állók is. A dallam végén a körbe bekerült gyermek a társát kiperdíti, jobb kezével megadja a perdülés lendületét, két-három fordulattal körbe forog. Ez után újra kezdődik a játék.

Alkalmazott népi kismesterség bemutatása, produktum készítésnek módja:

Megidézve őseinket, gyermekjátékot készítünk hiteles leírás alapján, csutkababát.

1. Az eszközök előkészítése: kukoricacsutka, csuhé, zsinór, olló, színes szalagok.
 2. A csuhé beáztatása
 3. A csutka beöltöztetése csuhéval – hajfonás – a csuhé rögzítése zsinórral.
 4. A szoknya, kendő méretre szabása
 5. Szalagdiszek, masnik felkötése
 6. A játék kipróbálása
- Cini- cini muzsika... – a csutkababa megtáncoltatása a dallamra
Tente, baba...- a csutkababa dédelgetése közben éneklés.

**Daxner Utcai Óvoda Fülek
Cica csoport (5-6 év)**

Felhasznált dalanyag: (Bors Éva: Mély kútba tekinték)
Gyertek lányok játszani
Körtéfa...
Árok mellett jártam...
Farkas Ilka...

Alkalmazott zenei készségfejlesztési módszer:

- Ritmuskészség fejlesztés
Az egyenletes lüktetés és dalritmus összekapcsolása
Két csoport egymás után énekl végig a dalt, az egyik az egyenletes lüktetést, a másik a dal ritmusát tapsolja, vagy ritmushangszereken szólaltatja meg
A két csoport különböző mozgással, tapsolással énekl a dalt, az egyik az egyenletes lüktetést a másik a dal ritmusát- egyidejűleg énekl a dalt
A gyerekek egyenként énekl a dalt, és az egyenletes lüktetést vagy a dal ritmusát emelik ki, ritmushangszereket is használhatunk
A két gyerek egyszerre énekel, két különböző ritmushangszereken játszik, tapsol, az egyik gyerek az egyenletes lüktetést a másik a dal ritmusát szólaltatja meg
- Hallásfejlesztés
Hangszinfelismerés
Közeli színezetű zörejangokat keltő használati tárgyak megnevezése hallás után.
Hasonló anyagú például két vagy háromféle fémtárgy : rézmozsár, tálca, evőeszköz
Azonos anyagból készült tárgyak : két vagy három különböző használatra készült üvegtárgy
Egymás beszédhangjának a felismerése játék során: Koszorú, koszorú
Zománcozott fazekak, talak hangjának összehasonlí

tása- kisebb, nagyobb méretű- hogyan változik a hang magassága a tál nagyságától függően

• Együtténeklés

Gyertek lányok játszani

Körtéfa...

Árok mellett jártam...

Farkas Ilka...

Ismert, régebben tanult dalokat énekeltünk közösen. A dalokhoz ritmuskíséretet találtunk ki. A gyerekek egyesével is próbálták kíséretet kitalálni, amit a többiek meghallgattak, majd közösen is megpróbálták.

Játékok:(Bors Éva: Mély kútba tekinték)

Mély kútba tekinték

Szorosan összefogott kézzel, oldalt lépve körbe járunk, és a végén leülünk a földre. Keresünk egy hosszabb fűszálát, két végét összefogjuk. Az ívezetesszük a szánkba, nyálból ablakot, hárttyát teszünk rá. A nap felé tartva színt játszik. Az a legügyesebb, akinek legtávolabb megmarad az ablaka. Közben énekeljük a dal: Mély kútba tekinték...

Hogy a csibe, hogy

A párok szemben állnak egymással. A fiú bal kézzel, tenyérrel felfelé tartja a lány jobb kezét. Jobb kézzel hármat csatint a lány tenyerébe. Kezüket megfordítják, most a lány csap a fiú tenyerébe. Az ötödik és hatodik ütemre a tenyerbe csapást megismétlik, majd kézfogással forognak.

Alkalmazott népi kismesterség bemutatása, a produktum készítésének a módja:

A drótosság jellegzetes szlovák mesterség volt és a szlovák drótosok, akik a házakat járva konyhaedények javításával, drótozással, bádoglemezekből és drótból készült termékek értékesítésével tartották fenn magukat, beutazták egész Európát és Oroszországot.

E vándormesterség keletkezése a 18. és 19. századra nyúlik vissza. A drótosok a hegyi lakosság legszegényebb köreiből származtak, a drótosság bölcsője **Trencsén** (Trenčín) és **Kiszuca** (Kysuce) környéke volt.

A drótosok néha két-három évre is elvándoroltak otthonról. A drótos inasokat „džarek” névvel illették. Több világgá ment drótosból gazdag vállalkozó lett.

Füleken nagyon sok háztartásban használnak még ma is régi zománcozott fazekat - hisz nálunk gyártották évekig. Sajnos a zománcozott fazék ki szokott lyukadni - szerencsére vannak még ma is ügyes kezű emberek, akik az ilyen fazekakat be tudják foltozni. Egy ilyen ügyes bácsit elhívunk az óvodába is és megmutatta nekünk, hogyan dolgozik. A gyerekek nagy érdeklődéssel figyelték a munkáját. Megtanulták, hogy a lyukas fazekat sem kell mindjárt kidobni.

Ficánka Napköziotthon Székelyudvarhely Gomba csoport (5-6 év)

Felhasznált dalanyag:

Szántottam gyöppöt
A part alatt
Elszaladt a kemence
Szőjetekek lányok

Versikék, mondókák:

Széna, szalma szét van szórva,
rakja össze kis Katinka!
Szénát, szalmát, velláról vellára,
rakjad össze, kis Katinka,
te vagy a gazdája!

Alkalmazott zenei készségfejlesztési módszer:

Daltanulás hallás után: „Szőjetekek lányok..”

- Ritmuskészség fejlesztése: a dal ritmusának tapsolása, mondókák: „Elszaladt a kemence...”
- Együtténeklés: „A part alatt”
- Halk-hangos megkülönböztetése: ének, mozgás összekapcsolása: „Szántottam gyöppöt..”

Pedagógiai módszerek:

- beszélgetés
- magyarázat
- életpélda
- gyakorlás
- szemléltetés
- közös és egyéni munka
- bemutatás

Játékok:

Sülnek a kenyerek...

Fiúk, lányok hatan-húszan együtt játszhatják, puha, füves helyen.

A játékos kiválasztanak két kenyérsütőt, általában a két legerősebb, legnagyobb játékost. A többiek a kenyerek. Szétterpesztett lábakkal egy sorba, egymás háta mögé ülnek. A leghátul ülő játékos a kemence. A kemence, az utolsó kenyér és a kenyerek is mind-egymás derekát jól megfogják. Az első kenyér kezét a kenyérsütő fogja, aki a kenyerekkel szemben áll, s míg a kenyerek jobbra-balra dülve a következő mondókát fújják, a kenyérsütők egymást változtatva, sorra igyekeznek felállítani őket.

Sülnek a kenyerek,
sülnek a kenyerek!

Az utolsó kenyérnél módosul a szöveg, a kiállított játékosok is mind együtt mondják:

Égnek a kenyerek,
égnek a kenyerek!
Legvégül a kemencét is ki szokták húzni.

Köcsögdobó

A játékot öt-husz gyerek játssza. Fiúk-lányok csoportos dobójátéka, ahol a labdát egy köcsög helyettesíti. A játékhoz egy cserépköcsög kell, amibe néhány kicsiny kavicsot tesznek, hogy dobás közben a köcsögben csörögjön.

A játékosok kiolvasóval kiválasztják a királyt. A király középre áll, köcsöggel a kezében. A többiek körülötte körbeállnak, egymástól kb. 1 m távolságra. Játék közben vigyáznak, hogy a köcsög le ne essen és el ne törjön. Ezért a király megcsörgeti a köcsögöt, majd a dallam kezdésekor valamilyen játékoshoz közeledik, és úgy dobja. A játékosok éneklnek: Itt a köcsög, mi van benne, aranyalma, aranykörte,

Forrásanyag:

- Csipős túrót vegyenek - udvarhelyszéki gyermekjátékok, szerkesztette P. Buzogány Árpád, Hargita Megyei Hagyományörző Forrásközpont Udvarhelyszék Kulturális Egyesület, Székelyudvarhely, 2012
- Sófalvi Magdolna: Csicséri borsó, gyermekjátékok, népi játékok, népszokások gyűjteménye, Mentor Kiadó, Marosvásárhely, 2006
- Bújj, bújj, zöldág, Óvodások könyve, Ifjúsági Könyvkiadó, Bukarest.

Kották

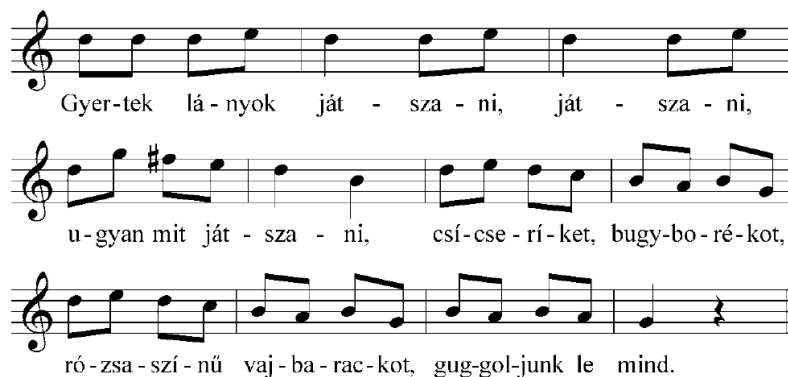

2. Azért van az kirakva:
Garzó Péter jár ide, jár oda,
Jár ide, jár oda, de jár oda.

3. – Hej, galambom, gyere ki,
Vár már Péter ideki, ideki,
Ideki, ideki, de ideki.

4. – Tudnám én azt, ha várna,
Mert a szívem dibegne, dobogna,
Dibegne, dobogna, de dobogna.

A Vargáék ablaka

Gyertek lányok játszani

Kör - té - fa, kö - rö - si, ke - re - pe - si kör - té - fa.
 Kör - té - fa,
 Vá - ra - si gaz - da, gyön - gyö - si tánc,
 köny - nyű já - ró kis - me - nyecs - ke, dob szer - da.

Körtéfa

Á - rok mel - lett jár - tam - ba,
 tüs - ke ment a lá - bam - ba,
 raj - ta kap, raj - ta kap,
 min - den - ho - va be - le - kap.

2. Iglice, szívem, iglice,
 Aranyos lábú iglice,
 Ahova te hajlasz,
 Én is oda hajlok, iglice.

Árok mellett jártamban

Far - kas Il - ka bő szok - nyá - ja i - ju - ju - ju juj, juj,
 Fel - a - kadt a csip - ke - fá - ra hop - po - dá - ré hopp, hopp, hopp.

2. Nem a csipkefa fogta meg, ijujuju juj, juj,
 Marci Miska markolta meg, hoppedaré hopp, hopp, hopp.
 3. Ereszd, Miska, a szoknyámat, ijujuju juj, juj,
 Ne szomorítsd az anyámat, hoppedaré hopp, hopp, hopp.

Farkas Ilka bősoknyája

El - sza - ladt a ke - men - ce te - li po - gá - csá - val.
 U - tán - na ment a la - pát min - den csa - lád - já - val.
 Tyúk - láb a tál - ba, Lúd - láb a tál - ba.
 Jó lesz va - cso - rá - ra.

Ismétléskor gyorsan

Elszaladt a kemma

Szö - je - tek lá - nyok, fon - ja - tok lá - nyok,
 Hadd csen - dül - jön, Szö-jünk, szö-jünk ken - döt.
 Hadd pen - dül - jön.
 Ki - nek szö-jünk ken - döt? Szö-jünk I - lo - ná - nak!

Szöjetekek lányok

Já - rom az új vá - ro - mat, Já - rom a sa - já - to - mat,
 Szomszéd Kis-né kit tesz mel - lém, Ki - vel ha - za - men - jek?
 Ezt a - dom, ezt. — Nem kell nekem ez. — Ez kell nekem, ez.
 Szép é ma - ga, szép ru - há - ja, Szép a két or - cá - ja.

Járom az új váramat

„Júliusban nagy a meleg, pancsolni és
úszni lehet”

Hagyományörző gyermektábor Népi mesterségek- bútorfestés, nemezelés, agyagozás

41.

Június 4. hete

Bútorfestés:

A bútorok legkorábbi díszítése a rovásírás és az ékrovas, vagyis a késsel bevágott, bemetszett mintázás volt. (kör, félkör, egymást metsző egyenesek, esetleges hullámos vonalak) Jellemző volt a körzővel vésett rozetta is. A közép-kor későbbi szakaszában megjelent a bútorok színezése is. Három szín használata volt jellemző: a fekete, a vörös és a fehér. A XVI. században Mátyás királynak köszönhető hazánkban is terjedni kezdett a reneszánsz, s ezzel a bútorfestésben elterjedt az indás, leveles, virágos növényi motívum. Az 1860-as évektől, a szabadságharc leverése után a nemzeti motívumok, jelképek háttérbe kerültek. Másrészt – visszaszórási módon – megjelent a paraszti bútor iránti kereslet, de már más szerepben: „csakazértis”-ből, nemzeti ellenállásból keresték. A XIX. század második felében egy utolsó szikra jelent meg a paraszti bútorművészetben: a térábrázolás. Ebben az időben készültek el az első áttört bútorok: új technikával készülő fali tálasok, székek, padhátak. És lassan átvette a szerepet a műbútorasztaloság, a műbútorok.

Nemezelés:

A nemezkészítés ősi mesterség, mint a fonás vagy a szövés. Kutatók szerint abban az időben keletkezett, amikor az emberiség az állatbőrt, az állatszőr ruhák készítésére kezdte használni. Földrajzilag erősen behatárolt az elterjedése: Európa és Közép- Ázsia. Az ázsiai pusztákon rengeteg a juh, a kecske és a teve, ebből következően a gyapjú, az állatszőr. A nemez készítésének alapja, hogy az egyes állatfajok szőre hajlamos a nemezelődésre. A szőrszálak külsején cserépszerűen elhelyezkedő, lapos sejtek találhatók, ezek a pikkelyek lúgos vagy savas kémhatású (szappanos) meleg víz hatására felnyílnak, és a nyomkodás hatására összeakaszkoznak. Az elkészült nemezben a szálak alapos öblítés és szárítás után visszatérnek eredeti állapotukba, és erősen összekapaszkodva szinte elválaszthatatlanná teszik a textilt. A nemezt a textiliparban és gyakran a köznyelvben is filcnek nevezik. A hagyományos kézműves eljárások szinte csak a birkagyapjút használják. Sokrétű alkalmazásában szerepet játszik vízálló, hőálló és hőszigetelő tulajdonsága. A nomád népek sátrat, szőnyeget, takarókat készítettek belőle, de használták a ruházatkodásban (pl. kalap, csizma, kesztyű...) Napjainkban népművészeti, kézműipari termékek készülnek belőle.

Fazekasság:

A fazekasok ismert, tájnyelvi elnevezése a „gerencsér”. Már István király korából, a falvak közül Gerencsérpusztát tüntetik fel, mint nagy fazekas közösséget. A fazekasság legfontosabb nyersanyaga az agyag, amelyet régen a lakóhelyek közelében bányásztak. Magyarországon a népi kerámiánk 6 nagyobb stíluscsoportját különböztetjük meg, melyeket meghatároz az edény alapszíne, díszítményének színei, elemei, kompozíciója, a díszítés eszköze. A

háztartások elengedhetetlen kellékei voltak az agyag korsók, kancsók, tálak, edények, de a mázas, díszített tárgyokat a konyhák falának díszítésére is használták.

Mi is kipróbáltuk az óvodában az agyagozást, és megnéztük hogyan készülnek korongozással az edények. Az agyagból kisebb darabot veszünk, majd kezdődik az edény formálása, a korongolás. A fazekas a korongot lábbal hajtja, és az edény megformálását kézzel végzi. Amikor kész az edény, egy vékony dróttal, vagy damillal levágja a korongról, és esetlegesen díszíti karcolással, nyomott mintákkal, majd szikkadni hagyják. Szikkadás után kapja az edény az alapszínét, és újabb díszítményeket: írókával, ecsettel, más eszközökkel, vagy eszköz nélkül. A megszáradt edényeket először kiégetik az égetőkemencében, majd a második, erősebb égetés előtt rakják rá a mázat.

(Recsk)

Agyagozás

Az agyag kiváló vízzáró rétegeket alkot, s e képességéből adódóan áteresztő képessége rendkívül alacsony. Vízrel összegyúrva viszont jól alakítható, de ugyanakkor alaktartó. Képlékenysége alapján megkülönböztetnek könnyen sodorható sovány, és nagyobb ellenállású kövér agyagokat. Szennyezések miatt elszíneződhet, előfordul sárgás, enyhén vöröses, ritkábban szürkés agyagféleség. Kiégetve vöröses árnyalatú, díszíthető kiégetés előtt és után is utánégetéssel. A fazekasok alapanyaga, akik használati tárgyakat, elsősorban edények állítanak elő. A fazekas mester keze alól kikerül tálak, korsók, fazekak stb. a képlékeny alagú agyagból készülnek, amelyek a szárítást követő égetés során szilárd, időtálló anyaggá válnak. Ebben az állapotában a cserép a folyadékot átengedi magán, ezért az edényeket legtöbb esetben mázzal vonják be.

Korongozás - egy kerek lapot, függőleges központi tengelyen, vízszintesen gyorsan forgatnak. Ezt a forgó mozgást sok esetben a függőleges tengely alsó végén lévő nagyobb fakorong lábbal való hajtásával érik el. A felső forgó lapra kerül a tisztított (szűrt) agyag, amit a szüntelen forgás közben vízesen formálnak. A fazekas nedves kézzel, illetve egy vizes bőrdarabbal alakítja a tészta keménységű agyagból formálódó edényt.

Égetés - Az edényeket, egyéb használati tárgyakat kiszáritják, majd kemencében kiégetik. Az égetés mindig az adott anyagnak megfelelő hőfokon történik. A legfontosabb feltétel, hogy az égetési hőmérsékletet nagyon lassan érje el a kemence. Nem ritka, hogy ehhez 6-8 órát is várni kell. A lehűlésnek is minél hosszabb időt kell hagyni, hogy a kiégetett tárgyak feszültségmentesek legyenek. A kemencébe helyezett tárgyak a kemencével együtt hűlenek a környezeti hőmérsékletre.

Nemezelés

A nemez ősi eredetű textil, amit hagyományosan birkagyapjából gyúrnak vizes közegben. A finomabb anyagú nemez-tárgyak a merinó juh gyapjából készülnek. A cigája gyapja is megfelelő, de barna színe behatárolja felhasználását. A nemezkészítők megkülönböztetik a kézzel előállított nemezt a gyári, műszaki nemeztől, bár készítésük alapja azonos.

Források szerint honfoglaló őseink elsősorban a nyári szállásokon használták a nemezsátrakat, a téli szállásokon állandó házaikban laktak, de ennek építésénél is használták ezt a textilt tetőfedésre. A 13. század végére a sátrak szinte teljesen eltűntek, a magyarok véglegesen letelepedtek falvakban, boronaházaikban. A nemez azonban nem tűnt el a magyar nép életéből. Fennmaradt a nemezgyártás mestersége, s ezek a mesterek szőrcsizmát (botost), mamuszt, vékony

anyagú harisnyát és süveget készítettek. A nemezéből készült ruhadarabok többségét a 19. századtól kiszorították a modern textilipar más anyagai, ez alól egyedül a fejfedő jelentett kivételt. A hagyományos magyar nemez süveget azonban felváltotta a világszerte elterjedt nemezkalap viselése.

Nemezművészet

A keleti nemezművészet újrafelfedezése az 1960-as, 1970-es években történt, amikor néprajzkutatók indultak a világ minden tájáról Közép-Ázsiába és Törökországba, hogy megfigyeljék és feljegyezzék ennek a sok évezredes múltra visszatekintő textilnek az előállítását, a díszítési eljárásokat, a körülötte kialakult szokásokat, hiedelmeket. Egyre több kiállítást rendeztek, s ennek nyomán az iparművészek is megismerkedtek a nemezművészettel, és egyre inkább eltávolodva a keleti hagyományoktól új utakat találtak felhasználására. Ma már a hagyományos szőnyegek, csizmák, kesztyűk, kalapok mellett babák, légiesen könnyed ruhák és művészi installációk is készülnek belőle. A nemezkészítés megjelent az oktatásban és a művészeti főiskolák tananyagában is. Magyarországon a nemez minél szélesebb körben való megismertetése Nagy Mari és Vidák István nevéhez fűződik. 1984-ben ők szervezték meg az első magyar nemezkészítő tanfolyamot, s még ebben az évben sor került az I. Nemzetközi Nemezművészeti Világtalálkozó és Tudományos Tanácskozásra Kecskeméten. Az első magyar nemezkiállítás 1980-ban Gödöllőn volt. (Fülek)
NÉPI KISMESTERSÉGEK

A ága a népi iparművészetnek, hiszen népi kismesterség nagyon sokszínű mindaz ide tartozik, ami az eddig említett négy szakágba (fazekasság, hímzés, szövés, faragás) nem. Többnyire olyan mesterségekről van szó, amelyek a parasztság speciális tárgyi igényeit szolgálták ki. A házilag nem előállítható tárgyak létrehozásához tanult mesteremberekre volt szükség.

A ruházatkodást szolgáló iparágakhoz tartoznak: szűcsök, szűrszabók, kalaposok, paszományosok, kékfestők, csizmadiaik, papucsosok, gyöngy- és szószőr ékszer készítőik.

A fémet kovácsok, késesek, csengő és kolompkészítő mesterek, a bőrt, a lószerszám készítő, a bőrművesek és a kulacsosok használják fel.

Ebbe a nagy csoportba tartoznak még a természetben megtalálható különféle szálal anyagokat - vessző, csuhé, gyékény, szalma - felhasználó alkotók is.

A népi kismesterségek közé tartozó további szakmák: fésűs és szaruműves, népi hangszerkészítő, mézesbabos, tojásdíszítő, népi gyermekjáték készítő, népi bútorműves és bútorfestő, nemezelő, népviseletes babakészítő.

(Székelyudvarhely)

Csengővár Óvoda Recsk Napsugár csoport (3 év)

Felhasznált dalanyag:

Kiment a ház az ablakon

Tóthné P. Marianna: Tente baba, tente... 86. o.

Hej tulipán

Komáromi Lajosné: Játékos zenebona 202. o. /201.

Széles az én kedvem ma

Komáromi Lajosné: Játékos zenebona 207.o. /216.

Sárga csikó

Komáromi Lajosné: Játékos zenebona 182./185.

Hol jártál báránycám

Tóthné P. Marianna: Tente baba, tente... 73. o.

Komatálat hoztam

Forrai Katalin: Ének az óvodában 149. o./ 99.

Faragószék nótája

Törzsök Béla: Zenehallgatás az óvodában: 217. o. /339.

Sárdó gyűjjön

Füzesi Zsuzsa: Gyermekdalok. 7. o.

Lyukas korsó

Selmeczi Marcella: Szedem szép virágom 97. o / 78.

Egy ángomnak egy ládája csattan

Lázár Katalin: Népi játékok 104. o./ 79.

Kiugrott a gombóc

Tóthné P. Marianna: Tente baba, tente... 130. o.

Mesterség csúfolók:

Tóthné P. Marianna: Tente baba, tente...

Ácsok vagyunk, ácsorgunk

Szekercével fát faragunk.

Csizmadiainasnál

Nincs szebb a világon,

Háromlábú székén ül,

Mint a madár az ágon.

Népi gyermekmondókák:

Tóthné P. Marianna: Tente baba, tente...

Biri- Bori bárány

Alig áll a lábán.

Kiviszik a zöld mezőre,

Édes fűre, legelőre,

Ott megáll a lábán

A Biri- Bori bárány!

Szép kis bölcső, kérlek téged,

hadd aludni kis öcsémet!

Hadd a zajt most, hadd a lármát,

ne zavard meg csendes álmát!

Kicsi vagyok, székre állok.

Onnét egy nagyot kiáltok,

Hogy mindnyájan meghalljátok:

Boldog ünnepeket kívánok!

Itt a köcsög!

Mi van benne?

Arany alma,

Arany körte!

Add tovább! Add tovább,

Te meg fizesd az árát!

Kelj fel juhász, ne aludjál,

Elveszett a csengős bárány!

Nem aluszom, csak heverek,

Nem is igaz, hogy elveszett!

Vers:**Mándy Stefánia: Labda** Cini- cini muzsika 48. o.Alkalmazott zenei készségfejlesztési módszer:

- Daltanítás hallás után

Hej tulipán...**Hol jártál báránykám...**

A témához kapcsolódóan, életkoruknak megfelelően, kevés hangkészletből választottuk a két dalt.

- Ritmuskészség fejlesztés

Sárga csikó... – a refrén részeknél tapssal kísérve.

- Hallásfejlesztés

Kiugrott a gombóc...**Komatálat hoztam...**

- Zenehallgatási készség fejlesztés

Faragószék nótája

Applikációs képek segítségével, az ott látható tárgyak

beazonosításával és megnevezésével, szókincsbővítés. A képek megfelelő sorrendiségével a dal könnyebb megértését is szolgálta. Vizuális élménynyújtásban is része volt így a gyermekeknek.

- Együtténeklés

Kiment a ház az ablakon...

Tréfás dal éneklésével, sok nevetéssel, a közösségi élmény erősítése.

Gyermekjátékok:

Székfoglaló

Lázár Katalin: Népi játékok 126. o./ 125.

Egy ángyomnak egy ládája csattan

Lázár Katalin: Népi játékok 104. o./ 79.

Köcsögdobó játék

Bújj, bújj, zöld ág 190. oldal

Bárányfogás

Karlóciné: Kisgyermekes játékos könyve 104./ 92.

Árvíz

Karlóciné: Kisgyermekes játékos könyve 211.o./ 205.

Szappanbuborék fúvás

Selmeczi Marcella: Szedem szép..178/84.

Labdagurító

Selmeczi Marcella: Szedem szép..174/76.

Egy előre

Selmeczi Marcella: Szedem szép..175/78.

Célbodobás labdával

Selmeczi Marcella: Szedem szép..177/81.

Hallgatta, nem hallgatta

Selmeczi Marcella: Szedem szép..157/ 46.

Játékok leírása: (A hiányzó játékok leírása a CD mellékleten található)

Köcsögdobó játék:

A játékot 5- 20 gyerek is játszhatja. Fiúk, lányok csoportos dobójátéka, ahol a labdát egy köcsög helyettesíti. A játékhoz egy cserépköcsög kell, amibe néhány kicsiny kavicsot teszünk, hogy dobás közben csörögjön. A játékosok kiolvasóval kiválasztják a királyt. A király középre áll, köcsöggel a kezében. A többiek körülötte körbe állnak, egymástól kb. 1 m távolságra. Játék közben vigyáznak, hogy a köcsög le ne essen és el ne törjön. Ezért a király megcsörgeti a köcsögöt, majd a dallam kezdésekor valamelyik játékoshoz közeledik, és úgy dobja. A játékosok éneklük: „Itt a köcsög, mi van benne?...”

Bárányfogás:

Az egyik gyermek lesz a bárány, nyakába kössünk egy csengőt, mely könnyen szólaljon meg. Három- négy gyermeknek kössük be a szemét. Ők a csengő hangja után mennek, s igyekeznek elfogni a bárányt. Minthogy a bárány lát és így könnyen ki tud bújni a támadók gyűrűjéből, azoknak gyorsan és bátran kell a csengős gyermek után kapniuk.

Új bárány az lesz, aki őt elfogja. Több játsszó esetén körbe helyezkedjenek el a gyerekek, hogy védelmül szolgáljanak az esetleges összeütközések elől.

Egy ángyomnak egy ládája csattan:

Hintázás közben énekeljük ezt a dalt, a dal végén a hintára várók kiáltják a hintázók felé: „Rúgd meg a mestergerendát, kapsz egy piros almát!” Ezután a hintázó átadja a hintát.

Szappanbuborék fúvás:

Jól habzó szappant elforgácsolnak, és langyos vízben feloldanak. Kipróbálják, lehet-e belőle buborékot fújni, majd kis tálakban odaadják a gyermekeknek a tálat. Minden gyermek kap egy szalmaszálat, melynek egyik végét több helyen kisé behasítják. A fúvás lassú, egyenletes levegőkiengedéssel történik. A buborékok elröpítése nagy ügyességet igényel. Játék közben mondogathatják a gyermekek:

Gyere ki, tündér,
kékben, zöldben,
piros cipőcskében.

Labdagurító:

Két párhuzamos vonal mentén a gyermekek egymással szemben állnak. Valamelyik gyermek egy labdát gurít a másik oldalon álló gyermeknek, akit nevének szólít. A megszólított igyekszik a feléje guruló labdát elfogni. Most ő szólít valakit a szemben levő oldalról, miközben átgurítja a labdát. Így gurul ide-oda a labda a két sor között. A vonalon belépni tilos, aki vét a szabály ellen, kiesik a játékból.

Hallgatta, nem hallgatta:

Körben ülnek székeken a teremben. A játékvezető mondja:

Egy embernek volt háromlábú széke.
Izgatta, mozgatta,
számár, aki hallgatta!

Ekkor a játsszók befogják a fülüket. Ha ellenben azt mondja: „számár, aki nem hallgatta”, akkor leveszik a kezüket a fülükéről. Aki hibázik, zálogot ad.

Alkalmazott népi kismesterség bemutatása, a produktum készítésének a módja:

Bútor festése:

a.) Kis sámlí festése: alapozása fehér akril festékkel, szivacs köreccettel, száradás megvárása után palóc díszítő elemek megrajzolása. Közös a gyerekekkel a motívumok kifestése a palócságra jellemző kék és piros színnel.

b.) 6 x 6 - os falapocskákra palóc népi motívumok megrajzolása, legjellemzőbb minták: virágok, indák, kismadarak stb. Festésük kék és piros színnel, ami a palóc tájegységre jellemző.

Agyagozás:

a.) Az óvodavezető irányításával agyag edények, kaspók készítése korongozó gépen.

b.) Agyag tömbből darabokat vettünk, azokat kezünkkel megdolgoztuk és kisebb tárgyakat készítettünk, alapvető technikákkal: gömbölyítéssel, hengerítéssel, lapítással, mélyítéssel, sodrással. Készítettünk: gyertyatartót, tálat, edényt, kis bögrét és valamelyiket díszítettük is, hurkapálca segítségével.

Nemezelés- csörgő labda készítése:

Lazán tépett, durva, gyapjúpamacsokat fogtunk a tenyerünk közé, majd egybefogva kissé összenyomtuk őket. A kezünk között habosítottunk szappant langyos vízzel, és ezzel befröcsköltük a gyapjút. Figyelni kellett arra, nehogy eláztassuk. Az átitatott labdacsoport a két tenyerünk között gömbölyítettük, érezvén, hogy tömörebb legyen. Kinder tojás műanyag részébe apró kavicsokat helyeztünk, ezt a nemez labda közepébe tettük. A golyó méretét és tömörségét folyamatos nyomással fokozhattuk, és növelhettük újabb nedves fátolréteg hozzáadásával. Készíthetünk belőle sík, illetve térbeli tárgyat is.

Daxner Utcai Óvoda Fülek Cica csoport (5-6 év)

Felhasznált dalanyag:

Érik a meggyfa Budainé Balatoni Katalin: Így tedd rá -35 o.
Bújj, bújj zöldág
Csivirintem, csavarintom

Mondóka:

Csiteri, csutori, csütörtök, Budainé Balatoni Katalin: Így tedd rá -23o.
Dinnyét lopott az ördög.
Bogyogójába berakta,
Nem fért be a pokolba.

Alkalmazott zenei készségfejlesztési módszer:

- Ritmuskészség fejlesztés

Ugróiskola / Táncos mozgásgyakorlat bottal Mondókázás

Álljunk a kör közepére, kezünkben egy labdával, vagy babzsákkal. A mondókát folyamatosan ismétljük, miközben a gyerekeknek sorban, egymás után dobjuk a labdát, amit ők visszadobnak. Később, ha gyakoroljuk a mondókát, annak dobják a gyerekek a labdát, aki a legszebben mondja, ezzel is ösztönözve őket a koncentrációra.

Táncos mozgás Budainé Balatoni Katalin: Így tedd rá -26o.

„Lép-érint” motívum tanulása: Álljunk a karikákba és lépéskor a levegőben lévő lábunkkal kereszt irányba érintsük meg az egyik virágot, majd a másik lábunkkal a másikat. A továbbiakban, ha a mozgások begyakoroltá váltak, érintés helyett dobantunk is. A táncos mozgás során gyakoroljuk a már tanult játékokban (Bújj, bújj zöldág...; Csivirintem, csavarintom...) használt vonulást (lánc forma, kapuzás, csiga alakzat), valamint a tapsos gyakorlatban megjelent ritmusokat ismétljük, zenei kísérettel.

- Zenehallgatási készség fejlesztés
Így tedd rá! DVD

Játék:

Budainé Balatoni Katalin: Így tedd rá
Érik a meggyfa
Ugróiskola
Táncos mozgásgyakorlat bottal

Érik a meggyfa

Kiszámolóval választunk egy gyereket, aki a körbe áll, és a dal első része alatt, a körrel ellentétes irányba halad. A második résztől (Ezt szeretem...) párt választ a bent haladó, akivel páros kézfogással forognak a dallam végéig, miközben a kör megáll, és negyed értékű tapssal kísérik az éneket. Ekkor az első gyermek visszaáll a körbe és a játék újra indul. A későbbiekben játszható úgy is, hogy a közepén lévő egy táncmotívumot mutat, míg a többiek körben haladnak, majd miután párt választott, páros formában táncolnak, és a körben állók is a dallam második felétől a bemutatott motívumot utánozzák.

Ugróiskola

Rajzoljunk fel köröket, és tetszőleges arányban besatírozuk, illetve üresen hagyjuk. Szabály: Az üres karikába egy lábbal, a besatírozottba páros lábbal ugrunk bele. Ha begyakoroltuk az új jelrendszert, akkor a taps mellett zenei kíséretet is alkalmazhatunk.

Táncos mozgásgyakorlat bottal

A gyerekeket két oszlopba állítjuk, és a botokat az ábra szerint helyezzük el, és a következő feladatokat végezzük:

- futás a botok között
- páros lábbal átugrás

Az ugrásokat ismétljük úgy, hogy néhány botot kissé megemelünk, így már arra is kell figyelni, hogy elég magasra ugorjanak. A feladatokat zenére is ismétljük (zene – mezőföldi ugrós)

Alkalmazott népi kismesterség bemutatása, produktum készítésének módja:

Agyagedények készítése korong nélkül

Formába tapasztott edények

1. Két tenyerünk között vagy az asztalon dolgozva kisebb méretű golyókat, hengereket gyúrtunk a képlékeny agyagból. Több színű agyagból dolgoztunk.

2. Egy széles szájú kerámiatál közepébe egy nagyobb agyaggolyót szétlapítottunk és az edény aljához nyomtuk. A nedves golyó a kerámia falához tapadt.
3. Az előkészített golyókkal, hengerekkel kitöltöttük az edény belsejét alulról felfelé haladva körkörösén. A színek és formák váltakozásával, szorosan vagy hézagosan felragasztott alakzatokkal megalkottuk a készülő edény mintáját.
4. Az elkészült mintát belülről tapasztottuk össze úgy, hogy egy vékony agyagréteggel kibéleltük az egész tálat és egyenletes vastagságúra simítottuk.
5. A kerámia tálat kívülről megkocogtattuk, amikor láttuk, hogy a beletapasztott agyag elválik az edény falától, akkor kiborítottuk a kész edényt a formából.
6. Az elkészült edényt szabad levegőn szellős helyre tettük száradni az árnyékba. A tűző napon túl gyorsan száradt volna. A lassú, egyenletes száradással csökkentettük a repedezés lehetőségét.

Marokedény készítése

1. Annyi agyagot vettünk kézhez, amit két kezünk közé fogva meggyúrtunk.
2. A gyúrás közben figyeltük, hogyan változik az agyagunk alakja, milyenné változik a munka közben. Tapasztalataink szerint minél tovább gyúrjuk, annál keményebbé válik és repedezik a felszínén.
3. Az előkészített vizes vödörbe mártottuk ujjainkat és újra gyúrni kezdtük az agyagot. Most az tapasztaltuk meg, hogy minél vízesebb az agyag, annál simább, fényesebb, de egy idő után ragad a kezünk a sártól. Az agyag képlékenyebb lett, de nehezebb volt a munka vele.
4. Megtöröltük a kezünket és addig gyúrtuk az agyagot, hogy képlékeny és puha maradjon, de ne ragadjon a kezünkre. A két véglet között megtaláltuk az arany középút.
5. Gömböt formáltunk az agyagtömbből.
6. Ecset végével, körkörös mozdulatokkal, kis lyukat fúrtunk a gömbbe felülről lefelé. Vigyáztunk, hogy ne repedjen szét.
7. Az edény száját és belsejét ujjainkkal óvatosan szétnyomkodtuk. Tenyerünkben vagy az asztalon körbeforgatva kialakítottuk az edény végleges formáját.
8. Az edény falát belülről hüvelyujjainkkal, kívülről mutatóujjainkkal egyenlítettük ki.
9. Az edényeket karcolással – hurkapálcikával és pecsételéssel – pecsételőkkal díszítettük.
10. A kész edényeket árnyékos helyen szárítottuk meg.

Nemezelés**Labda, golyó nemezelése**

1. A gyapjúbundát szárazon szálakra szedtünk szét, apróra tépkedtünk.
2. Két kezünk között golyót formáltunk a szörkupacból.
3. Megnedvesítettük a kezünket, szappanos habbal meglocsoltuk a nemezőt.
4. Az átnedvesedett, szappannal átitatott gyapjút óvatosan gömbölygettük.
5. Ha a felső réteg szépen összesimult, egyre erőteljesebb mozdulatokkal gömbölygettük a gyapjút. Ahol nem simult össze a gyapjú, oda vékonyan száraz gyapjufátylat tettünk, sok szappannal simogattuk.
6. A puha szappanos felületre, száraz színes fátylakat ragasztottunk szappanos vízzel, így mintás felületet kaptunk.
7. Amikor a szőrszálak összenemezelődtek, akkor egyre erőteljesebben kezdtük gyúrni labdát:
 - a. kinyomkodtuk a vizet – a labda ellaposodott
 - b. gömbölyítettük – visszakapta gömb formáját. Egyre tömörebb és sűrűbb lett.
 - c. A két folyamatot felváltva alkalmaztuk
8. Kimostuk a labdából a szappant. A meleg vízben való öblítéssel is tovább tömörítettük.
9. Megszárítottuk.

Lap nemezelése

1. Nedves szappanos kézzel két tenyerünk között dörzsöltük össze a szálakat. A tenyérnyi kis lapokat a nemezkép készítésénél használtuk fel.
2. A nemezképet egy kartonpapíron előre megterveztük. Megrajzoltuk a mintát. Benedvesítettük a kartont. Száraz színes gyapjufátylakkal és a kis előnemezelt lapok segítségével kiraktuk a mintát.
3. Egy vékony réteg gyapjúval lefedtük a mintát és a kartont. Újabb 2-3 réteg került a tetejére. Minden réteg száliránya merőlegesen keresztezi a másikat.
4. A száraz rétegeket szappanos vízzel megcsepegtettük. A felső sor szálirányával megegyező irányban tenyerünkkel összesimítottuk a rétegeket.
5. Addig simogattuk, gyúrogtuk, amíg összeállt a lap.
6. A szélénél felemelve meggyőződünk róla, hogy a minta beletapadt-e az alapba.
7. Amikor nagyjából összeállt a lap, akkor meleg vízben dörzsöltük, mostuk. Megszárítottuk. Az elkészült kép kisebb lett, összetömörödött. Vajon hová kallódott el?

**Ficánka Napköziotthon Székelyudvarhely
Csiga-biga csoport (5-6 év)**
Alkalmazott zenei készségfejlesztési módszer (írjon példát, ha alkalmazta valamelyiket):**Ritmuskészség fejlesztés**

Példa: Ismert dalokat, „Süssünk, süssünk valamit,, Töröm, töröm a mákot,, mozgással, mutogatással, gyermek hangszerekkel ritmizáltak, egyenletes és gyors-lassú tempó váltással.

Hallásfejlesztés

Példa: Dinamikai érzék fejlesztése:

A „kipp- kopp kalapács,,dalocskán gyakoroltuk a hangerő váltást, hangos- halk-hangos és halk- hangos-halk váltása: Kipp-kopp kalapács két motívum hangos, kettő halk, az utolsó kettő ismét hangos.

Kip-kop kalapács, kicsi kovács mit csinálsz?

Sárga lovat patkolok, arany szeggel szegelem,

Uccu pajtás, kapj fel rája, úgyis te vagy a gazdája!

Együtténeklés

Példa: Már ismert dalokat elevenítettünk fel.... mozgással utánoztuk..

Ének: „Szőjünk, fonjunk

Szőjünk, fonjunk kendőt,

Csipkés szélű kendőt,

Tulipán a szélébe,

Rózsa a közepibe

Beültettem kiskertemet a tavasszal

Álljatok körbe párosában! Akik elől állnak, guggoljanak le, azok a virágok. Egy leány a körön kívül áll és virágot akar vásárolni. Mindannyian éneklük:

Beültettem kiskertemet a tavasszal,

Rózsa, szekfű, liliom és ibolyával,

Ki is nyíltak egyenkint,

El szeretném adni mind

De most mindjárt.

A vásárló belecsap a kertész tenyerébe. A vásárló egyedül éneklő:

Én megveszem virágodat, ha eladod,

Ha az árát te magad is nem sokallod,

Versenyfutás az ára,

Alkalmazott népi kismesterség bemutatása, produktum készítésnek módja.

Ellátogattunk a Székelyudvarhelyi Néprajzi tájházba.

Régen a fazekas mester keze alól kerültek ki az agyagból korongolt, égetett edények, pl: tálak, korsók, fazekak.

Az óvodában is, könyvekből, dokumentum filmekből ismerkedtünk a fazekas mesteriséggel...

Az agyagot a fazekas kitermelte (bányászta), majd meggyúrta, szűrte, hogy szemcse nélküli, jól formálható legyen. A nagy edények megformálásához az agyagot hurkákból rakták fel, egy forgatható állványra. A középkortól használgatjuk hazánkban a korongot. A függőleges tengelyű korong felső tányérján készülnek az edények, ezt lábbal forgatják. A megformált edényre utólag került rá a fül.

Egy-két hét száradás után, az égetés következik. Az égetőkemencét maga a mester építette meg. A kemence általában kör alapú, csonkakúp formájú építmény. Az alján lévő nyíláson át fűtik. Az oldalán lévő nyíláson keresztül rakják fel az edényeket. Égetés során ezt a nyílást

berakják, betapasztják. A felső nyíláson át távoztik a füst. Az égetőkemencében kb. 900 oC-on történik az égetés. A máz nélküli edények ezzel az égetéssel készülnek el. A második égetés előtt kerül a máz az edényre. A mázat is saját maga készítette őrléssel, szűréssel, ülepítéssel a mester.

A különböző mintákat írókával készítik. Mázasan szintén kiégetik az edényt, bár rövidebb ideig, de szintén nagyon magas hőmérsékleten. A legutolsó égetés előtt kerül a cserépre a szintelen, átlátszó, fényes máz, ami a vízállóságot biztosítja.

Kották

szó

Kiment a ház az ab-la- kon, ben-ne maradt a vén asz- szony.

Zsuppot kö-tött a há-tá- ra, úgy ballagott a vá- sár- ra.

2. A rókának nincs nadrágja,
mert a posztó nagyon drága.
Ha a posztó olcsó volna,
a rókán is nadrág volna.

Kiment a ház az ablakon

do

Egy: 1. Ez a ka - pa, ez a ka-sza, ez meg itt a fa-ra-gó-szék!

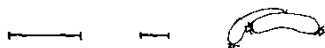
Együtt: Ka - pa, ka - sza, fa - ra-gó - szék!

Ó be szép, ó be szép ez a de - rék fa - ra-gó - szék!

Ó be szép, ó be szép ez a de - rék fa - ra-gó - szék!

Faragószék nótája

Egy: Ez a hosszú, ez a kurta, ez meg itt a véreshurka!
Együtt: Hosszú, kurta, véreshurka,
Kapa, kasza, faragószék!
Ó be szép ... stb.

Egy: Ez egyenes, ez a görbe, ez meg itt a fakereke!
Együtt: Egyenes, görbe, fakereke,
Hosszú, kurta, véreshurka,
Kapa, kasza, faragószék!
Ó be szép ... stb.

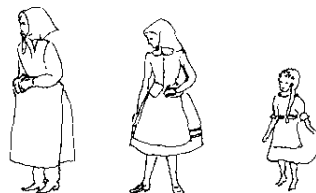
Egy: Ez itt a kés, ez a villa, ez meg itt a koppantója!
Együtt: Kés, villa, koppantója,
Egyenes, görbe, fakereke,
Hosszú, kurta, véreshurka,
Kapa, kasza, faragószék!
Ó be szép ... stb.

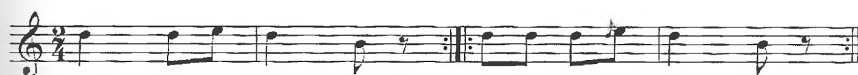
Egy: Ez a gólya, ez az orra, ez meg itt a gólya tolla!
Együtt: Gólya, orra, gólya tolla,
Kés, villa, koppantója,
Egyenes, görbe, fakereke,
Hosszú, kurta, véreshurka,
Kapa, kasza, faragószék!
Ó be szép ... stb.

Egy: Ez a Zsuzska, ez a lánya, ez meg itt az unokája!
Együtt: Zsuzska, lánya, unokája,
Gólya, orra, gólya tolla,
Kés, villa, koppantója,
Egyenes, görbe, fakereke,
Hosszú, kurta, véreshurka,
Kapa, kasza, faragószék!
Ó be szép ... stb.

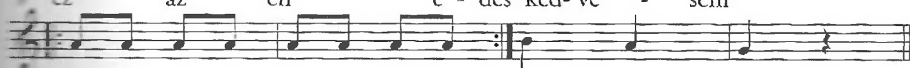
Egy: Ez az öcsök, ez a vöcsök, ez meg itt a tejeskőcsög!
Együtt: Öcsök, vöcsök, tejeskőcsög,
Zsuzska, lánya, unokája,
Gólya, orra, gólya tolla,
Kés, villa, koppantója,
Egyenes, görbe, fakereke,
Hosszú, kurta, véreshurka,
Kapa, kasza, faragószék!
Ó be szép ... stb.

É - rik a meggy - fa, Kapd el szí - vem kapd el,
haj - lik az á - ga a - kit sze - retsz kapd el.
a - lat - ta van egy
bar - na kis lány - ka.

Ezt sze - re - tem, ezt ked - ve - lem,
ez az én é - des ked - ve - sem

Jár - jad, jár - jad, jó ka - to - na, Szállj ki már!
had' do - bog - jon ez a szo - ba.

Érik a meggyfa

m

Egy án - gyom - nak egy lá - dá - ja csat - tan,
 Két án - gyom - nak két lá - dá - ja csat - tan,
 Há - rom án - gyom - nak há - rom lá - dá - ja csat - tan,
 Négy án - gyom - nak négy lá - dá - ja csat - tan,
 Öt án - gyom - nak öt lá - dá - ja csat - tan,
 Hat án - gyom - nak hat lá - dá - ja csat - tan,
 Hét án - gyom - nak hét lá - dá - ja csat - tan,
 Nyolc án - gyom - nak nyolc lá - dá - ja csat - tan,
 Ki - lenc án - gyom - nak ki - lenc lá - dá - ja csat - tan,
 Ti - ze - dik - be be - for - du - lunk a gyű - rö - si kert - be,
 Szarkák ve - rek - sze - nek, O - da - meg a sas,
 Csak le - vág e - gyet, Süsd, a - nyám, süsd,
 Ven - dé - ge - id jön - nek, Szent Pé - ter és Szent Pál,
 Szür - ke lo - von nyar - gal,
 Szállj le, Ba - lázs, a hín - tó - rul, Nem a pénz - ed á - ra,
 Sem a - pá - dé, sem a - nyá - dé, sem ke - reszt - a - pá - dé.

Egy ángyomnak egy ládája

Szántottam gyöpöt

Szán - tot - tam győ - pöt, Ve - tet - tem gyön - gyöt,
 Haj - tot - tam á - gát, Szed - tem vi - rá - gát.

1. A part a - latt, A part a - latt,

Há - rom var - jú ka - szál, Há - rom var - jú ka - szál.

2. Róka gyűjtí.
Róka gyűjtí.
Szűnyog kévét köti.
Szűnyog kévét köti.

3. Bolha ugrik.
Bolha ugrik.
Hányja a székérre.
Hányja a székérre.

4. Mén a szekér.
Mén a szekér.
Majd a malomba ér.
Majd a malomba ér.

5. A malomba.
A malomba.
Három tarka macska.
Három tarka macska.

6. Egyik szitál.
Másik rostál.
Harmadik követ vág.
Harmadik követ vág.

7. Szürke számár
Vizet hoz már.
Tekenőbe tölti.
Tekenőbe tölti.

8. Tehén dagaszt.
Tehén dagaszt.
Kemencébe rakja.
Kemencébe rakja.

9. Medve várja.
Medve várja.
Kisült-e a cipő.
Kisült-e a cipő.

10. Tyúk a cipőt csipeget.
Tyúk a cipőt csipeget.
Hangya morzsát szedi.
Hangya morzsát szedi.

El - sza - ladt a ke - men - ce te - li po - gá - csá - val.

U - tán - na ment a la - pát min - den csa - lád - já - val.

Tyúk - láb a tál - ba, Lúd - láb a tál - ba.

Jó lesz va - cso - rá - ra.

Ismétléskor gyorsan

Szőjete, lányok

Sző - je - tek lá - nyok, fon - ja - tok lá - nyok,

Hadd csen - dül - jön, Sző-jünk, sző-jünk ken - dőt.

Hadd pen - dül - jön.

Ki - nek sző-jünk ken - dőt? Sző-jünk I - lo - ná - nak!

Körben járnak és énekelnek. Akinek nevét mondják, az megfordul, és háttal a többinek járja tovább.

„Júliusban nagy a meleg, pancsolni és
úszni lehet”

Hagyományőrző gyermektábor

Népdal, néptánc – néptáncoktatás

42. Július 1. hete

A tánc fontos szerepet töltött be a falusi ember életében. Át- meg átszötte ünnepeit, de munkás hétköznapjait is gyakran színesebbé tette. A falusi fiatalság egyik legkedveltebb szórakozása volt a múltban, a táncalkalmak jelentették egyúttal a fiatalok ismerkedési lehetőségeit és az emberekkel való érintkezés társas formáit is.

Nem csak a legény- és leánykorban, hanem később is elmaradhatatlan volt a táncismeret. A táncokkal együtt tanult meg a fiatalság viselkedni, lett részese a falu közösségi életének. A táncok tanulása falun megfigyelésből, ösztönös utánzásból, majd tudatos tanulásból állott. Az öröklött táncos adottságok, családon belül nemzetségről- nemzetségre szálltak. A különböző táncalkalmakon részt vevő szülők elvitték magukkal kisgyermeküket is. Szüleik karjából vagy öléből figyelték a táncolókat, miközben a zene ritmusára gyakran mozgatták, ringatták, ugráltatták őket. A szülő mindig biztatták gyermekeiket a tánc megtanulására. Mikor a kislányok már ruhát kaptak, megfogták a szoknya végét, és azt lengetve táncoltak.

A néptánchoz tájegységenként, életkor szerint is más- és más népviseleti ruha tartozott, de még falunként is más volt a szín és formavilág jellemzője. A mi tájegységünk szerint a palócsághoz tartozunk. A táncmotívumok igen sokrétűek, a magyarságra jellemzően gazdag színvilágú.

Énekes gyermekjátékaink nagyobb része a zene üteméhez igazodó egyszerű mozdulatokból áll, amelyet körben, vonalban, sorban, kígyózva, kaput alkotva stb. játszhatnak, melyeket kísérő gesztusokkal fűszereztek. Az egyik legjelentősebb formája, a párválasztó játék, amikor a kör közepén lévők, de gyakran körben állók is táncolnak. Legjellemzőbb motívumok: körben, kézfogással, lassú lépések, egyes, vagy kettes csárdás körben, vagy párban.

(Recsk)

Aratás Július az aratás hónapja. A kenyérgabona betakarításának a sikerét számos hiedelemmel és szokással igyekeztek biztosítani, melyek gyakran vallásos jellegű szertartásokkal is összekapcsolódtak. A munkát fohászkodással, imádsággal, kalapemeléssel kezdték. Elszórt adatok vannak arra vonatkozóan, hogy nagy jelentőséget tulajdonítottak az első kévének, az elsőnek learatott búzaszálaknak. Ebből a baromfinak adtak egészség- és termékenységvarázsló céllal. Betegségelhárító szerepe is volt. Sellyén az arató a derekára kötötte, hogy majd ne fájjon.

Az aratókat elsőként meglátogató gazdát vagy családtagját a learatott gabona szalmájával megkötözték, s csak akkor engedték szabadon, ha borral vagy pénzzel kiváltotta magát. A legtöbb hagyomány az aratás végéhez kapcsolódott. Az utolsó kévéhez is különféle hiedelmek, szokások kötődtek. Ebből készült az aratókoszorú. Aratókoszorút általában a földesúrnak készítettek, de az utolsó kalászból kis csomót mindenki vitt haza, és az őszi vetőmag közé elegyítették különféle magarázatokkal. Az utolsó kalászból készített aratókoszorú külön-

féle formájú és nagyságú lehetett: csigaszerű, korona formájú, koszorú alakú. A nagyobb uradalmakban az aratókoszorú vitele, átadása ünnepélyesen ment végbe. Ahol aratási ünnepélyt rendeztek, általános szokás szerint az aratók énekszóval érkeztek meg. Az aratókoszorút általában a mestergerendára akasztották, és vetéskor a koszorúból kimorzsolt szemeket keverték a vetőmag közé. A magának arató család nem rendezett különösebb ünnepséget.

(Fülek)

Csengővár Óvoda Recsk Napsugár csoport (3 év)

Felhasznált dalanyag:

A kapuba' a szekér

Törzsök Béla: Zenehallgatás az óvodában 36/ 15

Még azt mondják

Törzsök Béla: Zenehallgatás az óvodában 193/ 292

Hopp Juliska

Komáromi Lajosné: Játékos Zenebona 82/70

Hopp ide tisztán

Törzsök Béla: Zenehallgatás az óvodában 53/44

Üres láda az ajtóban

Törzsök Béla: Zenehallgatás az óvodában 47/ 36

Elvesztettem páromat

Selmeczi Marcella: Szedem szép virágom 29/ 21

Járjunk táncot

Selmeczi Marcella: Szedem szép virágom 102/ 82

A Karádi faluvégen

Komáromi Lajosné: Játékos Zenebona 205/ 209

Csizmám kopogó

Forrai Katalin: Ének a bölcsődében 121/ 227

Itt ül egy kiskosárba

Lázár Katalin: Népi játékok 193/237

Ennek a kislánynak

Nagy Béláné: Táncos játékok az óvodában 142.o

Csillag Boris

Lázár Katalin: Népi játékok 178. / 219

Cickom, cickom

Törzsök Béla: Zenehallgatás az óvodában 45/ 31

A malomnak nincsen köve

Törzsök Béla: Zenehallgatás az óvodában 54/ 45

Három éjjel

A mi dalaink...75. oldal

Mély kútba tekintek

Selmeczi Marcella: Szedem szép virágom 93./ 74.

Szinajom, szinajom
Bújj, bújj, zöld ág 122. oldal
Mondókák:

Aki nem tud táncolni,
Nagy Béláné: Táncos játékok az óvodában 141. o

Menjen haza aludni.
Lám én tudok táncolni,
Itt akarok mulatni.
Én is pisze, te is pisze Magyar néprajz VI. 205. oldal
gyere pisze, vesszünk össze.
Sétálunk, sétálunk
Erdőt, mezőt bejárunk
Dimbet, dombot megmászunk
És amikor elfáradunk
Egy kis dombra lecsücsülünk/ megfordulunk
Hopp!

Táncba hívók:

Száraz dió, ropogtató,
Hegedűszó, muzsikaszó,
Tedd le, babám, a szűrödet,
Hadd ugorjak egyet veled!
Levendula ágastul,
Ugorj egyet párostul!
Azért adtam egyszer meggyet,
Hogy velem is ugorj egyet!
Komáromi Lajosné: Játékos Zenebona 79. oldal

Ide, babám, egy kis táncra,
Rogyózzék a csizmám szára,
Járj figurát, olyan cifrát,
Hogy a patkód vessen szikrát!
Fata- fata, fatarisznya,
Fára mászott göndör Miska,
Így tedd rá, úgy tedd rá,
Sarkantyúdat pengesd rá!
Zsófi, Zsiga, Zsuzsika,
Zendül a vig muzsika,
Zsiga Zsófit táncoltatja,
Zsuzsikát is megforgatja.

Csujogatók:
Komáromi Lajosné: Játékos Zenebona 83. oldal

Járd ki, lábam, járd ki most,
Nem parancsol senki most,
Uccu, lábam, szaporán,
Bírom én is veled ám!
Ez a lábam, ez, ez, ez,
Jobban járja, mint emez,
Édes lábam, jól vigyázz,
Mert a másik meggyaláz!
Járja, járja a koma,
Hadd libegjen a haja,
Uccu, lábam, jól vigyázz,
A táncomba ne hibázz!
Uccu, lábam, járd ki most,
Nem parancsol senki most!
Járj előttem lábujjhegyen
Had vigyelek át a hegyen
Este jövők, reggel megyek
Míg a világ, nálad leszek.
Szédi- szédi szédike,
Ha elesik, semmise.

Alkalmazott zenei készségfejlesztési módszer:

- Daltanítá2s hallás után
Ennek a kislánynak... / Itt ül egy kis kosárba... / Mély kútba...
Életkoruknak és a témához kapcsolódóan, már részben ismert dalok, tökéletes kivitelezése valósult meg. A dalokat, táncos körjátékokkal kísérve a jelképes párvalasztás momentumai is megvalósultak.
- Ritmuskészség fejlesztés
A Karádi faluvégén...- a refrénnél ritmustapssal kísérve.
Hopp Juliska...- játékos, táncos mozdulatokkal kísérjük a dalt, ezáltal érzékeltetjük a dal ritmusát is.
- Hallásfejlesztés
Cickom, cickom..
A számukra idegen dalból az idegen szavakat értsék meg, hallják ki az új szavakat, ezáltal szókinsüket is bővítjük. A szavak egymás utáni ismétlődésével rövidtávú memóriájukat is fejlesztjük.
- Zenehallgatási készség fejlesztés
A kapuba' a szekér... / Csillag Boris...
A gyerekekben a népzene iránti érdeklődés felkeltése, valamint a népzene megszerettetése a cél. A vidám, pajkos, párvalasztó dalokhoz kapcsolódóan a néptánc iránti érdeklődés kibontakoztatása is célunk.

• Együtténeklés

Elvesztettem páromat... / Csizmám kopogó...

Járjunk táncot... / Még azt mondják...

A többi csoporttal együtt történő éneklések és néptáncolások alkalmával a közösségi élmény erősítése a cél.

Játékok:

Párkereső

Játékok kint és bent 45. o./ 43.

Ki vesz ki

Selmeczi Marcella: Szedem szép virágom 93/74.

Csim-bum zenekar

Selmeczi Marcella: Szedem szép virágom: 92/73.

Elvesztettem páromat

Selmeczi Marcella: Szedem szép virágom 29/ 21.

Járjunk táncot

Selmeczi Marcella: Szedem szép virágom 102/82

Itt ül egy kiskosárban

Lázár Katalin: Népi játékok 193/23

Ennek a kislánynak

Nagy Béláné: Táncos játékok az óvodában 142.

Csillag Boris

Lázár Katalin: Népi játékok 178/ 219

Szinajom, szinajom

Bújj, bújj, zöld ág...121. o./89.

Játékok leírása:

Párkereső

Minden gyerek húz egy kártyát. A kártyájukat eldugják úgy, hogy ne lehessen látni, mi van rajta. Ezután elindulnak a kijelölt játéktérben. Ha két gyerek összetalálkozik, mondanak egymásnak valami jellemzőt, tulajdonságot a kártyájukról, ez alapján ki kell találják, hogy vajon ugyanolyan kártya van-e náluk. Ha úgy gondolják, hogy igen, akkor elővehetik a kártyát, és leellenőrizhetik. Ha valóban megtalálták egymást, akkor megfogják egymás kezét. Ha nem találták meg a párjukat, tovább mennek keresgélni.

Ki vesz ki

Kézfogással körbe állnak, és egy irányba forognak. Egy gyermek közepén leguggol, kezével elfedi arcát és szemét. A dal végén megkérdezik tőle: „Ki vesz ki?” A guggoló megnevez valakit, ez a körbe lép, felrántja őt, s helyet cserél vele. Dal: Mély kútba tekintek...

Csim- bum zenekar

A gyermekek kettesével felsorakoznak, elől a különböző ütőhangszerekkel felszerelt gyermekek (csim- bum zenekar), hátul az énekesek.

A zenekar összeállítása pl.:

1. sor: két dob

2. sor: egy triangulum és egy cintányér

3. sor: harangok, kolompok

4. sor: kerepelők

A zenekar tetszés szerint bővíthető vagy szűkíthető. Mindnyájan elindulnak, zene-és énekszóval menetelnek. Az ütőhangszereket lehetőleg felváltva szerepeltessük.

Elvesztettem páromat

Páratlan számú játékos játssza. Kézfogással körbe járnak, egy a kör közepén áll, és seprűt tart a kezében. Mikor azt éneklük: „Hopp ide páromat”, a seprűt a körön kívül dobja, s a gyermekek közül kiválaszt egyet. Erre mindegyik igyekszik párt szerezni. Akinek ez nem sikerül, az megy a seprűért, ő lesz a seprűs a következő játékban.

Járjunk táncot

Meneteléssel kezdődik a játék, hogy a gyermekek jól érezzék a dal ritmusát. Majd párokra oszlik a sor, úgy, hogy hat fiú hat lánnyal álljon szemben. A dal újraéneklésével táncolni kezdenek: két lépés jobbra, kettő balra (csárdás), váll-, illetve derékfogással, „pergő, forgó”-tól pedig forgás van. A dal többszöri ismétlése után meneteléssel zárják a táncot.

Itt ül egy kis kosárba

Választunk egy „komámasszony leányát”, akinek körben felfogjuk a szoknyáját, és egy kérőt, aki kívül kerüli a kört. Énekeljük: Itt ül egy kis kosárba...

Akihez a kérő az ének végén ér, annak megüti a hátát, és az vele megy. Utoljára a komámasszony leánya egyedül marad. Mindenki őt kezdi kergetni, és aki megfogja, az lesz legközelebb a komámasszony leánya.

Ennek a kislánynak

A gyerekek körben állnak, egy kislány belép a körbe. A körben állók kézfogással állnak, a körön belül levő kislány balra sétával jár a kör előtt. A „Keressen magának”-tól minden gyermek választ magának egy párt, a körben járó is. Akinek nem jutott, az lesz a dal újbóli éneklésekor a szereplő.

Csillag Boris

Körbeállunk, valakit kiválasztunk vagy kiszámolunk, aki középre áll. Mind énekeljük: Csillag Boris; A középső választ valakit a körből, akivel táncol: választhat rögtön a legelején, vagy a „Fekete konkoly” szövegrésznél. A végén az marad bent, akit választott, és a következő alkalommal ő választ valakit.

Szinajom, szinajom

A leányok énekes- táncos körjátékát 6- 30 gyerek játssza. A leányok körben állnak, egy a kör közepére. A körben állók kezdik az éneket: „Szinajom, szinajom...” Itt a körben álló elkap magának egy leányt, akit megforgat, míg az ének folytatódik: „Adjon isten jó nagy esőt...” Ismétlésnél az újonnan behozott leány marad a körben.

én cicám olyan...” Kezdődhet a fogócska. Akit elkapnak, az leül egy kijelölt helyre. Itt fognak gyülekezni, amíg mindenkit meg nem érintett a fogó. Buzdítsuk a gyerekeket a szurkolásra, hogy a kiesetteknek is legyen szerepe továbbra is a játéokban.

Csivirintem, csavarintom

Csigaformában vezetjük a gyerekeket, amikor beérünk, éneklés közben irányt változtatunk, és az addig utolsó résztvevő irányításával kicsavarjuk a formát.

Alkalmazott népi kismesterség bemutatása, a termék készítésének a módja:

A molnár mesterség: Az aratás után zsákokba került a búza, és a gazdák gabonával megrakott szekereikkel siettek a malomba lisztet őröltetni. A molnármeister a legényével egyfolytában öntögette a zsákok tartalmát a garatra. A molnárok a lisztörlés mesterei. Vagyonos emberek voltak ők régen, övük volt a malom, és a karbantartásáról is ők gondoskodtak. A gazdák szívesen várakoztak, míg a molnár megörölte a búzájukat. Pipáztak, elbeszélgettek egymással meg a molnárral, meghányták-vetették a világ és a falu dolgait.

http://www.kabocalap.com/index.php?option=com_content&view=article&id=553:regi-mestersegek-2-resz-a-molnar&catid=40:regi-mestersegek&Itemid=43

A pék A pék akkor dolgozott, hajnalban sütötte, és reggelre elkészült a friss, illatos kenyér. Jó kenyeret az a pék tudott sütni, aki jó minőségű lisztet használt hozzá, és nem sajnálta az időt és a munkát. A fehér kenyér tiszta búzából, a barna rozsából készült. A finom kenyérnek híre ment, az ügyes mester pékségét távoli vidékekről is felkeresték az emberek. Faluhelyen az asszonyok is tudtak kenyeret sütni. Kovásztak, dagasztottak, legfeljebb a sütést bízták pékre. Maguk látták el a családot kenyérrel. Még lányoknak is meg kellett tanulni a mesterséget, csak azután mehettek férjhez.

Szalmafonás: A szalmát hajtogatás útján fonadékká alakítják. A szalmakötést leginkább a szalmakalap készítésénél alkalmazzák. A tiszta, megnedvesített szalmából 6, 7, 8, 12 szálával lapos szalagfonatokat készítenek, amit körkörös kalapformára varrnak.

Aratókoszorú: Az aratás végén fonják az aratók búzagalászból. Formája különböző: csigaszerű, korona vagy koszorú alakú. A nagyobb koszorút általában vesszővázra

fonják. Virágokkal, különböző színű szalagokkal díszítik. Aratás után a kész aratókoszorúval az aratók ünneplő ruhában vonultak be a gazda vagy a földesúr portájára, aki megköszönte, és áldomást ittak.

Molnárkalács: Különleges, egyedi, ollóként nyíló vasformában sült, általában mintás felületű, kovásztalan, lapos vagy rúddá feltekert ostya.

Hozzávalók:

- 1 kg liszt
- 2-3 evőkanál cukor (tetszés szerint)
- 1 mokkáskanál só
- 2 csomag vaníliás cukor
- 1 dl olaj
- 0,5 dl tej
- 0,5 dl víz

A tésztához valót összekeverjük. Egy kicsit sűrűbb lesz, mint a palacsinta tészta. Evőkanállal rakjuk meleg malomkalács sütővasba. Tetszés szerint lehet még ízesíteni őrölt mákkal, darált dióval, fahéjjal. A leírt mennyiségből kb. 100-120 molnárkalács készíthető.

<http://www.palocreceptek.hu/index.php/receptek>

**Ficánka Napköziotthon Székelyudvarhely
Csiga-biga csoport (5-6 év)**

Tartalmi összefoglaló, a felhasznált dalanyag, gyermekjáték, népi szokás bemutatása:

**„LÁNC, LÁNC, ESZTERLÁNC...”
HAGYOMÁNYŐRZŐ NÉPDAL- ÉS NÉPTÁNC TÁBOR
PROGRAMJA**

HÉTFŐ

07.00-08.45	Gyermekek érkezése
08.45-09.15	Reggeli
09.30-10.00	Tábor ünnepélyes megnyitása
10.00-11.00	Furulyások bemutatója
	Ismerkedés népi hangszerekkel
11.00-12.30	Népdaltanítás citerakisérettel
	Népi dalos játékok játszása
12.30-13.00	Ebéd
13.00-15.00	Alvás, népmese
15.00-15.30	Uzsonna
15.30-18.00	Néptánc lépések tanulása
	Kézműves tevékenység: bútorfestés, gyöngyfűzés, ostorfonás

KEDD

07.00- 08.45	Gyermekek érkezése, népdalisméltés, dalos játék tanulása
08.45- 09.15	Reggeli
09.15- 10.30	Tánc lépések tanulása
10.30- 13.00	Kirándulás Korondra – cserépedények készítésének megfigyelése, a Szejkén a borvízmúzeum meglátogatása
	Virágcsokor elhelyezése Orbán Balázs sírjánál
13.00-13.30	Ebéd
13.30-15.00	Alvás, népmese
15.00-15.30	Uzsonna
15.30-18.00	Élményrajz a korondi kirándulásról
	Kézműves tevékenység: ostorfonás, szövés, agyagozás

SZERDA

07.00-08.45	Gyermekek érkezése, népdalisméltés, dalos játék ismétlése
08.45-09.15	Reggeli
09.15-10.30	Tánc lépések tanulása
10.30-13.00	Kirándulás Körispatakra, a szalmakalap múzeum megtekintése
13.00-13.30	Ebéd
13.30-15.00	Alvás, népmese
15.00-15.30	Uzsonna
15.30-18.00	Élményrajz a körispataki kirándulásról
	Kézműves tevékenység: gyöngyfűzés, bútorfestés, szövés

CSÜTÖRTÖK

07.00-08.45	Gyermekek érkezése, népdalisméltés, dalos játék ismétlése
08.45-09.15	Reggeli

09.15-10.30
10.30-13.00

Tánc lépések tanulása
Kirándulás Szentegyházára- Múzeum szaló megtekintése, ismerkedés népi hangszerekkel, Máréfalván a – tájház, székely kapuk megfigyelése, Homoródi borvízforrás megtekintése, borvízkóstolás
Ebéd
Alvás, népmese
Uzsonna
Művészeti tevékenység – varrás, textilfestés, fonalgrafika, Ismerkedés gyógy-növényekkel

PÉNTEK

07.00-08.45
08.45-09.15
09.30-11.00
11.00-13.00

Gyermekek érkezése
Reggeli
Tánc lépések gyakorlása, bemutatóra való felkészülés.
Ünnepélyes táborzárás
A táborozó gyermekek műsora
A kézműves tevékenységeken készített munkák kiállítása
Emléklapok átadása

Kották

1. Szé - les az én kedvem ma, Nem fér eb-be a ház-ba.
2. Ki - csi nekem ez a ház, Ki - rúgom az ol - da-lát.
- * 3. Rúg ki, ne hadd ma-ga-dat, Forgasd, forgasd pá-ro-dat!
4. Kur - ta lá - bú kis fi - ú, Járjad te is u - ju - jú!
5. Nem megyek én még ha - za, Mert a cigány jól húzza!

- 1-5. E - je, ha - ja, csuhaj - na, {
- Nem fér eb-be a házba.
 - Ki - rúgom az ol - da-lát.
 - Forgasd, forgasd pá-ro-dat.
 - Járjad te is u - ju - jú!
 - Mert a cigány jól húzza.

1. A kapuba' a szekér, Itt a legény leányt kér,
De a leány azt mondja: Nem megyek férjhez soha.

2. Párnahaja szövetlen, Derékalja töltetlen,
A tolluja a tóba, A vadréce hordozza.

3. Vékony cérna, kenderszál, Pártába ne maradjál!
Kopasz csirke, vadliba, Gyere kislány, lakziba!

A kapuba a szekér

2. Az én ingem lengyelgyolcs, csakhogy rojtja nincsen,
Az én csizmám karmazsin, csakhogy talpa nincsen.
Azért varrták a csizmát, hogy táncoljunk benne,
Ha rongyos is, ha foltos is, illik a tánc benne.
3. Megfogtam egy szúnyogot, nagyobb volt egy lónál,
Kisütöttem a zsíráját, több volt egy akónál.
Varrd meg varga a csizmám, megadom az árát,
Ha nem adom, od'adom a szúnyogom háját.

Még azt mondják

szó

Jár - junk tán - cot, ri - pe - gö - ro - po - gót,
per - gö, for - gö, li - be - gö lo - bo - gót!

Járjunk táncot

lá Karád, Somogy m.

A (ka - rá - di) fa - lu - vé - gen, sej - haj, lu - lu - lu - lu - lá - rom,
le - ány - vá - sár lesz a hé - ten, sej - haj, lu - lu - lu - lu - lá - rom.

1. Száz forintért adnak egyet, sej-haj, lulu-lulu-lárom, milyen drága! Mégis vesznek, sej-haj, lulu-lulu-lárom.
2. A karádi faluvégen, sej-haj, lulu-lulu-lárom, legényvásár lesz a héten, sej-haj, lulu-lulu-lárom.

A karádi falu végen

É, Hgsz. ré fi lá (lá=mi)

1. A malomnak nincsen köve, Mégis lisztet jár,
2. Ad-sza ró-zsám a ke - ze-det, Fordul - junk egy - gyet,

mi

Tilt - ják tő - lem a ró - zsá - mat, Még - is hozzám jár,
Az - tán men - jünk ki a kert - be, Hadd szedjünk meg - gyet,

Tilt - ják tő - lem a ró - zsá - mat, Még - is hozzám jár.
Az - tán men - jünk ki a kert - be, Hadd szedjünk meg - gyet,

A malomnak nincsen köve

$\text{♩} = 100$
m

Szi-na - jom, szi-na - jom, szé-na sza-ka - dé - kom,

$\text{♩} = 108$
5 5

benne fo - rog komámasszony meg egy szakács - asz - szony.

$\text{♩} = 116$
m = s

Ad - jon Is - ten jó nagy e - sőt,

mos - sa ősz - sze mind a ket - tőt,

hej, lí - pi lip - paj - dom!

Szinjadam, szinjadam

A - rass, ró - zám, a - rass, meg - a - dom a ga - rast.

Ha én meg nem a - dom, meg - ad - ja ga - lam - bom.

Arass rózsám arass

$\text{♩} = 92$

1. El-vé-gez-tük, el - vé-gez- tük az a - ra-tást, az a - ra-tást.

Készítsd gazda, készítsd gazda jó áldomást
A gazdasszony, a gazdasszony jó vacsorát.

Elvégeztük, elvégeztük az aratást

Az én ci - cám o - lyan rest, nem e - szí a hús - le - vest
Mer a le - ves pap - ri - kás, La - jos bá - csi hep - ti - kás.

Az én cicám olyan rest

Tempo giusto $\text{♩} = 120$ Perbenyik, 1973
Szabó Mihályné Varga Ilona, 1897

Sze - ret - nék szán - ta - ni,
Hat ök - röt haj - ta - ni,
Hej, hagy jön - ne a ró - zsám,
Az e - két tar - ta - ni.

Szeretnék szántani

„Nevelő”

„Süssünk, süssünk valamit”

Kenyársütési szokások, kenyársütés kemencében – dalok, mókák

43.

Július 2. hete

A kemence

A kemencét a fűtés mellett elsősorban sütés-főzésre használták. Településünkön található tájházban is van egy nagy kemence, melyen jól megfigyelhető a „sut”, a tűztér és a főzésre szolgáló vaslap. A kenyéren kívül különböző sülteket, tésztákat és süteményeket készítettek benne. Kiválóan lehetett leveseket, főzelékeket főzni, de még gyümölcs aszálására is alkalmas volt.

Kenyársütés története

A kenyér a magyar ember táplálkozásában évszázadok óta központi helyet foglal el. Az alföldi kenyér már a 18. században fogalom volt Európában. Régen a kenyársütést minden lánynak meg kellett tanulnia még a férjhezmenetele előtt. Ma már egyre kevesebben ismerik ezt a munkát, pedig kár volna teljesen elfelejteni, hiszen a kenyértésztából nemcsak kenyeret, hanem sok minden mást is sütöttek – cipót, lángosokat, lepényeket.

A kenyér nélkülözhetetlen alapanyaga a kovász és a liszt. Újabban bolti élesztőből is készítenek kovászt, illetve az erjesztő anyaghoz adnak élesztőt. A jó kenyérhez jó minőségű búzaliszt kellett, amelyet selyemszítán kétszer átszitáltak. Az elkészített kovászt éjszakára pihenni, érlelődni hagyták. A letakart kovász megkeeléséhez 6-7 óra kellett, de volt, aki 12 órát is pihentette. Téli sütéskor vigyázni kellett, hogy a liszt hideg ne legyen, a kovász meg ne fázzon.

A dagasztáshoz kora hajnalban keltek fel. Az összeállított tésztát egy-két óra hosszat nyomkodták, gyúrták, csukott ujjakkal öklözték. A tészta akkor volt jó, ha hólyagosodni kezdett, a kézről könnyen levált. Ekkor a dagasztást befejezték, a teknőt újra letakarták, és egy-másfél órát kelni hagyták. Ezalatt elmosogattak, és begyűjtöttak a kemencébe. A fűtés ideje alatt szakajtották ki a kenyeret. A tésztából lisztes kézzel kenyérnyi darabokat vágtak, majd megforgatva gömbölyűre formálták. A felfűtött kemencéből a paraszt kiszedték és a fenekét tisztára söpörték. Amikor a kenyerek szépen megsültek, a sütőlapáttal kivették őket, aljukat leseperték, és a kemence szájánál rögtön megmosdatták, hogy szép fényesek legyenek. Mosdatáskor a vizet kézzel kenték a kenyérre.

(Recsk)

Isten áldása, a kenyér. Eleink tisztelték, és nagy becsben tartották a kenyeret. Életnek, Isten áldásának nevezték, a legfontosabb népi eledel volt. Szinte minden étel mellé fogyasztották. A házi kenyér búza- és rozs- vagy búza- és kukoricaliszt keverékéből, máskor tiszta búzalisztból készült. Nagysága vidékenként változott. Készítése a múltban kizárólag női munkának számított. A család számára általában a gazdasszony maga dagasztotta és sütötte – a család és a kemence nagyságától függően hetente, kéthetente, alkalmanként hat-kilencet. Készítése általában 18-20 órát igényelt. Dagasztását a lányok 14-15 éves korukban kezdték tanulni, s férjhezmenetelükig mindegyiknek tudni kellett

kenyeret sütni. A házi kenyér kenyérsütő kemencében sült, amely a házban vagy az udvaron állt.

Kenyársütéssel kapcsolatos tilalmak:

- * Pénteken és kedden nem volt szabad ezt a munkát végezni, de általában vasárnap sem sütöttek az asszonyok. Bizonyos jeles napokon és nagyünnepeken ugyancsak tilalom alá esett, például nagypénteken, Borbála (dec. 4.) vagy Luca napján (dec. 13.), karácsony böjtjén, karácsony és újév között, néhol karácsony böjtjétől egészen vízkeresztig. A tiltást azzal magyarázták, nehogy a kenyér kövé vagy véressé váljon, esetleg nehogy sirjon a kemencében.
 - * Kenyársütés napján nem volt szabad bizonyos munkákat végezni, például babot vagy palántát ültetni, hagymát kapálni, mert a tészta nem nőtt volna meg.
 - * Tilos volt erjesztőanyagot, kovászt kölcsönkérni. A kovászolást nem láthatta idegen.
 - * A tésztát nem volt szabad megdicsérni.
 - * Szokás volt keresztet vetni kovászoláskor, dagasztás előtt és után is. Dagasztás után a gazdasszony cuppogott, hogy magasra keljen a tészta.
 - * A sütés minden eszköze mágikus erejű volt. A vihar elhárítására szénvonót vagy sütőlapátot használtak, tűzvész ellen teknőt. (Fülek)
- „Tanuljunk a mesterektől!”
(Székelyudvarhely)

**Csengővár Óvoda Recsk
Micimackó csoport (3 év)**

Mi az óvodában a kenyársütés előkészítéseként gyurmából gyúrtunk a gyerekekkel. „Dagasztottunk” – gyúrtunk, formáztunk, nyújtottunk, tekertünk. Kenyeret, kiflit, perecet, kakaós csigát „készítettünk”, és kisütöttük azokat a babakonyhában.

Óvodánk udvarán található egy kemence, melyben mi is sütöttünk. A hagyományos, hosszú ideig tartó munkafolyamattal készülő kenyértészta helyett mi, a gyermekek életkori sajátosságához igazodva egy egyszerűbb, gyorsabb kenyér receptet használtunk, illetve kalácsot is sütöttünk Szabolcs bácsi segítségével. Az elkészült finomságokból óvodánk valamennyi gyermekét és dolgozóját megkínáltunk.

Jeles napok, népi hiedelmek, hagyományok:

- **Egy ősi kenyérünnep; július 15. Henrik napja.** Ezen a napon megsütötték az új kenyeret, majd minden családtag egyszerre evett belőle, amíg csak el nem fogyott. Sok he-

Ilyen addig nem ettek az új búzából sült kenyérből, amíg a szegényeknek és a koldusoknak nem adományoztak cipót.

- **Péter – Pál napja az aratás kezdete; június 29.** Úgy tartják, hogy ezen a napon a „búza töve megszakad”, és ilyenkor kezdődik az aratás. Az aratáshoz a gazdák napszámosokat és aratókat fogadtak fel. A férfiak kaszával, az asszonyok sarlóval arattak. A learatott szálak felszedése, a marokszedés az asszonyok feladata, míg ezek összekötése, a kévekötés a férfiak feladata volt. A learatott búzából a szemeket csépléssel távolították el. Ez nagyon veszélyes munka volt, sajnos olykor balesettel is történt. A kicsépelet búzát a malomban őrölték liszté, mely a kenyér nélkülözhetetlen alapanyaga.

Ma már az aratás, cséplés, őrlés, kenyérsütés teljes folyamata gépesítve van. Ez a kemény fizikai munka lassan feledésbe merül.

Felhasznált dalanyag:

Tüzet viszek
Langaméta 106.

Kis-kis kendő elejtő
Langaméta 106.

Szita, szita szolgáló
helyi gyűjtés

Cipósütés – A part alatt
Szédem szép virágom (Kriterion Kiadó; Összeáll. Selmeczi Marcella) 105. o.

Rétes
Szédem szép virágom (Kriterion Kiadó; Összeáll. Selmeczi Marcella) 87. o.

Egyszer volt egy kemence
<https://gorongyosut.wordpress.com/page/4/>

Arass rózsám, arass
<http://bergamott.blogspot.hu/2011/07/>

Elvégeztük, elvégeztük az aratást
<http://bergamott.blogspot.hu/2011/07/>

Három kenyér, hat kemence
<http://mek.niif.hu/02100/02152/html/06/35.html>

Száraz kórót égettem
Szájra szájra, kézről kézre l. 86. o.

Dalfűzér:
Zeneovi – Ezt énekeljük az oviban – CD 9. szám
- Töröm, töröm a mákot
- Süssünk, süssünk valamit
- Tekeredik a kígyó
- Kis kis kígyó
- Tekeredik a kígyó
- Köketánc
- Tücsök koma gyere ki
- Aki nem lép egyszerre

Vers: **Orgoványi Anikó: Hogy készül a kiscipó?**

Mondókák: (Lukácsné – Ferencz É: Mosolyog a napsugár, madár dalol, itt a nyár 161. o.)

Azt kérdi a tészta: Mi lesz énbőlöm?
Kifli, kalács, sós perec, válassz öcsém, mit szeretsz!

Gyúrd, dagaszd a kenyeret,
Süt a pék kenyeret,

tekenőbe kelesztgesd.
jóízűt és meleget.

Nagykendőbe tekergesd,
Gyúrad, dagaszd, tedd a lapátra,

szakajtóba szendergesd.
friss finomság vár a babára.

Szita, szita, sűrű szita
Kerek ez a zsemle, nem fér a zsebembe

Ma szitalunk, holnap sütünk,
Kétfelé kell vágni, úgy kell megpróbálni,

Holnapután kovászt eszünk.
úgy kell zsebre vágni.

Paraszad süssön, kemence
(mutatjuk, hogy betoljuk a cipót a kemencébe)

cipót puhára, kerekre.
(kerek formát mutatunk)

Lángost laposra, veresre
(mutatjuk a keskeny formát)

jól süss, kedves kemence!
(tréfásan a mutatóujjal fenyegetőzünk)

Alkalmazott zenei készségfejlesztési módszer:

• Daltanítás hallás után

Szita, szita szolgáló A dalra szitáló mozdulatokat végzünk.

A part alatt

A dal egyszerű dallama „fölbemászó”, a szövege viszont hosszú. A benne elhangzó mozdulatok végzése segíti a szövegtanulást.

• Ritmuskészség fejlesztés

Fejhajtogató (Lázár Katalin: Népi játékok 92. o.)

A mondókát mondogatva a kisgyermek arcát két kezünk közé fogjuk, és a fejét egyenletes ritmusban jobbra-balra hajtogatjuk. **Szita, szita, sűrű szita,...**

Zsemle kóstolás (Lukácsné – Ferencz É: Mosolyog a napsugár, madár dalol, itt a nyár 149. o.)

Az egyenletes lüktetés érzékeltetésével a mondóka mondogatása mozdulattal kísérve.

Kerek ez a zsemle, nem fér a zsebembe...

• Hallásfejlesztés

A gyerekek életkori sajátosságának megfelelően egyszerű játék a furulyával – a magas és a mély hangok megkülönböztetése. Hanglétra játék – emelkedő és süllyedő hangsor.

• Zenehallgatási készség fejlesztés

Száraz kórót égettem... / Egyszer volt egy kemence

Az óvónő énekének, majd furulya játékanak meghallgatása.

• Együtténeklés

Cipósütés – A part alatt

A dal közös éneklése közben a szövegnek megfelelően mozdulatokat végzünk.

Játékok:

Tüzet viszek
Langaméta 106. o.

Kis-kis kendő elejtő
Langaméta 106. o.

Süt a pék kenyeret

(Lukácsné – Ferencz É: Mosolyog a napsugár, madár dalol, itt a nyár 161. o.)

Kenyérsütők

(Lukácsné – Ferencz É: Mosolyog a napsugár, madár dalol, itt a nyár 161. o.)

Rétes

(Szedem szép virágom (Kriterion Kiadó; Összeáll. Selmeczi Marcella) 87. o.)

Tüzes taplót hordozok

<http://mek.niif.hu/02100/02152/html/06/103.html#108>

Kenyeres játék

<http://mek.niif.hu/02100/02152/html/06/103.html#108>

Játékok leírása:

(az itt nem olvasható játékleírás a CD mellékleten megtalálható)

Rétes

A gyerekek körben állnak, énekelnek. Egy gyerek, aki a gazda, körül jár, majd valahol elvágja a kört. A kettő közül, akik eleresztették a kezüket, az egyiknek a gazda megfogja a kezét, s vele együtt az egész gyermekláncot körülvezeti, mindaddig, míg rétes (csigavonal) ki nem alakul. A dal végén guggolva „sss” hangutánzással megsütik a rétest.

Kenyérsütők

Kiválasztunk két erősebb gyereket, ők lesznek a kenyérsütők. A többi gyerek kenyér lesz. A kenyerek szétterpesztett lábbal egymás háta mögé leülnek. Az a gyerek, aki leghátul ül, lesz a kemence. A kemence és az összes kenyér megfogják egymás derekát. A kenyérsütő megfogja az első kenyér kezét. A kenyerek jobbra-balra dülöngélnek, és közben mondogtják: „Sülnek a kenyerek, sülnek a kenyerek.” A kenyérsütők – egymást váltva, megpróbálják egymás után felállítani a kenyereket. Amikor már csak utolsó kenyér van hátra, a már felállított kenyerek is mondják: „Égnek a kenyerek égnek a kenyerek!” Legvégül a kemencét is kihúzzák.

Tüzes taplót hordozok

A gyerekek körben állnak, egy gyerek a „körüljáró” akinek kezében kendő van. A körüljáró leejti a kendőt az egyik körben álló gyerek mögé, aki fölkapja, és kergetni kezdi őt. A játék befejezése többféle lehet:

1. Az lesz a következő körüljáró, aki a kendőt felkapta, de ha utoléri a másikat, futás közben végig püfölheti a hátát. A ledobó beáll az üres helyre.
2. Ha a felkapó utoléri a ledobót, akkor az „záptojás” lesz a körben, ha nem, akkor csak beáll az üres helyre. Ilyenkor is mindenképpen a felkapó lesz az új körüljáró.
3. Ha a felkapó utoléri a ledobót, visszaadja neki a kendőt, az marad ismét a körüljáró, ő pedig visszaáll a helyére. Ha nem éri utol, az áll be az üres helyre, és a felkapó lesz az új körbejáró. Színesíti a játékot, ha a körüljáró úgy igyek-

szik ledobni a kendőt, hogy aki mögé dobta, az ne vegye észre. Ha ez sikerül, és a külső visszaér a kendőhöz, akkor az elbáméskodó játékosnak be kell mennie a körbe, „zapotás” lesz. Van olyan változat is, hogy aki a kendőt kapja, az nem a ledobót, hanem a körben mellette állót kergeti.

Kenyeres játék

Többen kellenek a kenyeresjátékhoz. Egy vagy kettő a gazdasszony, a többiek szétterpesztett lábbal leülnek a földre, szorosan egymás elé. Ők a kenyerek. A gazdasszony kicsit odébb megy, úgy csinál, mintha kapálna, a kenyerek pedig egymás derekát átkarolva jobbra-balra ringva éneklük: „Sülnek a kenyerek...” A gazdasszony visszajön a mezőről, megnézi a kenyereket: „Még igen nyers!” Ezt megcsinálja kétszer. Harmadszorra már megsültek, ezért az elsőt kezdve kezükkel fogva egyenként felrántja az ülőket. Régen a fonóban is kedvelt játék volt.

Alkalmazott népi kismesterség bemutatása, a termék készítésének a módja:

Kenyér és kalács sütés:

Befűtünk az óvoda udvarán a kemencébe. Az előző nap bekevert egyszerű recept alapján készített kenyértésztát sütőtálba tesszük és megsütjük a kemencében. Szabolcs bácsi segítségével kalács tészta is készül, nyújtjuk, daraboljuk, lekvárral töltjük - lekváros buktát készítünk.

Kifli, perec, pogácsa sütés gyurmából

A gyerekekkel gyurmázunk, péksüteményeket formázunk. Kiflit, „kakaós” csigát, peracet, zsemlet, pogácsát formázunk.

Daxner Utcai Óvoda Fülek Cica csoport (5-6 év)

Felhasznált dalanyag: (www.intezet.sk)

De sokat arattam
Jákéromi nagy aratás (Balony / Balon)
Csiga-biga gyere ki
Ess, eső, ess
Búza, búza, de szép tábla búza (Magyarböd [Bidovce])
Marcsa lányom (Ág Tibor gyűjtése Gesztete/ Hostice)
Nem ettem máma egyebet (Alsóbodok [Dolné Obdokovce])
Kiment az asszony a kútra Gesztete [Hostice]

Mondókák:

Szita, szita, szitalunk, kenyérsütés lesz nálunk.
Édes szőlő friss dió, lágy kenyérrel jaj de jó! (Eperjes)
Hogy a túró, asszonyom

Három lépés, hat futás

Kilenc kenyér szakajtás (Szap/ Palkovicovo)

Eszem a kenyeret a meggyel.

De csak mindig eggyel. (Királyi/ Králová)

Cicuska- macuska, hol jártál? - malomban!

Mit kaptál? - kenyérkét!

Hová tetted? - polcocsára!

Ki kapta el? - pap macskája.. (Áj/ Háj)

Egyedem, begyedem, tenger tánc.

- Hajdu sógor, mit kívánsz?

- Nem kívánok egyebet,

Csak egy falat kenyeret! (Medveshidegkút / Studená)

Szólások, közmondások

- Adjál Isten fogat, adjál kenyeret hozzá!
- Ahol kalács nincs, a kenyér is jó.
- Kenyeret keres. (Dolgozik.)
- Egy fehér kenyérről jobb kettő.
- A pap is kenyérért prédikál.
- Egy kenyéren élnek. (Együtt élnek.)

Egy szántás, egy kenyér, két szántás, két kenyér, három szántás, három kenyér. (Több munkával több a kereset is.)

Éhes gyomornak mézes falat a zabkenyér is.

Ha paraszt nem volna, kenyér sem volna.

Karácsonykor kalács, húsvétkor, ha lehet, pünkösdkor a kenyér is jólesik. (Az aratáshoz közeledve egyre jobban fogya a liszt.)

Kenyerre ez neki. (Nélküle nem élhet.)

Megette a kenyere javát. (Idős.)

Kenyértörésre kerül. (Válásra kerül.)

Kenyérrel eszi a cipót. (Együgyű.)

Ki dolgozni nem szeret, kenyeret sem érdemel. (Ki nem dolgozik, ne is egyék.)

Ki nem telel a maga kenyérére. (Szegény.)

Ki téged kövel dob meg, dobd vissza kenyérrel. (A szentírásból.)

Ki vízen jár, vigyen magával kenyeret is. (Legyen előrelátó.)

Kölcsönkenyér visszajár. (Amit kölcsönkértél, add is vissza.)

Nem kér kenyeret. (Nem kerül költségbe, pénzbe.)

Lesz még szőlő, lesz még lágy kenyér. (Lesz még jó dolgunk.)

Olyan, mint egy falat kenyér. (Olyan jó, olyan szelíd.)

Maga kenyérére van. (Önálló.)

Madárlátta kenyér. (Útról hazahozott kenyér.)

Tettél-e a sajthoz kenyeret? (Megadtad neki a kellő tiszteletet?)

Ha harminckettőnek kenyeret tudsz adni, nem vagy vén. (Megvan a harminckét fogad, fiatal vagy.) Kegyelemkenyérhez kevés fog is elég.

Nem vagyunk egy kenyéren. (Nem élünk együtt.)

Nem veszi el a kutya a kenyérét. (Börtönben van. Bezárták.)

Többször jön a szobájába a napfény, mint a kenyér. (Nagyon szegény.)

Alkalmazott zenei készségfejlesztési módszer:

- Daltanítás hallás után

**De sokat arattam... / Jákéromi nagy aratás...
Csiga-biga gyere ki... / Ess, eső, ess...**

- Ritmuskészség fejlesztés

A dalok ritmusát csak akkor kezdjük megéreztetni, amikor a gyermekek az egyenletes löktetést már teljes biztonsággal érzik és az óvónő segítségével is, pontosan végrehajjták. A ritmushoz sokféle játékos mozgást használunk. Részben olyan mozgásokat gyakorlunk, amelyek akusztikusan is segítik a ritmus megérezését. (taps, kopogás...), részben olyanokat, amelyeknél csak látható és érezhető a mozgás, (karlendítés, ujjmozgatás...). A nagyok lépéssel, a kisebbek játékos formában szótagokkal és ritmikus mozdulatokkal is hangsúlyozhatják a ritmust.

- Zenehallgatási készség fejlesztés

Búza, búza, de szép tábla búza.../ Marcsa lányom.../ Nem ettem máma egyebet...

A zenehallgatáshoz teremtsünk nyugodt légkört, ne zavarja semmi külső tényező az érdeklődést, ne vonja el semmi a gyermekek figyelmét a zenéről.

Ha kell, mondjunk néhány szót, ami a dal szövegét, az összefüggéseket világosabbá teszi. A dal előadása után várjunk egy kicsit, és csak azután ismételjük. A gyermekek arcáról, viselkedéséről ítéljük meg, hogy még egyszer elénekelhetjük-e a dalt. Az éneklés után hagyjunk időt, hogy a gyermekek a zene keltette hangulatból, rácsodálkozásból a hétköznapi életbe visszatérjenek. Várjuk meg, amíg elfordulnak, beszélgetni kezdenek egymással. A gyermekek spontán megnyilvánulásait, megjegyzéseit vegyük tudomásul, de csak akkor válaszoljunk rá, ha a gyermek kérdez.

- Együtténeklés

Kiment az asszony a kútra

Játék:

Csir-biri gömböstit

Ezt a táncot a lakodalmas ház előtt járták. Figyelmeztették a háziakat, hogy ők is kérnek a „menyasszony májából”, vagyis valamit a lakomából. Legtöbbször kalácsot kaptak.

A gyerekek szorosan egymás mellett állnak, derékban előre hajolva oldalra csárdást járnak. A dallam végén a kukurkút jó hangosan kiáltják és leguggolnak. Kezüket nem engedik le. Addig járkálják a táncot, míg a szakácsnő nem hozza a kóstolót.

Szómagyarázatok

Kenyérsütéskor a gazdasszony eltett egy darab tésztát a következő kenyérsütéshez.

Ebből készítették a kovászt. Ezt hívták sütnivalónak.

Azt a gazdasszonyt, akinek nem volt sütnivalója, nagyon elílték. Bors Éva: Mély kútba...69.old.

Alkalmazott népi kismesterség bemutatása, a produktum készítésének a módja:

Kenyérsütés Csákányházán

Ellátogattunk Csákányházára – egy közeli faluba, ahol megnéztük a helyi tájházat. A gyerekek gyönyörködtek a kiállított régi tárgyakon, a konyha berendezésben, a tisztaszobán.

A ház udvarán egy kemence is található, amiben rendszeresen sütnék kenyeret. Számunkra is sütöttek egyet, amit a gyerekek nagy érdeklődéssel figyeltek és jóízűen fogyasztottak el.

A hagyományos kenyérsütés leírása a CD mellékleten megtalálható.

Ficánka Napköziotthon Székelyudvarhely Csiga-biga csoport (5-6 év)

„A FARKASLAKI GYÜMÖLCSFELDOLGOZÓ MEGLÁTOGATÁSA”

Résztevők:

Indulás:

Úti cél:

Program:

Érkezés:

Pitypang csoport gyerekei

10,00 – Székelyudvarhely, Ficánka Napköziotthon

Farkaslaka – Gyümölcsfeldolgozó műhely
A Farkaslaki gyümölcsfeldolgozó meglátogatása, ahol megismerkedhetnek a gyerekek a hagyományos gyümölcsökkel, a gyümölcsfeldolgozás fontosságával és betekintést nyerhetnek a munkafolyamatba.

12,00 – Székelyudvarhely, Ficánka Napköziotthon

Kották

szó

Hop - pá - ni desz - ka, hop - pa - ni,
el - ment a mol - nár ván - dol - ni.

Nem el - tem én ma e - gye - bel,

fe - ke - fe rel - kel, fok - hagy - mál,
fe - ke - fe lyú - kom ta - ré - jól.

A ke - men - ce lán - got ve - tett, Ku - ku - ri - kú, gugg!
két kis ka - kas ősz - sze - ve - szett.

Rétes

1. Egy - szer volt egy ke - men - ce, be - le - bújt a kis Ben - ce,
2. Rá - né - zett a ma - má - ja, nem is - mert a fi - á - ra,

Kor - mos volt a ke - men - ce, fe - ke - te lett kis Ben - ce.
Be - csuk - ta a ke - men - cét, jól el - ver - te kis Ben - cét.

Egyszer volt egy kemence

11

Sül - nek a ke - nye - rek, El - ég - nek a ke - nye - rek!

Sülnek a kenyerek

Szá-raz kó-rót é - get-tem úgy meg-é-gett hopp!
É - des te-jet for-ral-tam úgy ki - fu-tott hopp!
Pap kér - te ke - ze - met úgy szé-gyell-tem hopp
Le-gény mondta, ül-jek mel-lé úgy ö-rül-tem hopp, hopp, hopp.

Szár az kórót égettem

Szita, szita, szolgáló, van-e liszted eladó?
Van, van, de nem jó, beleesett a pondró.

Szita, szita, szolgáló, van-e liszted eladó?
Van, van, de nem jó, beleesett a pondró.

Szita, szita szolgáló

De so - kat a - rat - tam a nyá - ron,
Nem pi - hen - tem ki ma - gam az á - gyon.
Vesd el ba - bám á - gya-dat, pu - ha á - gya-dat,
Had pi - hen - jem ki raj - ta ma - ga - mat.

De sokat arattam

Csi - ga - bi - ga gye - re ki, Szánt - sunk, ves - sünk,
ég a há - zad i - de ki,
hogy le - gyen ke - nye - rünk.

Csiga-biga

Já - ké - ro - mi nagy a - ra - tás.
O - da ne si - es - sünk paj - tás.
Há - rom a - kó vi - zet mer - nek,
Ab - ba hat szem ba - bot tesz - nek.

Jákéromi nagy aratás

Bú - za, bú - za, de szép táb - la bú - za,
Ki - haj - lik a sar - ka - di nagy út - ra,
Kö - kény sze - mű lá - nyok a - rat - gat - ják,
Jaj, de szé - pen ke - reszt - be is rak - ják.

Búza, búza, de szép

Mar - csa lá - nyom dē be - tēg,
 Mēg - ěn - nē ěgy kē - nye - ret.
 Vi - zet in - na, de vi - ze nincs,
 Vi - zér kűl - de - ne, dē nincs kit.

Marcsa lányom

1. Nēm ět - tem má - ma ě - gyē - bēt,
 Nem ět - tem má - ma ě - gyē - bēt,
 Fē - kē - tē rēt - kēt kē - nye - rēt,
 Fē - kē - tē rēt - kēt kē - nye - rēt.

T. f.

2. - 7.

Nem ettem máma

Talált ott egy zsák búzát, talált ott egy zsák búzát,
Zsák búzát, búzát, zsák búzát.
Elvitte a malomba, elvitte a malomba,
A malomba, lomba, malomba.
Megőrölték azt lisztnek, megőrölték azt lisztnek,
Azt lisztnek, lisztnek, azt lisztnek
Megsütötték perecnek, megsütötték perecnek,
Perecnek, recnek, perecnek.
Megették a gyerekek, megették a gyerekek,
Gyerékék, rekék, gyerékék.
Az öregnek nem jutott, Az öregnek nem jutott,
Nem jutott, jutott, nem jutott.
Koppaszd meg az öreget, Koppaszd meg az öreget,
Öreget, reget, öreget.

Kiment az asszony

Csiri-biri gömböstű

**„Ügyes kezek, kis mesterek”
„Bútorfestés hete ismerkedés
a bútorfestéssel,
népszokások, táncok
- „üvegfújás, üvegcsiszolás, üvegfestés”**

**44.
Július 3. hete**

Népünk díszesség és szép iránti igénye a népi festett bútorok területén mutatkozik meg leginkább. Az erdélyi bútorfestés a reneszánsz hatására a XVIII-XIX. században élte fénykorát. A XX. század elején még mindig divat volt a festett bútor használata, de a mesterek kiöregedése és az utánpótlás hiánya maga után vonta e mesterség kihalását.

A parasztházak bútorzata sokáig megőrizte hagyományos jellegét. A falusi házakban fontos szerepük volt a tulipános ládának, tálasnak, saroktécának, karospadnak, asztalnak és székeknek. A festett bútorok egy időben funkcionális és esztétikai szerepet tölthettek be. Így a bútorok virágozása a paraszti jó ízlést tükrözte.

A településünkön a palóc tájházban tudjuk megnézni a régi festett bútorokat, ezért ide elmentünk a csoporttal. A gyerekek megfigyelhették a régműltből származó berendezést, az edényeket, és a ruházatot is.

Az óvodában bemutattam, hogy hogyan lehet festeni falapokra és ezt gyakorolhatták a gyerekek. Előre kirajzolt formákkal kezdtünk, majd önállóan is, fantáziájukra bízva alkothattak, s közben megismerték a palóc földön használt színeket.

A faluban él egy fafaragó mester is, az ő műhelyében megnéztük, hogyan készülnek a bútorok, faragások, művészeti alkotások. Az óvodánk bútorzatának egy részét is ez a fafaragó készítette.

Üveggyártás - A korabeli emlékek alapján a Mátrában, itt a környékünkön már 1506-ban üveget gyártottak, melyet az egri várbeli székesegyház építkezésén használtak fel. Ennek az üveggyártásnak a pontos helye ismeretlen, bódonyi helyszín feltételezhető. Az első üveggyártó II. Rákóczi Ferenc alapította Parádóhután, ami ellátta a környék településeit ablaküveggel, háztartási edényekkel. Üveggyárat Parádsasváron alapítottak, mely a kor igényeivel együtt változott, termékei folyamatos váltáson mentek keresztül. Az 1800-as évek végén gyógyvizet palackokat gyártottak a parádi csevicének, majd áttértek a préselt üvegek gyártására, döntően poharakat készítettek.

A 20. század közepére a gyárban már élesen elkülöníthető volt a kétféle termelési profil. A parasztság számára egyszerű díszítetlen, funkcionális ivó-, tároló- és egyéb használati edényeket, míg a kis- és középpolgári rétegek számára csiszolt, vésett, gyakran dús zománcfestésű fűrdőkúra- és emlékpoharakat állítottak elő. Az 1960-70 években fellendült a termelés, világszerte ismertté váltak az itt készített csiszolt, metszett és festett kristály termékek. A rendszerváltás után több tulajdonosa is volt a gyárnak, de az sajnos folyamatosan hanyatlott, míg végül 2005-ben leállt a termelés. Napjainkban működik egy üveggyárral foglalkozó manufaktúra. A csoporttal ellátogatunk ide és megfigyelhetik az üveggyártás, üvegcsiszolás, üvegfestés folyamatát, és a kész termékeket is. Nagy izgalom előzte meg

az utazásunkat, és ne is hiába. A tulajdonos nő még azt is megengedte, hogy minden gyerek kipróbálja az üveg fújás technikáját. Óriási nagy élménnyel tértünk haza, napokig játék téma volt.
(Recsk)

A bútorok díszítésével már a középkorban is foglalkoztak. A házilag készült menyasszonyi ládát vagy a családfői széket színezték.

A XV. századtól a bútorfestészetet az asztalosok végzik. A minták a kor virággyűjteményéből, vagyis a templombeli ornamentikából származnak. Ez az egyik oka a bútorfestészet területi tagolódásának, a minták-motívumok területi tipizálódásának.

A Manócska csoport is megismerkedett a bútorfestés szépségével, megcsodálták a vidékünkre jellemző szebbnél szebb motívumokat, melyek az őseink különböző bútordarabjait díszítették.

Megfigyelték a nagycsoportos gyermekeket bútorfestés közben, az ügyesebbek maguk is kipróbálták.
(Fülek)

*„Népünk díszesség és szép iránti igénye a népi festett bútorok területén mutatkozik meg leginkább.”
/Kós Károly/*

A bútorok díszítésével már a középkorban is foglalkoztak. A házilag készült menyasszonyi ládát vagy a családfői széket színezték.

A XV. Századtól a bútorfestészetet az asztalosok végzik. A minták a kor virággyűjteményéből, vagyis a templombeli ornamentikából származnak. Ez az egyik oka a bútorfestészet területi tagolódásának, a minták-motívumok területi tipizálódásának.

Megismerkedtünk a bútorfestés szépségével megcsodálták a vidékünkre jellemző szebbnél szebb motívumokat, melyek az őseink különböző bútordarabjait díszítették.

Megfigyelték a nagycsoportos gyermekeket bútorfestés közben, az ügyesebbek maguk is kipróbálták.
(Székelyudvarhely)

**Csengővár Óvoda Recsk
Katica csoport(5-6 év)**

A gyerekekkel ellátogatunk egy üvegmanufaktúrába, ahol megnéztük, és ki is próbálhattuk az üveggyártást.

Felhasznált dalanyag:

A part alatt...

Törzsök Béla: Zenehallgatás az óvodában 23. oldal
Én elmentem a vásárban...

Törzsök Béla: Zenehallgatás az óvodában 130. oldal
Szólások és közmondások

- Annyi, mint nyárban napfény- nagyon sok.
- Nyáron ország- világ vetett ágy- nyáron a szabadban is alhatunk.
- Nyárban szagattja a téli subát- nem akkor használ valamit, amikor kéne.
- Nyáron az árnyékban heverőnek télen fekete lesz a kenyerre.
- Ki a nyárban nem gyűjt, télen keveset fűt.
- Nyáron ruhádat, télen tarisznyádat el ne hagyd!- Mindig előre készüljünk fel a váratlan helyzetekre.
- Úgy néz ki, mint egy nyári Mikulás- nevetségesen öltözött fel.
- Aki jó kocsis volt nyárba, nem dűl a lova sárba- nyáron kell a jószág téli takarmányáról gondoskodni.
- Úgy esik, mintha dézsából öntenék - szakad az eső
- Lóg az eső lába- esőre áll az idő.
- Ki az esőt kerüli, sokszor vízbe tapod - gyakran úgy kerüli el az ember a kisebb bajt, hogy nagyobbbat kell elszenvednie.

Találós kérdések

Felhőből jön, földre ér, onnan hamar visszatér. (eső)

Sok-sok vízcsepp hull le fentről, fű, fa, virág megnő ettől. (eső)

Mindent lemos szappan nélkül, tőle, erdő, mező zöldül. (eső)

Melyik szakadást nem lehet megvarrni? (a felhőszakadást)

Vershallgatásra ajánlom:

József Attila: Aratásban (Opre Csabáné: Varázsvessző helyett 172.o.)

Mondókák:

Júliusban a gyümölcsök érlelődnek
a gyerekek a hús folyóban fürödnek.

Újra esik az eső,
a nap se bújik elő,
biztatják a fellegek,
áraszson már melegeget.

Kipp-kopp, hát ez milyen dolog,

hogy az eső ablakomon kipeg-kopog.

Játékok:

Játék a vízzel
helyi gyűjtés
Esőerdő
helyi gyűjtés

Vízfordók:

Óvodapedagógusok enciklopédiája 46.o.

Légy komoly

Karlócai Mariann: Komámasszony hol az olló? 184. o.

Játékok leírása:

Játék a vízzel

vizes lábnyom követése,
gilisza és csiga keresés eső után,
játékok esernyővel,
az esőfelhő megfigyelése, az eső hangjának hallgatása.

Esőerdő

Körben ülünk a szőnyegen. Az óvó néni irányításával különböző kézmozdulatokat bemutatva utánozzuk az eső hangját. Minden gyerek szemkontaktust tart óvó nénivel és egymás után, folyamatosan utánozzák a mutatott mozgást.

Vízfordók

Csapatjátékként játsszuk. Egy teli vödör vizet adott távolságról át kell hordani poharanként egy másik vödörbe. Minden játékos csak egy pohárral vihet egy fordulóban. Az a csapat győz, amelyiknek az áthordás után több víz gyűlt össze a gyűjtővödörbe.

Légy komoly

A gyerekek egymással szemben, két sorban állnak és páronként farkasszemét néznek (mereven, pislogás nélkül egymás szemébe). Aki elneveti magát, az kiesik a játékból. Ha már kevés a játékos akkor mindenféle érdekes mozdulatokkal is neveltethetjük egymást, csak beszélni nem szabad. Az a győztes aki végig komoly marad.

Alkalmazott népi kismesterség bemutatása, a produktumkészítésének a módja:

Búzaszálak fonásának bemutatása, gyakorlás.

Falapra történő festés gyakoroltatása.

Üveglapra történő festés gyakorlása.

Daxner Utcai Óvoda Fülek Manócska csoport (3-4 év)

Felhasznált dalanyag:

Volt nekem egy kecském
Három szabó legények
Kecskék legeljenek

Alkalmazott zenei készségfejlesztési módszer:

- Daltanítás hallás után
Volt nekem egy kecském
- Ritmuskészség fejlesztés
Ritmikus hangszerekkel kísérik a dalokat.
- Hallásfejlesztés
Dalfelismerő játékokkal.
- Zenehallgatási készség fejlesztés
Három szabó legények...
- Együtténeklés
Kecskék legeljenek...

Pedagógiai módszerek:

- Beszélgetés
- Magyarázat
- Életpélda
- Gyakorlás
- Szemléltetés
- Közös és egyéni munka
- Bemutató

Játék:

Gyertek haza kislibáim!

Egyik oldalon vannak a kislibák, szemben kb. 5 méterre a gazdaasszony.

Választanak egy farkast is, aki a gazdaasszony és a libák között oldalon áll.

- Gyertek haza kislibáim!
- Nem megyünk!
- Miért?
- Farkas van a híd alatt!
- Haza gyöttök-e ennyire? (Öklét mutatja)
- Nem!
- Hát ennyire? (Karját könyökig mutatja)
- Nem!
- Hát egy tál mákos csikra?
- Haza!

A libák futnak a gazdaasszonyhoz, ám akit a farkas közben elkap, azt magával viszi, így a következő játékban ő is farkas lesz. (Sőreg)

Alkalmazott népi kismesterség bemutatása, a produktum készítésének a módja:

Fából készült játékokat, bababútorokat újjátottunk fel.

A 3-4 éves gyermekek bepillantást nyerhettek a bútorfestés rejtelmeibe.

A csiszolást és a festést maguk is kipróbálhatták.

Ficánka Napköziotthon Székelyudvarhely Gomba csoport (5-6 év)

Alkalmazott zenei készségfejlesztési módszer (írjon példát, ha alkalmazta valamelyiket):

Ritmuskészség fejlesztés

Példa: Ritmikus hangszerekkel kísérik a dalokat.

Hallásfejlesztés

Példa: Dalfelismerő játékokkal.

Milyen konkrét játékok kerültek bemutatásra? Írja le a játék tartalmát, szabályait, bemutatásának módját!

Játék leírása:

Gyertek haza kislibáim!

Egyik oldalon vannak a kislibák, szemben kb 5 méterre a gazdaasszony.

Választanak egy farkast is, aki a gazdaasszony és a libák között oldalon áll.

- Gyertek haza kislibáim!

- Nem megyünk!

- Miért?

- Farkas van a híd alatt!

- Hazagyöttök e ennyire? (Öklét mutatja)

- Nem!

- Hát ennyire? (Karját könyökig mutatja)

- Nem!

- Hát egy tál mákos csikra?

- Haza!

A libák futnak a gazdaasszonyhoz, ám akit a farkas közben elkap, azt magával viszi, így a következő játékban ő is farkas lesz. (Sóreg)

Alkalmazott népi kismesterség bemutatása, produktum készítésnek módja:

Fából készült játékokat, bababútorokat újtottunk fel.

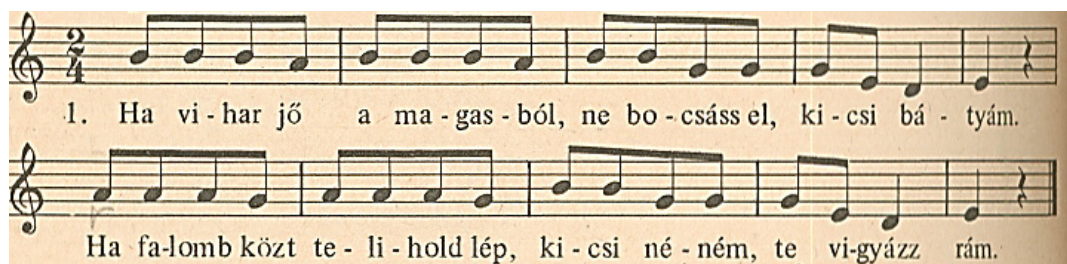
A gyermekek bepillantást nyerhettek a bútorfestés rejtelmébe.

A csiszolást és a festést maguk is kipróbálhatták.

Kották

Volt nekem egy kecském

2. Falu végén van a házunk,
A bozótból ki se látszik.
De a cinke, ha leröppen,
Küszöbünkön vacsorázik.

Ha vihar jó

235

Kecs - kék, le - gel - je - tek, mert ha fá - nak ne - ki - men - tek,
 fá - nak ne men - je - tek, fe - je - te - ket be - ve - ri - tek,
 Szi - ni kút, sza - ni kút, szent - and - rá - si sob - ri kút.

A Szélről legeljetek ...

Kecskék legeljetek

I. *d* II.

Há - rom sza - bó le - gé - nyek mek, mek, mek!
 I. II.
 El - in - dul - tak sze - gé - nyek mek, mek, mek.
 I. II.
 El - in - dul - tak Mics - ké - re hej, mek, mek, mek, mek
 I.
 Há - rom ült egy kecs - ké - re.

Három szabó legények

„Ügyes kezek, kis mesterek”
„Tessék, csak tessék, itt a jó portéka”
 Nyári vásár az elkészített munkákból

45.
 Július 4. hete

A településünkön negyedévente országos állat és kirakodó vásárt rendeznek, erre a nyári vásárra elmentünk a gyerekekkel és megfigyeltük, hogyan kínálják az árusok a portékáikat. Kézműves termékeket mi is vettünk: pl. mézeskalács, kosár a játéknak, seprű, fakanál bábnak, stb.

Az udvaron vásárt rendezünk az eddig elkészült munkákból. Meghívjuk az ovi apraját, nagyját, hogy vegyenek a portékákból.

Játékpénzt készítünk, mellyel vásárolhatnak a kiállított és eladó tárgyakból.

A nyári időjáráshoz kapcsolódó, vagy évszakhoz tartozó dalokat válogattam erre az időszakra. Az udvaron játszható nagymozgásos játékok kerülnek túlsúlyba, hiszen az idő nagy részét az udvaron töltjük.

Nagyon sok mindent készítettünk az elmúlt két év során. Számtalan népi hagyománnyal ismertettük meg a gyerekeket, feledésbe merült, vagy ritkán használt technikákat alkalmaztunk.

(Recsk)

A gyerekek megtapasztalták, hogyan zajlott régen a szüret, kukoricatörés, szövés-fonás és sok más hagyományos tevékenység.

Megismerkedtek népi mesterségekkel és megtanultak sok „mesterfogást” a kézműves foglalkozások

során / csuhézés, drótozás, agyagozás, kékfestés, báb-készítés, vesszőfonás, bútorfestés stb./. Számos népdalt, mondókát, népi játékot, népmesét ismertek meg elsősorban felvidéki, de Fülek környéki gyűjtésekből is. A népzenevel, népi hangszerekkel / furulya, doromb, duda, köcsögduda/ élőben is találkoztak óvodai hangszerbemutatókon. Saját ritmushangszereket készítettek dióból, tökből, kukoricából, japán keserűfűből. Megtapasztalták és elsajátították az együtténeklés, közös „zenélés”, a népi játékok, a néptánc alapjait, közösségi élményét és örömteli érzését. Az „Ügyes kezek, kis mesterek” portékáiból kiállítást szerveztünk.

(Fülek)

Gyere velem a vásárba,
 Fussunk oda hamarjába!
 Vehetsz majd ott minden szépet,
 Ha nincs pénzed, majd csak nézed!
 Gyerekek:

Mi is megyünk! Menjünk együtt!
 Áll a vásár.jó portéka, jó az ára,
 Ma még vehet, holnap elmehet, s fölkapik az álla!
 Gyerekek, gyerekek szeretik a perecet,
 Sósat, sósat, jó ropogósat
 Aki vesz, annak lesz
 Aki nem vesz éhes lesz!

Végeladás nincs maradás, Ma még vehet, holnap mehet,
 Süres marad a kosár.

Tessék, tessék jó portéka egynek sincsen maradéka!
 (Székelyudvarhely)

Csengővár Óvoda Recsk
Micimackó csoport (3 év)

A keresztény hagyomány ezt a hónapot az egyik apostol után Szent Jakab havának mondja, akiről 25.-én emlékezünk meg.

Július 25. Jakab napja: A Jakab napi időből különböző módon jósoltak a várható téli időjárásra. Volt ahol úgy, ha sok a felleg, akkor télen sok hó lesz. Másutt az északi szélből hideg telet jósoltak. Ekkorra a zab aratását be kellett fejezni, mert ami gabona Jakab - napig kinn maradt, az kint is veszik. Ezen a napon áll meg a szőlő növekedése és kezd édesedni. Ha Jakab-napja derűs, jó gyümölcstermésre számíthatunk, de nincs kizárva a zivatar sem.

Július 26. Anna napja: A kender töve Anna-napján szakad meg, ezért ilyenkor kezdték a kender nyűvészt, a babszedést, a hagyma és a fokhagyma felszedését. Anna a kötényébe hordja a bogarakat, ilyenkor rajzanak a legyek, ahol nyitva talál ajtót, ablakot, ott bedobja. Anna kedvelt névünep, melynek mulatsággal, bállal való megünneplésére ma is virágzó szokásként említhetjük a füredi Anna-bált.

Felhasznált dalanyag:

Elmentem a piacra...
 Játékos zenebona 181.oldal

Jó gazdasszony vagyok én...
 Játékos zenebona 196.oldal

Szöjünk, fonjunk...
 Játékos zenebona 145.oldal

Kering az orsó...
 Játékos zenebona 154.oldal

Én kis kertet kerteltem...
<http://dalok.theisz.hu>

A gúnárom elveszett...
 Játékos zenebona 197.oldal

Kihajtom a ludam...
 Játékos zenebona 205.oldal

A Karádi faluvégén...
 Játékos zenebona 205.olda

Debrecenbe kéne menni...
<http://dalok.theisz.hu>

Jánoshídi vásártéren...
 Törzsök Béla Zenehallgatás az óvodában 87.

Új a csizmám a szögre van...
 Játékos zenebona 197.oldal

Időjóslás

- Szeles idő a gabona magas árát jósolja.
 - Nyári eső harmat jó, harmat megy.

Találós kérdések

Melyik óra nem ketyeg? (a napóra)
 Aranyalma fenn az égen. (nap)
 Láb nélkül kel minden reggel. (nap)
 Földön látszik, égen jár. (nap)

Mellém szegődik, de meg nem szólít. (árnyék)
 Este hosszú, délben kurta, falon néha igen furcsa. (árnyék)
 Mikor állok ő is áll, mikor járok ő is jár. (árnyék)
 Mi állítja a világot a feje tetejére? (délibáb)

Nyelvtörő

Gurigával gurigáztam, kerek réten bőrig áztam.
 Búzászsákban száz szem rozsszem.

Mondókák, versek:

Opre Csabáné: Varázssvessző helyett c. kiadvány 176.o.-tól

Júliusban arass, majd úgy lesz kenyered,
 a dologtól tehát ne kíméld tenyered!

Weöres Sándor: Vásár

I.
 Olcsó az alma,
 Itt van halomba,
 Aki veszi, meg is eszi,
 Olcsó az alma!

II.
 Kis trombitát vegyenek,
 Pirosat, fehérét,
 Lilát, sárgát, kéket!
 Mézesbábót vegyenek,
 Tükrös szívet szépet!

III.
 Fut a kutya-szán, kutya-szán,
 Szalad igazán, igazán,
 Köszörűs vagyok én,
 Kutya-szánon futok én.

IV.
 Van-e csizma eladó,
 Hóba-sárba mindig jó?
 Van kis csizma eladó,

szép varrás a szárán,
 hogyha ilyet hordanék,
 bizony sose bánnám.
 Van-e ködmön eladó,
 Szélbe-fagyba mindig jó?
 Van kis ködmön eladó,
 szép hímzés a vállán,
 Hogyha ilyet hordanék,
 bizony sose bánnám.

V.
 Érkezik a vándorcirkusz,
 Hoznak elefántot,
 Tarka bohóc vezet,
 Füstí Pisti követi,
 Ilyet sose látott.

VI.
 Sátor alól kikiáltó szétnéz:
 „Itt látható a nagyhírű bűvész!
 A lábával karikázik, A kezével citerázik,
 Az orrával orgonázik, A fülével figurázik
 A szemével gurgulázik,
 A szájával vacsorázik!”

Friss kalácsot, friss kalácsot vegyenek!
 Egy krajcárért, két krajcárért
 máris megkapja kegyed!
 Ha a fiúk nem szeretnék,
 a lányoknak vegye meg!
 Leánykája hogyha nincsen,
 saját maga egye meg!

Gombot, gombot vegyenek!
 Két garas az ára!
 Ékes, kékes, mint a páva.
 Szép lány ilyet tűz magára.
 Két garas az ára!
 Gombot, gombot vegyenek!

Víg úrfiak, lenge lányok, olcsó árukat kínálok!
 Van tükrös szív, cifra kanál, Gyömbér-kalács halomban áll!

Medvecukor, marcipán,
 mézes málé, Marcikám!
 Ha kimondod „m” nélkül,
 elviheted emlékül.

Asszonyok, asszonyok!
Gatyamadzag, pendelymadzag,
vékony madzag, vastag madzag,
keskeny madzag, fehér madzag,
sárga madzag! Nem dicsérem,
jól megmérem, tessék kérem!

Erre, erre, ifiasszony,
Más boltosra ne hallgasson!
Az én nevem Olcsó János,
kinek híre általános.
Van itt minden, ami kék,
babos kendő, hupikék!
S milyen olcsó, hallja csak,
Csak egy pengő, csak-csak-csak,
csak egy pengő, csak-csak-csak!
Tessék, tessék, jó portéka,
egynek sincsen maradéka!
Én mondom ezt,
Olcsó János,
Kinek neve általános.

A vásárban Saci néni kosarában
sóska, spárga, répa.
Kint árulja a vásárban,
el is adja még ma.

Alkalmazott zenei készségfejlesztési módszer:

- Daltanítás hallás után
**Elmentem a piacra... / Jó gazdasszony vagyok én...
Szőjünk, fonjunk... / Kering az orsó... / Én kis kertet
kerteltem...**
Egyes dalokhoz találunk ki tánclepet, egyszerű mo-
dulatsorokat, mely a dal hangulatát tükrözik. Az ügye-
sebb gyerekekre rá is bízhatjuk a koreográfiát.
- Ritmuskészség fejlesztés
Júliusban arass, majd úgy lesz kenyered,...
A mondóka ritmusának tapsolása, illetve változatos
módon érzékeltetés, folyamatos gyakorlás.
- Hallásfejlesztés
A gúnárom elveszett... / Kihajtom a ludam...
Megbeszélte, vagy közösen kitalált jelzésrendszer sze-
rint hangosabb-halkabb, halkabb-néma éneklés gya-
korlása.
- Zenehallgatási készség fejlesztés
**A Karádi faluvégén... / Debrecenbe kéne menni... / Já-
noshídi vásártéren...**
A bemutatott mű után néhány pillanatnyi csend kö-
vetkezik, ennek megtörését a gyerekekre bízom. A szép,

esztétikus előadást mindig újra kérik. Szakítsunk időt
az újra éneklésre, vagy a mű meghallgatására.

• Együtténeklés

Új a csizmám a szögge van...

Bátran énekelhetünk a gyerekeknek népdalkincsünk
legalkalmasabb dalaiból. Népdalaink kivételes szép-
ségűek, változatosak, a gyermeki lélekhez is közel áll-
nak; természetéről, állatokról, párosítók, virágénekek,
tréfás dalok közül válogathatunk.

• Egyéb:

Vásári kikiáltók

A hagyományos népi vásárok hangulatát idézik az itt
összegyűjtött vásári kikiáltók, vásárról szóló gyer-
mekversek. Tanítsuk a gyermekeknek!

Játékok:

Árnyékfogó csengővel

Ilyen-olyan szívárványszín

Lukács Józsefné-Ferenc Éva: Kerek egy esztendő c könyv
143.o.

Gyere hozzám

Gyermekirodalmi évkerülő: 132.o.

Mit hoztál a vásárból?

Karlócai Marianne: Komámasszony, hol az olló? 185.o.

Játékok leírása:

Árnyékfogó csengővel

A játékot csak napos időben játszunk! Két gyereknek a ke-
zébe adok egy – egy csengőt. Ők lesznek a játékban az ár-
nyékkergetők. Ha valakinek sikerül az árnyékára rálépniük,
akkor a csengőt átadják és szerepet cserélnek.

Ilyen-olyan szívárványszín

Az óvó néni megnevez egy színt és vele kapcsolatban egy-
egy állítást. A gyerekeknek a két lehetőség közül kell az iga-
zat kiválasztani.

Sárga: hideg- meleg, vidám-szomorú, izgató-nyugtató, ső-
tét-világos, frissítő-lehangoló.

- Piros: meleg-hideg, tél-nyár, mikulás-hőember, víz-tűz.

- Kék: komolytalan-komoly, éjjel-nappal, hideg-meleg, há-
ború-béke, nyugalom-hangzavar.

- Narancs: szomorúság-öröm, szegénység-gazdagság, vi-
lágos-sötét, meleg-hideg.

- Ibolya: szomorú-vidám, sírás-nevetés, kellemes illat-
fanyar illat, sötét- világos, erős-gyenge.

- Zöld: reménység- reménytelenség, nyugtalanság- nyuga-
lom, rohanás-pihenés, savanyú-keserű.

Mit hoztál a vásárból?

Minden gyerek megmondja, hogy mit hozott a vásárból, pél-
dául asztalt, lovat, babát. Ezt jól megjegyzik. A játékvezető
megkérdezi az első gyerektől: „Mit csinál az asztallal?” Ő
válaszol rá, például: „Megterítem az asztalt!”

Ez után valamennyi gyerek a saját választott vásárfiához
teszi hozzá, hogy” megterítem,” ami természetesen nagyon
mulatságos. Ha mindenki végig mondta ilyen formában,
akkor a második mond valamit a lovával kapcsolatban, pl.:”-

Megcsutakolom a lovam.” A játék így folytatódik nagy derűtség közepette.

Gyere hozzám

A gyerekek körben állnak. Egy gyermek a körben állók közül valakit magához hív, de meghatározza milyen járással, vagy mit utánozva jöjjön oda. Lehet érzések kifejezésére kérni.

Javaslom a kollégáknak: Eredeti énekes- táncos gyermekjátékok gyűjteménye: Magyar Népi Gyermekjátékok c. könyvet! (Tankönyvkiadó, Budapest, 1977)

Alkalmazott népi kismesterség bemutatása, a termék készítésének a módja:

Július 26.-án az elkészített munkákból vásárt rendezünk az óvodában a csoportoknak.

Daxner Utcai Óvoda Fülek Pityang csoport (3-6 év)

Felhasznált dalanyag:

Debrecenbe kéne menni..
Megfogtam egy szúnyogot
Kitrákotty mese – Én elmentem a vásárba
Hogy a csibe, hogy

Versek, mondókák:

Óvónő:

Gyere velem a vásárba,
Fussunk oda hamarjába!
Vehetsz majd ott minden szépet,
Ha nincs pénzed, majd csak nézed!
Gyerekek:
Mi is megyünk! Menjünk együtt!

Áll a vásár.jó portéka, jó az ára,
Ma még vehet, holnap elmehet,
s fölkapik az álla!

Gyerekek, gyerekek szeretik a perecet,
Sósat, sósat, jó ropogósat
Aki vesz, annak lesz
Aki nem vesz éhes lesz!

Végeladás nincs maradás,
Ma még vehet, holnap mehet
S üres marad a kosár.

Tessék, tessék jó portéka egynek sincsen maradéka!

Poros úton kocsi zörög,
A kereke gyorsan pörög
Sári néni vezet
Aki látja neveti

Alkalmazott zenei készségfejlesztési módszer:

- Daltanítás hallás után: **Debrecenbe kéne menni ..**
- Ritmuskészség fejlesztés: **Gyerekek, gyerekek...**
- **Poros úton...**
- Egyenletes lüktetés kifejtése változatos módon
- Hallásfejlesztés: Jól ismert dalok dallambujtatással.
- Zenehallgatási készség fejlesztés: **Megfogtam egy szúnyogot**
- Együtténeklés: **Kitrákotty mese – Én elmentem a vásárba**

Játék:

Hogy a csibe, hogy

Fiúk, lányok együtt is játsszák. Egymás mellé felsorakoznak, egyet pedig megbíznak, hogy álljon velük szembe. A szemközt álló játékos énekét mindannyian tapssal kísérik, s az éneklő játékos maga is tapsol. A tapsolást oly módon végzik, hogy váltogatva jobb tenyérrel a balba, aztán bal tenyérrel a jobba ütnek.

Az ének végéhez érve az éneklő játékos a gyerekek valamelyikének belecsap a markába. Ezután a két játékos helyet cserél, s a játék a leírt módon ismétlődik.

Alkalmazott népi kismesterség bemutatása, termék készítésnek módja:

„Tessék csak, tessék, itt a jó portéka”- Nyári vásárt rendeztünk az elkészített munkákból.

Ficánka Napköziotthon Székelyudvarhely Gomba csoport (5-6 év)

Tartalmi összefoglaló, a felhasznált dalanyag, gyermekjáték, népi szokás bemutatása:

Óvónő:

Gyere velem a vásárba,
Fussunk oda hamarjába!
Vehetsz majd ott minden szépet,

Ha nincs pénzed, majd csak nézed!

Gyerekek:

Mi is megyünk! Menjünk együtt!

Áll a vásár. jó portéka, jó az ára,
Ma még vehet, holnap elmehet,
s fölkapik az áll!

Gyerekek, gyerekek szeretik a perecet,
Sósat, sósat, jó ropogósat
Aki vesz, annak lesz
Aki nem vesz éhes lesz!

Végeladás nincs maradás,
Ma még vehet, holnap mehet
S üres marad a kosár.

Tessék, tessék jó portéka egynek sincsen maradéka!

Alkalmazott zenei készségfejlesztési módszer (írjon példát, ha alkalmazta valamelyiket):

Ritmuskészség fejlesztés

Példa: Egyenletes lüktetés kifejtése változatos módon

Mondóka:

Gyerekek, gyerekek szeretik a perecet,
Sósat, sósat, jó ropogósat
Aki vesz, annak lesz
Aki nem vesz éhes lesz!

Poros úton kocsi zörög,
A kereke gyorsan pörög
Sári néni vezeti
Aki látja neveti

Hallásfejlesztés

Példa: Jól ismert dalok dallambujtatással.

Együtténeklés

Példa:

1. Én elmentem a vásárba félpénzzel,
Tyúkot vettem a vásárban félpénzzel.
Tyúkom mondja: kitrákkoty,
1-9. Kári-kittyom, édes tyúkom, mégis van egy félpénzem.
10. Kári-kittyom, édes tyúkom, elfogyott a félpénzem.

2. Csirkét vettem... Csirkém mondja: csip, csip, csip,
3. Kakast vettem... Kakas mondja: bokréta,
4. Récét vettem... Récém mondja: rip hajnal,
5. Pulykát vettem... Pulykám mondja: dandaru,
6. Ludat vettem... Ludam mondja: gigágá,
7. Disznót vettem... Disznóm mondja: rőf, rőf, rőf,
8. Juhot vettem... Juhom mondja: behehe,
9. Kecskét vettem... Kecském mondja: mek, mek, mek,
10. Csikót vettem... Csikóm mondja: nyihaha.

Milyen konkrét játékok kerültek bemutatásra? Írja le a játék tartalmát, szabályait, bemutatásának módját!

Játék leírása:

Fiúk, lányok együtt is játsszák. Egymás mellé felsorakoznak, egyet pedig megbíznak, hogy álljon velük szembe. A szemközt álló játékos énekét mindannyian tapsal kísérik, s az éneklő játékos maga is tapsol. A tapsolást oly módon végzik, hogy változtatva jobb tenyérrel a balba, aztán bal tenyérrel a jobba ütnek.

Az ének végéhez érve az éneklő játékos a gyerekek valamelyikének belecsap a markába. Ezután a két játékos helyet cserél, s a játék a leírt módon ismétlődik.

Alkalmazott népi kismesterség bemutatása, produktum készítésnek módja:

„Tessék csak, tessék, itt a jó portéka”- Nyári vásárt rendeztünk az elkészített munkákból.

Kották

El - men - tem a pi - ac - ra, **Ref.** El - men - tem a

pi - ac - ra, rac - ra, pi - ac - ra, rac - ra, pi - ac - ra.

2. Megvettem én a búzát, (Refr.)

3. Elvittem a malomba, (Refr.)

4. Felöntém a garatra, (Refr.)

5. Hazavittem a lisztet, (Refr.)

6. Sütöttem kis perecet, (Refr.)

7. Megették a gyerekek, (Refr.)

Elmentem a piacra

É, Hgsz. ⁽⁸⁾ lá (mi = lá)

1. (Já-nos-hí...di) vá-sár-té-ren, i-ca te,
 Le-gény-vá - sár lesz a hé-ten, i-ca te.

János-hídi vásártéren

A (ka - rá - di) fa - lu - vé - gen, sej - haj, lu - lu - lu - lu - lá - rom,
 le - ány - vá - sár lesz a hé - ten, sej - haj, lu - lu - lu - lu - lá - rom.

2. Száz forintért adnak egyet, sej-haj, lulu-lulu-lárom,
 milyen drága! Mégis vesznek, sej-haj, lulu-lulu-lárom.

3. A karádi faluvégén, sej-haj, lulu-lulu-lárom,
 legényvásár lesz a héten, sej-haj, lulu-lulu-lárom.

A karádi falu végén

1. Új a csíz - mám, a szög - re van fel - a - kaszt - va,
 2. Új a szű - röm, a szög - re van fel - a - kaszt - va,
 sar - kan - tyú - ját be - lep - te a rozs - da.
 gye - re, ba - bám, a - kaszd a nya - kam - ba!
 Ősz - sze - ve - rem o - lyan be - tyár mód - ra,
 Így is, úgy is ott an - nak a he - lyc,
 mind egy szá - lig le - pe - reg a rozs - da ró - la.
 még az éj - jel be - ta - kar - lak ba - bám ve - le.

Új a csizmám

$\text{♩} = 72$

Deb-re-cen-be ké - ne men - ni, puly-ka ka-kast ké - ne ven - ni!

7 Vi-gyáz ko-csis, lyu - kas a kas, ki-ug-rik a puly - ka ka - kas!

Debrecenbe kéne menni

Meg-fog-tam egy szú-nyo - got, nagyobb volt egy ló - nál,

Ki - sü - töt - tem a zsír - ját, több volt egy a - kó - nál,

a - ki az - tat el - hi - szí, sza-ma-rabb a ló - nál,

a - ki az - tat el - hi - szí, sza - ma-rabb a ló - nál.

Mefogtam egy szúnyogot

$\text{♩} = 116$

Én el mentem a vásárba fél-pénz-zel, Tyúkot vettem a vásárban fél-pénz-zel.

9 Tyúkom mondja: kitrákotty, Kári- kitytyom, édes tyúkom, mégis van egy félpénz-zem.

Én elmentem a vásárba

Hogy a csi - be, hogy,
Maj' meg - mon - dom, hogy,
Száz fo - rint a csi - be á - ra,
Be - le - vá - gom a mar - ká - ba.

2. Csirkét vettem... Csirkém mondja: csip, csip, csip,... Kárikittyom...
 3. Kakast vettem... Kakas mondja: bokréta, ,... Kárikittyom...
 4. Récét vettem... Récém mondja: rip hajnal, ,... Kárikittyom...
 5. Pulykát vettem... Pulykám mondja: dandaru, ,... Kárikittyom...
 6. Ludat vettem... Ludam mondja: gigágá, ,... Kárikittyom...
 7. Disznót vettem... Disznóm mondja: rőf, rőf, rőf, ,... Kárikittyom...
 8. Juhot vettem... Juhom mondja: behehe, ,... Kárikittyom...
 9. Kecskét vettem... Kecském mondja: mek, mek, mek,...
 10. Csikót vettem... Csikóm mondja: nyihaha...
- Kári-kittyom, édes tyúkom, elfogyott a félpénzem.

Hogy csibe, hogy

Tartalomjegyzék

A természet ébredésének megfigyelése (időjárás, tavaszodik).....	6
„Bújj, bújj, zöld ág”	15
Nemzeti Ünnepek, Szabadság napja – katonadalok, versek	21
Éltető elem a VÍZ	29
Gyümölcsoltó Boldogasszony napja Vándormadarak visszatérése, Népi hiedelmek	36
Virágvasárnap.....	45
Húsvéti szokások, tojásfestés, locsolás.....	51
Kertészetbe való látogatás	61
Népi mesterségek: fazekasság.....	68
Anyák napja.....	74
Időjárás megfigyelése, népi hiedelmek, dalok.....	84
Madárvédelem; Madárbarát Óvoda.....	93
Pünkösddőlő-népi gyermekjáték	102
Gyereknapi.....	110
Időjósítás, környezetünk védelme	118
Látogatás tájházakba, múzeumokba	127
Népi mesterségek- bútorfestés, nemezelés, agyagozás.....	135
Népdal, néptánc - néptánc oktatás	145
Kenyérsütési szokások, kenyérsütés kemencében - dalok, mókák	155
Üvegfüzés, üvegcsiszolás, üvegfestés	165
Nyári vásár az elkészített munkákból.....	170

ISBN 978-615-00-3292-4

9 786150 032924